

**BELİREN YETİŞKİNLİKTE NARSİZM, ALGILANAN
EBEVEYNLIK BİÇİMLERİ VE SOSYAL MEDYANIN KENDİNİ
NESNELEŞTİRME ÜZERİNDEKİ ETKİSİ**

DAMLA AKPINAR

**IŞIK ÜNİVERSİTESİ
HAZİRAN, 2023**

BELİREN YETİŞKİNLİKTE NARSİSİZM, ALGILANAN
EBEVENYLİK BİÇİMLERİ VE SOSYAL MEDYANIN KENDİNİ
NESNELEŞTİRME ÜZERİNDEKİ ETKİSİ

DAMLA AKPINAR

Işık Üniversitesi, Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, Klinik Psikoloji Yüksek Lisans
Programı,
2023

Bu tez, Işık Üniversitesi, Lisansüstü Eğitim Enstitüsü'ne Yüksek Lisans (MA)
derecesi için sunulmuştur.

IŞIK ÜNİVERSİTESİ
HAZİRAN, 2023

İŞIK ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ
KLİNİK PSİKOLOJİ YÜKSEK LİSANS PROGRAMI

BELİREN YETİŞKİNLİKTE NARSİSİZM, ALGILANAN EBEVEYNLİK
BİÇİMLERİ VE SOSYAL MEDYANIN KENDİNİ NESNELEŞTİRME
ÜZERİNDEKİ ETKİSİ

DAMLA AKPINAR

ONAYLAYANLAR:

Dr. Öğr. Üyesi Z. Deniz AKTAN Işık Üniversitesi
(Tez Danışmanı)

Dr. Öğr. Üyesi Buket ÜNVER Işık Üniversitesi

Dr. Öğr. Üyesi Aslı EYRENCİ Maltepe Üniversitesi

ONAY TARİHİ: 16.06.2023

THE EFFECT OF NARSCISM, PERCEIVED PARENTING STYLES AND SOCIAL MEDIA ON SELF OBJECTIFICATION AMONG EMERGING ADULTHOOD

ABSTRACT

In this study, it is aimed to examine the effects of perceived parenting styles, narcissism and social media usage characteristics on the self-objectification levels of individuals in emerging adulthood.

The sample of this study was consisted of 442 individuals between the age of 18-25. Sociodemographic Information Form, The Objectified Body Consciousness Scale, Young Parenting Inventory, Narcissistic Personality Inventory (NPI-16), Hypersensitive Narcissism Scale were given to all participants online or face-to-face. Data were analyzed with multiple linear hierarchical regression analysis and one-way analysis of variance. The effects of perceived parenting styles, grandiose and vulnerable narcissism on body surveillance, body shame and control belief sub-dimensions of self-objectification were analyzed seperately with multiple linear hierarchical regression analyses. According to the study findings the strongest predictor for self-objectification is vulnerable narcissism ($p < .001$). However the results showed that grandiose narcissism is not a significant predictor for body shame ($p = .951$) and control belief ($p = .179$) sub-dimensions of self-objectification. Additionally, while perceived parenting styles were a significant predictor of body shame ($p < .001$) and control belief ($p < .05$), it did not significantly predict the body surveillance ($p = .526$). When the sub-dimensions of self-objectification were examined according to social media usage characteristics with one-way analysis of variance, it was found that all three sub-dimensions differed significantly according to the level of comparison of physical characteristics with friends and celebrities over social media ($p < .01$). On the other hand, different results were obtained according to the the sub-dimensions of self-objectification in terms of the time spent on social media during the day, the number of social media usage and the frequency of posting on social media. The results showed that perceived parenting styles, grandiose and vulnerable dimensions of narcissism, and social media usage characteristics are effective

variables on self-objectification. However, it was observed that the results differed according to the sub-dimensions of the variables. Considering its cultural basis and its effect on various psychopathologies; current findings point out that self-objectification is a subject that should be examined with additional studies. Identifying effective mechanisms on self-objectification will contribute to the protective and preventive practices for related mental health problems.

Keywords: Self objectification, Narcissism, Perceived Parenting Styles, Social Media

BELİREN YETİŞKİNLİKTE NARSİSİZM, ALGILANAN EBEVEYNLIK BİÇİMLERİ VE SOSYAL MEDYANIN KENDİNİ NESNELEŞTİRME ÜZERİNDEKİ ETKİSİ

ÖZET

Bu araştırmada, beliren yetişkinlik dönemindeki bireylerin kendini nesneleştirme düzeyleri üzerinde algılanan ebeveynlik biçimleri, narsisizm ve sosyal medya kullanım özelliklerinin etkisinin incelenmesi amaçlanmıştır.

Araştırma 18-25 yaş aralığındaki 442 katılımcı ile gerçekleştirilmiştir. Araştırma kapsamında veriler Nesneleştirilmiş Beden Bilinci Ölçeği, Young Ebeveynlik Ölçeği, Aşırı Duyarlı Narsisizm Ölçeği ve Narsistik Kişilik Envanteri (NKE-16) aracılığıyla çevrimiçi ve yüz yüze olarak toplanmıştır. Araştırma kapsamında değişkenler arasındaki ilişkinin doğası çoklu doğrusal hiyerarşik regresyon analizi ve tek yönlü varyans analizi ile incelenmiştir. Algılanan ebeveynlik biçimleri, büyüklenmeci ve kırılğan narsisizmin çoklu hiyerarşik doğrusal regresyon analizleri ile kendini nesneleştirmenin beden gözetimi, beden utancı ve kontrol inancı alt boyutları üzerindeki etkisi ayrı ayrı incelenmiş olup analiz sonuçları kendini nesneleştirme için en güçlü yordayıcının kırılğan narsisizm olduğuna işaret etmektedir ($p < .001$). Büyüklenmeci narsisizmin beden utancı ($p = .951$) ile kontrol inancı ($p = .179$) alt boyutlarını anlamlı düzeyde yordamadığı sonucuna ulaşılmıştır. Ek olarak algılanan ebeveynlik biçimleri beden utancı ($p < .001$) ve kontrol inancı ($p < .05$) için anlamlı bir yordayıcıyken, beden gözetimi alt boyutunu anlamlı düzeyde yordamadığı görülmüştür ($p = .526$). Tek yönlü varyans analizi ile sosyal medya kullanım özelliklerine göre kendini nesneleştirmenin alt boyutları incelendiğinde ise üç alt boyutun da sosyal medya üzerinden fiziksel özellikleri arkadaşlar ve ünlüler ile kıyaslama düzeyine göre anlamlı şekilde farklılaştığı bulunmuştur. Bununla birlikte sosyal medyada gün içerisinde geçirilen süre, kullanılan sosyal medya sayısı ve sosyal medyada paylaşımda bulunma sıklığının alt boyutlara göre farklılaştığı belirlenmiştir. Araştırma sonuçları genel olarak algılanan ebeveynlik biçimleri, narsisizmin büyüklenmeci ve kırılğan boyutları ile sosyal medya kullanım özelliklerinin kendini

nesneleştirme üzerinde etkili değişkenler olduğuna işaret etmektedir. Bununla birlikte değişkenlerin alt boyutlarına göre sonuçların farklılaştığı gözlemlenmiştir.

Araştırmadan elde edilen bulgular; kültürel temeli ve çeşitli psikopatolojiler üzerindeki etkisi de göz önünde bulundurulduğunda kendini nesneleştirmenin farklı çalışmalarla da incelenmesi gereken bir konu olduğuna işaret etmektedir. Kendini nesneleştirme üzerinde etkili mekanizmaların belirlenmesi ilişkili ruh sağlığı sorunları açısından koruyucu ve önleyici çalışmalara katkı sağlayacaktır.

Anahtar Kelimeler: Kendini Nesneleştirme, Narsisizm, Algılanan Ebeveynlik Biçimleri, Sosyal Medya

TEŞEKKÜR

Yüksek lisans eğitimim süresince yanımda duran ve bana sonsuz destek sağlayan birçok insan var. İlk olarak tez danışmanım Dr. Öğr. Üyesi Z. Deniz Aktan'a bilgi ve tecrübesiyle bana yol gösterdiği için çok teşekkür ederim. Aynı zamanda tez sürecim boyunca her ihtiyaç duyduğumda bana değerli zamanını ayıran ve araştırmacı ruhuyla bana ilham veren Dr. Öğr. Üyesi Gamze Turunç Bayrakdar hocama teşekkür ederim. Hayatım boyunca beni yüreklendiren ve umutsuzluğa kapıldığım anlarda yüzümü güldürmeyi başaran canım abim, annem ve babama teşekkür ederim. Eğitimim süresince hayatımı kolaylaştıran ve bana destek olan tüm arkadaşlarıma teşekkür ederim.

Son olarak her anımda bana sonsuz destek veren, tüm bu süreçte yükümü hafifleten ve beni cesaretlendiren sevgili eşime desteği ve sabrı için çok teşekkür ederim.

Damla AKPINAR

İÇİNDEKİLER

ONAY SAYFASI.....	i
ABSTRACT.....	ii
ÖZET.....	iv
TEŞEKKÜR.....	vi
İÇİNDEKİLER.....	vii
TABLolar LİSTESİ.....	xi
KISALTMALAR LİSTESİ.....	xv
BÖLÜM 1.....	1
1. GİRİŞ.....	1
BÖLÜM 2.....	6
2. LİTERATÜR.....	6
2.1 Beliren Yetişkinlik.....	6
2.1.1 Beliren Yetişkinlikte Bilişsel Gelişim.....	7
2.1.2 Beliren Yetişkinlikte Sosyal ve Duygusal Gelişim.....	8
2.1.3 Beliren Yetişkinlik Dönemine İlişkin Çalışmalar.....	9
2.2 Kendini Nesneleştirme.....	10
2.2.1 Kendini Nesneleştirme Kavramının Kökeni.....	10
2.2.2 Kendini Nesneleştirmenin Sonuçları.....	13
2.2.3 Kendini Nesneleştirme ile İlgili Çalışmalar.....	14
2.3 Narsisizm.....	17
2.3.1 Kuramsal Açıdan Narsisizm.....	17
2.3.2 Narsisizm Boyutları.....	22
2.3.2.1 Normal Narsisizm.....	22
2.3.2.2 Patolojik Narsisizm.....	23
2.3.2.3 Büyükleme Narsisizm.....	24
2.3.2.4 Kırılgan Narsisizm.....	25
2.3.3 Narsisizm ile İlgili Çalışmalar.....	25

2.4 Algılanan Ebeveynlik Biçimleri.....	27
2.4.1 Ebeveyn Tutumuna İlişkin Modeller.....	28
2.4.2 Şema Modeline Göre Ebeveynlik Biçimleri.....	30
2.4.3 Algılanan Ebeveynlik Biçimlerine İlişkin Çalışmalar.....	33
2.5 Sosyal Medya.....	34
2.5.1 Sosyal Medyayla İlişkili Çalışmalar.....	37
2.6 Araştırma Değişkenleri Arasındaki İlişkilere Dair Literatür Çalışmaları....	38
2.6.1 Kendini Nesneleştirme ve Narsisizm Arasındaki İlişki.....	38
2.6.2 Kendini Nesneleştirme ve Algılanan Ebeveynlik Biçimleri Arasındaki İlişki.....	39
2.6.3 Kendini Nesneleştirme ve Sosyal Medya Kullanım Özellikleri Arasındaki İlişki.....	41
2.6.4 Sosyal Medya Kullanım Özellikleri ve Algılanan Ebeveyn Biçimleri Arasındaki İlişki.....	42
2.6.5 Sosyal Medya Kullanım Özellikleri ve Narsisizm Arasındaki İlişki.....	43
2.6.6 Algılanan Ebeveynlik Biçimleri ve Narsisizm Arasındaki İlişki.....	45
2.6.7 Narsisizm, Algılanan Ebeveynlik Biçimleri ve Sosyal Medyanın Kendini Nesneleştirme ile İlişkisi.....	46
BÖLÜM 3.....	51
3. AMAÇ VE HİPOTEZLER.....	51
3.1 Araştırmanın Amacı.....	51
3.2 Araştırma Hipotezleri.....	51
BÖLÜM 4.....	53
4. YÖNTEM.....	53
4.1 Örneklem.....	53
4.2 Veri Toplama Araçları.....	59
4.2.1 Sosyodemografik Bilgi Formu.....	59
4.2.2 Nesneleştirilmiş Beden Bilinci Ölçeği (NBBÖ).....	59
4.2.3 Young Ebeveynlik Ölçeği (YEBÖ).....	60
4.2.4 Aşırı Duyarlı Narsisizm Ölçeği (ADNÖ).....	61
4.2.5 Narsistik Kişilik Envanteri (NKE-16).....	62
4.3 İşlem.....	62
4.4 Verilerin Analizi.....	63
BÖLÜM 5.....	64
5 BULGULAR.....	64

5.1 Nesneleştirilmiş Beden Bilinci Ölçeği, Narsistik Kişilik Envanteri-16, Aşırı Duyarlı Narsisizm Ölçeği ve Young Ebeveyn Ölçeği Anne ve Baba Formlarının Normallik Analizleri.....	63
5.2 Kendini Nesneleştirme, Narsisizm, Algılanan Ebeveynlik Biçimi Değişkenlerine İlişkin Korelasyon Analizleri.....	66
5.3 Narsisizm ve Algılanan Ebeveynlik Biçimlerinin Kendini Nesneleştirme ile İlişisini İnceleyen Hiyerarşik Çoklu Regresyon Analizleri.....	72
5.4 Kendini Nesneleştirme, Narsisizm ve Algılanan Ebeveynlik Biçimlerinin Sosyal Medya Kullanım Özelliklerine Göre İncelenmesi	78
5.4.1 Kendini Nesneleştirmenin Sosyal Medya Kullanım Özelliklerine Göre İncelenmesi.....	79
5.4.2 Büyüklenmeci Narsisizmin Sosyal Medya Kullanım Özelliklerine Göre İncelenmesi.....	84
5.4.3 Kırılgan Narsisizmin Sosyal Medya Kullanım Özelliklerine göre İncelenmesi.....	86
5.4.4 Algılanan Ebeveynlik Biçimlerinin Sosyal Medya Kullanım Özelliklerine Göre İncelenmesi.....	88
5.4.4.1 Algılanan Kuralcı Ebeveynlik Biçiminin Sosyal Medya Kullanım Özelliklerine Göre İncelenmesi	89
5.4.4.2 Algılanan Küçümseyici Ebeveynlik Biçiminin Sosyal Medya Kullanım Özelliklerine Göre İncelenmesi	91
5.4.4.3 Algılanan Duygusal Bakımdan Yoksun Bırakan Ebeveynlik Biçiminin Sosyal Medya Kullanım Özelliklerine Göre İncelenmesi.....	92
5.4.4.4 Algılanan Sömürücü Ebeveynlik Biçiminin Sosyal Medya Kullanım Özelliklerine Göre İncelenmesi.....	93
5.4.4.5 Algılanan Aşırı Koruyucu Ebeveynlik Biçiminin Sosyal Medya Kullanım Özelliklerine Göre İncelenmesi.....	95
5.4.4.6 Algılanan Başarı Odaklı Ebeveynlik Biçiminin Sosyal Medya Kullanım Özelliklerine Göre İncelenmesi.....	96
5.4.4.7 Algılanan Aşırı İzin Verici Ebeveynlik Biçiminin Sosyal Medya Kullanım Özelliklerine Göre İncelenmesi.....	99
5.4.4.8 Algılanan Kötümser Ebeveynlik Biçiminin Sosyal Medya Kullanım Özelliklerine Göre İncelenmesi.....	100
5.4.4.9 Algılanan Cezalandırıcı Ebeveynlik Biçiminin Sosyal Medya Kullanım Özelliklerine Göre İncelenmesi.....	101
5.4.4.10 Algılanan Değişime Kapalı Ebeveynlik Biçiminin Sosyal Medya Kullanım Özelliklerine Göre İncelenmesi.....	103
5.5 Kendini Nesneleştirme, Narsisizm ve Algılanan Ebeveyn Biçimlerinin Sosyodemografik Özelliklere Göre İncelenmesi.....	105
5.5.1 Kendini Nesneleştirmenin Sosyodemografik Özelliklere Göre İncelenmesi.....	106

5.5.1.1 Kendini Nesneleştirmenin Beden Gözetimi Alt Boyutunun Sosyodemografik zelliklere Göre İncelenmesi.....	106
5.5.1.2 Kendini Nesneleştirmenin Beden Utancı Alt Boyutunun Sosyodemografik zelliklere Göre İncelenmesi.....	108
5.5.1.3 Kendini Nesneleştirmenin Kontrol İnanıcı Alt Boyutunun Sosyodemografik zelliklere Göre İncelenmesi.....	110
5.5.2 Büyüklenmeci Narsisizmin Sosyodemografik zelliklere Göre İncelenmesi.....	112
5.5.3 Kırılğan Narsisizmin Sosyodemografik zelliklere Göre İncelenmesi.....	114
5.5.4 Algılanan Ebeveyn Biçimlerinin Sosyodemografik zelliklere Göre İncelenmesi.....	116
5.5.4.1 Algılanan Kuralcı Ebeveynlik Biçiminin Sosyodemografik zelliklere Göre İncelenmesi.....	116
5.5.4.2 Algılanan Küçümseyici Ebeveynlik Biçiminin Sosyodemografik zelliklere Göre İncelenmesi.....	119
5.5.4.3 Algılanan Duygusal Açıdan Yoksun Bırakan Ebeveynlik Biçiminin Sosyodemografik zelliklere Göre İncelenmesi.....	121
5.5.4.4 Algılanan Sömürücü Ebeveynlik Biçiminin Sosyodemografik zelliklere Göre İncelenmesi.....	125
5.5.4.5 Algılanan Ařırđ Koruyucu Ebeveynlik Biçiminin Sosyodemografik zelliklere Göre İncelenmesi.....	127
5.5.4.6 Algılanan Başarı Odaklı Ebeveynlik Biçiminin Sosyodemografik zelliklere Göre İncelenmesi.....	130
5.5.4.7 Algılanan Ařırđ İzin Verici Ebeveynlik Biçiminin Sosyodemografik zelliklere Göre İncelenmesi.....	133
5.5.4.8 Algılanan Kötümser Ebeveynlik Biçiminin Sosyodemografik zelliklere Göre İncelenmesi.....	135
5.5.4.9 Algılanan Cezalandırıcı Ebeveynlik Biçiminin Sosyodemografik zelliklere Göre İncelenmesi.....	137
5.5.4.10 Algılanan Değişime Kapalı Ebeveynlik Biçiminin Sosyodemografik zelliklere Göre İncelenmesi.....	139
BÖLÜM 6.....	141
6. TARTIşMA VE SONUÇ.....	141
KAYNAKÇA.....	174
EKLER.....	204
ZGEMİş.....	218

TABLolar LİSTESİ

Tablo 4.1 Katılımcıların Sosyodemografik Özellikleri.....	54
Tablo 4.2 Katılımcıların Aile Özellikleri.....	55
Tablo 4.2 (devamı) Katılımcıların Aile Özellikleri.....	56
Tablo 4.3 Katılımcıların Sosyal Medya Kullanım Özellikleri.....	57
Tablo 4.3 (devamı) Katılımcıların Sosyal Medya Kullanım Özellikleri.....	58
Tablo 5.1 Nesneleştirilmiş Beden Bilinci Ölçeği, Narsistik Kişilik Envanteri-16, Aşırı Duyarlı Narsisizm Ölçeği ve Young Ebeveyn Ölçeği Anne ve Baba Formlarının Normallik Analizi Sonuçları.....	64
Tablo 5.1 (devamı) Nesneleştirilmiş Beden Bilinci Ölçeği, Narsistik Kişilik Envanteri-16, Aşırı Duyarlı Narsisizm Ölçeği ve Young Ebeveyn Ölçeği Anne ve Baba Formlarının Normallik Analizi Sonuçları.....	65
Tablo 5.2 Kendini Nesneleştirme, Narsisizm ve Algılanan Ebeveynlik Biçimleri (Anne Formu) Korelasyon Analizi Sonuçları.....	67
Tablo 5.3 Kendini Nesneleştirme, Narsisizm ve Algılanan Ebeveynlik Biçimleri (Baba Formu) Korelasyon Analizi Sonuçları.....	70
Tablo 5.4 Algılanan Ebeveynlik Biçimleri, Büyüklenmeci Narsisizm ve Kırılgan Narsisizmin Kendini Nesneleştirmenin Alt Boyutlarını Yordama Düzeyine Yönelik Regresyon Analizinin Aşamaları.....	73
Tablo 5.5 Algılanan Ebeveynlik Biçimleri, Büyüklenmeci Narsisizm ve Kırılgan Narsisizmin Kendini Nesneleştirmenin Beden Gözetimi Alt Boyutu ile İlişkisini İnceleyen Hiyerarşik Çoklu Regresyon Analizi.....	73
Tablo 5.5 (devamı) Algılanan Ebeveynlik Biçimleri, Büyüklenmeci Narsisizm ve Kırılgan Narsisizmin Kendini Nesneleştirmenin Beden Gözetimi Alt Boyutu ile İlişkisini İnceleyen Hiyerarşik Çoklu Regresyon Analizi.....	74
Tablo 5.6 Algılanan Ebeveynlik Biçimleri, Büyüklenmeci Narsisizm ve Kırılgan Narsisizmin Kendini Nesneleştirmenin Beden Utancı Alt Boyutu ile İlişkisini İnceleyen Hiyerarşik Çoklu Regresyon Analizi.....	75
Tablo 5.7 Algılanan Ebeveynlik Biçimleri, Büyüklenmeci Narsisizm ve Kırılgan Narsisizmin Kendini Nesneleştirmenin Kontrol İnancı Alt Boyutu ile İlişkisini İnceleyen Hiyerarşik Çoklu Regresyon Analizi.....	76

Tablo 5.7 (devamı) Algılanan Ebeveynlik Biçimleri, Büyüklenmeci Narsisizm ve Kırılgan Narsisizmin Kendini Nesneleştirmenin Kontrol İnancı Alt Boyutu ile İlişkisini İnceleyen Hiyerarşik Çoklu Regresyon Analizi.....	77
Tablo 5.8 Kendini Nesneleştirme Alt Boyutlarının Sosyal Medya Kullanım Özelliklerine Göre İncelenmesi.....	80
Tablo 5.9 Büyüklenmeci Narsisizmin Sosyal Medya Kullanım Özelliklerine Göre İncelenmesi.....	84
Tablo 5.10 Kırılgan Narsisizmin Sosyal Medya Kullanım Özelliklerine Göre İncelenmesi.....	86
Tablo 5.10 (devamı) Kırılgan Narsisizmin Sosyal Medya Kullanım Özelliklerine Göre İncelenmesi	87
Tablo 5.11 Algılanan Kuralcı Ebeveynlik Biçiminin Sosyal Medya Kullanım Özelliklerine Göre İncelenmesi.....	89
Tablo 5.12 Algılanan Küçümseyici Ebeveynlik Biçiminin Sosyal Medya Kullanım Özelliklerine Göre İncelenmesi	91
Tablo 5.12 (devamı) Algılanan Küçümseyici Ebeveynlik Biçiminin Sosyal Medya Kullanım Özelliklerine Göre İncelenmesi.....	92
Tablo 5.13 Algılanan Duygusal Bakımdan Yoksun Bırakan Ebeveynlik Biçiminin Sosyal Medya Kullanım Özelliklerine Göre İncelenmesi.....	93
Tablo 5.14 Algılanan Sömürücü Ebeveynlik Biçiminin Sosyal Medya Kullanım Özelliklerine Göre İncelenmesi.....	94
Tablo 5.15 Algılanan Aşırı Koruyucu Ebeveynlik Biçiminin Sosyal Medya Kullanım Özelliklerine Göre İncelenmesi.....	95
Tablo 5.16 Algılanan Başarı Odaklı Ebeveynlik Biçiminin Sosyal Medya Kullanım Özelliklerine Göre İncelenmesi	96
Tablo 5.16 (devamı) Algılanan Başarı Odaklı Ebeveynlik Biçiminin Sosyal Medya Kullanım Özelliklerine Göre İncelenmesi.....	97
Tablo 5.17 Algılanan Aşırı İzin Verici Ebeveynlik Biçiminin Sosyal Medya Kullanım Özelliklerine Göre İncelenmesi.....	99
Tablo 5.18 Algılanan Kötümser Ebeveynlik Biçiminin Sosyal Medya Kullanım Özelliklerine Göre İncelenmesi.....	100
Tablo 5.19 Algılanan Cezalandırıcı Ebeveynlik Biçiminin Sosyal Medya Kullanım Özelliklerine Göre İncelenmesi.....	102
Tablo 5.20 Algılanan Değişime Kapalı Ebeveynlik Biçiminin Sosyal Medya Kullanım Özelliklerine Göre İncelenmesi.....	104
Tablo 5.21 Beden Gözetiminin Sosyodemografik Özelliklere Göre İncelenmesi....	107
Tablo 5.22 Beden Utancının Sosyodemografik Özelliklere Göre İncelenmesi.....	109
Tablo 5.23 Kontrol İnancının Sosyodemografik Özelliklere Göre İncelenmesi.....	110
Tablo 5.23 (devamı) Kontrol İnancının Sosyodemografik Özelliklere Göre İncelenmesi.....	111

Tablo 5.24 Büyüklenmeci Narsisizmin Sosyodemografik Özelliklere Göre İncelenmesi.....	112
Tablo 5.24 (devamı) Büyüklenmeci Narsisizmin Sosyodemografik Özelliklere Göre İncelenmesi.....	113
Tablo 5.25 Kırılgan Narsisizmin Sosyodemografik Özelliklere Göre İncelenmesi.....	114
Tablo 5.25 (devamı) Kırılgan Narsisizmin Sosyodemografik Özelliklere Göre İncelenmesi.....	115
Tablo 5.26 Algılanan Kuralcı Ebeveynlik Biçiminin Sosyodemografik Özelliklere Göre İncelenmesi.....	116
Tablo 5.26 (devamı) Algılanan Kuralcı Ebeveynlik Biçiminin Sosyodemografik Özelliklere Göre İncelenmesi.....	117
Tablo 5.27 Algılanan Küçümseyici Ebeveynlik Biçiminin Sosyodemografik Özelliklere Göre İncelenmesi.....	119
Tablo 5.27 (devamı) Algılanan Küçümseyici Ebeveynlik Biçiminin Sosyodemografik Özelliklere Göre İncelenmesi.....	120
Tablo 5.28 Algılanan Duygusal Açından Yoksun Bırakan Ebeveynlik Biçiminin Sosyodemografik Özelliklere Göre İncelenmesi.....	122
Tablo 5.29 Algılanan Sömürücü Ebeveynlik Biçiminin Sosyodemografik Özelliklere Göre İncelenmesi.....	125
Tablo 5.29 (devamı) Algılanan Sömürücü Ebeveynlik Biçiminin Sosyodemografik Özelliklere Göre İncelenmesi.....	126
Tablo 5.30 Algılanan Aşırı Koruyucu Ebeveynlik Biçiminin Sosyodemografik Özelliklere Göre İncelenmesi.....	127
Tablo 5.30 (devamı) Algılanan Aşırı Koruyucu Ebeveynlik Biçiminin Sosyodemografik Özelliklere Göre İncelenmesi.....	128
Tablo 5.31 Algılanan Başarı Odaklı Ebeveynlik Biçiminin Sosyodemografik Özelliklere Göre İncelenmesi.....	130
Tablo 5.31 (devamı) Algılanan Başarı Odaklı Ebeveynlik Biçiminin Sosyodemografik Özelliklere Göre İncelenmesi.....	131
Tablo 5.32 Algılanan Aşırı İzin Verici Ebeveynlik Biçiminin Sosyodemografik Özelliklere Göre İncelenmesi.....	133
Tablo 5.32 (devamı) Algılanan Aşırı İzin Verici Ebeveynlik Biçiminin Sosyodemografik Özelliklere Göre İncelenmesi.....	134
Tablo 5.33 Algılanan Kötümser Ebeveynlik Biçiminin Sosyodemografik Özelliklere Göre İncelenmesi.....	135
Tablo 5.33 (devamı) Algılanan Kötümser Ebeveynlik Biçiminin Sosyodemografik Özelliklere Göre İncelenmesi.....	136
Tablo 5.34 Algılanan Cezalandırıcı Ebeveynlik Biçiminin Sosyodemografik Özelliklere Göre İncelenmesi.....	137
Tablo 5.34 (devamı) Algılanan Cezalandırıcı Ebeveynlik Biçiminin Sosyodemografik Özelliklere Göre İncelenmesi.....	138

Tablo 5.35 Algılanan Değişime Kapalı Ebeveynlik Biçiminin Sosyodemografik Özelliklere Göre İncelenmesi.....	139
Tablo 5.35 (devamı) Algılanan Değişime Kapalı Ebeveynlik Biçiminin Sosyodemografik Özelliklere Göre İncelenmesi.....	140

KISALTMALAR LİSTESİ

APA: Amerikan Psikoloji Birliği

WHO: Dünya Sağlık Örgütü

NBBÖ: Nesneleştirilmiş Beden Bilinci Ölçeği

YEBÖ: Young Ebeveynlik Ölçeği

ADNÖ: Aşırı Duyarlı Narsisizm Ölçeği

NKE-16: Narsistik Kişilik Envanteri

vd.: ve diğerleri

BÖLÜM 1

1. GİRİŞ

Beliren yetişkinlik dönemi literatürde 18-25 yaş aralığını kapsayan ergenlik ile yetişkinlik arasındaki dönem, geçiş süreci olarak ele alınmaktadır. Yaş aralığı göz önünde bulundurulduğunda beliren yetişkinlik üniversite eğitime geçme ya da iş arama, ebeveynlerden ayrı yaşamaya başlama, yeni bir sosyal çevrenin kurulması gibi çeşitli değişikliklerin yaşandığı döneme denk gelmektedir (Arnett, 2000).

Beliren yetişkinlik keşfetme ve deneyimleme ile karakterize bir dönemdir. Kişinin ergenlik ile yetişkinlik arasında köprü kurduğu bu dönem kimlik keşfinin ve bağımsızlık gelişiminin yoğun olarak yaşandığı bir süreçtir. Ebeveyn kontrolünün azalmasıyla birlikte kişi artık kimliği ve yaşam stili gibi önemli konularda daha bağımsız kararlar almaya başlamaktadır. Kişinin kendi bedeni üzerinde kontrol duygusunun gelişmeye başlamasıyla birlikte yeme tutumu, spor alışkanlıkları, fiziksel özelliklerine yönelik tutumları da şekillenmektedir (Nelson, Story, Larson, Neumark-Sztainer ve Lytle, 2008). Ravert (2009) 248 üniversite öğrencisi ile gerçekleştirdiği bir çalışmada beliren yetişkinlik dönemindeki bireylerin kimlik keşfi sürecinde alkol ve madde kullanımı ya da korunmasız cinsel yaklaşma gibi davranışlara yönelebildiği sonucuna ulaşmıştır. Bir başka çalışmada ergenlikten beliren yetişkinliğe geçiş sürecindeki erkek katılımcıların dörtte biri kadarının protein tozu ve yaklaşık %10'unun kas yapıcı madde kullanmaya başladığı saptanmıştır. Araştırmacılar çalışma sonucundan hareketle beliren yetişkinlik döneminde kaslı bir bedene sahip olmak amacıyla riskli davranışların sergilenmesinin beden şekliyle meşguliyette artış için bir risk faktörü olduğunu vurgulamaktadır (Nagata vd., 2022).

Bartky (1990), kadın bedeninin işlevlerinden sıyrılarak yalın bir cinsel obje olarak sunulmasını cinsel nesneleştirme kavramı ile tanımlamaktadır. Literatürde

kadınların maruz kaldığı cinsel nesneleştirme deneyimlerinin kendini nesneleştirmeye zemin hazırladığından bahsedilmektedir (aktaran Moradi ve Huang, 2008). Fredrickson ve Roberts (1997) kendini nesneleştirmeyi kişinin bedenini takip etmesi/izlemesi ve bunun sonucunda fiziksel özelliklerine odaklanması, içsel beden duyularına ilişkin farkındalığının azalması, fiziksel özellikleriyle ilişkili utanç ve kaygı hissetmesi ile karakterize bir durum olarak tanımlamaktadır. Kendini nesneleştirmenin yeme bozukları, cinsel işlev bozuklukları, depresyon, alkol ve madde kullanım bozuklukları ile ilişkili olduğu bilgisi literatürde yer almaktadır (Moradi ve Huang, 2008; Tiggemann ve Williams, 2012; Carr ve Szymanski, 2011). Konuya ilişkin 18-30 yaş arası katılımcılarla gerçekleştirilen bir çalışmada alkol ve madde kullanım bozuklukları ile cinsel nesneleştirme deneyimleri arasında pozitif yönde anlamlı ilişki olduğu saptanmıştır. Çalışmada cinsel nesneleştirmenin alkol madde kullanım bozuklukları ile ilişkisinin kendini nesneleştirme, beden utancı ve depresyon üzerinden incelendiği ve bu ilişkide de pozitif yönde anlamlı bir ilişki bulunduğu görülmektedir (Carr ve Szymanski, 2011). Bir başka çalışmada da dış görünüşe yönelik kaygının ve utancın yeme bozuklukları ile kendini nesneleştirme arasındaki ilişkide aracılık ettiği saptanmıştır (Slater ve Tiggemann, 2002). Ek olarak bir çalışmada cinsel nesneleştirme ve yeme bozuklukları, dış görünüşe yönelik utanç hissi, beden izleme arasında sosyokültürel güzellik standartlarının içselleştirilmesinin aracı etkisi olduğu saptanmıştır (Moradi, Dirks ve Matteson, 2005).

Literatürde sosyokültürel özelliklerin aile ve medya kanalları üzerinden kişiye aktarıldığı, kişinin bu bilgileri içselleştirmesi süreciyle kendini nesneleştirme deneyiminin yaşandığı bilgisi yer almaktadır (Szymanski, Carr ve Moffitt, 2011). Tezcan'a göre (1985) aile, toplumu temsil eden bir sistem olduğu için çocuğa ebeveynleri tarafından yansıtılan değer ve inançlar toplumun sosyokültürel özelliklerinin ürünüdür (aktaran Kır, 2011). Bu açıdan ebeveynler sosyokültürel değerlerin çocuğa aktarılmasında önemli bir rol üstlenmektedir (Hill ve Franklin, 1998). Söz konusu değerlerin, özelliklerin, geleneksel cinsiyet rollerinin aileden çocuğa aktarım süreciyle ilgili literatürde farklı yaklaşımlar mevcuttur. Psikanalitik perspektif ödipal kompleksin çözümlenmesi sürecinde çocuğun kendi cinsiyetinden ebeveyniyle özdeşim kurduğunu, sağlıklı gelişim için bu özdeşimin önemli olduğunu vurgulamaktadır (Geçtan, 2014). Sosyal öğrenme kuramı ise model alma ve ödül-ceza yoluyla çocuğun cinsiyet rollerini, kiloya ve dış görünüşe yönelik tutumu öğrendiğini, cinsiyet rollerine uygun davranışlar geliştirdiğini öne sürmektedir (Bandura, 1969). İki

model de sosyokültürel değerlerin öğrenilmesi sürecinde ebeveynin rolünü vurgulamaktadır. Yapılan çalışmalarda ebeveynlerin yemek ve kiloya ilişkin tutumları çocuğun yeme bozukluğu, kilo kaygısı gibi sorunlar yaşamasında önemli bir role sahiptir. Bu durumun çocuğun ebeveynlerin tutumlarını içselleştirmesi ya da beklentilerini karşılayarak onay alma çabası ile ilişkili olabileceği ifade edilmektedir (Golan ve Crow, 2004; Davis, Shuster, Blackmore ve Fox, 2004).

Literatüre göre ergenlerde beden imgesine ve ideal beden özelliklerine yönelik tutumunun gelişiminde özellikle annenin aktarımsal rolüne değinilmektedir. Bu aktarımın sosyal öğrenme kuramı bağlamında annenin model alınması ve özdeşleşme süreçleriyle bağlantılı olduğu ifade edilmektedir (Pike ve Rodin, 1991; Abraczinskas, Fisak ve Barnes, 2012). Arroyo ve Andersen (2016) beden imgesinin yanında annenin kendini nesneleştirme deneyiminin de çocuğa model olabileceği ve çocuğun kendini nesneleştirmesinde rol oynayabileceğine dikkat çekmektedir. Konuya ilişkin yaptıkları çalışmada da hipotezlerini doğrulamışlardır. Çalışmada kendini nesneleştirme açısından anneler ve kızları arasında pozitif yönde anlamlı bir ilişki olduğu ve algılanan ebeveyn tutumunun bu ilişki için düzenleyici bir rol üstlendiği saptanmıştır. Bununla birlikte konuya ilişkin yapılan bir başka çalışmada annelerin ve kızlarının beden utancı düzeyleri arasında negatif yönde anlamlı bir ilişki olduğu saptanmıştır. Ek olarak kendini nesneleştirme açısından anneler ve oğulları arasında anlamlı düzeyde ilişki olan tek değişkenin beden izleme olduğu ve bu ilişkinin negatif yönde olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Araştırmacılar sonuçlardan yola çıkarak anne ve ergenlik çağındaki çocukları arasındaki ilişki kalitesinin kendini nesneleştirme için düzenleyici bir rolünün olabileceğine işaret etmektedir (Katz-Wise, Budge, Lindberg ve Hyde, 2012).

Sosyokültürel özelliklerin çocuğa aktarılmasında aile dışında etkili bir diğer önemli kanal medyadır (Tiggemann, 2005). Brunch (1978) modanın yarattığı güzellik algısının ergenlik dönemindeki bireylerde kilo kontrolünün kişiye başarı ve güzellik kazandıracağı yönünde bir inancı tetiklediğine ve bunun gittikçe yaygınlaşan sosyokültürel bir epidemi olduğuna vurgu yapmaktadır (aktaran Garner, Garfinkel, Schwartz ve Thompson, 1980). Cinsiyet rollerinin ve ideal güzellik standartlarının (zayıflık vb.) vurgulandığı, kadın bedeninin cinsel bir obje olarak sunulduğu medya materyalleri kişiler tarafından içselleştirilmektedir. Sonucunda ise kişi sosyal karşılaştırmalar aracılığıyla kendisini çevresinde ve medyada sunulan güzellik standartları ile fiziksel açıdan karşılaştırmaktadır. Kişinin dikkatinin fiziksel

özelliklerine odaklanması ve kronik şekilde bedenini izlemesini/gözlemlemesini motive eden bu durumun beden memnuniyetsizliği, negatif beden imgesi, yeme bozuklukları gibi çeşitli olumsuz sonuçları olmaktadır (Moradi, 2010.)

Kendini nesneleştirmede odak noktası beden olduğu için kişinin kendisini değerlendirmesinde de ölçüt bedensel özellikleri olmaktadır. Kişinin kendisine biçtiği değer cinsiyet rollerine, kültürel kalıp yargılara ve toplumun güzellik standartlarına ne kadar uyduğu üzerinden şekillenmektedir. Bu sebeple kişi için başkalarının değerlendirmeleri önem kazanmaktadır (Quinn, Chaudoir ve Kallen, 2011; Chen, Tilburg ve Leman, 2021). İçsel kaynaklardan daha çok dış değerlendirmelerin ön planda olması hali narsistik bir ihtiyacı temsil etmektedir. Narsistik kişilik özellikleri gösteren bireylerde kırılabilir benlik algısı başkalarından onay alma, takdir görme ve dikkat çekme ihtiyacının ortaya çıkmasına zemin hazırlamaktadır (Wink, 1991). Literatürde narsistik özelliklerin kendini nesneleştirme ile ilişkili olduğunu gösteren çalışmalar yer almaktadır (Carrotte ve Anderson, 2019; Talmon ve Ginzburg, 2019). Yapılan bir çalışmada narsistik savunma mekanizmalarının yeme bozukluğu hastalarında görülen beden kontrolü ile ilişkili olduğu saptanmıştır. Çalışmada ele alınan beden kontrolü değişkeni kişinin zihinsel ve davranışsal olarak beden imgesine dikkatini vermesi şeklinde tanımlanmaktadır (Waller, Sines, Meyer ve Mountford, 2008).

Literatürde özellikle son yıllarda yeme bozukluklarına yönelik çalışmaların arttığı ve yeme bozukluklarının gelişiminde etkili değişkenlerin belirlenmeye çalışıldığı görülmektedir. Yapılan çalışmalarda kendini nesneleştirmenin yeme bozuklukları, depresyon, cinsel işlev bozuklukları, görünüş kaygısı ve beden utancı ile ilişkisi ortaya konmuştur (Fredrickson ve Roberts, 1997; Tiggemann ve Williams, 2012). Alan yazınında kendini nesneleştirmenin ruh sağlığı üzerindeki olumsuz etkilerini gösteren çalışmalardan yola çıkarak bireylerde kendini nesneleştirme üzerinde etkili değişkenlerin belirlenmesinin ruh sağlığını koruyucu çalışmalar açısından büyük öneme sahip olduğu düşünülmektedir. Bununla birlikte literatürde kendini nesneleştirmenin çoğunlukla psikopatolojiler için yordayıcı değişken olarak ele alındığı ancak, kendini nesneleştirme mekanizmasını araştıran çalışma sayısının kısıtlı olduğu görülmektedir (Erchull, Liss ve Lichiello, 2013; Tiggemann ve Williams, 2012). Ek olarak kendini nesneleştirme çalışmalarının çoğunlukla kadın katılımcılarla yürütüldüğü, erkek katılımcılarla olan çalışmaların büyük bir çoğunluğunun ise kaslanma konusuna odaklandığı saptanmıştır (Calogero, Davis ve

Thompson, 2005; Grieve ve Helmick, 2008). Tasarlanan çalışmada kendini nesneleştirme için yordayıcı çeşitli değişkenlerin kadın ve erkek katılımcılar için çalışılması planlanarak literatüre katkı sunmak amaçlanmaktadır.

Literatürde ebeveynlik tutumlarının kendini nesneleştirme ile ilişkisine yönelik çalışmalar olduğu ancak, bu çalışmalarda çelişkili sonuçlar elde edildiği görülmektedir. Ek olarak kendini nesneleştirme açısından ebeveyn-çocuk ilişkisinin incelendiği çalışmalarda genellikle anne-kız ilişkisine odaklanıldığı görülmektedir. (Katz-Wise vd., 2012; Arroyo ve Andersen, 2016). Bu çalışmada kendini nesneleştirme için algılanan anne ve baba tutumlarının kız ve erkek çocuklar açısından incelenmesi planlanarak konuya ilişkin kapsamlı bilgiye ulaşılması hedeflenmektedir.

Ebeveynlik tutumlarında olduğu gibi narsisizmin boyutları ile kendini nesneleştirme ilişkisine odaklanan çalışmalarda da çelişkili sonuçlar elde edildiği belirlenmiştir (Carrotte ve Anderson, 2019). Ek olarak ülkemizde kendini nesneleştirme ve narsisizm ilişkisini inceleyen çalışmaya ulaşılamamıştır. Bu sebeple bu çalışmada narsisizmin grandiyöz ve kırılğan boyutlarının kendini nesneleştirme üzerindeki yordayıcı etkisinin incelenmesi planlanmaktadır.

Literatürde beden imgesi ile sosyal medya ilişkisini inceleyen birçok çalışmanın yer aldığı görülmektedir (Franchina ve Lo coco, 2018; Hogue ve Mills, 2019). Bununla birlikte kendini nesneleştirme ve sosyal medya üzerine olan çalışma sayısının daha az olduğu, konuya ilişkin çalışmaların son yıllarda artmaya başladığı ve bu çalışmalarda örneklemin çoğunlukla kadınlardan oluştuğu belirlenmiştir (Bell, Cassarly ve Dunbar, 2018; Fardouly, Diedrichs, Vartanian ve Halliwell, 2015).

Önceki çalışmalarda kendini nesneleştirme üzerinde narsisizm, algılanan ebeveynlik biçimleri ve sosyal medyanın etkisinin ayrı ayrı ele alındığı görülmektedir. Literatürde ilgili değişkenlerin kendini nesneleştirme üzerindeki yordayıcı rolünü birlikte inceleyen çalışma olmadığı görülmektedir. Tüm bu sebeplerle tasarlanan çalışmada narsisizm, algılanan ebeveynlik biçimleri ve medyanın kendini nesneleştirme üzerindeki etkisinin incelenmesi hedeflenmektedir. Bir sonraki bölümde ilgili değişkenlere ilişkin kapsamlı bilgi sunulması ve yapılan çalışmalara değinilmesi amaçlanmaktadır.

BÖLÜM 2

2. LİTERATÜR

2.1 Beliren Yetişkinlik

Arnett'in (1998) bir kişinin ne zaman yetişkin olarak tanımlanacağına ilişkin yaptığı sorgulamalar ile antropolojik ve kültürel perspektiften konuya ilişkin incelemeleri sonucu ortaya koyduğu beliren yetişkinlik dönemi ergenlikten yetişkinliğe geçişi kapsayan kapsayan gelişimsel bir süreçtir. Arnett (2000) beliren yetişkinlik döneminin ergenliğin sonundan 20'li yaşların ortalarına (18-25) kadar devam ettiğini ifade etmektedir. Ne ergenlik ne de yetişkinlik olarak tanımlanabilecek bu dönem temelde iki yaşam evresinden de izler taşımaktadır. Literatürde beliren yetişkinlik dönemini 18-29 yaş aralığında ele alan çalışmalar da bulunmaktadır (Matud, Diaz, Bethencourt ve Ibanez, 2020; Nelson, 2013). Yapılan çalışmalarda toplulukçu kültürler ile bireyci kültürler arasında beliren yetişkinlik döneminin süresi açısından değişkenlik olduğu; bir başka deyişle beliren yetişkinlik dönemi için yaş sınırlarının kültüre göre farklılık gösterebildiği bilgisi yer almaktadır (Atak, 2011). Ek olarak güncel literatürde beliren yetişkinlik dönemini genç yetişkinlik ve son ergenlik olarak kavramsallaştıran çalışmalar olduğu gibi 18-21 yaş aralığını ergenlik döneminin son evresi olarak ele alan çalışmalar da bulunmaktadır (Landsbaum ve Willis, 1971; Jackson, 1973; Collison, Banbury ve Lusher, 2016; Santrock, 2014; Bogaerts vd., 2021).

Beliren yetişkinlik döneminin temel konuları keşif ve deneyimdir (Santrock, 2014). Bu süreçte kişi birçok seçenekle karşılaşmakta, geleceğe ilişkin yoğun bir belirsizlik yaşamakta ve yetişkin rollerini kazanmaya başlamaktadır. Beliren yetişkinlik bireyin kendisini keşfettiği bir dönemdir (Arnett, 1998; Arnett, 2000).

Purkey (1970) tarafından benlik, bireyin kendine ilişkin görüşü, inanç ve değer sistemi ile ilgili kendisine yönelik varsayımları olarak tanımlanmaktadır (aktaran Gander ve Gardiner, 2010). Benlik gelişimi beliren yetişkinlik döneminde gelişimin merkezinde bulunmaktadır. Benlik gelişiminin nasıl şekillendiği kişinin sonraki yaşam evreleri için de belirleyici bir özelliktir (Zarrett ve Eccles, 2006). Literatürde beliren yetişkinlik döneminin beş temel özelliği üzerinde durulmaktadır. Bunlardan ilki kimlik keşfidir. Temelde ergenlik dönemi özelliği olarak değerlendirilen kimlik gelişimi beliren yetişkinlikte özellikle aşk ve meslek hayatı konularında bir yapılanmanın gelişimiyle ilişkilidir. İkinci özellik ise istikrarsızlıktır. Beliren yetişkinlik dönemi partner ve iş değişimlerinin en sık görüldüğü dönemdir. Bu dönemin üçüncü özelliği kendine odaklanmadır. Ebeveynlerinin buyruklarına uymak zorunda kalan çocuk ve ergenler ile iş ve aile hayatında günlük sorumlulukları bulunan yetişkinlerden farklı olarak beliren yetişkinlik dönemindeki bireylerin çok daha az sosyal rol ve sorumlulukları bulunmaktadır. Bu sebeple beliren yetişkinlik dönemindeki bireyler daha özgür hareket edebilmektedir. Birçok alanda yetişkinlik ve ergenlik arasında kalan beliren yetişkinlik dönemindeki bireylerin yaşadığı arada kalmışlık hissi bu dönemin bir diğer özelliğidir. Son olarak geleceğe pozitif bakış açısı ve hayatla ilgili olumlu gelişmelerin gerçekleşmesine yönelik beklentiler beliren yetişkinlik dönemindeki bireylerin özellikleri arasındadır (Arnett, 2000; Arnett, Zukauskiene ve Sugimura, 2014).

2.1.1 Beliren Yetişkinlikte Bilişsel Gelişim

Bilişsel gelişim kuramına göre bilişsel gelişimin son aşaması soyut-formel işlemler dönemidir. Soyut-formel işlemsel dönem 11-12 yaşlarından yetişkinliğe uzanan bir dönemdir. Soyut işlemsel dönemde sembollerin kullanımı, sistematik düşünme, daha üst seviye mantık yürütme özellikleri gelişmektedir. Ayrıca kompleks duygulara ilişkin farkındalık, başkalarının düşüncelerine ilişkin düşünebilme gibi daha karmaşık kognitif beceriler de bu dönemin başlamasıyla birlikte gelişmektedir. Bu gelişme bir anda gerçekleşmemekte ve sürece yayılmaktadır (Piaget, 1964; Santrock, 2014).

Bilişsel yapıdaki gelişmeler kimlik oluşumu ve ahlaki muhakemenin gelişimiyle de ilişkilidir (Zarrett ve Eccles, 2006). Lapsley ve Woodbury (2016) sağlıklı bilişsel gelişimin beliren yetişkinlikte kendi içsel süreçlerini daha iyi anlamının yanı sıra

başkalarının içsel süreçlerine ilişkin daha iyi bir kavrayış geliştirmeye yapılan yatırımlarla da ilişkili olduğunu ifade etmektedir. Yapılan yatırımlar kişinin yakın ilişkiler geliştirmeye odaklanmasında etkilidir. Keating (1990) de gelişen bilişsel yapıyla birlikte sosyal normların ve kültürün de daha iyi anlaşılabilirdiğine değinmektedir (aktaran Zarrett ve Eccles, 2006). Kişi bu sayede farklı dünya görüşlerine ilişkin eleştirel bir yaklaşım geliştirebilmekte ve kendi dünya görüşünü oluşturabilmektedir (Santrock, 2014).

2.1.2 Beliren Yetişkinlikte Sosyal ve Duygusal Gelişim

Sosyal gelişim açısından bakıldığında beliren yetişkinlikte arkadaşlık ve romantik ilişkiler önem kazanmaktadır. Bu dönemdeki arkadaşlıklar daha yakın ve destekleyici bir ilişkiye evrilmektedir (Santrock, 2014).

Erikson'un psikososyal gelişim kuramına göre "yakınlığa karşı yalıtılmışlık" dönemi beliren yetişkinlik dönemini kapsamaktadır. Bu kurama göre beliren yetişkinlik ile birlikte ergenlik döneminde kimlik oluşturma sürecine ilişkin görevler tamamlanmış ve yakın ilişkiler oluşturma dönemine geçilmiştir. Bununla birlikte bu dönemde yakınlık ve bağımsızlık temaları arasında gidip gelen bir örüntü söz konusudur. Kişinin sağlıklı bağlanma örüntüleri oluşturmaya çalıştığı beliren yetişkinlik dönemi bir yandan da ebeveyn olan bağımlılıktan sıyrılma ve bağımsızlık geliştirme sürecidir. Yakınlık ve bağımsızlık konuları arasında bir denge sağlanması bu dönemdeki bireylerin sağlıklı gelişimi için önemlidir (Widick, Parker ve Knefelkamp, 1978).

Erikson'un yakınlık olarak ele aldığı durum kimliğini kaybetme korkusu hissetmeden kişinin bir başkası ile birleşebilmesidir. Yakınlık sadece romantik ilişkileri değil aynı zamanda arkadaşlık ilişkilerini de kapsamaktadır. Kişinin yakınlık kurmayı başaramadığı durumda ise izolasyon/yalıtılmışlık ortaya çıkmaktadır. Bu durum kimliğini kaybetme korkusundan kaynaklanabilmektedir. Yakın ilişkiler kurma kapasitesinin gelişmemesi halinde yalıtılmışlık yalnızlıkla sonuçlanacağı ve çeşitli sosyal becerilerin gelişmesini de engelleyeceği için patolojik sonuçlara sebep olabilmektedir (Yazgan İnanç ve Yerlikaya, 2013).

Beliren yetişkinlikte yaşanan bilişsel gelişmelerle birlikte kişinin içsel süreçlerine ilişkin farkındalığı artmaktadır. Bu durum kişinin hazzı erteleme, duygu regülasyonu özelliklerinin de olgunlaşmasında etkili olmaktadır. Ek olarak kişinin

başkalarının düşüncelerini düşünme, başkalarının içsel süreçlerini anlama becerisi de bu dönemdeki bilişsel gelişmelerle ortaya çıkmaktadır. Bu gelişimler de kişinin sosyal etkileşimleri için önem arz etmektedir (Wood vd., 2018).

2.1.3 Beliren Yetişkinlik Dönemine İlişkin Çalışmalar

Ergenlikten yetişkinliğe geçişi kapsayan olan beliren yetişkinlik dönemi kişinin okul ve iş gibi yaşamının geri kalanını etkileyebilecek alanlarda keşif ve karar verme sürecinin yaşandığı ve kimliğinin şekillendiği bir dönemdir (Arnett, 2000). Bu açıdan bu dönemde sağlıklı bir gelişimin oldukça önemli olduğu düşünülmektedir. Beliren yetişkinlik döneminde sağlıklı gelişimi etkileyebilecek değişkenlerin incelendiği bir çalışmada aile ve arkadaşlar ile kurulan güçlü ilişkilerin, okul uyumunun, ailede yüksek sosyoekonomik düzeyin, duygusal kontrolün pozitif gelişimsel özellikler ile ilişkili olduğu sonucuna ulaşılmıştır (O'Connor vd., 2010).

Beliren yetişkinlik dönemi alkol, madde kullanımı, korunmasız cinsellik gibi riskli davranışlar açısından önemli bir yaş aralığıdır. Uyuşturucu madde denemeleri beliren yetişkinlikte en yüksek düzeye ulaşarak genç yetişkinlik başlangıcıyla birlikte (25 yaş) yetişkin rollerinin üstlenilmesiyle birlikte düşüşe geçmektedir (Kandel ve Logan, 1984). Ek olarak beliren yetişkinlik dönemi, riskli cinsel davranışların da sıklıkla görüldüğü bir dönemdir (Eisenberg ve Von Hippel, 2010). Konuya ilişkin yapılan bir çalışmada büyük kardeşlerin madde kullanımı, arkadaşlardan algılanan kabul ve onay beliren yetişkinlik döneminde madde kötüye kullanımı için tetikleyici değişkenler olarak belirlenmiştir (Tucker, Davis, Seelam, Stein ve A'Amico, 2020). Bir başka çalışmada 18-22 yaş arası kadın ve erkeklerde sosyal medya kullanım düzeyi ile madde kullanımı arasındaki ilişki incelenmiştir. Çalışmada kadınların günlük sosyal medya kullanım düzeylerinin madde kullanım sıklığı ile anlamlı düzeyde ilişkili olduğu, ancak erkekler için bu ilişkinin anlamlı olmadığı belirlenmiştir. Bununla birlikte aynı çalışmada erkeklerin alkol ve madde kullanım düzeyleri ile sosyal medya kullanım sıklığının kadınlardan daha fazla olduğu saptanmıştır. Araştırmacılar çalışma sonuçlarından hareketle kadınların sosyal medya kullanımlarının erkeklere göre daha stres uyandıran bir deneyim olabileceğini, akran ilişkilerinin sosyal medya kullanım özellikleri üzerinde etkili olabileceğini belirtmektedir (Ohannessian, Vannucci, Flannery ve Khan, 2017).

Literatürde beliren yetişkinlik döneminde medyanın alkol, madde kullanımı ile ilişkisi dışında olumlu-olumsuz beden imgesi ile ilişkili olduğu da belirtilmektedir (Coyne, Padilla-Walker ve Howard, 2013; Wood-Barcalow, Tylka ve Augustus-Horvath, 2010). Konuya ilişkin yapılan bir çalışmada bedene vurgu yapan medya materyaline maruz kalmanın beden imgesi, yüksek düzeyde beden memnuniyetsizliği, sağlıklı yiyecek tercihi, yiyecek kısıtlaması ve aşırı yeme ile ilişkili olduğu saptanmıştır (Rounsefell vd., 2019).

Ergenlik döneminde başlayan kimlik oluşumunun beliren yetişkinlik dönemindeki önemli kazanımları ahlaki ve psikolojik kimliğin gelişimi olarak görülmektedir. Bu dönemde kişi biyolojik, sosyal, kültürel ve fiziksel açıdan çevresi ile karşılıklı etkileşim halindedir. Kişi ebeveynlerinden bağımsızlaşmaya başlasa da makro düzeyde sosyal beklentilere ve etkilere bağlıdır (Wood vd., 2018). Literatürdeki çalışmalar, sosyokültürel özelliklerin belirgin yetişkinlikteki bireylerde fiziksel özelliklere ilişkin tutumda önemli bir değişken olduğunu düşündürmüştür. Nagata ve arkadaşları (2022) çalışmalarında kilo alma ve kaslanma davranışlarının etnik kökene göre anlamlı düzeyde farklılaştığını saptamıştır. Çalışma sonuçlarından hareketle kaslanma davranışındaki etnik farklılıkların maskülenliğe ilişkin sosyal baskılar ile ilişkili olabileceği ifade edilmiştir.

Bedene yüklenen sosyokültürel anlamın da etkisiyle kişinin fiziksel özelliklerine odaklanması ve dış görünüşünü izlemesine yönelik literatürde yer alan bilgiler beliren yetişkinlik döneminde kendini nesneleştirme deneyiminin önemine dikkat çekmektedir (Featherstone, 1982; Fredrickson ve Roberts, 1997). Dolayısıyla bir sonraki bölümünde araştırmanın temel değişkenlerinden de olan kendini nesneleştirme kavramı derinlemesine incelenecektir.

2.2 Kendini Nesneleştirme

2.2.1 Kendini Nesneleştirme Kavramının Kökeni

Nesneleştirme kavramı, Alman filozof Immanuel Kant'ın cinsellik ve cinsel nesneleştirmeye yönelik görüşlerinden köken almaktadır (Papadaki, 2007). Kant; cinsel dürtülerin ve hazzın kişinin bedeninde yoğun duyumsamalar hissetmesine sebep olduğunu ve bu hisler sebebiyle partnerin bedeninin cinsel haz için bir araç halini aldığını ifade etmektedir. Ayrıca Kant'a göre cinsel etkileşime bağlı ortaya çıkan hisler

sebebiyle ilişki içerisinde insani değerler ve aradaki ahlaki etkileşim birey tarafından bir kenara atılmaktadır. Böyle bir durumda kişinin dikkati hazza odaklandığından partner bu haz için bir araç olarak görülmekten öteye geçememektedir. Kant burada sevilen kişinin “object of appetite” yani iştah nesnesi halini aldığını ifade etmektedir. Kant’ın ele aldığı cinsel arzu partnere yönelik olmaktan ziyade partnerin bedenine yöneliktir. Kant’a göre haysiyet, rasyonel kapasite ve karar verme becerisi insanı özel kılan ve hayvanlar ile nesnelere ayıran özelliğidir. Nesneleştirme ise insanı küçülterek, insanı özel kılan özelliklerinden sıyırmakta ve nesne statüsüne getirmektedir. Kişi bir kere nesne konumuna geldiğinde başkalarının iştahını da gidermek için nesne olarak kullanılması mümkündür. Bununla birlikte evlilik güven, eşit haklar gibi farklı komponentler barındırdığından bu şartlarda yaşanan cinsellikte bir nesneleştirme söz konusu olmamaktadır. Kant nesneleştirme konusunu fuhuş başlığı altında da ele almaktadır. Fuhuşta kişinin bir başkasının cinsel iştahının tatmin edilmesi için kullanılan bir nesne haline geldiğini ve bedeninin para karşılığı cinsel amaçlarla kullanılmasına izin veren kişinin nesneye indirgenme sürecinden sorumlu olduğunu ifade etmektedir (Kant, 1798/2022; Nussbaum, 1995; Papadaki, 2007)

Kant’ın ardından nesneleştirme kavramı feminist perspektifin de odağı haline gelmiştir. Konuya ilişkin özellikle Catherine MacKinnon ve Andrea Dworkin’in çalışmaları dikkat çekmektedir. Feminist bakış açısında cinsel nesneleştirme konusu politik, sosyal ve psikolojik zeminde ele alınmaktadır. Beden temelde biyolojik cinsiyet için bir ayırım olsa da bedene yüklenen anlam ve beden-birey arasındaki ilişki kişinin yaşadığı toplum ve kültürün bedene yüklediği rolden etkilenmektedir (Papadaki, 2007). MacKinnon’a (1989) göre cinsel nesneleştirme kişinin cinsel anlamda kullanılmasını içeren ve toplumsal anlam taşıyan bir kavramdır. Feminist perspektif cinsel nesneleştirmenin özellikle erkek dominant sistem ile ilişkisine ve kadını getirdiği konuma dikkat çekmektedir. Jütten (2016), cinsel nesneleştirmeye ilişkin yazısında verdiği medya örneklerinde cinsel nesneleştirmenin normalize edilmesi, reklamlar ile kadın bedeninin cinsel nesneleştirilmesi, kadının obje olarak erkeğin cinsel hazzına araç edilmesi konularına değinmiştir. Ek olarak bu tarz yaklaşımların sosyal açıdan kadın erkek eşitliğine verdiği zarara değinmiştir. MacKinnon ve Dworkin’e göre kadın ve erkek arasındaki güç dengesizliği nesneleştirme ile yakından ilişkilidir. Bu dengesizlikte kadın nesneleştirilen ve erkek nesneleştiren konumdadır (aktaran MacKinnon, 1989; Papadaki, 2007). MacKinnon (1984) kadının cinsel nesne olarak görülmesinde pornografinin önemine de dikkat

çekmiştir. Pornografinin erkek üstünlüğünün, hiyerarşinin ve eşitsizliğin altını çizdiğini ifade etmiştir. Ek olarak pornografinin kadının erkek cinselliği için arzu nesnesine dönüşmesine, bedeniyle tanımlanmasına ve zarar görmesine neden olduğunu da belirtmiştir.

Kant'ın ve feminist yaklaşımın literatüre katkılarının ardından nesneleştirme kavramı Fredrickson ve Roberts (1997) tarafından ele alınarak nesneleştirme kuramı oluşturulmuştur. Fredrickson ve Roberts (1997) sosyokültürel bağlamda kadın bedeninin bir obje olarak sunulmasını, kadına yönelik cinsel nesneleştirmeyi ve bu yaklaşımın kadının ruh sağlığına olan olumsuz etkilerini vurgulamaktadır. Nesneleştirme kuramında, cinsel nesneleştirme kavramının yapılandırılmasının yanı sıra kendini nesneleştirme kavramı da ele alınmaktadır. Bartky (1990) kişinin kimliği ile bedeninin ayrıştırılması, bedeninin ve cinsel işlevlerinin nesneleştirilmesi, bedenin başkalarının zevki için bir araç halini alması durumunu *cinsel nesneleştirme (sexual objectification)* olarak tanımlamaktadır (aktaran Fredrickson, Roberts, Noll, Quinn ve Twenge, 1998). Cinsel nesneleştirme yaşantılarına maruz kalan kişide konunun içselleştirilmesi ile birlikte dış görünüş temelinde değerlendirme yapmak ve bedene yönelik meşguliyette artış gibi çeşitli sonuçlar ortaya çıkmaktadır (Vandenbosch ve Eggermont, 2012). Cinsiyet özelindeki değerlendirmeler, sosyokültürel yaklaşımlar kadın bedenine dikkat çekmekte ve kadın bedenini cinsel açıdan gerçekçi olmayan kalıplara sokmaktadır. Bu kalıplar kültürel mesajlar aracılığıyla zamanla bireyin içselleştirdiği ve kendi bakış açısı haline geldiği bir yere evrilmektedir. Bu süreç kendini nesneleştirme olarak tanımlanmaktadır (Fredrickson, Hender, Nilsen, O'Bar ve Roberts, 2011). Dolayısıyla cinsel nesneleştirme tarafından temeli oluşturulan *kendini nesneleştirme (self-objectification)* kavramı kişinin dış görünüşe yönelik sosyokültürel idealleri içselleştirmesi ve başkalarının perspektifini temel alarak kendisini dış görünüşü temelinde değerlendirmesidir (Fredrickson ve Roberts, 1997).

Literatüre göre kendini nesneleştirme iki şekilde görülebilmektedir: Kişilerde duruma özgü olarak ortaya çıkmaktadır (state self objectification), ya da kişiler kronik olarak dış görünüşleri ile meşgul olabilmektedir (trait self objectification). Kronik kendini nesneleştirme durumunda kişinin dış görünüş, sağlık ya da güç gibi bedensel yeterliliği üzerinden kendisini sürekli değerlendirdiği bir durum ortaya çıkmaktadır. Konuya ilişkin 1200'den fazla üniversite öğrencisi ile yapılan çalışmada kronik kendini nesneleştirmenin kadınlarda erkeklere oranla anlamlı derecede daha yüksek düzeyde görüldüğü ve daha fazla çeşitlilik gösterdiği saptanmıştır (Fredrickson vd.,

1998). Durumluk kendini nesneleştirme ise belirli olaylar ile tetiklenmektedir (Fredrickson ve Roberts, 1997). Bu tetikleyicilerin neler olabileceğini anlamaya yönelik yapılan çalışmada kişilerde bedenlerine yönelik başkalarının bakış açısıyla ilgili farkındalık oluşması halinde kendini nesneleştirmenin arttığı bulunmuştur (Fredrickson vd., 1998). Duruma özgü ve kronik şeklinde kategorize edilmesi kendini nesneleştirmenin kişiden kişiye farklı şekilde deneyimlenebildiğini açıklamada rol oynamaktadır (Moradi ve Huang, 2008). Etnik köken, din, kültür, cinsiyet, çeşitli bireysel ve fiziksel özellikler nesneleştirmenin içselleştirilmesinde ve kendini nesneleştirmenin farklı düzeylerde ortaya çıkmasında önemli etkenlerdir (Fredrickson ve Roberts, 1997). Konuya ilişkin 188 üniversite öğrencisi kadınla gerçekleştirilen bir çalışmada kendini nesneleştirme düzeyinin sosyoekonomik düzey, etnik köken ve kültürel özelliklere göre farklılaştığı saptanmıştır (Brownlow, 1998).

2.2.2 Kendini Nesneleştirmenin Sonuçları

Kant ve feminist yazarlar kadın bedeninin metalaştırılmasının, kadının insani ve ahlaki özelliklerinden arındırılarak saf cinsel bir obje olarak ele alınmasının küçültücü bir yaklaşım olduğuna ve kadın için olumsuz sonuçlar doğurduğuna değinmişlerdir (Kant, 1798/2022; MacKinnon, 1984) Nesneleştirme kuramına göre toplumsal dayatmaların içselleştirilmesi ile birlikte kişinin dikkati dış görünüşüne daha yoğun şekilde odaklanmakta ve bu sebeple dış görünüşü izleme, takip etme durumu ortaya çıkmaktadır. Fredrickson ve Roberts (1997), beden izlemeyle birlikte utanç, kaygı, akış deneyiminin aksaması ve bedenin içinden gelen duyumlarla ilişkin farkındalıkta azalma şeklinde dört temel olumsuz sonuçtan bahsetmektedir.

Beden izleme kişinin kendi bedenini, dış görünüşünü sık sık kontrol etmesi, bu kontrolün alışkanlık haline alması şeklinde tanımlanmaktadır. Cinsel nesneleştirme ve kendini nesneleştirmede beden izleme ile ilgili önemli bir ayrıntı bu gözlem halinin dış beden ile sınırlı olması ve görünüm odaklı olmasıdır (Fredrickson ve Roberts, 1997; Moradi ve Huang, 2008).

Bedenin içinden gelen duyumlarla ilişkin farkındalıkta azalmayı araştıran çalışmalarda kadınların erkeklere göre bedenin içsel uyarılarına daha az dikkat verdikleri sonucuna ulaşılmıştır (Silberstein, Striegel-Moore, ve Rodin, 1987). Literatürde bu duruma iki olası açıklama getirilmektedir. İlk açıklama ergenlikle birlikte kadınların ağır diyetler yapmasının ve açlık gibi temel iç uyarıların

baskılamalarının bedenine içsel ipuçlarına karşı duyarsızlaşmaya sebep olduğu şeklindedir. İkinci açıklama ise kadınların nesneleştirme sebebiyle bedenine dışına yoğun şekilde odaklanmasıyla birlikte içsel uyarılara sınırlı algısal kaynak kaldığı yönündedir (Fredrickson ve Roberts,1997).

Kendini nesneleştirmenin sonuçlarından bir diğeri olan *beden utanç* kişinin dış görünüş açısından kültürel idealleri ve başkalarının beklentilerini karşılayamadığını düşünerek hissettiği utanç duygusudur. Utanç bedenine, dış görünüşünün sosyal standartlara uymasının ahlaki bir zorunluluk olarak görülmesi ile ilişkilidir (Fredrickson ve Roberts,1997). Konuya ilişkin bir çalışmada kilolu olduğuna yönelik inancın başarısızlık olarak değerlendirildiği ve utanç duygusu ile ilişkili olduğu saptanmıştır (Heatherton, Polivy, ve Herman, 1989).

Kişinin bedenine yönelik bir değerlendirme ile ne zaman karşılaşacağını bilmemesi temel bir *kaygı* sebebi olarak ele alınmaktadır. Kendini nesneleştirmede görünüş kaygısı ile güvenlik kaygısının altı çizilmektedir. Görünüş kaygısı kişinin fiziksel özelliklerine yönelik kaygı olarak tanımlanmaktadır. Sosyal ve kültürel normlar kadın bedeninin nasıl olması gerektiğine yönelik spesifik tarifler ortaya koyabildiği için kişinin bu kalıplara uymaya yönelik bir kaygı yaşaması görünüş kaygısı olarak ele alınmaktadır. Bununla birlikte güvenlik kaygısı kişinin fiziksel özellikleri sebebiyle cinsel bir saldırıya uğraması ya da dış görünüşü sebebiyle provokatif olarak nitelendirilmesini kapsayan kaygı çeşididir (Fredrickson ve Roberts (1997).

Beden izlemenin alışkanlığa dönüşmesi sonucu dikkatin kronik şekilde dış görünüşe odaklanması, içsel bedensel uyarılara ilişkin duyarsızlaşmanın yanı sıra bilişsel performansta da aksamalara sebep olabilmektedir. Fredrickson ve Roberts (1997), bu durumu açıklamak için Csikszentmihalyi'nin (1982) *akış* kavramını kullanmıştır. Akış olarak ele alınan durum kişinin fiziksel ve bilişsel olarak bir işe odaklanma halidir. Kişinin odağı bedeninde olduğunda ise akış deneyiminde mental ve fiziksel olarak aksamalar meydana gelmektedir ve bu durum yaşam kalitesini olumsuz yönde etkilemektedir (Fredrickson ve Roberts, 1997; Yağmurcu, 2015).

2.2.3 Kendini Nesneleştirme ile İlgili Çalışmalar

Güncel literatür incelendiğinde öncelikle Amerikan Psikoloji Birliği (APA) kadınların cinsel açıdan değerlendirilmesinin ruh sağlığı sorunları için potansiyel bir

risk olduğuna işaret etmektedir (APA, 2007). Yapılan çalışmalarda kendini nesneleştirmenin öznel iyi oluş düzeyinde düşüş, kendine zarar verme davranışı ve yeme bozuklukları gibi çeşitli olumsuz sonuçlar ile ilişkisi ortaya koyulmuştur (Breines, Crocker, ve Garcia, 2008; Muehlenkamp, Swanson, ve Brausch, 2005; Fredrickson vd., 1998). Farklı etnik özelliklere sahip ergenler ile yürütülen çalışmalarda kendini nesneleştirmenin beden utancı, yeme bozuklukları, depresif semptomlar ve özgüven düzeyinde düşüş ile anlamlı düzeyde ilişkili olduğu saptanmıştır (Harrison ve Fredrickson, 2003; Tolman, Impett, Tracy ve Michael, 2006). Szymanski ve Henning'in (2007) kendini nesneleştirmenin depresyon üzerindeki etkisini inceledikleri çalışmada kendini nesneleştirmenin beden utancı ve görünüş kaygısı üzerinden depresyonu anlamlı düzeyde yordadığı saptanmıştır. Kendini nesneleştirme ve mental sağlık arasındaki ilişkiyi inceleyen bir başka çalışmada kendini nesneleştirmenin beden izleme, beden utancı, görünüş kaygısı, içsel beden duyularına yönelik duyarsızlık değişkenleri üzerinden incelendiği ve kadınlarda ruh sağlığı sorunlarını yordamada önemli bir değişken olduğu saptanmıştır. Çalışmada kendini nesneleştirmenin belirlenen model üzerinden yeme bozuklukları, depresyon ve cinsel işlev bozukluklarını anlamlı düzeyde yordadığı, en güçlü ilişkinin ise yeme bozukluklar ile olduğu sonucuna ulaşılmıştır (Tiggemann ve Williams, 2012).

Kendini nesneleştirme kişinin sağlıklı olmayan çeşitli davranışlar geliştirmesinde etkili olarak psikolojik sağlığın yanında fiziksel sağlık açısından da risk oluşturabilmektedir. Literatürde kişilerin menstrual döngüye karşı tutumları, sezeryan doğum tercihi, estetik ameliyat tercihi, sigara ve madde kullanımı, steroid kullanımı gibi konuların kendini nesneleştirme ile ilişkisine değinilmektedir (Fredrickson vd., 2011; Andrist, 2008; Harrell, Fredrickson, Pomerleau ve Nolen-Hoeksema, 2006; Parent ve Moradi, 2011). Roberts (2004) kadınlarda menstrual döngüye yönelik iğrenme ve utanma da dahil olmak üzere çeşitli olumsuz tutum ve duygularının kendini nesneleştirme ile anlamlı düzeyde ilişkili olduğunu bulgulamıştır. Üniversite öğrencisi 130 katılımcıdan oluşan bir başka çalışmada kronik kendini nesneleştirmenin (trait self objectification) sigara içme durumu, diyet yapma ve yeme tutumunda bozulma arasındaki ilişkide aracı rol üstlendiği saptanmıştır. Çalışma sonuçlarına göre sigara içen kişiler kendini nesneleştirme, diyet ve yeme tutumlarında anlamlı düzeyde daha yüksek puanlar almıştır (Harrell, vd., 2006).

Nesneleştirme kavramı temelde ataerkil toplum yapısından yola çıkarak kadın bedeninin nesneleştirilmesinden köken almaktadır. Bu noktada kendini nesneleştirme, cinsel nesneleştirme ve nesneleştirme kuramını konu alan yerli ve yabancı literatürde örneklemin kadın yoğunluklu olduğu görülmektedir (Roberts, 2004; Fardouly vd., 2015; Andrist, 2008). Bununla birlikte medya ve değişmekte olan sosyokültürel yapının etkisiyle birlikte literatürde özellikle son yıllarda erkeklerde kendini nesneleştirme ve beden imgesini temel alan çalışma sayısının arttığı gözlemlenmiştir. Erkek örneklem ile yürütülen çalışmalarda nesneleştirmenin kaslılık ve ideal beden özellikleri üzerinden ele alındığı dikkat çekmektedir (Parent ve Moradi, 2011; Daniel ve Bridges, 2009; Davids, Watson ve Gere, 2019). Parent ve Moradi (2011), 270 üniversite öğrencisi erkekle gerçekleştirdikleri çalışmada beden izlemenin ve beden utancının kaslılık ya da steroid kullanımı üzerinde doğrudan ya da aracı bir etkiye sahip olmadığını belirlemiştir. Bununla birlikte aynı çalışmada çekiciliğe yönelik kültürel normların içselleştirilmesi ile beden utancı arasında beden izlemenin aracılık etkisi olduğu saptanmıştır. Ek olarak steroid kullanımı ile ilişkili olumlu sonuç beklentilerinin kaslı olma isteği ve çekiciliğe yönelik kültürel normların içselleştirilmesi arasında aracı etkisinin olduğunu sonucuna ulaşılmıştır. Konuya ilişkin bir başka çalışmada yüksek düzeyde kendini nesneleştirme ile kaslı beden isteği arasında anlamlı bir ilişki olduğu belirlenmiştir (Oehlhof, Musher-Eizenman, Neufeld ve Hauser, 2009).

Nussbaum (2006), nesneleştirmenin kompleks bir kavram olduğuna değinmektedir. Bir erkeğin kadını nesneleştirmesini; o kadının gerçekliğinin, otonomisinin, duygu ve düşüncelerinin inkarı olarak değerlendirmekte ve bunu narsisistik bir mekanizma olarak ele almaktadır. Narsisizmi kişinin yoğun bir şekilde kendi ihtiyaçları, arzuları ve korkuları ile ilgilenmesi hali olarak açıklayan Nussbaum (2006), nesneleştirmedeki narsisistik mekanizmanın hem kadın hem de erkek için geçerli olduğunu, cinsel disfonksiyon yaşayan bir erkeğe karşı alaycı ve aşağılayıcı bir tutum sergileyen kadında da nesneleştiren bir narsisizm varlığından bahsedilebileceğini ifade etmektedir. Konuya ilişkin Bartky (1982) cinsel nesneleştirmede nesneleştiren ve nesneleşen kişinin aynı kişi olabileceğine değinmektedir. Bir kadının kendisi için cinsel bir obje olabileceğini ve kendi bedeninden erotik bir doyum yaşayabileceğini ifade eden Bartky (1982) bu tutumu narsisizm olarak tanımlamaktadır. Literatürde nesneleştirme ve narsisizm arasındaki ilişkiye dair verilen bilgiler ışığında kendini nesneleştirmede görülen toplumun

güzellik ideallerine ulaşma, uyum sağlama, beğenilme çabasının narsisistik kişilerde görülen beğenilme, takdir edilme ve sevilme ihtiyaçlarıyla ilişkili olabileceği düşünülmektedir (Talmon ve Ginzburg, 2019; Fox ve Rooney, 2015). Bu sebeple gelecek bölümde narsisizme odaklanılacaktır.

2.3 Narsisizm

2.3.1 Kuramsal Açıdan Narsisizm

Narsisizm kavramı temelde mitolojik bir kökene sahiptir. Sudaki yansımasını görerek kendisine aşık olan Narkissos, aşkına yani kendisine ulaşmak isterken suya düşerek boğulup hayatını kaybetmiştir. Narkissos'un kendisine aşık olan doğası da narsisizm kavramının esin kaynağı olmuştur. Psikanalitik perspektiften bakıldığında narsisizm, Sigmund Freud'un öncelikle homoseksüellikte narsisistik nesne seçimi üzerinden "Cinsellik Üzerine" adlı eserinde ele aldığı daha sonrasında "Narsisizm Üzerine" adlı yazısında detaylandığı bir kavramdır (Freud, 1905/2017; Freud, 1914/2022). Narsisizm, Freud (1914/2022) tarafından libidonun (yaşam dürtüsünün) kişinin kendisine yatırılması, kendini sevme, özseverlik olarak tanımlanmaktadır. Freud'a (1914/2022) göre yaşamın başlangıcında bebekler kendileri ile nesnelere arasında ayırım yapamamaktadır. Bu süreçte bebek yalnızca kendisini sevgi nesnesi olarak görmekte ve dünyanın merkezi olarak ele almaktadır. Otistik dönem olarak da bilinen libidinal yatırımların benlikte toplandığı bu süreç birincil narsisizmdir. Freud'un birincil narsisizm kavramı tüm psikanalistlerin kabul ettiği bir konu değildir. Örneğin, birincil narsisizm evresinin varlığı Melanie Klein tarafından reddedilmektedir. Klein, bebeğin doğduğu andan itibaren nesne ile ilişki halinde olduğunu ifade etmektedir (Akvardar vd., 2019). Freud (1914/2022) ise başlangıçta benliğe yatırılan libidinal enerjinin bir kısmının zamanla dış dünyaya, nesneye yönelmeye başladığını ve çocuk için ilk nesnenin anne olduğunu ifade etmektedir (Karaaziz ve Atak, 2013). Yaşamın ilk yıllarında tamamen dışa bağımlı olan bebeğin ihtiyaçlarının karşılanmaması ve ihmal edilmesi sonucunda bebek yalnızlık ve hayal kırıklığı gibi olumsuz duygular deneyimleyebilmektedir. Karşılanmayan ihtiyaçlar ile ele alınan yalnızca fiziksel ihtiyaçlar olmayıp çocuğun kabul, sevgi, onaylanma gibi duygusal ihtiyaçlarını da kapsamaktadır. Bu durumda ihtiyaçlarını dış kaynaklardan karşılayamayan bebeğin kendine yetme çabasının ortaya çıkması, libidinal yatırımın

nesneden benliğe geri çekilmesi gibi sonuçlar söz konudur. Libidonun nesneye aktarılamayıp yeniden benliğe, iç dünyaya yöneldiği ikinci evre ikincil narsisizm olarak tanımlanmaktadır. İkincil narsisizm patolojik ve regresif bir yapılanma olarak ele alınmaktadır. Karşılanmayan ihtiyaçlar çocuğun dış kaynaklara güvenemeyeceği yönünde zihinsel temsiller geliştirmesine sebep olmaktadır. İç dünyaya yönelen yatırımlarla çocuk gittikçe kapalı bir sisteme ve grandiyöz bir yapılanmaya dönüşebilmektedir (Freud, 1914/2022; Karaaziz ve Atak, 2013). Freud (1914/2022) ikincil narsisizmde kişinin özellikleri de göz önünde bulundurularak libidinal yatırımın nesneden çekilebileceğini ve mutlak bir geri çekilme olma zorunluluğunun bulunmadığını ifade etmektedir. Benlik libidosu ile nesne libidosu arasında yapısal bir denge olduğunu vurgulayan Freud, benliğin libido kaynağı olduğunu ve gerektiğinde nesnelere yatırım yaptığını ya da bu yatırımı geri çektiğini ifade etmektedir. İkincil narsisizmde libidonun bir kısmının nesneye aktarılması ve geri çekilmesi özdeşim sürecinde de rol oynamaktadır. Kişinin özdeşim kurduğu nesnenin özelliklerinin benliğe katılması ve benliğin zenginleşmesi ile sonuçlanmaktadır. Bununla birlikte libidonun mutlak şekilde benliğe dönüşü şizofrenik bir gerilemedir ve ikincil narsisistik süreçte libidinal yatırımın nesneden benliğe tamamen geri çekilmesi birincil narsisizme dönüş olarak ele alınmaktadır (Freud, 1914/2022; Cratsley, 2016).

Birincil narsisizm evresinde henüz benlik ve alt benlik ayrışmamıştır. Bebek haz dürtüsü ve ihtiyaçların karşılanması güdüsü ile hareket etmektedir. Gerçeklik ilkesi bastırmaya başladığında ise kişi kendisine haz veren bu yaşantılardan ayrılmak istemese de narsisistik incinmelerden kaçınmak adına birincil narsisizminden vazgeçerek bir benlik ideali oluşturmaktadır. Benlik ideali kişinin kendisi ile ilgili ve libidinal doyuma ulaşmak ile ilgili neyin nasıl olmasına gerektiğine yönelik oluşturduğu koşullardır. Benlik ideali kişinin narsisistik dürtülerinin kontrol altında tutulmasında önemli rol oynamaktadır. Benlik idealinin oluşmasında idealizasyon sürecinin de etkisi bulunmaktadır. İdealizasyon ise nesnenin idealize edilmesi ve kusursuz algılanmasıdır. Kişinin idealizasyon nesnesi ile özdeşim kurması da bu noktada benlik idealinin oluşmasına katkı sağlamaktadır. Bu şekilde nesneye yapılan yatırımlar benlik libidosundan kullanıldığı için kendisi için daha az libidinal enerji kalsa da yapılan yatırımların benlik ideali ile uyumlu şekilde doyuma ulaşması benliğin zenginleşmesi ile sonuçlanmakta kişinin benlik saygısının korunmasında rol oynamaktadır (Akvardar vd., 2019; Freud, 1914/2022; Crastley, 2016).

Aşk da libidinal enerjinin nesneye yatırımıdır ancak cinsel nesne seçimi açısından cinsiyete özgü farklılıklar mevcuttur (Akvardar vd., 2019). Freud (1914/2022), erkeğin cinsel değerlendirmede aşırılık içeren bir bağlanma geliştirdiğini, burada tam nesne (genital nesne, aşk nesnesi) seçiminin söz konusu olduğunu ve bu durumun sevgi nesnesine narsisizmin yatırılmasıyla ilişkili olduğunu ifade etmektedir. Bu koşullarda aşk duygusunun aşırıya kaçması sonucunda kişinin benlik libidosunun büyük çoğunluğunu nesneye yatırması ve benliğin yoksullaşması söz konusudur. Kadında ise ergenlik ile birlikte kişinin odağı dış bedene ve güzelliğe yoğunlaşmaktadır. Bu noktada sevmekten ziyade sevilme önem kazanmakta ve seçilen nesne olma ihtiyacı ön plana çıkmaktadır (Akvardar vd., 2019; Freud, 1914/2022).

Nesneleştirme kuramında kadının kendini nesneleştirme süreci ile psikanalitik perspektife göre kadının puberteyle birlikte libidinal enerjisinin aşk nesnesi olarak seçilmeye yönelmesi, dış görünüşüne özel bir önem atfetmesi ve özgün narsisizmin yoğunlaşması durumunun ilişkili olabileceği düşünülmektedir. Bu sebeple kendini nesneleştirmenin açıklanmasında narsisizmin etkisinin incelenmesinin önemli olduğu düşünülmektedir.

Otto Kernberg (1975/2020) de narsisizm konusunu hastalarıyla yaptığı çalışmalar üzerinden ele almakta ve patolojik narsisizm konusunda kapsamlı bilgi sunmaktadır. Kernberg'e göre dış dünya ile olan etkileşimler bebeğin iç dünyasını savunmalar ve dürtüler geliştirebilmesi için şekillendirmektedir. Başlangıçta söz konusu dürtüler nesne ilişkileri ile bağlantılı duygular ve bilişlerin bir karışımıdır. Zamanla bebeğin yaşadığı doyum ya da hüsransıyla birlikte bu duygu ve bilişler libidinal ve agresif ya da negatif ve pozitif bileşenlerine ayrılmaktadır. Bu bileşenler bebeğin zihninde dış dünya ile etkileşimini yapılandıran kendisine ve nesneye ilişkin temsiller ile bütünleşmektedir. Kendilik ve nesneye ilişkin bu gerçek ve ideal temsiller ego ve süperegonun içeriğini oluşturmaktadır. Bununla birlikte borderline ve narsisizm gibi sınır yapılanmalarda ideal benlik, gerçek benlik ve ideal nesne imgeleri kaynaşmaktadır. Ego ve süperegonun ayrışma ve bütünleşmesi sürecinde aksamalar yaşanmaktadır (Russell, 1985). Kernberg (1975/2020) tarafından narsisizmde nesne ilişkilerinin patolojik özellikler taşıdığı ifade edilmektedir. Narsisistik kişilerde görülen duygusal sıklık, haset, empati yoksunluğu, yoğun ilgi ve takdir ihtiyacı, büyüklenmecilik gibi özellikler bu patolojik yapılanmayı ortaya koymaktadır. Kernberg (1975/2020) patolojik narsisizmde kişinin sevilme ve hayranlık duyulma

ihtiyacının yoğunluğuna, talepkâr tutumlarına, grandiyöz fantezilerine dikkat çekmektedir (Aydın ve Yavuzer, 2022; Özdemir, 2017).

Kernberg'in narsisistik kişilik özellikleri tanımında yer alan sevilme, beğenilme ve hayranlık duyulma ihtiyacının nesneleştirme kuramında kişilerin kendini nesneleştirme süreçleriyle bağlantılı olabileceği düşünölmüştür. Kendini nesneleştirmede kişinin toplumun güzellik standartlarını içselleştirmesi ve bu standartlara uyma ihtiyacı ile uymadığında hissettiği beden utancı gibi durumların narsisistik kişilik özelliklerinden beğenilme ve hayran olunma ihtiyacıyla örtüştüğü görölmektedir. Bu bağlamda narsisistik özelliklerin kendini nesneleştirmeyi yordayabileceği düşünölmektedir.

Heinz Kohut da Otto Kernberg gibi narsisistik kişilik örüntüsüne sahip hastalar ile çalışmalar yapmış ve narsisizm gelişimini detaylı şekilde açıkladığı kendilik psikolojisi kuramını geliştirmiştir (Geçtan, 2014). Kuramda narsisistik kişilik gelişimi iki yoldan açıklanmaktadır. Bunlar; büyülenmeci kendilik ve idealleştirilmiş ebeveyn imagosudur. Kurama göre bütünlük ve kusursuzluk hisseden çocuğun annesinden ilgi görmeye ve onaylayıcı tepkiler almaya yönelik bir ihtiyacı vardır. Normal gelişimsel süreçte bu ihtiyaçların uygun şekilde karşılanması gerekmektedir, çocuğun özsaygı ve öz değer geliştirmesi için bu önemlidir. Çocuğun ihtiyaçlarının karşılanmaması, aynalanmaması halinde bütünlük duygusunun ve öz saygının korunması zorlaşmaktadır. Bu noktada çocuk büyülenmeci kendilikte (narsisistik kendilik) takılı kalmaktadır. Narsisistik kişilikte kendilik değerinin abartılması ile güvensizlik ve aşağılık duyguları arasında ambivalans bir yapılanma söz konusudur. Kohut (1966), çocuğun zihninde ebeveyni kusursuz görmeye, idealleştirmeye ihtiyacı olduğunu ifade etmektedir. Bu sayede çocuğun kendisine yönelik tüm güçlölük algısı da sürmektedir. Ebeveynin idealleştirilmesi çocuğun kendisini yatıştırma gibi iyi nesne özelliklerini içselleştirebilmesi için önemlidir. Ebeveynin yetersiz empatik tepkiler göstermesi ya da bakım vermesi durumunda çocukta idealleştirilmiş ebeveyn imagosunda sorunlar ortaya çıkmaktadır. Bu durum narsisistik bir yapılanmaya zemin hazırlamaktadır (Kohut, 1966). Kohut (1971/2022), aynalama ve idealleştirme ihtiyaçlarını karşılayan ebeveyni kendilik nesnesi olarak tanımlamaktadır. Çünkü çocuk başlangıçta ebeveyni de kendisinin bir parçası olarak görmektedir. Zamanla başka kişiler de çocuğun kendilik nesnesi olarak aynalama ve idealleştirme yoluyla çocuğun benliğinin zenginleşmesine katkı sunmaktadır (Geçtan, 2014; Kohut, 1971/2022).

Kernberg ve Kohut'un narsisizm üzerine yaptıkları çalışmalar, patolojik ve normal narsisizm ayırımına ilişkin katkıları sonrası "Mental Bozuklukların Tanısal ve Sayımsal El Kitabı'nın (The Diagnostic and Statistical Manual of Mental Disorders-DSM) üçüncü baskısında (DSM-3), "Narsisistik Kişilik Bozukluğu (NKB)" tanı kriterleri ilk defa oluşturulmuştur (Selvi, 2018). Sonrasında dördüncü baskıda (DSM-4) küçük değişikliklere uğrayan NKB için güncel tanı kriterleri beşinci baskıda (DSM-5) şu şekildedir; (1) büyüklenmecilik, (2) sınırsız başarı ve olumlu fiziksel özelliklere yönelik uğraş, (3) benzersiz ve özel olduğuna yönelik inanç, (4) takdir edilme, beğenilme ihtiyacı, (5) tüm güçlülük inancı, ne istiyorsa yapabileceği yanılsaması, (6) ilişkilerde çıkarıcı ve sömürücü bir tutum, (7) empati eksikliği, (8) haset, (9) kibirli davranışlar. Kişinin NKB tanısı alabilmesi için belirtilen tanı kriterlerinden en az beşini karşılaması ve farklı ortamlarda ortaya çıkması gerekmektedir (Amerikan Psikiyatri Birliği, 2014).

Günümüzde Beck'in bilişsel yaklaşımı ve Young'un şema modeli de narsisistik özelliklerin ortaya çıkış sürecinin açıklanmasında başvurulan ekoller arasındadır. Bilişsel terapiye göre olaylara verilen duygusal, davranışsal tepkiler kişinin olaya yüklediği anlamdan etkilenmektedir. Olayı işlevsel olmayan düşünce biçimleri üzerinden anlamlandırmak sağlıklı olmayan tepkilerin ortaya çıkmasında rol oynamaktadır (Türkçapar, 2017). Beck'e (1976) göre kişilik patolojilerinin tedavisinde odak noktası işlevsel olmayan düşünme biçimleridir. Bilişsel kurama göre narsisistik yapılanmada değersizlik ve aşağılık olma temel inançları aktiftir. Narsisizmde kişi bu inançlar ile baş etme mekanizması olarak güç, kontrol ve üstünlük konuları ile yoğun bir şekilde uğraşmaktadır ve çevresinden de üstünlüğünü destekleyecek şekilde davranmalarını bekleyen bir tutum sergilemektedir (Beck vd., 2001; Selvi, 2018).

Young (1990) tarafından geliştirilen şema modeline göre erken dönem yaşantılarının etkisiyle ortaya çıkan imgeler, bilişler, duygular, bedensel duyumsamalardan oluşan kalıplar şema olarak adlandırılmaktadır. Erkek dönem uyumsuz şemalar ise çocukluk dönemi yıkıcı yaşantıları sonucunda ortaya çıkan, esnek olmayan, dirençli, tekrarlayıcı ve kişinin yaşamın çeşitli alanlarındaki işlevselliğini etkileyebilen örüntülerdir (Farrell, Reiss ve Shaw, 2018). Young, Klosko ve Weishaar (2023) şema terapi modeline göre 18 adet erken dönem uyumsuz şema tanımlamıştır. Şema modeline göre narsisistik özelliklere sahip kişilerde başarısızlık, kötüye kullanım, sosyal izolasyon, takdir arama, yetersiz özdenetim, boyun eğme,

cezalandırıcılık, yüksek standartlar şemaları aktif şekilde görülmektedir. Narsisizmde sıklıkla görülen ve işlevsel olmayan baş etme stilleri kaçınanlık ve aşırı telafidir. Büyüklenmeci kendilik algısının sürmesi için aşırı telafi baş etme stili yoğun bir şekilde kullanılmaktadır. Şema modelinde geçen bir diğer kavram ise şema modlarıdır. Şema modları, kişinin o andaki aktif şemalarını ve bu şemalarla ilişkili baş etme stratejilerini kapsayan bir kavramdır. Şema modları arasında sağlıklı ve işlevsel olmayan modlar olarak bir ayırım yapılmaktadır (Young vd., 2023). Narsisizmde sıklıkla görülen ve işlevsel olmayan şema modları büyüklenmeci, kopuk ve yalnız çocuk modları şeklinde tanımlanmıştır. Şema modelinde narsisistik kişinin sağlıklı yetişkin modunu desteklemek, işlevsel başa çıkma stilleri geliştirmesini sağlamak amaçlanmaktadır. Modelde tedavinin odak noktası ise terapistin danışan için model olmasıdır (Young vd., 2023; Ertürk ve Kaynar, 2017).

2.3.2 Narsisizm Boyutları

Literatür incelendiğinde narsisizmin temelde normal ve patolojik narsisizm ile kırılabilir ve grandiyöz narsisizm şeklinde kategorize edildiği görülmektedir. Normal ve patolojik narsisizm arasındaki sınırlar Kernberg (1975/2020) ve Kohut (1971/2022) tarafından detaylı bir şekilde açıklanmaktadır. Büyüklenmeci ve kırılabilir narsisizm kategorizasyonunun ise güncel literatürde sıklıkla ele alındığı görülmektedir (Wink, 1991; Eldoğan, 2016). Grandiyöz ve kırılabilir narsisizm boyutları temelde ben merkezliliğe odaklansa da bu durum farklı mekanizmalar üzerinde işlemektedir. Ebeveyn duyarsızlığı çocuğun grandiyözitesinin sağlıklı bir kendine güvene dönüşmesini engelleyerek savunmacı bir büyüklenmenin sürdürülmesine sebep olmaktadır. Bununla birlikte ebeveynin duyarsızlığına tepki olarak çocuğa doğal bir aşağılık duygusu eşlik etmektedir. Bölme (splitting) savunma mekanizması kişinin bu iki çelişkili duyguyu bilinç düzeyinden uzak tutmasını sağlamaktadır. Bu noktada Kernberg ve Kohut gibi kuramcılar narsisizmin, bölme savunma mekanizmasının işleviyle iki boyuta ayrıldığına işaret etmektedir. Bu boyutlar; grandiyöz narsisizm ve kırılabilir narsisizmdir (Wink, 1991).

2.3.2.1 Normal Narsisizm

İhtiyaçların karşılandığı bir senaryoda bebeğin sağlıklı nesne ilişkileri geliştirmesi, ebeveynin sunduklarını içselleştirmesi mümkündür. Böyle bir senaryoda

bebeğin yeterli empatik tepki ve optimal düzeyde frustrasyon ile karşılaşması söz konusudur ki bu da bireysel ihtiyaçlarını karşılama kapasitesinin gelişiminde etkilidir (Kernberg, 1975/2020; Glassman, 1988). Kernberg (1975/2020) normal narsisizmde libidinal yatırımın kendiliğe yapıldığını, iç ve dış unsurların bir denge halinde olduğunu ifade etmektedir. Kernberg'e (1975/2020) göre normal narsisizm ödipal gelişimin bir evresidir.

Kohut (1966) normal gelişimsel süreçte narsisizmin yeri olduğuna işaret etmektedir. Çocuğun kusursuzluk ve büyülenmeciliğine ebeveynin empatik tepkileri göstermesi, aynalaması sonucunda hayal kırıklığı ile baş edebilme, kendine güven, gerçekçi idealler oluşturabilme ve yaratıcılık kapasitesi gelişmektedir. İdealleştirilmiş ebeveyn imagosunun sağlıklı şekilde oluşması da çocuğun kendilik nesnesini içselleştirmesi ile kendisini yatıştırabilme, sakinleştirebilme kapasitesinin ve empati becerisinin gelişmesinde rol oynamaktadır. Özetle ebeveynlerin çocuğun ihtiyaçlarını uygun şekilde karşılaması çocuğun bütünlüğünü korumasını mümkün kılmaktadır (Anlı ve Bahadır, 2007).

Normal narsisizmde kişi gerçekçi hedefler içeren bir ideal benlik yapılanmasına sahiptir. Kendilik ve dış unsurlar hem iyiyi hem de kötüyü barındırarak entegre bir şekilde işlemektedir. Kişide özgüven ve öz değer yeterli düzeyde bulunmaktadır. Başkalarının yorumlarından etkilenmekten ziyade kişinin kendi görüşlerini ön planda tuttuğu ve özgüvenini beslediği bir yapılanma söz konusudur. Normal narsisizmde kişinin sevilme, takdir görme gibi çeşitli ihtiyaçları bulunmakla birlikte bu ihtiyaçlar tüm insanlar için geçerlidir (Rozenblatt, 2002; Karaaziz ve Atak, 2013).

2.3.2.2 Patolojik Narsisizm

Kernberg (1975/2020) patolojik nesne ilişkileri ile ego ve süperegö arasında ayrışma ve bütünleşme sürecindeki dengesizliğin patolojik narsisizmi normal narsisizmden ayıran temel özellikler olduğu vurgulamaktadır. Kernberg (1975/2020) patolojik narsisizmde sömürücülük, kibir, grandiyözite, aşırı hırslılık başkalarını kendi çıkarları için kullanma gibi çeşitli özellikler görüldüğünü ifade etmektedir.

Kohut (1966), kendilik nesnesi tarafından ihtiyaçlarının uygun şekilde karşılanmamasının ya da çocuğun idealleştirebileceği bir ebeveyn yoksunluğunun narsisistik kişilikte takılı kalması ile sonuçlandığını, dağılmaya sebep olduğunu ve bunun patolojik bir durum olduğunu ifade etmektedir. Patolojik narsisizmde kişi

aşğılık duygusu ile büyüklenmeci kendilik arasında dalgalanmalar yaşamaktadır. Üstünlük, kusursuzluk hisleriyle kendiliğın abartılmış şekilde büyüklenmeci bir yapılanmaya dönüşmesi söz konusudur. Ek olarak patolojik narsisizmde kendini yatıştırma kapasitesi yetersiz geliştiğinden kişi tarafından başkalarının değerlendirmelerine, onayına ve beğenisine ihtiyaç duyulmaktadır (Anlı ve Bahadır, 2007; Karaaziz ve Atak, 2013; Kohut, 1971/2022).

2.3.2.3 Büyüklenmeci Narsisizm

Büyüklenmeci narsisizm; aşırı şişirilmiş kendine güven, kişilerarası ilişkilerde dominantlık, empati yoksunluğu, kişinin çevreden hayranlık beklentileri ve güç/başarı gibi konularla aşırı meşguliyet göstermesi gibi özelliklerle karakterizedir (Wink, 1991).

Kernberg'in (1975/2020) ebeveyn reddi ya da yetersizliği sebebiyle ortaya çıktığını vurguladığı patolojik narsisizm güncel literatürdeki grandiyöz narsisizm tanımını karşılamaktadır. Kernberg'in patolojik narsisizm tanımında üstünlük ve büyüklenmecilik, öz severlik, hayranlık ve takdir ihtiyacı, aşırı hırs özellikleri yer almaktadır. Kernberg (1975/2020) bir savunma olarak benliğin şişirildiğini, büyüklenmeci bir yapının geliştirildiğini ve bu savunmanın temelinde terk edilme korkusunun olduğunu ifade etmektedir. (Aydın ve Yavuzer, 2022; Demirci ve Ekşi, 2017).

Grandiyöz narsisizm; gerçekçi olmayan ve abartılmış bir olumlu benlik algısı, kişilerarası ilişkilerde duygusal ve davranışsal açıdan eşduyum eksikliği ve empati eksikliği şeklinde de tanımlanmaktadır (Campbell ve Foster, 2007).

Literatürde büyüklenmeci narsisizmin iyi ya da kötü bir kişilik yapılanması olarak kategorize edilmesinin sağlıklı bir yaklaşım olmadığını altı çizilmektedir. Büyüklenmeci narsisizm kimi açılardan kişinin yaşamının bazı alanlarına olumlu etkileri olabilmekte ve kimi açılardan kişinin işlevselliğini olumsuz etkileyebilmektedir (Campbell ve Foster, 2007). Büyüklenmeci narsisizmin uzun vadede kişinin sosyal ilişkilerini olumsuz etkileyebileceğine; düşmanlık, saldırganlık ve aldatma ile ilişkili olabileceğine değinilmektedir (Campbell ve Campbell, 2009). Bununla birlikte kısa vadeli ilişkilerde ve atılganlık gerektiren durumlarda büyüklenmeci narsisizmin işlevsel olabildiği, popüler olmayı olumlu etkilediği görülmektedir (Back vd., 2013; Küfner, Nestler ve Back, 2013).

2.3.2.4 Kırılğan Narsisizm

Literatürde kırılğan narsisizmin utanç, dış görünüşe yönelik kaygı, beden memnuniyetsizliği, sosyal görünüş kaygısı ve düşük özgüven ile ilişkili olduğunu gösteren çalışmalar bulunmaktadır (Wink, 1991; Carrotte ve Anderson, 2019; Swami, Cass, Waseem ve Furham, 2015). Çalışmalar kırılğan narsisizm için beden imajı ve görünüşe yönelik algının önemli bir konu olduğunu göstermektedir (Gioia, De Clemente, Parrello ve Boursier, 2020). Kırılğan narsisizmde kendine güven duygusu oldukça hassastır, değersizlik ve güvensizlik duyguları ön plandadır. Bu sebeple dış kaynaklardan gelen yorumlar kırılğan narsisizm özellikleri gösteren kişiler için oldukça önemlidir (Cain, Pincus ve Ansell, 2008).

Kırılğan narsisizm; hayal kırıklığı ve utanç hissinden korunmak amacıyla yakın ilişkilerden kaçınma, sosyal anksiyete, reddedilmeye ve olumsuz bir izlenim uyandırmaya yönelik korku gibi kişinin sosyal ilişkilerini etkileyen özellikleri kapsamaktadır. Konuya ilişkin yapılan çalışmada kırılğan narsisizm ile çekingen kişilik bozukluğu arasında anlamlı derecede yüksek bir ilişki bulunmuştur. Ek olarak kırılğan narsisizm skorları yüksek bireylerin kişilerarası ilişkilerde kaygı, soğukluk ve olumsuz benlik algısı bildirdikleri saptanmıştır (Dickinson ve Pincus, 2003). Büyüklenmeci kendilik algısı kırılğan narsisizmde de mevcut olup bu algı utanç duygusu ile birlikte yakın ilişkilerden kaçınma davranışı, reddedilme korkusu ve eleştiriye karşı hassasiyet şeklinde kendini göstermektedir. Gabbard (1989) bu durumu sessiz büyüklenmecilik olarak tanımlamaktadır (aktaran Eldoğan, 2016). Kişiler arası ilişkilerdeki işlevsel olmayan yaklaşım ve değerlendirilmeye karşı hassasiyet bu büyüklenmeci kendilik algısının sürdürülmesinde rol oynamaktadır (Foster ve Trimm, 2008).

2.3.3 Narsisizm ile İlgili Çalışmalar

Literatürde cinsiyet, eğitim düzeyi ve ekonomik düzey gibi sosyodemografik özelliklere göre narsisistik özelliklerdeki farklılaşmanın incelendiği çalışmalar bulunmaktadır. Cinsiyet ve narsisizm değişkenlerinin ele alındığı bir meta-analiz çalışmasında grandiyöz narsisizmin cinsiyete göre değişkenlik gösterdiği, erkeklerin skorlarının kadınlara göre anlamlı düzeyde yüksek olduğu saptanmıştır. Bununla birlikte kadın ve erkek skorlarının kırılğan narsisizm açısından anlamlı bir farklılık göstermediği belirlenmiştir (Grijalva vd., 2015). Bir başka çalışmada ise erkeklerin

kadınlara göre grandiyöz narsisizm skorlarının anlamlı düzeyde yüksek olduğu bununla birlikte kadınların kırılğan narsisizm skorlarının da erkeklere göre anlamlı düzeyde yüksek olduğu bulunmuştur. Araştırmada bu değişkenliğin cinsiyet stereotipleri ile ilişkili olabileceği vurgulanmıştır (Wright, Lukowitsky, Pincus vs Conroy, 2010). Narsisizm açısından cinsiyete göre farklı sonuçlar elde edilen çalışmaların varlığı dikkat çekmektedir. Bu durumun kültürel ve sosyal normlar ile ilişkili olabileceği düşünülmektedir. Sosyoekonomik düzey ile narsisizm arasındaki ilişkinin Çin, Yunanistan ve Birleşik Krallık'ı kapsayacak şekilde farklı kültürlerde karşılaştırmalı olarak incelendiği bir çalışmada; narsisizm ile ekonomik düzey arasında Çin ve Yunanistan örneklemleri için anlamlı düzeyde yüksek bir ilişki olduğu saptanmıştır. Birleşik Krallık örnekleminde ise narsisizm ve ekonomik düzey arasında anlamlı bir ilişki olmadığı bulunmuştur. Çalışmada bu durumun daha az gelişmiş ülkelerde narsisist özelliklerin rekabet ortamında hayatta kalmak için gerekliliğinden kaynaklanıyor olabileceği belirtilmiştir. Bununla birlikte araştırmacılar yüksek gelir düzeyinin narsisistik özellikleri tetikleyip olabileceğini de vurgulamıştır (Luo vd., 2022).

Kırılğan ve grandiyöz narsisistik özelliklerin yakın ilişkiler üzerinde etkili olduğu literatürde geçmektedir. Narsisistik özelliklere sahip kişilerin odak noktaları kendileridir ve yoğun bir yüceltilme ihtiyaçları bulunmaktadır. Bu sebeple yakın ilişkiler içerisinde de bu ihtiyaçlar ön plana çıkmakta ve ilişki ikinci planda kalmaktadır (Dickinson ve Pincus, 2003). Ek olarak literatürde duygusal eşduyum ve empati becerilerindeki kısıtlılık, ilişkilerde partneri ihtiyaçlarını karşılamak amaçlı bir çeşit sömürü aracı olarak kullanma eğilimi sebebiyle narsisist kişilerin uzun vadeli yakın ilişkiler geliştirme ve ilişki doyumu konusunda yaşadığı sorunların altı çizilmektedir (Campbell ve Foster, 2002; Aydın ve Yavuzer, 2022). Konuya ilişkin Aydın ve Yavuzer'in (2022) 370 katılımcı ile yürüttükleri çalışmada narsisistik kişilik örüntüsünün girişkenlik, içsel ilişki kontrolü ve ilişkide kendine güven ile pozitif yönde anlamlı düzeyde ilişkili olduğu ve ilişki doyumu ile negatif yönde anlamlı düzeyde ilişkili olduğu saptanmıştır.

Yapılan çalışmalara göre kişilerde grandiyöz ve kırılğan narsisizmin gelişiminde algılanan ebeveynlik tutumları önemli bir değişkendir (Claudio, 2016). Bir çalışmada babadan algılanan aşırı korumacı yaklaşım ile erkeklerde görülen grandiyöz ve kırılğan narsisizm özellikleri arasında pozitif yönde anlamlı bir ilişki olduğu belirlenmiştir. Ek olarak aynı çalışmada annelerin sıcak ve yakın tutumlarının

kadınlarda kırılğan narsisizm özelliklerindeki düşüşü anlamlı düzeyde yordadığı saptanmıştır (Green, MacLean ve Charles, 2020). Ek olarak yapılan bir başka çalışmada babaların aşırı korumacı tutumunun kadınlarda kendini nesneleştirmeyle ilişkili beden utancı ve beden izleme değişkenleri üzerinde etkili olduğu sonucuna ulaşılmıştır (Miles-McLean, Liss ve Erchull, 2014). Kendini nesneleştirme ve narsisizm değişkenleri ile ilişkisine yönelik daha kapsamlı bilgiye ulaşmak amacıyla gelecek bölümde algılanan ebeveynlik biçimlerine odaklanılacaktır.

2.4 Algılanan Ebeveynlik Biçimler

Anne ve babaların çocuklarıyla ilişkilerinde başvurdukları iletişim tarzı, benimsedikleri fiziksel ve duygusal etkileşim biçimi ebeveyn tutumları olarak ele alınmaktadır (Darling ve Steinberg, 1993). Literatürde farklı kuramsal yaklaşımların ebeveyn-çocuk ilişkisinde anne ve baba tutumlarının çocuğun kimlik gelişimi ve mental sağlığı üzerindeki etkisini ortak olarak vurguladıkları görülmektedir (Kernberg, 1975/2020; Kohut, 1971/2022; Bowlby, Ainsworth, Boston ve Rosenbluth, 1956).

Erken dönemdeki yaşantılar bilişsel, duygusal ve sosyal gelişim açısından kritik öneme sahiptir. Ebeveynler, öğretmenler, arkadaşlar gibi kişinin çevresinden maruz kaldığı tutum ve davranışlar, değerlendirme biçimleri zamanla kişinin kendisine karşı tutumuna ve değerlendirme biçime dönüşmektedir (Jourard ve Remy, 1955).

Bowlby (1951) erken dönem yaşantılarında çocuğun birçok ihtiyacını kendisinin karşılayamadığından, bu ihtiyaçların karşılanması için çevreye ihtiyaç duyduğundan, bakım verenin çocuğun dürtülerinin karşılanması ya da engellenmesi konusunda önemli bir rol oynadığından bahsetmektedir. Erken dönemde birincil bakım veren kişi, çocuğun egosu ve süper egosu konumundadır. Çocuk yürümeye, konuşmaya, kendini besleyebilmeye başladıkça çocuk bakım vereninden bu özellikleri öğrenmekte, içselleştirmektedir. Bu süreç olgunluğa erişene kadar sürmektedir. Bu sebeple ego ve süperego oluşumu birincil bakım verenin yaklaşımı ile yakından ilgilidir. Bowlby (1951) yakın, sıcak ve süreğen birincil bakım veren tutumunun çocuğun ruhsal açıdan sağlıklı gelişimi için gerekli olduğunu vurgulamaktadır (Bretherton, 1992). İlerleyen çalışmalarında ise Bowlby (1973), erken dönem yaşantılarının önemini ve çevrenin etkisini “içsel çalışan modeller” kavramı ile açıklamıştır. İçsel çalışan modeller erken dönem yaşantılarının çocuğun kendisi, ailesi ve tüm dünyaya ilişkin temel temsilleri

nasıl oluşturduğuna açıklık getirmektedir. Bu temsiller çocuğun kendisine biçtiği değeri, sosyal etkileşimlerini, gerçekliği algılama biçimini etkilemektedir. Eğer bakım verenler çocuğun yatırılma ve güvenlik ihtiyaçlarını uygun şekilde karşılırsa ve bir yandan da çocuğa özerkliğini kazanması için ihtiyaç duyduğu alanı sağlırsa çocuk değerli ve yeterli olduğuna ilişkin bir içsel model geliştirmektedir (aktaran Pipp ve Harmon, 1987; Bretherton, 1992). Bowlby (1973) bakım verenleri tarafından temel duygusal ihtiyaçları uygun şekilde karşılanmayan çocukların ise sevmeye ya da desteklenmeye değer olmadığı gibi uyumsuz bilişsel şemalar geliştirdiğine değinmiştir (aktaran Berber Çelik, 2018). Bu bağlamda erken çocukluk döneminde algılanan ebeveynlik biçimleri sağlıklı ve uyumlu bir gelişim için kritik önem taşımaktadır (Atwool, 2006; Gör, Yiğit, Kömürcü ve Şenkal Ertürk, 2017).

2.4.1 Ebeveyn Tutumuna İlişkin Modeller

Literatürde ebeveyn tutumlarının farklı boyutlar üzerinden kategorize edildiği yaklaşımlar olduğu görülmektedir. Bu kategorizasyonların ebeveynlerin sıcaklık, ilgi, kural koyuculuk, duygusal destek gibi çeşitli özelliklerine göre oluşturulduğu görülmektedir. Çalışmalara göre ebeveynlerin bazı özellikleri çocuk yetiştirmede daha baskın olarak ortaya çıkmaktadır (Darling ve Steinberg, 1993).

Baumrind'in (1966), literatüre kazandırdığı üç temel ebeveyn prototipi konuya ilişkin çalışmaların hızlanmasında önemli bir etkiye sahiptir. Modele göre izin verici ebeveyn tutumu çocuğa karşı kabul edici ve olumlu bir tavır sergileyen, çocuğu kendi kararlarını alması konusunda motive eden, cezalandırıcı olmayan bir yaklaşımdır. İzin verici ebeveyn tutumunda çocuğu kontrol etmekten kaçınılmakta ve çocuğa çok az sorumluluk verilmektedir. Ek olarak çocuğun kendini düzenlemesine mümkün olduğunca izin verilmektedir. Modele göre otoriter ebeveyn tutumu ise yüksek düzeyde kontrol ve kural içeren, çocuğa sorumluluklar verilen ve çocuktan koşulsuz itaat beklenen bir yaklaşımdır. Otoriter ebeveyn tutumunda çocuğun kurallara ve kendisine verilen sorumluluklara boyun eğmesi önemlidir ve disiplin yöntemi olarak cezalandırmaya başvurulmaktadır. Modele göre ele alınan son ebeveynlik tutumu olan demokratik ebeveyn tutumunda kurallar olsa da çocuk sözel iletişim konusunda teşvik edilerek kuralların rasyoneli üzerine konuşulmaktadır. Boyun eğicilikten ziyade içsel motivasyona değer verilmektedir. Kurallar ve sorumluluklar ebeveynin görüşlerine ek

olarak çocuğun gelişimsel düzeyine, ilgi alanlarına ve ihtiyaçlarına göre düzenlenmektedir (Baumrind, 1966).

Baumrind'in ardından ebeveynlik tutumlarına ilişkin hız kazanan çalışmalarda belirlenen özellikler, yüksek ve düşük düzeyleri de ele alınarak farklı boyutlar üzerinden incelenmiştir. Bu çalışmalardan biri Maccoby ve Martin'in (1983) İki Boyutlu Bakış Açısı Modeli'dir (aktaran Yılmaz, 1999). Bu modelde yakınlık/ilgi ve kontrol/talepkarlık olmak üzere iki temel özellik ele alınmış ve sınıflama bu özelliklerin yüksek ve düşük düzeyleri üzerinden dört kategoride incelenmiştir. Yakınlık ve ilgi boyutu; çocuğun ihtiyaçlarına ve özelliklerine uyumlu şekilde kendini düzenleme becerisini ve otonomisini geliştirmeye yönelik ebeveyn tutumlarını kapsamaktadır. Talepkar, kontrolcü çocuk yetiştirme tarzında ise itaat ve disiplinin sağlanmasına yönelik ebeveyn tutumları ön plandadır (Darling ve Steinberg, 1993). Maccoby ve Martin (1983) ile Baumrind'in (1966) modellerindeki demokratik ve otoriter ebeveyn tutumları birbirlerine karşılık gelmektedir. Maccoby ve Martin'in modelinde demokratik ebeveynlik tutumu yüksek ilgi ve yüksek kontrol bileşenlerinden oluşmaktadır. Otoriter ebeveynlik tutumu ise düşük ilgi ve yüksek kontrol içeren bir çocuk yetiştirme tarzı olarak ele alınmaktadır. Baumrind'in modelinde izin verici ebeveyn tutumu olarak geçen çocuk yetiştirme tarzı ise Maccoby ve Martin'in modelinde iki boyutta ele alınmıştır. Bu modelde izin verici ebeveynlik tutumu ilgi ve sıcaklığın yüksek ancak kontrolün düşük olması şeklindedir. İzin verici ebeveyn tutumunda çocuk anne ve babasından şefkatli, hoşgörülü ve sevgi dolu bir yaklaşım görmektedir. Bununla birlikte çocuk ya hiç sınır, kural ve sorumluluk ile karşılaşmamaktadır ya da çok az karşılaşmaktadır. İhmalkar ebeveyn tutumu ise hem ilgi ve yakınlığın hem de kontrolün düşük düzeyde olduğu ebeveynlik biçimidir. İzin verici ebeveynlikteki gibi bu ebeveynlik tarzında da kurallar ve sınırlar oldukça kısıtlıdır ya da hiç yoktur. Ek olarak ihmalkar ebeveynlik tutumunda anne ve baba çocuğun duygusal ihtiyaçlarına karşı ilgisizdir, çocuğa mesafelidir. Bu çocuk yetiştirme tarzında çocuğun temel ihtiyaçları (yeme-içme, giyinme vb.) karşılanırsa da ek bir ilgi, şefkat ya da yakınlık söz konusu değildir (Baumrind, 1966; Yılmaz, 1999; Sümer, Gündoğdu Aktürk, Helvacı, 2010).

2.4.2 Şema Modeline Göre Ebeveynlik Biçimleri

Şema kavramı ilk olarak Barlett (1932) tarafından düzenlenmiş ve örgütlenmiş geçmiş deneyimler ve tepkiler olarak tanımlanmıştır. Barlett, şemaya yönelik açıklamasında özellikle hatırlama sürecine vurgu yapmıştır ve geçmişteki bir olay hatırlanmak istendiğinde anılardan ziyade ilişkili birtakım şemaların yeniden oluşturulduğunu ifade etmiştir (aktaran Arbib, 1992). Barlett'in şema kavramı ve şemaların yeniden oluşturulmasına yönelik verdiği bilgiler literatürde Piaget'in bilişsel gelişim kuramı ile ortak noktalar içermektedir. Piaget, (1964) şemaları kişinin dünyayı algılama ve anlamlandırması ile ortaya çıkan düşünceler, inançlar, kalıp yargılar olarak tanımlamaktadır. Şemalar, bebeklikten itibaren oluşmaya başlamaktadır. Bebek yeni nesnelere karşılaştıkça mevcut şemaları üzerinden bu nesnelere anlam vermektedir. Bununla birlikte bebek, mevcut şemaları ile anlamlandırması mümkün olmayan bir nesne ile karşılaştığında mevcut şemaların yeniden yapılandırılması ya da yeni bir şema oluşturulması süreci devreye girmektedir. Piaget (1964) bu durumları özümleme/asimilasyon ve uyumsama/akomodasyon kavramları ile açıklamaktadır. Özümleme olarak ele alınan süreçte yeni nesne var olan şemalar üzerinden anlamlandırılmaktadır. Uyumsama sürecinde ise yeni nesne kişinin zihninde var olan şemalar ile eşleşmediğinden yeni şema oluşturulması ya da var olan şemaların kapsamının genişletilmesi söz konusudur. Özümleme ve uyumsama süreçleri kişinin bilişsel anlamda dengesinin korunmasına ve şemalarının niteliksel ve niceliksel olarak zenginleşmesine hizmet etmektedir (Webb, 1980). Bu noktada Piaget, çocuğun bilişsel ve ahlaki gelişiminde çevreyle etkileşimin önemli olduğunu çünkü çocuğun şemalarının gelişiminde etkili uyarıcıların çoğunlukla yaşadığı çevreden doğduğunu ifade etmektedir. Ek olarak bakım verenlerin çocuğun bilişsel seviyesine ilişkin bilgi sahibi olmasının uygun tepkiyi ortaya koymak açısından önemli olduğunu vurgulamaktadır (Guntı ve Buri, 2008).

Bilişsel kuram perspektifinde ise Beck (1967) şema kavramını kişinin duygu, düşünce ve davranışlarını kapsayan zihinsel temsiller olarak tanımlamaktadır. Bilişsel kurama göre şemalar erken dönem yaşantıları ve bireyin gelişimsel sürecinde yakın çevresindeki kişilerin özelliklerini özümsemesi sonucunda gelişmektedir (Türkçapar, 2017).

Young ve arkadaşları (2023) tarafından geliştirilen şema kuramıyla birlikte bilişsel kuramda verilen şema kavramına ilişkin kavramsallaştırma detaylandırılmıştır.

Şema kuramına göre uyumsuz şemalar kişinin kendisi, başkaları ve dünyayı anlamlandırırken kullandığı işlevsel olmayan bilişsel örüntülerdir. Uyumsuz şemalar kişinin işlevselliğini olumsuz etkilemektedir. Uyumsuz şemalar erken dönem olumsuz yaşantılarının ve mizacın etkileşimi ile oluşmaktadır. Young ve arkadaşları (2023) sağlıklı gelişim için erken dönemdeki duygusal ihtiyaçlara ve bu duygusal ihtiyaçların karşılanmamasının, olumsuz yaşantıların erken dönem uyumsuz şemaların gelişimi ile sonuçlandığına vurgu yapmıştır.

Ebeveynlik biçimleri ile psikolojik sorunların ilişkili olduğuna işaret eden Young (1994), erken dönem uyumsuz şemaların ortaya çıkmasında etkili olan ebeveynlik biçimlerini belirlemek amaçlı bir ölçme aracı geliştirmiştir. Literatüre Young Ebeveynlik Ölçeği olarak geçen ve şema modelini temel alan bu ölçekte psikolojik belirtiler ve erken dönem uyumsuz şemalar ile ilişkili olabilecek 17 ebeveynlik biçimi tanımlanmıştır (Soygüt, Çakır ve Karaosmanoğlu, 2008). Ölçeğin Türkçe geçerlik ve güvenilirlik çalışması sonucunda ise erken dönem uyumsuz şemalar ile ilişkili olabilecek 10 ebeveynlik biçimi tanımlanmıştır. Bu ebeveynlik biçimleri şu şekildedir: Küçümseyici/Kusur Bulucu, Sömürücü/İstismar Edici, Koşullu/Başarı Odaklı, Aşırı Koruyucu/Evhamlı, Aşırı İzin Verici/Sınırsız, Cezalandırıcı, Değişime Kapalı/Duygularını Bastıran, Duygusal Bakımdan Yoksun Bırakıcı ve Kötümser/Endişeli Ebeveynlik (Soygüt vd., 2008).

Kuralcı/Kalıplayıcı Ebeveynlik Biçimi

Çocuğun bağımsız ve kendi kararlarını alabilen bir birey olarak yetişmesini desteklemekten ziyade çocuğa kurallar koyan ve özerklik gelişimini engelleyen ebeveynlik biçimidir. Bu tutumda aileler ile yetişen çocuklarda yüksek standartlar ve gelişmemiş benlik gibi erken dönem uyumsuz şemalar ortaya çıkmaktadır.

Küçümseyici/Kusur Bulucu Ebeveynlik Biçimi

Çocuğu küçük düşüren, çocuğa kendisini sorunlu hissettiren ebeveynlik biçimidir. Bu tutumda aileler ile yetişen çocuklarda kusurluluk ve boyun eğcilik gibi erken dönem uyumsuz şemalar ortaya çıkmaktadır.

Duygusal Bakımdan Yoksun Bırakıcı Ebeveynlik Biçimi

Çocuğu ilişkisel ve duygusal açıdan yoksun bırakan, beslemeyen ebeveynlik biçimidir. Bu tutumda aileler ile yetişen çocuklarda gelişmemiş benlik ve duygusal yoksunluk gibi erken dönem uyumsuz şemalar ortaya çıkmaktadır.

Sömürücü/İstismar Edici Ebeveynlik Biçimi

Çocuğun temel güvenlik ihtiyacının karşılanmadığı, suistimal edildiği ebeveynlik biçimidir. Bu tutumda aileler ile yetişen çocuklarda güvensizlik ve terk edilme gibi erken dönem uyumsuz şemalar ortaya çıkmaktadır.

Aşırı Koruyucu/Evhamlı Ebeveynlik Biçimi

Aşırı korumacı ve endişeli bir yaklaşım ile çocuğun özerkliğinin desteklenmediği ebeveynlik biçimidir. Bu tutumda aileler ile yetişen çocuklarda bağımlılık ve gelişmemiş benlik gibi erken dönem uyumsuz şemalar ortaya çıkmaktadır.

Koşullu/Başarı Odaklı Ebeveynlik Biçimi

Çocuğun saygı, sevgi ve onaylanma gibi ihtiyaçlarının belirli koşullara/başarıya bağlı karşılandığı, çocukta kimlik gelişiminin desteklenmediği, koşullu kabul içeren ebeveynlik biçimidir. Bu tutumda aileler ile yetişen çocuklarda onay arayıcılık gibi erken dönem uyumsuz şemalar ortaya çıkmaktadır.

Aşırı İzin Verici/Sınırsız Ebeveynlik Biçimi

Çocuğun aşırı serbest olduğu, sınırların olmadığı, çocukta sorumluluk bilinci gelişiminin desteklenmediği ebeveynlik biçimidir. Bu tutumda aileler ile yetişen çocuklarda yetersiz özdenetim gibi erken dönem uyumsuz şemalar ortaya çıkmaktadır.

Kötümser/Endişeli Ebeveynlik Biçimi

Çocuğun kaygılı ve karamsar bir bakış açısı ile yetiştirildiği, olumsuz bir yaşantıya dair beklentinin olduğu ebeveynlik biçimidir. Bu tutumda aileler ile yetişen çocuklarda karamsarlık gibi erken dönem uyumsuz şemalar ortaya çıkmaktadır.

Cezalandırıcı Ebeveynlik Biçimi

Çocuğun herhangi bir hata yaptığında cezalandırıldığı ebeveynlik biçimidir. Bu tutumda aileler ile yetişen çocuklarda cezalandırıcılık gibi erken dönem uyumsuz şemalar ortaya çıkmaktadır.

Değişime Kapalı/Duygularını Bastıran Ebeveynlik Biçimi

Duyguların paylaşılmadığı, dürtülerin ve duyguların bastırıldığı, çocuğun ebeveynlerinden duygu, dürtü ya da ihtiyaçlara yönelik bir paylaşım görmediği ebeveynlik biçimidir. Bu tutumda aileler ile yetişen çocuklarda duyguları bastırma gibi erken dönem uyumsuz şemalar ortaya çıkmaktadır.

2.4.3 Algılanan Ebeveynlik Biçimine İlişkin Çalışmalar

Literatürde ebeveynlik tutumunun benlik saygısı, anksiyete, psikolojik uyum ve ders başarısı gibi çeşitli değişkenler ile ilişkisini inceleyen çalışma sayısı açısından oldukça zengin olduğu görülmektedir. Söz konusu çalışmalarda ebeveynlik tutumlarının farklı modeller üzerinden ele alındığı ve farklı değerlendirme araçlarına başvurulduğu görülmektedir (Sümer vd., 2010). Ayrıca literatürde ebeveynlik tutumlarının cinsiyet, sosyoekonomik düzey gibi çeşitli sosyodemografik değişkenler ile ilişkisi de vurgulanmaktadır (Anlı ve Karşlı, 2010; Pinguart, 2015).

Literatürde ebeveynlerdeki reddedici ve aşırı koruyucu tutumların çocuklarda psikolojik sıkıntılarla ilişkili olduğu bilgisi yer almaktadır (Dirik, Yorulmaz ve Karancı, 2015). Konuya ilişkin anoreksiya hastaları ile kontrol grubundan oluşan bir çalışmada anoreksiya hastalarının ebeveynlerinden bakım ve ilgi görmeye ilişkin anlamlı düzeyde daha düşük puanlar aldığı ve işlevsel olmayan, kaçınan baş etme stratejilerini daha çok kullandıkları saptanmıştır. Çalışmada ebeveyn ilgi ve bakımının yeme bozukluğu ile kaçınan başa çıkma stratejileri arasında aracı etkisinin olduğu sonucuna ulaşılmıştır (Swanson vd., 2009).

Anlı ve Karşlı (2010) tarafından yürütülen bir çalışmada düşük ve yüksek sosyoekonomik düzeydeki ailelerde ebeveynlik tutumlarının paralel ilerlediği ve bu ailelerdeki çocukların orta sosyoekonomik düzeydeki ailelerin çocuklarına göre anlamlı düzeyde yüksek düzeyde depresyon ve anksiyete skorlarına sahip olduğu saptanmıştır. Ek olarak bu çalışmada çocukların annelerini çoğunlukla aşırı koruyucu ve babalarını reddedici olarak algıladıkları sonucuna ulaşılmıştır.

Ergenlik döneminde algılanan ebeveyn tutumları üzerinde cinsiyet değişkeninin çalışıldığı bir başka çalışmada ise kızların babalarını daha çok izin verici ve otoriter ebeveyn tutumunda algıladıkları; erkeklerin ise annelerini daha çok otoriter ebeveyn tutumunda algıladıkları sonucuna ulaşılmıştır. Çalışmada algılanan demokratik ebeveyn tutumu için cinsiyet açısından anlamlı bir farklılık olmadığı saptanmıştır (Kausar ve Shafique, 2008).

Akademik başarı ile ebeveynlik stilleri arasındaki ilişkinin incelendiği bir meta-analiz çalışmasında yakınlık, otonomiye destekleme, davranışsal kontrol gibi ebeveyn özelliklerinin ve demokratik ebeveyn tutumunun daha iyi akademik performans ile anlamlı düzeyde ilişkili olduğu belirtilmiştir (Pinguart, 2016).

Literatürde ebeveynlik biçiminin çocukların sosyal medyaya ilişkin tutumu üzerinde etkili olduğu bilgisi yer almaktadır. Konuya ilişkin yapılan bir çalışmada ebeveynlerin yakın ve sıcak tutumu ile çocukların medya materyallerine eleştirel bir şekilde yaklaşma becerileri arasında pozitif yönde anlamlı bir ilişki olduğu belirlenmiştir (Riesmeyer, Abel, ve Großmann, 2019). Literatürde ergenlikte beden memnuniyetsizliği ile sosyal medya kullanımının ilişkili değişkenler olduğu bilgisi yer almaktadır. Konuya ilişkin yapılan bir çalışmada ebeveynlerin model olma biçiminin, kısıtlama ve izleme davranışlarının ergenlikte sosyal medyaya ilişkin tutum üzerinde etkili bir değişken olduğu belirlenmiştir. Çalışmada ilgili ebeveyn tutumunun ve destekleyici okul ortamının ergenlerde sosyal medyaya ilişkili olumsuz beden imgesinin ortaya çıkışında koruyucu etkisi olduğu saptanmıştır (Burnette, Kwitowski ve Mazzeo, 2017). Gelecek bölümde literatürdeki çalışmalardan yola çıkarak ebeveynlik biçimleri ve dış görünüme yönelik tutumla ilişki olduğu düşünülen sosyal medya değişkenine odaklanılacaktır.

2.5 Sosyal Medya

Albert Bandura'nın Sosyal Öğrenme Kuramı'na göre öğrenme başkalarını gözlemleyerek, model alarak ve taklit ederek de gerçekleşebilmektedir. Model alma sürecinde gerçek ya da sembolik modellerin tutum, değer ve davranışları gözlemlendikçe kişinin model ile özdeşleme süreci devam etmekte ve düzenlenmektedir (Bandura, 1969). Kurama göre iki öğrenme süreci vardır. Bunlardan biri edimsel koşullanma diğeri ise model alma ve taklittir. Edimsel koşullanma olumlu ve olumsuz pekiştireçler aracılığıyla gerçekleştirmektedir. Davranışın ardından gelen takdir, ilgi gibi olumlu tepkiler ile davranışın tekrar gerçekleşme olasılığının artması olumlu pekiştirmedir. Kişi için nahoş bir uyarıcının ortadan kaldırılması ile davranışın tekrar gerçekleşme olasılığının artması olumsuz pekiştirmedir (Bee ve Boyd, 2009). Kurama göre ikinci öğrenme süreci olan model alma ve taklit ise gözlem yoluyla kişilerin inanç, tutum ve davranışlarının öğrenilmesi ve tekrar edilmesidir. Bu noktada Sosyal Öğrenme Kuramı model alma yoluyla sosyokültürel kalıp yargılara, cinsiyet rollerine, iletişim örüntülerine ilişkin aileden, sosyal çevreden ve medya organlarından öğrenmenin nasıl gerçekleştiğini ortaya koymaktadır (Dökmen, 2009 aktaran Tatlıoğlu, 2021). Medyanın öğrenme üzerindeki etkisine ilişkin Bandura (1977) diyet yapmaya ve zayıflığa ilişkin medya materyallerinin kişiler için model oluşturduğunu

ifade etmektedir. Ek olarak Bandura, kişilerin medyadaki bu modelleri gözlemlemesi yoluyla ya da sosyal kabul gibi teşvikler aracılığıyla davranışları gerçekleştirmeye motive olduğunu ifade etmektedir (LaRose ve Eastin, 2004). Konuya ilişkin Harrison ve Cantor (2020) televizyonda zayıf bir oyuncunun fiziksel özellikleri sebebiyle ödüllendirildiğini ya da tatmin olduğunu gören kişinin kendisinin de kilo vermesi sonucunda ödüllendirileceğine ya da tatmin duygusu hissedeceğine ilişkin bir inanç geliştirmesi örneğini paylaşmıştır. Bu bilgilerden yola çıkıldığında Sosyal Öğrenme Kuramı perspektifinden medyada maruz kalınan materyaller fiziksel özellikler, beden imgesi, güzellik standartları gibi kişinin çeşitli tutum ve davranışları üzerinde etkili olabilecek bir değişkendir.

Sosyal medya; internet tabanlı, insanların birbirleri ile fotoğraf, video gibi içerik paylaşımında bulunabildiği, bilgi alış-verişi imkanı sunan ve insanların birbirleri ile etkileşime geçmesine olanak tanıyan iletişim kanallarının toplamına verilen addır (Boyd ve Ellison, 2008).

Literatüre göre sosyal medya platformları bireyler için günlük hayatın ayrılmaz bir parçasına dönüşmektedir. Sosyal medya kullanım özellikleri cinsiyet, yaş, ekonomik durum ve kişilik özellikleri gibi çeşitli değişkenlere göre farklılaşmaktadır (Hruska ve Maresova, 2020; Kırcaburun, Alhabash, Tosuntaş ve Griffiths, 2020). Konuya ilişkin yapılan bir çalışmada yüksek gelir ve eğitim düzeyi ile sosyal medya kullanım sıklığı arasında pozitif yönde anlamlı bir ilişki olduğu saptanmıştır. Çalışmada bu durum ekonomik seviyesi yüksek kişilerin sosyal medyada zaman geçirebilecek daha çok boş zamanının olmasıyla ya da sosyal medyanın iş amaçlı kullanılmasıyla ilişkili olabileceği ifade edilmektedir. Ek olarak eğitim seviyesi arttıkça bilgi edinme motivasyonundaki artışın da sosyal medya kullanım sıklığındaki artış ile ilişkili olabileceği belirtilmektedir (Hruska ve Maresova, 2020). Kişilik özellikleri ile sosyal medya kullanım özellikleri ilişkisinin incelendiği bir çalışmada kadınlar için dışa dönüklük ve deneyime açıklık kişilik özelliklerinin, erkekler için ise dışa dönüklük kişilik özelliğinin sosyal medya kullanım sıklığı ile pozitif yönlü anlamlı bir ilişkisinin olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Ek olarak bu çalışmada erkekler için deneyime açıklığın ve kadınlar için duygusal olarak dengeliliğin sosyal medya kullanımı ile anlamlı bir ilişkisinin olmadığı saptanmıştır (Correa, Hinsley ve Zuniga, 2010). Kişilik özellikleri ile problemlili sosyal medya kullanım özelliklerinin incelendiği bir başka çalışmada ise Instagram, Snapchat ve Facebook kullanan katılımcıların problemlili sosyal medya kullanım düzeylerinin anlamlı derecede daha

yüksek olduğu saptanmıştır. Çalışmada uyumluluk, içe dönüklük, nevroitiklik ve sorumluluk kişilik özellikleri ile kadın olmanın problemlili sosyal medya kullanımı ile anlamlı düzeyde yüksek bir ilişkisinin olduğu sonucuna ulaşılmıştır (Kırcaburun vd., 2020).

Kişilerin günlük hayatta sosyal medyayı kullanım amaçları değişebilmektedir. Bu amaçlar şu şekildedir; sosyalleşmek, kişisel paylaşım bulunmak, iş ve eğitim faaliyetleri (Çakır, 2020). Sosyal medya kullanımının toplum üzerinde olumlu ve olumsuz çeşitli etkileri olmaktadır. Konuya ilişkin yapılan bir çalışmada sosyal medya kullanımının sosyal ağ oluşturmak, iş bulmak, mesleki gelişim sağlamak ve profesyonel hayat için gerekli araçlara ulaşmak gibi kişiler için olumlu etkilerinin olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Bununla birlikte aynı çalışmada sosyal medya kanallarının riskli topluluklar da içerdiği ve sanal zorbalık, taciz gibi risk faktörlerini barındırdığına da değinilmektedir (Akram ve Kumar, 2017). Ek olarak literatürde sosyal medya kullanımının ruh sağlığı sorunları açısından da bir risk faktörü oluşturduğu bilgisi yer almaktadır. Sosyal medya kullanımının kişilerin ruh sağlığı üzerindeki etkisini inceleyen bir meta-analiz çalışmasında Facebook adlı sosyal medya kanalının kullanımının depresyon, anksiyete, beden imgesi ve yeme tutumlarında bozulma, alkol kullanımı ve sosyal medya bağımlılığı gibi çeşitli ruh sağlığı sorunları ile ilişkili olduğu saptanmıştır (Frost ve Rickwood, 2017).

Medya toplum ve birey üzerinde çeşitli etkilere sahiptir. Kişinin tutumunu, inançlarını ve davranışlarını etkileyebilmektedir. Ek olarak politika, ekonomi, sosyal normlar gibi farklı yaşam alanlarına dair görüşleri üzerinde etkili olmaktadır. Medya kişinin ihtiyaçlarını, psikolojik ve sosyal özelliklerini etkilemekle kalmaz ve sosyal sistemin doğasını da değiştirmektedir (Ball-Rokeach ve DeFleur, 1976).

Medyanın bireylerin tutum ve inançlarını etkilediği konulardan biri de ideal beden algısı, çekicilik ve güzellik algısıdır (Vandenbosch ve Eggermont, 2012). Sosyalleşmek ve kişisel paylaşımında bulunmak amaçlı kullanılan sosyal medya kanallarında moda, popüler kültür, tüketim kültürü alanlarında yapılan yoğun paylaşımlar bedeni objeleştirme, ideal beden imgesi yaratma, dış görünüme aşırı önem verme gibi sonuçlar doğurmaktadır (Çakır, 2020). Literatürde bu görüşü destekleyen çalışmalar bulunmaktadır. Bu çalışmalarda medya organlarına maruz kalmanın ideal güzellik ölçütlerinin içselleştirmesi ile ilişkili olduğu belirlenmiştir (Tiggemann, 2005; Morry ve Statska, 2001). Söz konusu çalışmalar, Fredrickson ve Roberts'ın (1997), cinsel nesneleştirme temelli medyaya maruz kalmanın kendini nesneleştirme için

tetikleyici olabileceğine dair görüşü ile paraleldir. Konuya ilişkin Vandenbosch ve Eggermont (2012) tarafından ergenlik dönemindeki kızlarla yürütülen bir çalışmada cinsel nesneleştirme içerikli medyaya maruz kalmanın güzellik ideallerinin içselleştirilmesi ile doğrudan ilişkili olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Ek olarak aynı çalışmada cinsel olarak nesneleştirici medya ile kendini nesneleştirme ve güzellik ideallerinin içselleştirilmesi yoluyla beden gözetimi arasında ilişki olduğu belirlenmiştir.

2.5.1 Sosyal Medyayla İlişkili Çalışmalar

İnternet kullanımı çağımızın bir parçası haline almıştır. İnternet kullanım özelliklerinin değerlendirildiği bir çalışma sonucunda öğrencilerin %79'u internetin akademik başarılarına olumlu etki ettiğini, %42'si interneti sosyalleşmek için kullandığını ve %85'i interneti sosyalleşmek için pratik bir araç olarak gördüğünü ifade etmiştir (Jones, 2002). Bir başka çalışmada beliren yetişkinlik dönemindeki bireylerin medyada diğer aktivitelere göre daha çok zaman harcadığı saptanmıştır. Aynı çalışmada beliren yetişkinlik döneminde medya kullanımının arkadaş ilişkileri, cinsel davranışlar, beden imgesi, akademik başarı gibi alanlarda olumlu ve olumsuz çeşitli etkilerinin olabildiği ve bireylerin otonomi, yakınlık gibi çeşitli ihtiyaçlarının karşılanmasında medyanın etkin rol üstlendiği sonucuna ulaşılmıştır (Coyne vd., 2013).

Dijital medya kullanım amaçlarına ilişkin cinsiyet farklılıklarının incelendiği bir çalışmada ergenlik dönemindeki kızların mesajlaşma, sosyal medyada gezinme ve genel amaçlı akıllı telefon ve bilgisayarı daha çok kullandığı; ergenlik dönemindeki erkeklerin ise oyunlarda ve genel amaçlı elektronik cihazlarda daha çok zaman geçirdiği saptanmıştır. Aynı çalışmada her iki cinsiyet için de yoğun şekilde dijital medya kullanımının ruh sağlığı sorunları ile ilişkili olduğu saptanmıştır (Twenge ve Martin, 2020).

Literatürde sosyal medya ve narsisizm arasındaki ilişkinin doğasına yönelik farklı açıklamalar olduğu görülmektedir. Bazı araştırmacılar sosyal medyanın narsisizmdeki grandiyöziteyi sergilemek için bir alan açtığını ve interaktif mekanizması sayesinde olumlu geri bildirimler aracılığıyla narsisistik eğilimleri beslediğini ifade etmektedir. Bir başka açıklama ise sosyal medyanın kişiye sanal bir saygınlık sağladığı ve bu sayede narsisistik özelliklerin artmasında rol aldığı

yönündedir (Barry ve McDougall, 2018). Konuya ilişkin yapılan bir çalışmada narsisistik özellikler ile sosyal medya kullanımı arasında anlamlı düzeyde ve güçlü bir ilişki olduğu saptanmıştır. Çalışmada sosyal medya kullanımının narsisistik özelliklerdeki artış ile pozitif yönde anlamlı düzeyde ilişkili olduğu belirlenmiştir. Çalışma sonuçlarından hareketle sosyal medya kullanımının narsisistik bir toplum oluşumunda önemli bir değişken olduğu vurgulanmaktadır (Taylor, 2020).

Kendini nesneleştirme, narsisizm, algılanan ebeveynlik biçimleri ve sosyal medya ile ilgili aktarılan kuramsal bilgilerin ardından gelecek bölümde söz konusu değişkenlerin birbirleri ile ilişkisine odaklanılacaktır.

2.6 Araştırma Değişkenleri Arasındaki İlişkilere Dair Literatür Çalışmaları

2.6.1 Kendini Nesneleştirme ve Narsisizm Arasındaki İlişki

Literatüre göre narsisizmin kırılğan ve büyüklenmeci boyutları çeşitli özellikler açısından farklılaşmaktadır. Büyüklenmeci narsisizmin bağımsız benlik kurgusu ve kendine güven ile pozitif yönlü bir ilişkisi vardır. Kırılğan narsisizmde ise bağımlı-ilişkisel benlik kurgusu görülmektedir. Kırılğan narsisizmin kendine güven ile negatif yönlü bir ilişkisi vardır. Bu farklılıkları bireylerin sosyal etkileşimleri üzerinde de etkilidir. Büyüklenmeci narsisizmde şişirilmiş benlik algısı ve dışa dönük kendilik sunumu sebebiyle kişi genellikle sosyal etkileşimlere daha açık olmaktadır. Sosyal çevreden de pozitif geribildirimler alan kişinin büyüklenmeci yanı beslenmektedir (Dickinson ve Pincus, 2003; Morf ve Rhodewalt, 2001). Bununla birlikte kırılğan narsisizmde utanma, güvensizlik, kendine yönelik şüpheler sosyal becerilerde yetersizlikle sonuçlanmaktadır (Dickinson ve Pincus, 2003).

Literatürde beden utancı ve dış görünüşe yönelik kaygı gibi değişkenlerin narsisizm ile ilişkisini inceleyen çalışmalar olduğu ve kırılğan narsisizm için beden imajına yönelik algının önemli bir değişken olarak ele alındığı görülmektedir (Swami vd., 2015; Jackson, Ervin ve Hodge, 1992; Davis, Claridge ve Cerullo, 1997; Gioia vd., 2020). Örnek olarak, Boursier ve Gioia (2020) patolojik narsisizm ile beden utancı ve görünüş kaygısı arasında ilişki olduğunu saptamıştır. Çalışmada hem kırılğan narsisizmin hem de grandiyöz narsisizmin beden utancı ve görünüş kaygısı ile ilişkili olduğu belirlenmiştir. Bir başka çalışmada da patolojik narsisizmin olumsuz beden imajını yordadığı saptanmıştır (Swami vd., 2015). Carrotte ve Anderson (2019)

tarafından ise grandiyöz narsisizmin düşük düzeyde beden utancı ve olumlu beden imgesini yordadığı belirlenmiştir. Ek olarak aynı çalışmada kırılğan narsisizm skorlarındaki artışın yüksek düzeyde beden utancını ve ideal-gerçek kilo arasında tutarsızlığı yordadığı saptanmıştır. Bu çalışmadan hareketle kırılğan narsisizmin olumsuz beden imajı için bir risk faktörü olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

2.6.2 Kendini Nesneleştirme ve Algılanan Ebeveynlik Biçimleri Arasındaki İlişki

Literatürde kendini nesneleştirme ile ilgili çalışmalarda sosyokültürel dinamiklerin önemine değinilmektedir. İçinde bulunulan toplum ve kültür bireyin aile yaşantısını, akran ilişkilerini, değer yargılarını etkilemekte ve bunlardan etkilenmektedir (Hebl, King ve Lin, 2004; Myers ve Crowther, 2007). Bronfenbrenner'in (1977) Ekolojik Sistemler Kuramı'nda bireyin çevresi ile olan karşılıklı etkileşimine değinilmektedir. Kurama göre çocuğun etkileşim içerisinde olduğu çevre birbiri ile ilişkili sistemlerden oluşmaktadır. Ekolojik Sistemler Kuramı'na göre mikrosistem; çocuğun gelişimi üzerinde en yüksek etkiye sahip günlük yaşantısında etkileşim içerisinde olduğu ebeveynleri, kardeşleri, yakın akrabaları ve akranları kapsamaktadır. Yaş ilerledikçe değişen ihtiyaçlara bağlı olarak mikrosistemler ile olan ilişkisi farklılaşmaktadır. Mikrosistem içerisinde çocuğun ilk etkileşimlerini yaşadığı anne ve baba bu bağlamda gelişimsel süreçte büyük önem taşımaktadır (Bronfenbrenner, 1977).

Bağlanma teorisi, nesne ilişkileri kuramı, psikanalitik kuram gibi çeşitli bakış açılarında ebeveyn-çocuk ilişkisinin önemine ve yaşamın ilerleyen dönemlerine etkisine değinilmektedir. Bağlanma kuramında içsel çalışan model üzerinden ve psikanalitik kuramda idealizasyon kavramı üzerinden çocuğun yakın çevresindeki özellikleri, değerler sistemini öğrendiği ve içselleştirdiği üzerinde durulmaktadır (Cherkasskaya ve Rosario, 2017). Ek olarak yakın çevre ile kurulan ilişki modelinin içselleştirilerek başkalarına genellendiği bağlanma kuramında vurgulanmaktadır. Bu noktada Shaver ve Hazan (1988), kişinin bakım verenleri ile bağlanma stilinin ilerleyen süreçte romantik ilişkilerindeki tutumlarını yordayabileceğini de ifade etmektedir. Mikulincer ve Shaver (2007) kaygılı ve kaçınan bağlanan kişilerin bağlanma temelli ihtiyaçlarını karşılamak adına ilişkilerinde çeşitli cinsel stratejilere başvurabildiğinden bahsetmektedir. Çalışmada ilgi, kabul ve güvenlik gibi çeşitli ihtiyaçlarını karşılamak amacıyla kaygılı bağlanan kişilerdebu ihtiyaçları cinsellikle

bağdaştırıldığı belirtilmektedir. Cinsellik, ebeveyn-çocuk ilişkisi ve kendini nesneleştirme değişkenlerinin incelendiği bir çalışmada; güvensiz bağlanma ve düşük düzeyde bireyleşme görülen kadınların kendilerini cinsel anlamda daha çok nesneleştirdiği ve bedenlerine ilişkin özgüvenlerinin düşük düzeyde olduğu saptanmıştır (Cherkasskaya ve Rosario, 2017).

Literatürde kendilik algısı, öz değer, beden imgesi gibi çeşitli değişkenlerin ebeveynler ile olan bağlanma ve ebeveynlik stilleri ile ilişkili olduğunu gösteren çalışmalar yer almaktadır. Michael ve arkadaşları (2014) ergenlik dönemindeki bireylerle yaptıkları bir çalışmada anne bakımının ve akran ilişkilerinin öz değer ve olumsuz beden imgesi ile ilişkili olduğunu saptamıştır. Yeme bozukluklarının ebeveynlik tutumları ile olan ilişkisinin incelendiği bir başka çalışmada ise algılanan ebeveyn kontrolünün bağlanma kaygısı, beden utancı ve yeme bozuklukları ile ilişkili olduğu belirlenmiştir (King, Russon, Mensinger ve Jin, 2022). Bir başka çalışmada da erken dönem yaşantılarında kabul ve ilginin kendine bakım verme, öz şefkat ve kendini yatıştırabilme ile ilişkili olduğu saptanmıştır. Ek olarak aynı çalışmada erken dönem yaşantılarında algılanan zorbalığın yeme bozuklukları ve beden utancı ile ilişkili olduğu sonucuna ulaşılmıştır (Duarte ve Pinto-Gouveia, 2016).

Anne-çocuk arasındaki kendini nesneleştirme ilişkisini inceleyen bir çalışmada annelerini daha az ilgili algılayan çocuklarda kendini nesneleştirmenin anlamlı düzeyde daha yüksek olduğu bulgulanmıştır. Çalışma sonuçlarından hareketle annelerin bakım ve ilgisinin çocuklarda kendini nesneleştirme için koruyucu bir faktör olabileceğinden bahsedilmiştir (Arroyo ve Andersen, 2016).

Ebeveyn tutumlarının beden utancı, olumsuz beden algısı, yeme bozuklukları ile ilişkisine yönelik literatürdeki çalışmalardan yola çıkılarak algılanan ebeveyn biçimlerinin kendini nesneleştirme için yordayıcı bir değişken olabileceği düşünülmektedir. Literatürde ebeveyn tutumları ile kendini nesneleştirme arasındaki ilişkiyi inceleyen çalışma sayısının oldukça kısıtlı olduğu gözlemlenmiş olup bu çalışmanın konuya ilişkin kapsamlı bilgi sunarak literatüre katkı sağlayacağı düşünülmektedir. Kısıtlı sayıdaki çalışmalarda ebeveynin bakım verme, ilgi gösterme, kontrolçülük gibi tutumlarının kendini nesneleştirmenin özellikle beden utancı alt boyutuyla olan ilişkisine dikkat çekilmiştir (Lutvak ve Ferrari, 1997; King vd., 2022). Bu sebeple bu çalışmada kullanılması planlanan Young Ebeveynlik Ölçeği'nin alt boyutlarının kendini nesneleştirme sürecine hizmet eden olumsuz ebeveyn tutumlarını saptamada yararlı olabileceği düşünülmektedir.

2.6.3 Kendini Nesneleştirme ve Sosyal Medya Kullanım Özellikleri Arasındaki İlişki

Moradi (2010) medyanın kendini nesneleştirme üzerindeki etkisini ve kendini nesneleştirme ile ortaya çıkan semptomları bir süreç olarak ele almaktadır. Moradi'ye (2010) göre cinsel nesneleştirme, cinsiyete ve kültüre ilişkin medya materyaline maruz kalma, cinsel kimlik ve etnik köken gibi kimlik deneyimleri ile sosyal normların baskısı gibi çeşitli deneyimler sonucunda kültüre özgü güzellik ve çekicilik standartları içselleştirilmekte ve bireysel bazda dış görünüşe ve grup bazında ten rengi, cinsiyet gibi özelliklere yönelik beden izleme süreci aktifleşmektedir. Sosyal özelliklerin içselleştirilmesi ve beden izlemenin ortaya çıkması ile kendini nesneleştirmenin beden utancı, kaygı, bedensel uyarımlara ilişkin duyarsızlaşma ve akış deneyiminde aksama sonuçları ortaya çıkmaktadır. Bu sürecin sonunda ise yeme bozuklukları, depresyon, bedensel işlevlerde kopukluk gibi semptomlar ortaya çıkmaktadır. Bu modelde temelde medyada ve toplumda maruz kalınan deneyimler yatmaktadır. Bu sebeple günümüzde medya kullanım oranlarındaki artış göz önünde bulundurulduğunda çeşitli psikopatolojilerin ve kendini nesneleştirmenin ortaya çıkışında medya ciddi bir risk faktörü olarak değerlendirilmektedir (Moradi, 2010).

Güncel literatürde ideal beden özellikleri ve güzellik kavramının kadınlar üzerindeki etkisi ve çeşitli psikopatolojiler ile ilişkisi incelenmektedir (Cash, Walker Cash ve Butters, 1983; Myers ve Biocca, 1992; Stice ve Shaw, 1994; Prieler ve Choi, 2014). Medyada kadınların daha ince ve bedensel özellikler bazlı sunumu, son yıllarda kadınlarda yeme bozukluğunda artışta medyanın rolünü yansıtmaktadır. Örnek olarak 1960 ve 1979 yılları arasında Miss Amerika yarışmasında ve Playboy dergisinde kadınların gittikçe daha ince, daha zayıf sunulduğu ortaya koyulmuştur (Garner vd., 1980; Silverstein, Perdue, Peterson ve Kelly, 1986).

Söner ve Yılmaz (2020) ergenlik dönemindeki bireylerin benlik tasarımlarının sosyal medyadaki arkadaş sayısına göre farklılaştığını, benlik tasarımı ve benlik saygısı ile sosyal medyada beğenilmeme korkusu arasında ilişki olduğunu saptamıştır. Fardouly ve arkadaşları (2015) da sosyal medya kullanımı ile kendini nesneleştirme arasında pozitif yönde anlamlı bir ilişki olduğunu, sosyal karşılaştırmaların bu değişkenler arasında aracı rol üstlendiğini bulgulamıştır. Bir başka çalışmada ise Carey, Donaghue, Broderick (2014) ergenlik dönemindeki bireylerde modellerle ve

akranlarla yapılan sosyal karşılaştırma düzeyinin ideal beden normlarının onaylanması ve beden imgesine yönelik kaygı ile ilişkili olduğunu belirlemiştir.

Beden imgesine yönelik çalışmalar kadınları temel almış olsa da literatürde erkeklerin de dış görünüme yönelik yüksek düzeyde memnuniyetsizlik hissettiğini gösteren araştırmalar yer almaktadır (Farquhar ve Wasylkiw, 2007; Olivardia, Pope, Borowiecki ve Cohane, 2004) Bu çalışmalarda erkeklerin medyada idealize edilmiş görsellere maruz kalması sonucunda yüksek düzeyde bedene yönelik memnuniyetsizlik hissedebildiği belirtilmektedir (Leit, Gray ve Pope Jr., 2002; Agliata ve Tantleff-Duff, 2004). Beden memnuniyetsizliğinin ve erkeklerde beden imgesine yönelik kaygıların ortaya çıkmasında etkili süreçlere ilişkin literatürde kısıtlı sayıda çalışma olduğu gözlemlenmiştir. Bu konuya ilişkin bir çalışmada erkeklerin beden memnuniyetsizliği geliştirmesinde karmaşık süreçlerin işliyor olabileceğinin altı çizilmektedir. Çalışmada yukarı doğru sosyal karşılaştırmaların, dikkatin fiziksel özelliklere yoğunlaşmasının ve sosyalizasyonun erkeklerde beden memnuniyetsizliğini tetikleyen durumlar olabileceği ifade edilmektedir. Bununla birlikte araştırmacılar tarafından konunun daha çok çalışma ile aydınlatılması gerektiği de vurgulanmaktadır (Farquhar ve Wasylkiw, 2007)

Literatürde sosyal medya kullanımının beden imgesi, ideal beden algısı, beden memnuniyetsizliği gibi konularla ilişkisinin incelendiği çalışmaların çoğunlukla kadınlarla gerçekleştirildiği gözlemlenmiştir (Garner vd., 1980; Farquhar ve Wasylkiw, 2007; Fardouly vd., 2015). Çalışmaların çoğunlukla olumsuz beden imgesine odaklandığı ve kendini nesneleştirme ile sosyal medya arasındaki ilişkiyi inceleyen çalışma sayısının daha az olduğu gözlemlenmiştir.

2.6.4 Sosyal Medya Kullanım Özellikleri ve Algılanan Ebeveyn Biçimleri Arasındaki İlişki

Literatürde çocukların sosyal medya kullanımına yönelik ebeveyn tutumlarının farklılaştığı bilgisi yer almaktadır (Beyens, Keijsers ve Coyne, 2022). Çalışmalara göre ebeveynlerin bir kısmı medyayı çocukta olumlu özelliklerin gelişimi için bir araç olarak kullanmaya çalışırken bazı ebeveynler çocukların olumsuz özellikler geliştirmesini önlemek amaçlı sosyal medya kullanımını kısıtlama eğilimindedir (Nathanson, 2001). Ebeveynlerin çocuklarının medya kullanımına ilişkin kurallar ve kısıtlamalar koyduğu model kısıtlayıcı arabulucuk; ebeveynlerin medya içeriğine

ilişkin çocuklarına değerlendirmeler ve açıklamalar yaptığı, çocuklarda eleştirel düşünme becerisinin desteklendiği model aktif arabuluculuk olarak ele alınmaktadır (Bybee, Robinson ve Turow, 1982). Aktik arabuluculuk yönteminin çocukların gelişimi üzerinde olumlu etkileri vardır. Bu yöntem ile eğitim içeriğinin öğrenilmesinde medyanın bir araç olarak kullanılması, daha sağlıklı ve geleneksel olmayan cinsiyet rollerinin benimsenmesi, istenmeyen davranış biçimlerinin daha az görülmesi, korkutucu içeriklere daha az tepki gösterilmesi gibi sonuçlar ortaya çıkmaktadır. Ek olarak çocuklar medya içeriğine daha eleştirel bir bakış açısıyla yaklaşmaktadır (Nathanson, 2001).

Literatürde ebeveynlik biçimlerinin ergenlikte sosyal medya kullanımı özellikleri ile ilişkili olduğunu gösteren çalışmalar bulunmaktadır (Chou ve Lee, 2017; Tur-Porcar, 2017). Konuya ilişkin yapılan bir çalışmada ihmalkar ebeveyn tutumunun ergenlikte internet bağımlılığı ile güçlü bir ilişkisinin olduğu sonucuna ulaşılmıştır (Tur-Porcar, 2017). Bir başka çalışmada Özgür (2015) çocukların internet kullanımına ilişkin ebeveyn tutumlarını incelemiştir. Çalışmada çocukların internet kullanımına ilişkin ebeveyn tutumları izin verici, ihmalkar, otoriter ve demokratik olmak üzere dört kategoriye ayrılmıştır. Çalışma sonuçları çocuklarının internet kullanımına yönelik demokratik olarak değerlendirdikleri ebeveynlik tutumlarının zamanla ihmalkar tutum olarak değerlendirildiği; çocukların sınıf düzeyi arttıkça internet kullanımına ilişkin ebeveynlerin ihmalkar tutum sergileme eğiliminin arttığı ve ebeveyn tutumlarının cinsiyet ile annelerin eğitim düzeyi ile anlamlı bir ilişkisinin olduğu saptanmıştır (Özgür, 2015). Ek olarak ebeveyn tutumları ve internet kullanımına ilişkin üniversite öğrencileri ile yürütülen bir çalışmada anne ve babanın aşırı koruyucu tutumlarının internet bağımlılığı için önemli bir yordayıcı olduğu sonucuna ulaşılmıştır (Kumcağız, 2019).

2.6.5 Sosyal Medya Kullanım Özellikleri ve Narsisizm Arasındaki İlişki

Literatürde narsisizm kültürünün başlarda toplumun üst-orta sosyoekonomik düzeye ait sınıfında görüldüğü ancak günümüzde her kesimde ortaya çıkan bir özellik olduğu ve giderek yaygınlaştığı bilgisi yer almaktadır (Ryan, Bednar ve Sweeder, 1999). Söz konusu kültürde bireylerde görülen narsisistik özellikleri Lasch (1979) hızlı bir şekilde doyuma ulaşma ihtiyacı, büyüklenmecilik hissi, özgüvende dengesizlik, başkalarını manipüle ve kontrol etme ihtiyacı olarak tanımlamaktadır. Ek olarak Lasch

(1979) narsisistik özelliklerin medya ve reklamlar gibi çeşitli kanallardan da beslendiğini vurgulamaktadır (aktaran Ryan, 1996). Konuya ilişkin yapılan güncel çalışmalarda da narsisistik özellikler ile sosyal medya kullanımı arasında anlamlı düzeyde ilişki olduğu bulgulanmıştır (Balcı ve Gargalık, 2020; Kaya ve Kalkan, 2019)

Yüz yüze iletişim içermeyen ve kişiye kendini istediği şekilde sunma imkanı tanıyan sosyal medya kanalları kırılğan narsisizm özellikleri gösteren bireyler için farklı bir deneyim imkanı sunmaktadır (Barry, Reiter, Anderson, Schoessler ve Sidoti, 2019). Birçok sosyal medya kanalı kullanıcılara resimleri üzerinde düzenleme yapma imkanı sunmaktadır. Kişilerin kendilerini istedikleri şekilde sunmalarına izin veren bu platformlarda paylaşılan resimlere diğer kullanıcılardan gelen beğeniler ve olumlu yorumlar narsisizmin beğeni, takdir ve dikkat çekme ihtiyacıyla ilişkilendirilmektedir (Barry, Doucette, Loflin, Rivera-Hudson ve Herrington, 2017). Literatürde özellikle son yıllarda sosyal medya kanallarında özçekim (selfie) paylaşımı üzerinden narsisizm ve sosyal medya arasındaki ilişkinin incelendiği görülmektedir (Murray, 2005). Narsisizm ve sosyal medya kullanım ilişkisinin incelendiği bir çalışmada narsisistik kişilik özellikleri ile sosyal medya kullanımı ve havalı görünme arzusu arasında pozitif yönde anlamlı bir ilişki olduğu saptanmıştır (Asgher, Gohar ve Latif, 2022).

Sosyal medya kullanım amaçları ile narsisistik özellikler arasındaki ilişkinin açıklandığı üniversite öğrencileri ile gerçekleştirilen bir çalışmada sosyal medyayı başkalarını takip etmek ve havalı olmak için kullanmanın narsisizm ile pozitif yönde ilişkili olduğuna değinilmektedir (Sheldon ve Bryant, 2016).

Narsisizm ve sosyal medya arasındaki ilişkinin detaylı bir şekilde incelendiği bir meta-analiz çalışmasında; sosyal medyada geçirilen zaman, sosyal medyada durum paylaşım sıklığı, sosyal medya kanallarındaki takipçi/arkadaş sayısı ve sosyal medyada kendi fotoğraflarını (selfie) paylaşma sıklığı olarak sosyal medya kullanım özellikleri dört başlık altında incelenmiştir. Çalışma sonuçları sosyal medya kullanım özelliklerini gösteren dört maddenin grandiyöz narsisizm ile pozitif yönde anlamlı bir ilişkisinin olduğunu; ancak narsisizmin kırılğan boyutu ile anlamlı bir ilişkisinin olmadığını göstermektedir. Araştırmacılar kırılğan narsisizm ve sosyal medya arasında ilişkinin anlamsız çıkmasını örneklem sayısı düşük araştırmalar ile ilişkilendirmiştir (McCain, Campbell ve Keith, 2018).

2.6.6 Algılanan Ebeveynlik Biçimleri ve Narsisizm Arasındaki İlişki

Literatürde narsisizmin gelişiminde ebeveynlik tutumlarının önemine dikkat çekilmektedir. Brummelman ve arkadaşları (2015) tarafından konuya ilişkin yapılan bir çalışmada ebeveynlerin çocuğa diğer çocuklardan özel ve yetkin olduğunu hissettirmesinin çocuğun bu tutumu içselleştirmesi ve kendisine yönelik büyülenmeci bir bakış açısı geliştirmesi ile sonuçlandığı sonucuna ulaşılmıştır. Ek olarak aynı çalışmada ebeveynlerin narsisistik özellikler göstermesinin ve aşırı eleştirel bir tutum sergilemelerinin çocukta zamanla narsisizm gelişmesiyle ilişkili olduğu saptanmıştır (Brummelman vd., 2015).

Kernberg (1975/2020) ve Kohut (1966) narsisistik özelliklerin gelişimini bebeklik döneminde ebeveyn ile kurulan bağ ile ilişkilendirmektedir. Ebeveynin reddeden tutumunun ya da olumsuz davranışlarının narsisistik özelliklerin gelişiminde etkili olduğuna değinmektedirler. Freud (1914/2022) ise ebeveynin aşırı değer veren tutumunun çocuğun yetişkinlik döneminde narsisistik özellikler göstermesiyle sonuçlandığına değinmektedir. Ebeveyn tutumlarının narsisizmin gelişimine etkisi üzerine farklı görüşlerin ele alındığı bir çalışmada hem ebeveynin aşırı değer veren tutumunun hem de soğuk/reddedici tutumunun narsisizmi pozitif yönde anlamlı düzeyde yordadığı sonucuna ulaşılmıştır. Araştırmacılar bu şekilde farklı tutumların narsisizmi anlamlı düzeyde yordamasını narsisizmin kırılma ve büyülenmeci boyutları ile ilişkilendirmiştir. Ek olarak araştırmacılar ebeveyn tutumları ile narsisizm ilişkisinin ebeveynlik tutumlarının farklı boyutları açısından da incelenmesi gerekliliğini vurgulamaktadır (Otway ve Vignoles, 2006).

Narsisizm ve ebeveynlik tutumları arasındaki ilişkinin incelendiği bir başka çalışmada sağlıklı narsisizmin yakınlık ve ilgi içeren çocuk yetiştirme biçimiyle pozitif yönde anlamlı düzeyde ilişkili olduğu; kontrol ve takip içeren çocuk yetiştirme tarzıyla ise negatif yönde anlamlı düzeyde ilişkili olduğu saptanmıştır. Ek olarak incelenen ebeveynlik tutumları arasında sağlıklı narsisizmle ilişkili olmayan ve yalnızca patolojik narsisizmi yordayan tek ebeveynlik tutumunun patolojik narsisizm olduğu araştırmanın önemli bir başka sonucudur. Araştırmacılar; Kohut (1966) ve Kernberg'in (1975/2020) çalışmaları ile araştırma sonuçlarının paralel olduğuna, suçluluk aşılama ve sevginin geri çekilmesi gibi psikolojik kontrol taktiklerinin çocukta otonomi gelişimini olumsuz etkileyebileceğine değinmektedir (Horton, Bleau ve Drwecki, 2006).

2.6.7 Narsisizm, Algılanan Ebeveynlik Biçimleri ve Sosyal Medyanın Kendini Nesneleştirme ile İlişkisi

Nesneleştirme kuramına göre sosyokültürel bağlamda ele alınması gereken bir durum olan kendini nesneleştirme; sosyal çevredeki deneyimlerin ve kültürel yargıların bireyin dış görünüşüne verdiği önemi artırdığı, estetik bir obje olarak değerlendirilen bireyin zamanla bu bakış açısını içselleştirdiği, bunun sonucunda bireyin bedenine odaklandığı ve kronik bir şekilde dış görünüşünü takip ettiği, sosyal ve kültürel güzellik standartlarına uymayı gaye edindiği bir deneyimdir (Fredrickson ve Roberts, 1997). Kendini nesneleştirme kişinin işlevselliğini olumsuz etkileyebilmektedir. Fredrickson ve Roberts (1997), kişinin kronik şekilde bedenini takip etmesi ve değerlendirmesinin beden utancı, görünüş kaygısı gibi olumsuz sonuçlarının olabildiğini ve bu durumun yeme bozukluklarının gelişiminde etkili olduğunu vurgulamaktadır. Fredrickson ve Roberts'ın (1997) görüşü ile paralel olarak alan yazınında kendini nesneleştirmenin yeme bozuklukları, depresyon ve cinsel işlev bozuklukları için bir risk faktörü olduğunu gösteren çalışmalar yer almaktadır (Tiggemann ve Williams, 2012; Jongenelis, Byrne ve Pettgrew, 2013). Psikopatolojiler ile ilişkisi göz önünde bulundurulduğunda kendini nesneleştirmenin ortaya çıkmasında etkili faktörlerin belirlenmesi hem bireysel hem de toplumsal açıdan büyük bir önem arz etmektedir.

Literatüre göre kendini nesneleştirmenin ortaya çıkmasında toplumsal cinsiyet rolleri, cinsiyet şemaları, medya, narsisizm, ebeveyn-çocuk ilişkisi gibi çeşitli değişkenlerin etkisi bulunmaktadır (Choma vd., 2010; Harper ve Tiggemann, 2008; Winn ve Cornelius, 2020).

Özdeşim ve idealizasyon yoluyla çocuğun çeşitli konularda tutum, inanç ve davranışları ebeveynlerinden öğrendiği göz önünde bulundurulduğunda ebeveynlerin cinsiyet rollerine ve sosyokültürel özelliklere ilişkin tutumları, çocukları için koruyucu faktör ya da risk faktörü olarak ele alınmalarını belirlemektedir (Rodgers ve Chabrol, 2009). Bronfenbrenner'in Ekolojik Sistemler Kuramı'na göre de çocuğun sosyokültürel öğeleri ilk öğrenmeye başladığı mikrosistem olan aile, yeme bozukluğunun zeminini hazırlayan güzellik standartlarının, ideal beden imgesinin de öğrenilmeye başlandığı birimdir (Bronfenbrenner, 1977). Kendini nesneleştirmenin yeme bozukluğuna zemin hazırlayan değişkenlerden biri olduğu göz önünde bulundurulduğunda aile mikrosisteminin çocuğa kazandırdığı özellikler açısından

kendini nesneleştirmenin ortaya çıkışında etkili bir değişken olabileceği düşünülmektedir. Literatürde de kendini nesneleştirme ile ebeveyn tutumları arasındaki ilişkiyi ortaya koyan çalışmalar bulunmaktadır. Bununla birlikte Young Ebeveyn Ölçeği'ndeki gibi ebeveynlik biçimlerinin detaylı ele alındığı çalışma sayısının kısıtlı olduğu görülmektedir.

Alan yazınında ebeveyn-çocuk arasındaki ilişkinin yeme bozuklukları ile ilişkisini inceleyen bir çalışmada algılanan düşük düzeydeki ebeveyn bakımının anoreksiya hastası kadınlarda sağlıklı olmayan temel inançları anlamlı bir şekilde yordadığı saptanmıştır (Leung, Thomas ve Waller, 2000). Bir başka çalışmada algılanan ihmal, düşük düzeyde yakınlık ve yüksek kontrol tutumunun yeme bozukluğu hastalarında en sık algılanan ebeveynlik biçimleri olduğu bulunmuştur. Ek olarak aynı çalışmada algılanan anne ve baba tutumları arasındaki farklılıkların yeme bozukluğunun ortaya çıkmasındaki rolü de vurgulanmaktadır. Çalışma sonuçlarına göre annelerin yüksek düzeyde kontrol ve düşük düzeyde yakınlık içeren tutumları ile ihmalkar tutumları; babaların ihmalkarlık ve düşük düzeyde yakınlık içeren tutumları çocuklarda bulimia, beden memnuniyetsizliği, beden imgesine yönelik kaygılar ve kilo fobisi ile anlamlı düzeyde ilişkilidir (Jauregui Lobera, Bolanos Rios ve Garrido Casals, 2011).

Literatürde ebeveynlerin aşırı koruyucu ve kontrolcü tutumunun yeme bozuklukları ile ilişkisine yönelik çalışma sonuçlarının tutarlı olmadığı görülmektedir. Çalışmaların bir kısmında aşırı koruyucu ebeveyn tutumunun yeme bozuklukları ile anlamlı bir ilişkisinin olmadığı saptanmıştır (Sordelli, Fossati, Devoti, La Viola ve Maffei, 1996). Öte yandan bazı çalışmalarda aşırı koruyucu tutumun anne ya da babadan algılanmasına göre yeme bozuklukları üzerindeki anlamlı etkisinin değiştiği ve bazı çalışmalarda da iki ebeveyn için de bu iki değişken arasında anlamlı düzeyde bir ilişki olduğu bulgulanmıştır (Calam, Waller, Slade ve Newton, 1990; Turner, Rose ve Cooper; 2005).

Anne ve baba tutumları arasındaki değişkenliğin ve farklı ebeveynlik biçimlerinin yeme bozuklukları üzerindeki etkisine ilişkin literatürden edinilen bulgular ışığında kendini nesneleştirme ile ebeveynlik biçimlerinin derinlemesine incelenmesi gereken bir konu olduğu sonucuna ulaşılmaktadır. Kendini nesneleştirmenin son yıllarda popülerleşen bir konu olması sebebiyle konuya ilişkin çalışma sayısının özellikle yerel literatürde kısıtlı olduğu ve çalışmaların çoğunlukla kadın odaklı olduğu görülmektedir (Arroyo ve Andersen, 2016; Hill ve Franklin, 1998;

Katz-Wise vd., 2012). Tüm bu sebeplerle bu çalışmada kendini nesneleştirme ve ebeveynlik biçimleri ilişkisinin incelenmesinin literatürü zenginleştireceği düşünülmektedir.

Ailenin dışında cinsiyet rolleri, güzellik standartları, ideal beden imgesi gibi sosyokültürel kalıp yargılara maruz kalınan bir başka kaynak da sosyal medyadır (Harrison ve Cantor, 1997). Sosyal medyada inceliğin, belirli fiziksel özelliklerin tekrarlayan şekilde sunumu kişilerin bu özellikleri içselleştirmesi ve bunun sonucunda da yeme bozukluğu geliştirmesi üzerinde etkilidir (Stice, Schupak-Neuberg, Shaw ve Stein, 1994; Aslan, 2001). Konuya ilişkin bir çalışmada sosyal medya kanallarının kullanımının ilgi, sevgi ve kabul arayışı ile ilişkili olduğu ve sosyal medya kaynaklarının yanlış kullanımı ile yeme bozukluklarındaki artış arasında anlamlı bir ilişkinin olduğu sonucuna ulaşılmıştır (Pajaro-Martinez, Martinez-Royert ve Penate, 2023).

Araştırmalarda medyada beden nesneleştirilmesini içeren materyallere maruz kalmanın kendini nesneleştirme üzerinde etkili olduğunu gösteren çalışmalar yer almaktadır. Örnek olarak cinsel nesneleştirme içerikli medya içeriğine maruz kalmanın kadın ve erkeklerde kendini nesneleştirme ve beden izleme üzerindeki etkisini inceleyen 2 yıllık boylamsal bir çalışmada ilk yıl ilgili medya içeriğine maruz kalmanın ikinci yılda kadın ve erkeklerde kendini nesneleştirmeyi ve erkeklerde beden izleme sıklığında artışı yordadığı saptanmıştır (Aubrey, 2006). Bir başka çalışmada sosyal medya kullanımının yüksek düzeyde dijital narsisizm ve kendini nesneleştirmeye ve düşük düzeyde özgüven ile ilişkili olduğu bulunmuştur (Musarrat, Ahmed, Munir, Riaz ve Hayat, 2022).

Literatür incelendiğinde medyanın kendini nesneleştirme üzerindeki etkisinin incelendiği çalışmaların kadın örneklem ağırlıklı olduğu ve ülkemizde medya-kendini nesneleştirme arasındaki ilişkiyi inceleyen çalışma sayısının oldukça kısıtlı olduğu gözlemlenmiştir (Saunders ve Eaton, 2018; Stice vd., 1994; Tiggemann ve Williams, 2012). Bu sebeple yeme bozukluğu ve depresyon gibi çeşitli psikopatolojilerin ortaya çıkmasında rol alan kendini nesneleştirme üzerinde medyanın etkisine ilişkin daha çok çalışmaya ihtiyaç olduğu düşünülmektedir.

Miller'a (1992) göre narsisistik yapılanmada fiziksel mükemmelliğe erişme çabası kırılma ve zayıf benlik imgesini dengeleme uğraşının bir sonucudur. Patolojik boyut arttıkça narsisizmin zıt kutuplarını oluşturan güç, güzellik ve başarı beklentisi ile eleştiriye hassasiyet ve kırılma benlik değeri kaynaşmaktadır. Literatürdeki bu

bilgiler ışığında beğenilme ve dikkat çekme arzusu, eleştiriye hassasiyet gibi narsisizm özelliklerinin kişilerde toplum tarafından arzu edilebilir beden ölçülerinde ve toplumun güzellik algısını karşılayan özelliklerde olmaya yönelik isteği tetikleyebileceği, toplumun güzellik ölçütlerinin içselleştirilmesine ortam hazırlayabileceği düşünülmektedir. Bu sebeple narsisizmin grandiyöz ve kırılğan boyutlarının kendini nesneleştirme üzerinde etkili değişkenler olabileceği düşünülmektedir. Literatürde kendini nesneleştirme ve narsisizm arasında ilişki olduğunu gösteren çalışmalar yer almaktadır (Boursier ve Gioia, 2020; Carrotte ve Anderson, 2019). Örnek olarak Swami ve arkadaşlarının (2015) kadın katılımcılarla gerçekleştirdiği bir çalışmada patolojik narsisizmin negatif beden imgesini anlamlı düzeyde yordadığı saptanmıştır.

Literatürde narsisizmin beden imgesi, yeme bozuklukları, beden utancı gibi değişkenlerle ilişkili olduğunu gösteren çalışmalar bulunmakla birlikte grandiyöz ve kırılğan narsisizmin kendini nesneleştirme ile ilişkisini inceleyen çalışma sayısının kısıtlı olduğu ve risk faktörü olma açısından çelişkili sonuçlara ulaşıldığı saptanmıştır (Carrotte ve Anderson, 2019). Ülkemizde son yıllarda beden algısı ile narsisizm arasındaki ilişkiyi inceleyen çalışmalar yapıldığı görülmekle birlikte kendini nesneleştirme ve narsisizm arasındaki ilişkiyi doğrudan inceleyen bir çalışmaya ulaşamamıştır. Kendini nesneleştirmenin sosyokültürel temeli göz önünde bulundurulduğunda kültürümüzde konuya dair yapılacak çalışmaların kendini nesneleştirme ile ilişkili psikopatolojilerin ortaya çıkışında etkili değişkenlere ilişkin mevcut anlayışımızı geliştireceği ve müdahale çalışmaları için kapsayıcı bilgi sunacağı düşünülmektedir.

Sosyal medya ile ebeveynlik biçimleri arasındaki ilişki literatürde çalışılan konular arasındadır. Konuya ilişkin bir çalışmada yeme bozukluklarının ve olumsuz beden imgesinin daha çok sosyal medya imgesine maruz kalmakla anlamlı bir ilişkisinin olduğu; düşük düzeyde güçlülük hissinin yeme bozuklukları ve düşük düzey ebeveyn ilgisi ile ilişkisinin olduğu saptanmıştır. Araştırma sonuçlarından hareketle yeme bozukluklarının gelişiminde sosyal medyanın etkisi ve koruyucu çalışmalarda ebeveyn ilgisinin önemi vurgulanmaktadır (Latzer, Spivak-Lavi ve Katz, 2015).

Yapılan çalışmalarda kendini nesneleştirmeyi yordamada narsisizm, algılanan ebeveynlik biçimleri ve sosyal medyanın etkisi ayrı ayrı incelenmiş olsa da bu değişkenleri bir arada inceleyen çalışma bulunamamıştır. Bu açıdan bu çalışmanın

özgün bir çalışma olduğu ve kendini nesneleştirmeyi anlamada literatürü zenginleştireceği düşünülmektedir. Bu çalışmada narsisizm, algılanan ebeveynlik biçimleri ve sosyal medyanın kendini nesneleştirme üzerindeki etkisinin aydınlatılması yoluyla kendini nesneleştirme ile ilişkili psikopatolojilere yönelik önleyici çalışmalar ile müdahale çalışmaları için literatüre katkı sunmak amaçlanmaktadır.

BÖLÜM 3

3. AMAÇ VE HİPOTEZLER

3.1 Araştırmanın Amacı

Bu araştırmada beliren yetişkinlik dönemindeki bireylerde kendini nesneleştirme üzerinde etkili değişkenleri incelemek hedeflenmektedir. Bu kapsamda beliren yetişkinlik döneminde narsisistik kişilik özellikleri ve algılanan ebeveynlik biçimlerinin kendini nesneleştirme üzerindeki yordayıcı rolünün incelenmesi planlanmaktadır. Ek olarak sosyal medya kullanım özellikleri ile kendini nesneleştirme, narsisizm ve algılanan ebeveynlik biçimleri arasındaki ilişkinin belirlenmesi hedeflenmektedir. Araştırmanın bir diğer amacı ise sosyodemografik özelliklerin (cinsiyet, yaş, eğitim düzeyi, sosyoekonomik düzey, ebeveyn kaybı, ebeveynlerin eğitim düzeyleri, kardeş sayısı, kaçınıcı çocuk oldukları vb.) beliren yetişkinlik dönemindeki bireylerde kendini nesneleştirme, narsisistik kişilik özellikleri ve algılanan ebeveynlik biçimleri ile ilişkisinin incelenmesidir. Bu çalışmada, ilgili değişkenlerin etkisi birlikte incelenerek kendini nesneleştirme ile ilişkili mevcut literatürü zenginleştirmek amaçlanmaktadır.

3.2 Araştırma Hipotezleri

H1: Beliren yetişkinlik dönemindeki bireylerde narsisizm, algılanan ebeveynlik biçimleri ve kendini nesneleştirme arasında anlamlı ilişki vardır.

H2: Beliren yetişkinlik dönemindeki bireylerde narsisizm ve algılanan ebeveynlik biçimleri kendini nesneleştirmeyi anlamlı olarak yordamaktadır.

A. Beliren yetişkinlikte grandiyöz ve kırılğan narsisizm kendini nesneleştirmeyi pozitif yönde anlamlı düzeyde yordamaktadır.

B. Beliren yetişkinlikte duyguları bastıran, kusur bulucu, kötümser, cezalandırıcı, aşırı izin verici, kuralcı, sömürücü, aşırı koruyucu, koşullu başarı odaklı, duygusal bakımdan yoksun bırakan ebeveynlik biçimleri kendini nesneleştirmeyi pozitif yönde anlamlı düzeyde yordamaktadır.

H3: Beliren yetişkinlikte kendini nesneleştirme; sosyal medyada geçirilen zaman, kullanılan sosyal medya sayısı, sosyal medyada paylaşım sıklığı, sosyal medyada fiziksel özellikleri arkadaşlar ve ünlüler ile karşılaştırma düzeyine göre değişmektedir.

H4: Beliren yetişkinlikte narsisizm; sosyal medyada geçirilen zaman, kullanılan sosyal medya sayısı, sosyal medyada paylaşım sıklığı, sosyal medyada fiziksel özellikleri arkadaşlar ve ünlüler ile karşılaştırma düzeyine göre değişmektedir.

H5: Beliren yetişkinlikte algılanan ebeveynlik biçimleri; sosyal medyada geçirilen zaman, kullanılan sosyal medya sayısı, sosyal medyada paylaşım sıklığı, sosyal medyada fiziksel özellikleri arkadaşlar ve ünlüler ile karşılaştırma düzeyine göre değişmektedir.

H6: Beliren yetişkinlikte kendini nesneleştirme; cinsiyete, yaşa, eğitim düzeyine, akademik başarı düzeyine, ebeveynlerin eğitim düzeyine, sosyoekonomik düzeye, kardeş sayısına, kaçınıcı çocuk olduğuna göre değişmektedir.

H7: Beliren yetişkinlikte narsisizm; cinsiyete, yaşa, eğitim düzeyine, akademik başarı düzeyine, ebeveynlerin eğitim düzeyine, sosyoekonomik düzeye, kardeş sayısına, kaçınıcı çocuk olduğuna göre değişmektedir.

H8: Beliren yetişkinlikte algılanan ebeveynlik biçimleri; cinsiyete, yaşa, eğitim düzeyine, akademik başarı düzeyine, ebeveynlerin eğitim düzeyine, sosyoekonomik düzeye, kardeş sayısına, kaçınıcı çocuk olduğuna göre değişmektedir.

BÖLÜM 4

4. YÖNTEM

4.1 Örneklem

Bu araştırmanın örneklemini 18-25 yaş aralığında beliren yetişkinlik dönemindeki bireylerden oluşmaktadır. Evreni oluşturan tüm 18-25 yaş aralığındaki kişilere ulaşmak mümkün olmadığından evreni temsil edebilecek bir örneklem oluşturulması amaçlanmıştır. Literatürde örneklem sayısı için minimum değeri belirlemeye yönelik farklı yaklaşımlar yer almaktadır. Tabachnick ve Fidell (2001) örneklem büyüklüğünün veri toplama araçlarındaki madde sayısının 5 katının yeterli olacağını belirtmektedir. Comrey ve Lee (1992) 300 katılımcıdan oluşan örneklemin evreni temsil açısından iyi bir sayı olduğunu belirtmektedir (aktaran Mundfrom, Shaw ve Ke, 2005). Bu doğrultuda çalışmanın başında örneklemin minimum 360 kişiden oluşması hedeflenmiştir. Araştırmaya katılmada gönüllülük esas alınmıştır. Katılımcılara kolay örnekleme yöntemi ile çevrimiçi ve yüz yüze olmak üzere iki farklı şekilde ulaşılmıştır. Çalışma için dahil edilme kriteri, beliren yetişkinlik dönemi olarak belirtilen 18-25 yaş sınırları içerisinde olmaktır. Bununla birlikte çalışmada “psikolojik ya da psikiyatrik destek alıyor olmak” ve “her iki bakım verenin de kaybı” dışlama kriterleri olarak belirlenmiştir.

Araştırmaya toplam 634 kişi katılmıştır. Bununla birlikte işleme ve dışlama kriterlerine bağlı olarak çalışmaya dahil edilen kişi sayısı 442'dir. Kalan 192 kişinin 45'i belirtilen yaş aralığında olmadığından ve 59'u psikolojik ya da psikiyatrik destek aldığını beyan ettiğinden çalışmaya dahil edilmemiştir. Ek olarak 88 katılımcı ölçekleri eksik doldurduğu için çalışmaya dahil edilmemiştir.

Katılımcıların sosyodemografik özelliklerine Tablo 4.1’de ve ailelerine ilişkin özelliklere Tablo 4.2’de detaylı şekilde yer verilmiştir. Ek olarak Tablo 4.3’te katılımcıların sosyal medya kullanım özelliklerine ilişkin bilgiler yer almaktadır.

Tablo 4.1 Katılımcıların Sosyodemografik Özellikleri

Değişkenler	n	%
Cinsiyet		
Kadın	331	74,9
Erkek	111	25,1
Yaş		
18	24	5,4
19	30	6,8
20	90	20,4
21	99	22,4
22	101	22,9
23	50	11,3
24	28	6,3
25	20	4,5
Öğrenim durumu		
Öğrenci	415	93,9
Öğrenci değil	27	6,1
Öğrenim düzeyi		
1. Sınıf Lisans	50	12,0
2. Sınıf Lisans	74	17,8
3. Sınıf Lisans	183	44,1
4. Sınıf Lisans	66	15,9
Diğer	42	10,1
Mezuniyet düzeyi		
İlkokul	0	0
Ortaokul	0	0
Lise	4	14,8
Üniversite	23	85,2
Diğer	0	0
Akademik başarı		
Çok düşük	3	0,7
Düşük	15	3,4
Orta	176	39,8
Yüksek	217	49,1
Çok yüksek	31	7,0

Tablo 4.1 incelendiğinde, katılımcıların %74,9’u (n=331) kadınlardan, %25,1’i (n=111) ise erkeklerden oluşmaktadır. Yaş dağılımına bakıldığında; 18 yaşındaki katılımcıların %5,4 (n=24), 19 yaşındaki katılımcıların %6,8 (n=30), 20 yaşındaki

katılımcıların %20,4 (n=90), 21 yaşındaki katılımcıların %22,4 (n=99), 22 yaşındaki katılımcıların %22,9 (n=101), 23 yaşındaki katılımcıların %11,3 (n=50), 24 yaşındaki katılımcıların %6,3 (n=28) ve 25 yaşındaki katılımcıların %4,5 (n=20) oranında örneklemi oluşturduğu görülmektedir. Katılımcıların eğitim durumlarına bakıldığında %93,9'u (415) aktif şekilde öğrenci iken %6,1'i (n=27) öğrenci değildir. Aktif şekilde öğrenciliği devam eden katılımcıların %11,3'ü (50) üniversite birinci sınıfa, %16,7'si (n=74) üniversite ikinci sınıfa, %41,4'ü (n=183) üniversite üçüncü sınıfa, %14,9'u (n=66) üniversite dördüncü sınıfa devam ettiklerini belirtmişlerdir. Öğrenciliği devam eden katılımcıların %9,5'i (n=42) ise eğitim düzeyi ile ilgili diğer seçeneğini işaretlemiştir. Öğrenci olmadığını belirten katılımcıların %14,8'i (n=4) lise mezunu, %85,2'si (n=23) üniversite mezunudur. Katılımcılardan %0,7'si (n=3) çok düşük düzeyde, %3,4'ü (n=15) düşük düzeyde, %39,8'i (n=176) orta düzeyde, %49,1'i (n=217) yüksek düzeyde ve %7,0'ı (n=31) çok yüksek düzeyde akademik başarıya sahip olduklarını belirtmişlerdir.

Tablo 4.2 Katılımcıların Aile Özellikleri

Değişkenler	n	%
Kardeş sayısı		
Tek çocuk	48	10,9
1	161	36,4
2	108	24,4
3	77	17,4
4 veya daha fazla	48	10,9
Kaçınıcı çocuk olduğu		
1. çocuk	170	43,1
2. çocuk	135	34,3
3. çocuk	51	12,9
4 veya üzeri	38	9,6
Anne/Baba hayatta olma durumu		
Anne ve baba hayatta	428	96,8
Sadece anne hayatta	9	2,0
Sadece baba hayatta	5	1,1

Tablo 4.2 (devamı) Katılımcıların Aile Özellikleri

Değişkenler	n	%
Annenin eğitim düzeyi		
Okuma yazma bilmiyor	12	2,7
İlkokul	146	33,0
Ortaokul	62	14,0
Lise	125	28,3
Üniversite	83	18,8
Diğer	14	3,2
Babanın eğitim düzeyi		
Okuma yazma bilmiyor	5	1,1
İlkokul	98	22,2
Ortaokul	74	16,7
Lise	135	30,5
Üniversite	111	25,1
Diğer	19	4,3
Sosyoekonomik düzey		
Çok düşük	2	0,5
Düşük	39	8,8
Orta	312	70,6
Yüksek	89	20,1
Çok yüksek	0	0

Tablo 4.2’de ailelerine ilişkin özellikler incelendiğinde katılımcıların %96,8’inin (n=428) anne ve babasının hayatta olduğu, %2,0’nin (n=9) sadece annesinin hayatta olduğu, %1,1’inin (n=5) sadece babasının hayatta olduğu öğrenilmiştir. Katılımcılardan %10,9’unun (n=48) ailenin tek çocuk olduğu, %36,4’ünün (n=161) bir kardeşinin olduğu, %24,4’ünün (n=108) iki kardeşinin olduğu, %17,4’ünün (n=77) üç kardeşi olduğu, %10,9’unun (n=48) ise dört ya da daha fazla kardeşinin olduğu bilgisine ulaşılmıştır. Kardeş sayılarına ek olarak katılımcılara ailede kaçınıcı çocuk olduğu da sorulmuştur. Konuya ilişkin kardeşi olan katılımcılardan %43,1’i (n=170) ilk çocuk olduğunu, %34,3’ü (n=135) ikinci çocuk olduğunu, %12,9’u (n=51) üçüncü çocuk olduğunu ve %9,6’sı (n=38) ise dördüncü ya da üzeri çocuk olduğunu ifade etmiştir. Ebeveynlere ilişkin bilgiler incelendiğinde ise katılımcıların annelerinin %3,2’si (n=14) lisansüstü, %18,8’i (n=83) lisans, %28,3’ü (n=125) lise, %14,0’ı (n=62) ortaokul ve %33,0’ı (n=146) ilkokul mezunudur. Katılımcıların annelerinin %2,7’si (n=12) ise okuma-yazma bilmemektedir. Araştırmaya katılan kişilerin babalarının eğitim düzeyi incelendiği ise %4,3’ü (n=19)

lisansüstü, %25,1'i (n=111) lisans, %30,5'i (n=135) lise, %16,7'si (n=74) ortaokul ve %22,2'si (n=98) ilkokul mezunudur. Katılımcıların babalarının %1,1'i (n=5) ise okuma-yazma bilmemektedir. Ailelerin sosyoekonomik düzeylerine bakıldığında %0,5'nin (n=2) çok düşük, %8,8'inin (n=39) düşük, %70,6'sının (n=312) orta ve %20,1'inin (n=89) yüksek gelir düzeyi tanımlandığı görülmektedir.

Tablo 4.3 Katılımcıların Sosyal Medya Kullanım Özellikleri

Değişkenler	n	%
Sosyal medyada geçirilen zaman		
Hiç	1	0,2
1 saatten az	15	3,4
1-2 saat	123	27,8
3-4 saat	202	45,7
5-6 saat	97	21,9
Diğer	4	0,9
Kullanılan sosyal medya sayısı		
0	1	0,2
1	96	21,7
2	136	30,8
3	118	26,7
4	62	14,0
5	25	5,7
6	3	0,7
7	1	0,2
Sosyal medya paylaşım sıklığı		
Her gün	19	4,3
Haftada bir	33	7,5
Zaman zaman	163	36,9
Nadiren	181	41,0
Hiç	46	10,4
Sosyal medyada fiziksel özellikleri arkadaşlar ile kıyaslama		
Kesinlikle katılmıyorum	104	23,5
Katılmıyorum	167	37,8
Kararsızım	78	17,6
Katılıyorum	79	17,9
Kesinlikle katılıyorum	14	3,2

Tablo 4.3 (devamı) Katılımcıların Sosyal Medya Kullanım Özellikleri

Değişkenler	n	%
Sosyal medyada fiziksel özellikleri ünlüler ile kıyaslama		
Kesinlikle katılmıyorum	161	36,4
Katılmıyorum	119	26,9
Kararsızım	56	12,7
Katılıyorum	80	18,1
Kesinlikle katılıyorum	26	5,9

Tablo 4.3'te araştırmaya katılan kişilerin sosyal medya kullanım özellikleri incelendiğinde gün içinde sosyal medyada geçirilen zamana yönelik edinilen bilgiler şu şekildedir: Katılımcıların %3,4'ü (n=15) 1 saatten az, %27,8'i (n=123) 1-2 saat, %45,7'si (n=202) 3-4 saat, %21,9'u (n=97) 5-6 saat zaman geçirdiğini belirtmişlerdir. Ek olarak katılımcıların %0,9'u (n=4) gün içinde sosyal medyada geçirilen zamana ilişkin diğer seçeneğini işaretlemiştir ve %0,2'si (n=1) gün içerisinde sosyal medyada hiç zaman geçirmediği bilgisini paylaşmıştır. Katılımcıların kullandıkları sosyal medya kanallarının sayısı incelendiğinde aktif olarak hiç sosyal medya kullanmadığını belirten %0,2 (n=1), bir adet sosyal medya kanalını aktif kullanan %21,7 (n=96), iki adet sosyal medya kanalı kullanan %30,8 (n=136), üç adet sosyal medya kanalı kullanan %26,7 (n=118), dört adet sosyal medya kanalı kullanan %14,0 (n=62), beş adet sosyal medya kanallı kullanan %5,7 (n=25) ve altı adet sosyal medya kanalı kullanan %0,7 (n=3) oranındadır. Ek olarak %0,2 (n=1) oranında katılımcı yedi adet sosyal medya kanalını aktif şekilde kullandığını belirtmiştir. Sosyal medyada paylaşımda bulunma sıklığına ilişkin katılımcılardan %4,3'ünün (n=19) her gün paylaşımda bulunduğu, %7,5'inin (n=33) haftada bir paylaşımda bulunduğu, %36,9'unun (n=163) zaman zaman paylaşımda bulunduğu, %41,0'ının (n=181) nadiren paylaşımda bulunduğu ve %10,4'ünün (n=46) hiç paylaşımda bulunmadığı bilgisi alınmıştır. Sosyal medya üzerinden arkadaşlar ve ünlüler ile fiziksel özelliklere yönelik karşılaştırma yapmaya ilişkin yöneltilen sorularda 5'li Likert derecelendirme üzerinden kişinin karşılaştırma yapıp yapmadığına ilişkin bilgi alınması amaçlanmaktadır. Bu sorular için kesinlikle katılmıyorum yanıtı kişinin arkadaşları ya da ünlüler ile fiziksel özellikleri üzerinden karşılaştırma yapmadığı yönünde kesin bir anlam içerirken, kesinlikle katılıyorum yanıtı arkadaşları ya da ünlüler ile fiziksel

özellikleri üzerinden net bir şekilde karşılaştırma yaptığı anlamına gelmektedir. Sosyal medya üzerinden arkadaşlar ile fiziksel özelliklere yönelik kıyaslama yapmaya ilişkin sorulan soruya katılımcıların %23,5'i (n=104) kesinlikle katılmıyorum, %37,8'i (n=167) katılmıyorum, %17,6'sı (n=78) kararsızım, %17,9'u (n=79) katılıyorum ve %3,2'si (n=14) kesinlikle katılıyorum yanıtı vermiştir. Sosyal medya üzerinden ünlüler ile fiziksel özelliklere yönelik kıyaslama yapmaya ilişkin sorulan soruya katılımcıların %36,4'ü (n=161) kesinlikle katılmıyorum, %26,9'u (n=119) katılmıyorum, %12,7'si (n=56) kararsızım, %18,1'i (n=80) katılıyorum ve %5,9'u (n=26) kesinlikle katılıyorum yanıtı vermiştir.

4.2 Veri Toplama Araçları

Araştırma kapsamında gönüllü katılımcılardan Bilgilendirilmiş Onam Formu'nu imzalayarak gönüllü olduklarını belirtmeleri ve Sosyodemografik Bilgi Formu, Nesneleştirilmiş Beden Bilinci Ölçeği, Young Ebeveynlik Ölçeği, Aşırı Duyarlı Narsisizm Ölçeği, Narsistik Kişilik Envanterini (NKE-16) doldurmaları istenmiştir.

4.2.1 Sosyodemografik Bilgi Formu

Araştırmacı tarafından hazırlanan bu form ile katılımcıların yaş, cinsiyet, eğitim düzeyleri, sosyoekonomik düzey, aktif psikiyatrik ya da psikolojik destek alma durumu, ebeveynlerin eğitim düzeyleri, ebeveyn kaybı, kardeş sayısı, kaçınıcı çocuk oldukları bilgileri toplanmıştır. Ek olarak bu form ile katılımcılardan hangi sosyal medya kanallarını kullandıkları, sosyal medyada ne kadar zaman geçirdikleri, sosyal medyada paylaşımda bulunma sıklığı, sosyal medyada fiziksel özelliklere yönelik karşılaştırma yapma düzeyi ile ilgili bilgi edinilmiştir.

4.2.2 Nesneleştirilmiş Beden Bilinci Ölçeği (NBBÖ)

Nesneleştirme kuramı kapsamında kişilerde kendini nesneleştirmeyi ölçmek amaçlı McKinley ve Hyde (1996) tarafından geliştirilen beden izleme, beden utancı ve dış görünüşü kontrol etmeye yönelik inançlar olmak üzere üç alt boyuttan oluşan bu ölçekte her bir alt ölçek için 7'li Likert tipinde (1= kesinlikle katılmıyorum, 7= kesinlikle katılıyorum) 8 madde olup toplam 24 maddeden oluşmaktadır. Beden izleme alt ölçeği kişinin dış görünüşünü ve güzelliğe ilişkin kültürel standartları ne kadar takip ettiği/izlediği ile ilişkili olup bu alt boyuttan alınan yüksek puanlar kişinin

bedenini izleme sıklığında artışa işaret etmektedir. Beden utancı alt boyutu kişinin bedeninin kültürel güzellik standartlarına uymadığına inandığında hissettiği utanç ile ilişkilidir ve bu alt ölçekten alınan yüksek puanlar kişinin kültürel güzellik standartlarına ulaşamadığında bedenine yönelik hissettiği utançta yoğunluğa işaret etmektedir. Dış görünüşü kontrol etmeye yönelik inançlar alt boyutu ise kişinin dış görünüşü ve bedeni üzerinde hissettiği kontrole yönelik inancı ile ilişkilidir ve bu alt ölçekten alınan yüksek puanlar kişinin çabaladığında istediği görünüme ulaşabileceğine yönelik inancında yüksekliğe işaret etmektedir. Ölçeğin orijinal formunda üniversite öğrencisi kadınlar için beden izleme, beden utancı ve dış görünüşe yönelik inançlara ait Cronbach Alpha iç tutarlık katsayısı sırasıyla .89, .75 ve .72'dir. Ölçeğin orijinal formunda erkekler için beden izleme, beden utancı ve dış görünüşe yönelik kontrol inancına ait Cronbach Alpha iç tutarlık katsayısı sırasıyla .79, .72 ve .64'tür. Ölçeğin Türkçe geçerlik ve güvenilirlik çalışması Yılmaz ve Bozo (2019) tarafından yapılmıştır. Ölçeğin Türkçe formu da 7'li Likert tipinde olup alt boyutları değerlendiren 8'er madde ile toplam 24 maddeden oluşmaktadır. Türkçe geçerlik ve güvenilirlik çalışmasında beden izleme, beden utancı ve dış görünüşe yönelik kontrol inancına ait Cronbach Alpha iç tutarlık katsayısı sırasıyla .64, .75, ve .70 olarak bulunmuştur. Mevcut çalışma için yapılan güvenilirlik analizinde beden izleme, beden utancı ve dış görünüşe yönelik kontrol inancına ait Cronbach Alpha iç tutarlık katsayısı sırasıyla .74, .79 ve .71 olarak hesaplanmıştır.

4.2.3 Young Ebeveynlik Ölçeği (YEBÖ)

Erken dönem uyumsuz şemaların gelişiminde etkili ebeveynlik biçimlerini değerlendirmek amaçlı Young (1994) tarafından geliştirilen bu ölçeğin orijinal formu 17 alt boyuttan oluşmaktadır. Ölçekte anne ve babanın ebeveynlik biçimlerini tanımlamaya yönelik 6'lı Likert tipinde (1: Tamamıyla yanlış ve 6: Ona tamamı ile uyuyor) 72 madde bulunmaktadır. Yüksek puanlar ebeveynlerin olumsuz ebeveynlik tutumlarına işaret etmektedir. Ölçeğin Türkçe geçerlik ve güvenilirlik çalışması Soygüt, Çakır ve Karaosmanoğlu (2008) tarafından 18-34 yaş aralığındaki bireyler ile gerçekleştirilmiştir. Türkçe formda 10 faktörlü bir yapıya ulaşılmıştır. Bu alt boyutlar şu şekildedir: Küçümseyici/Kusur Bulucu, Sömürücü/İstismar Edici, Koşullu/Başarı Odaklı, Aşırı Koruyucu/Evhamlı, Aşırı İzin Verici/Sınırsız, Cezalandırıcı, Değişime Kapalı/Duygularını Bastıran, Duygusal Bakımdan Yoksun Bırakıcı ve

Kötümser/Endişeli Ebeveynlik. Ölçeğin Türkçe formunda alt boyutlara ilişkin Cronbach Alfa iç tutarlık katsayısı anne formu için .53-.86 arasında ve baba formu için .61-.88 arasında değişmektedir.

Mevcut çalışma için yapılan güvenirlik analizinde Young Ebeveynlik Ölçeği Anne Formu (YEBÖ-A) için Cronbach Alfa güvenirlik değeri .95 olarak belirlenmiştir. Ölçeğin anne formunun alt boyutlarına ilişkin Cronbach Alfa değerleri; kuralcı/kalıplayıcı için .91, küçümseyici/kusur bulucu .93, duygusal bakımdan yoksun bırakıcı .91, sömürücü/istismar edici .83, aşırı koruyucu/evhamlı .73, koşullu/başarı odaklı .76, aşırı izin verici/sınırsız .58, kötümser/endişeli .65, cezalandırıcı .72, değişime kapalı/duygularını bastıran .61 olarak hesaplanmıştır. Young Ebeveynlik Ölçeği Baba Formu (YEBÖ-B) için Cronbach Alfa güvenirlik değeri .94 olarak belirlenmiştir. Ek olarak ölçeğin baba formunun alt boyutlarına ilişkin Cronbach Alfa değerleri; kuralcı/kalıplayıcı için .91, küçümseyici/kusur bulucu .92, duygusal bakımdan yoksun bırakıcı .92, sömürücü/istismar edici .74, aşırı koruyucu/evhamlı .69, koşullu/başarı odaklı .74, aşırı izin verici/sınırsız .65, kötümser/endişeli .70, cezalandırıcı .68, değişime kapalı/duygularını bastıran .70 olarak belirlenmiştir.

4.2.4 Aşırı Duyarlı Narsisizm Ölçeği (ADNÖ)

Bu ölçek narsisizmin daha örtük olan kırılgnalık boyutunu ölçmek amacıyla 1997 yılında Hendin ve Cheek tarafından geliştirilmiştir. Ölçek 10 maddeden oluşmakta ve 5'li Likert tipinde (1= Kesinlikle Katılmıyorum, 5=Kesinlikle Katılıyorum) derecelendirilmektedir. Ölçekten alınan yüksek puanlar kişilerdeki kırılgn narsisistik özelliklerin yüksekliğine işaret etmektedir. Ölçeğin Türkçe geçerlik ve güvenirlik çalışması Şengül, Akça, Canbolat, Denizci ve Baştuğ (2015) tarafından 18-46 yaş aralığındaki bireyler ile gerçekleştirilmiştir. Türkçe formda iki madde (1. ve 4. Maddeler) faktör yükü düşük olduğu gerekçesiyle ölçekten çıkartılmış olup ölçeğin Türkçe versiyonu 8 maddeden oluşmaktadır. Ölçeğin Cronbach Alfa iç tutarlık katsayısı orijinal form için .62 ve Türkçe form için .66 olarak hesaplanmıştır. Bu çalışma için ölçeğin güvenirlik analizi sonucunda Cronbach Alfa iç tutarlık katsayısı .62 olarak hesaplanmıştır.

4.2.5 Narsistik Kişilik Envanteri (NKE-16)

Bu ölçek narsisizmin büyüklenmeci/grandiyöz boyutunu ölçmek amacıyla Raskin ve Terry (1988) tarafından 54 maddeden 40 maddeye kısaltılan Narsistik Kişilik Envanteri Ames, Rose ve Anderson (2006) tarafından yeniden düzenlenerek 16 maddeye indirilmiştir. Ölçeğin 40 maddelik versiyonu ile 16 maddelik versiyonu arasında yüksek korelasyon bulunmuştur. Ölçeğin Türkçe geçerlik ve güvenilirlik çalışması Atay (2009) tarafından iki ayrı örneklem üzerinde güvenilirliği ve yapısal geçerliği test edilecek şekilde yapılmıştır. Üniversite öğrencileri ile gerçekleştirilen ilk çalışmada ölçeğin Cronbach Alfa iç tutarlık katsayısı .57 olarak belirlenmiş olup ikinci çalışma 20-49 yaş aralığındaki bireylerle gerçekleştirilmiş ve Cronbach Alfa iç tutarlık katsayısı 16 maddelik form için .62 olarak hesaplanmıştır. Ölçeğin orijinal form ile paralel olarak 6 faktöre dağıldığı saptanmıştır. Ölçeği oluşturan alt boyutlar şu şekildedir: Teşhircilik, Üstünlük, Otorite, Hak İddia Etme, Sömürücülük, Kendine Yeterlilik. Ölçekte katılımcılardan verilen maddelerdeki tutum çiftinden kendilerine uygun olanı işaretlemeleri beklenmektedir. Ölçeğin puanlaması sürecinde narsistik ifadeler 1 puan ve narsistik olmayan ifadeler 0 puan verilmektedir. Ölçekten alınabilecek en yüksek puan 16, en düşük puan ise 0'dır. Ölçekten alınan yüksek puanlar büyüklenmeci narsistik özelliklerin yüksekliğine işaret etmektedir. Mevcut çalışma için yapılan güvenilirlik ölçümünde ölçeğin Cronbach Alfa iç tutarlık katsayısının .73 olduğu hesaplanmıştır.

4.3 İşlem

Araştırma için öncelikle gerekli ölçeklerin Türkçe geçerlik ve güvenilirlik çalışmalarını gerçekleştiren araştırmacılara e-mail üzerinden ulaşılarak ölçeklerin kullanımı için izni talep edilmiştir. Sonrasında araştırmanın içeriğine dair bilgiler, Bilgilendirilmiş Onam Formu ve Sosyodemografik Bilgi Formu FMV Işık Üniversitesi Etik Kurul Komisyonu'na sunulmuştur. Etik Kurul onayı alındıktan sonra Bilgilendirilmiş Onam Formu, Sosyodemografik Bilgi Formu ve geri kalan ölçekler matbu form şeklinde hazırlanarak gönüllü kişilere yüz yüze uygulanmıştır. Ek olarak "Google Form" üzerinde çevrimiçi olarak hazırlanan Bilgilendirilmiş Onam Formu, Sosyodemografik Bilgi Formu ve ölçekler sosyal medya kanalları aracılığıyla yapılan duyurular ile de katılımcılara ulaştırılmıştır. Veri toplama süreci 4 ay sürmüştür. Süreç

sonunda 634 kişiye ulaşılmış ve katılımcılar arasında içleme-dışlama kriterlerine uyanlar çalışmaya dahil edilerek istatistiksel analizlerin yapılması sürecine geçilmiştir.

4.4 Verilerin Analizi

Araştırmadaki ölçek verilerinin analizi için IBM SPSS Statistics 25.0 paket programı kullanılmıştır. İstatistiksel analizlere başlamadan verilerin çarpıklık (skewness) ve basıklık (kurtosis) değerlerine bakılarak normal dağılım gösterip göstermediği incelenmiştir. Araştırmada temel olarak kendini nesneleştirme değişkeninin narsisizm, algılanan ebeveynlik biçimleri ve sosyal medya kullanım özellikleri ile ilişkisine odaklanılmıştır. Yordayıcı değişkenler olarak narsisizm, algılanan ebeveynlik biçimleri; yordanan değişken olarak kendini nesneleştirme incelenmiştir. İlgili değişkenler arasındaki yordayıcılığı belirlemek amacıyla çoklu doğrusal hiyerarşik regresyon analizleri kullanılmıştır. Sosyal medya özellikleri ile kendini nesneleştirme, narsisizm ve algılanan ebeveynlik biçimleri arasındaki ilişki tek yönlü varyans analizi (One-Way Anova) yöntemi üzerinden incelenerek ilgili değişkenlerin sosyal medya kullanım özelliklerine göre nasıl farklılaştığını belirlemek amaçlanmıştır.

Araştırmanın yan amacı olarak narsisizm, algılanan ebeveynlik biçimleri ve kendini nesneleştirme arasındaki ilişki Pearson korelasyon analizi ile incelenmiştir. Bir diğer yan amaç olarak kendini nesneleştirme, narsisizm ve algılanan ebeveynlik biçimleri sosyodemografik özellikler açısından incelenmiştir. Bu noktada gruplar arası fark bakılacak olan değişkenlerde 2 grup olan değişkenler için bağımsız örneklem t-test; 3 ve daha fazla grup olan değişkenler için tek yönlü varyans analizi (One-Way ANOVA) uygulanmıştır. Tek yönlü varyans analizi ile incelenen değişkenlerde gruplar arası farklılaşmalar gruplarda varyanslar homojen ise Post-Hoc yöntemlerinden Bonferroni ile incelenmiştir. Gruplarda varyanslar homojen olmadığında ise Post-Hoc yöntemlerinden Dunnett T3 kullanılmıştır. Sonuç olarak araştırmada betimsel ve korelasyonel araştırma yöntemlerinden yararlanılarak değişkenler arası ilişkinin doğası incelenmiştir.

BÖLÜM 5

5. BULGULAR

5.1 Nesneleştirilmiş Beden Bilinci Ölçeği, Narsistik Kişilik Envanteri-16, Aşırı Duyarlı Narsisizm Ölçeği ve Young Ebeveyn Ölçeği Anne ve Baba Formlarının Normallik Analizleri

Çalışma sonucunda ulaşılan verilerin normal dağılım gösterip göstermediği çarpıklık (skewness) ve basıklık (kurtosis) değerleri üzerinden incelenmiştir. Normal dağılım analizine ilişkin sonuçlar Tablo 5.1’de gösterilmektedir.

Tablo 5.1 Nesneleştirilmiş Beden Bilinci Ölçeği, Narsistik Kişilik Envanteri-16, Aşırı Duyarlı Narsisizm Ölçeği ve Young Ebeveyn Ölçeği Anne ve Baba Formlarının Normallik Analizi Sonuçları

Ölçek Puanları	Çarpıklık (Skewness)	Basıklık (Kurtosis)
NBBÖ		
Beden gözetimi	0,060	-0,212
Beden utancı	0,570	-0,159
Kontrol inancı	-0,429	-0,202
NKE-16	0,356	-,583
ADNÖ	0,104	-0,072

Tablo 5.1 (devamı) Nesneleştirilmiş Beden Bilinci Ölçeği, Narsistik Kişilik Envanteri-16, Aşırı Duyarlı Narsisizm Ölçeği ve Young Ebeveyn Ölçeği Anne ve Baba Formlarının Normallik Analizi Sonuçları

Ölçek Puanları	Çarpıklık (Skewness)	Basıklık (Kurtosis)
YEBÖ-A		
Kuralcı/Kalıplayıcı	0,942	0,265
Küçümseyici/Kusur bulucu	2,442	5,632
Duygusal bakımdan yoksun bırakıcı	0,955	0,204
Sömürücü/İstismar edici	4,687	28,127
Aşırı koruyucu/Evhamlı	0,295	-0,433
Koşullu/Başarı odaklı	0,449	-0,480
Aşırı izin verici/Sınırsız	1,730	3,931
Kötümser/Endişeli	0,799	-0,139
Cezalandırıcı	1,119	0,787
Değişime kapalı/Duygularını bastıran	0,733	0,263
YEBÖ-B		
Kuralcı/Kalıplayıcı	0,717	-0,446
Küçümseyici/Kusur bulucu	2,437	6,099
Duygusal bakımdan yoksun bırakıcı	0,587	-0,497
Sömürücü/İstismar edici	3,235	13,143
Aşırı koruyucu/Evhamlı	0,439	-0,210
Koşullu/Başarı odaklı	0,352	-0,633
Aşırı izin verici/Sınırsız	1,855	4,568
Kötümser/Endişeli	1,034	0,420
Cezalandırıcı	0,956	0,417
Değişime kapalı/Duygularını bastıran	0,241	-0,984

Not: NBBÖ: Nesneleştirilmiş Beden Bilinci Ölçeği, NKE-16: Narsistik Kişilik Envanteri, ADNÖ: Aşırı Duyarlı Narsisizm Ölçeği, YEBÖ-A: Young Ebeveynlik Ölçeği Anne Formu, YEBÖ-B: Young Ebeveynlik Ölçeği Baba Formu

Normallik dağılımına ilişkin analizler normal dağılımı gösteren -3 ile +3 arasındaki çarpıklık ve basıklık değerleri üzerinden incelenmiştir (Büyüköztürk, Çokluk ve Köklü, 2013). Sonuçlar incelendiğinde Nesneleştirilmiş Beden Bilinci Ölçeği'nin beden gözetimi, beden utancı ve kontrol inancı alt boyutlarının; Narsistik Kişilik Envanteri ve Aşırı Duyarlı Narsisizm Ölçeği'nin normal dağılım gösterdiği görülmektedir. Young Ebeveynlik Ölçeği Anne ve Baba Formları için kuralcı/kalıplayıcı, duygusal bakımdan yoksun bırakıcı, aşırı koruyucu/evhamlı, koşullu/başarı odaklı, kötümser/endişeli, cezalandırıcı ve değişime kapalı/duygularını

bastıran alt boyutlarının normal dağılım gösterdiği ancak; küçükseyici/kusur bulucu, sömürücü/istismar edici, aşırı izin verici/sınırsız alt boyutlarının çarpıklık ve basıklık katsayılarının -3 ve +3 aralığında olmadığı, normal dağılım göstermediği görülmektedir. Bununla birlikte literatürde merkezi limit teoreminden yola çıkarak geniş örneklem ile yürütülen çalışmalarda verilerin normal dağılıma yaklaşacağı ve bu sebeple normallik analizlerinden bağımsız şekilde verilerin normal dağılım gösterdiği varsayımı ile hareket edilebileceği bilgisi yer almaktadır (Lumley, Diehr, Emerson ve Chen, 2002; Demir, 2022). İlgili literatürden yola çıkarak bu çalışmada Young Ebeveynlik Ölçeği Anne ve Baba Formundaki söz konusu alt boyutlara ilişkin verilerin normal dağıldığı kabul edilmiştir.

5.2 Kendini Nesneleştirme, Narsisizm, Algılanan Ebeveynlik Biçimi Değişkenlerine İlişkin Korelasyon Analizleri

Çalışmanın ana değişkenleri olan kendini nesneleştirme, narsisizm ve algılanan ebeveynlik biçimlerine ilişkin korelasyon analizleri Tablo 5.2 ve Tablo 5.3'te incelenmiştir. Algılanan ebeveynlik biçimlerini ölçmek amacıyla kullanılan Young Ebeveynlik Ölçeği Anne ve Baba Formları 10 alt ölçekten oluştuğu için anne ve baba form sonuçları farklı tablolarda incelenmiştir. Değişkenler arası korelasyon katsayısı 0.30'dan küçük değerler düşük düzeyde; 0.30 ve 0.70 arasındaki değerler orta düzeyde; 0.70 üstü değerler ise yüksek düzeyde bir ilişkiyi temsil etmektedir (Büyüköztürk, Çokluk ve Köklü, 2013). Araştırmanın korelasyon analizleri bu bilgi doğrultusunda yorumlanmıştır.

Tablo 5.2 Kendini Nesneleştirme, Narsisizm ve Algılanan Ebeveynlik Biçimleri (Anne Formu) Korelasyon Analizi Sonuçları

Değişkenler	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15
1. Kırılgan Narsisizm	1														
2. Büyükleme Narsisizm	,228 **	1													
Kendini Nesneleştirme															
3. Beden gözetimi	,253**	,177**	1												
4. Beden utancı	,417**	,115*	,471**	1											
5. Kontrol inancı	-,351**	-,020	-,153**	-,388**	1										
Algılanan Ebeveyn Biçimleri															
6. Kuralcı/Kalıplı	,279**	,108*	,035	,202**	-,143**	1									
7. Küçümseyici/Kusur bulucu	,203**	0,83	,070	,193**	-,093*	,716**	1								
8. Duygusal bakımdan yoksun bırakıcı	,120*	,058	,034	,143**	-,108*	,427**	,672**	1							
9. Sömürücü/İstismar edici	,113*	,118*	,068	,148**	-,055	,395**	,653**	,477**	1						
10. Aşırı koruyucu/Evhamlı	,173**	,013	,045	,041	-,070	,407**	,220**	-,085	,058	1					
11. Koşullu/Başarı odaklı	,268**	,180**	,009	,180**	-,109*	,677**	,491**	,212**	,221**	,363**	1				
12. Aşırı izin verici/Sınırsız	,199**	,097*	,066	,169**	-,104*	,265**	,432**	,403**	,323**	,183**	,171**	1			
13. Kötümser/Endişeli	,262**	,095**	,025	,162**	-,119*	,570**	,562**	,452**	,356**	,295**	,386**	,381**	1		
14. Cezalandırıcı	,230**	,135**	,076	,184**	-,118*	,689**	,696**	,601**	,459**	,151**	,468**	,361**	,535**	1	
15. Değişime kapalı	,160**	,119*	,026	-,140**	-,123*	,490**	,358**	,345**	,238**	,185**	,317**	,166**	,410**	,350**	1

Not: *p<.05, **p<.01

Tablo 5.2'deki korelasyon analizi sonuçlarına göre kırılğan narsisizm ve büyüklenmeci narsisizm arasında pozitif yönlü, zayıf ($r=.228$) ve anlamlı bir ilişki vardır ($p<.01$). Buna göre bireylerde kırılğan narsisizm özellikleri arttıkça, büyüklenmeci narsisizm özellikleri de artmaktadır. Kırılğan narsisizm; kendini nesneleştirmenin beden gözetimi alt boyutu ile pozitif yönlü, zayıf ($r=.253$); beden utancı alt boyutu ile pozitif yönlü, orta düzeyde ($r=.417$); kontrol inancı alt boyutu ile negatif yönlü ve orta düzeyde ($r=-.351$) anlamlı bir ilişki vardır ($p<.01$). Bireylerde kırılğan narsisizm özellikleri arttıkça beden gözetimi ve beden utancı artmaktayken bedenle yönelik kontrol inancı azalmaktadır. Büyüklenmeci narsisizm ile kendini nesneleştirmenin beden gözetimi alt boyutu arasında pozitif yönlü, zayıf ($r=.177$); beden utancı alt boyutu arasında pozitif yönlü, zayıf ($r=.115$) ve anlamlı bir ilişki vardır ($p<.01$). Büyüklenmeci narsisizm özellikleri arttıkça kendini nesneleştirmenin beden gözetimi ve beden utancı boyutları da artmaktadır. Kendini nesneleştirmenin beden gözetimi ve beden utancı alt boyutları arasında pozitif yönlü, orta düzeyde ve anlamlı bir ilişki saptanmıştır ($r=.471$, $p<.01$). Bireylerde beden gözetimi arttıkça, beden utancı da artmaktadır. Kendini nesneleştirmenin kontrol inancı alt boyutu ile beden gözetimi arasında negatif yönlü, zayıf ($r=-.153$); beden utancı alt boyutu arasında ise negatif yönlü, orta düzeyde ($r=-.388$) ve anlamlı bir ilişki vardır ($p<.01$).

Kırılğan narsisizm ile annelere ilişkin algılanan ebeveynlik biçimlerinden kuralcı/kalıplayıcı ($r=.279$), küçümseyici/kusur bulucu ($r=.203$), aşırı koruyucu/evhamlı ($r=.173$), koşullu/başarı odaklı ($r=.268$), aşırı izin verici/sınırsız ($r=.199$), kötümser/endişeli ($r=.262$), cezalandırıcı ($r=.230$) ve değişime kapalı/duygularını bastıran ($r=.160$) alt boyutları arasında pozitif yönlü, zayıf ve anlamlı bir ilişki vardır ($p<.01$). Ek olarak kırılğan narsisizm ile annelere ilişkin algılanan ebeveynlik biçimlerinden duygusal bakımdan yoksun bırakıcı ($r=.120$) ve sömürücü/istismar edici ($r=.173$) arasında da pozitif yönlü, zayıf ve anlamlı bir ilişki vardır ($p<.05$). Buna göre bireylerin annelerinden algıladıkları kuralcı, küçümseyici, aşırı koruyucu, başarı odaklı, aşırı izin verici, kötümser, cezalandırıcı, duygularını bastıran, sömürücü ve duygusal bakımdan yoksun bırakıcı ebeveynlik tutumları arttıkça, kırılğan narsisizm özellikleri de artmaktadır.

Büyüklenmeci narsisizm ile annelere ilişkin algılanan ebeveynlik biçimlerinden kuralcı/kalıplayıcı ($r=.108$), sömürücü/istismar edici ($r=.118$), aşırı izin verici/sınırsız ($r=.97$) ve değişime kapalı/duygularını bastıran ($r=.119$) alt boyutları arasında pozitif yönlü, zayıf ve anlamlı bir ilişki vardır ($p<.05$). Ek olarak

büyüklenmeci narsisizm ile annelere ilişkin algılanan ebeveynlik biçimlerinin koşullu/başarı odaklı ($r=.180$), kötümser/endişeli ($r=.095$) ve cezalandırıcı ($r=.135$) alt boyutları arasında pozitif yönlü, zayıf ve anlamlı bir ilişki vardır ($p<.01$). Bireylerin annelerinden algıladıkları kuralcı, başarı odaklı, aşırı izin verici, kötümser, cezalandırıcı, duygularını bastıran ve sömürücü ebeveynlik tutumları arttıkça, büyüklenmeci narsisizm özellikleri de artmaktadır.

Kendini nesneleştirmenin beden utancı alt boyutu ile annelere ilişkin algılanan ebeveynlik biçimlerinden kuralcı/kalıplıyıcı ($r=.202$), küçümseyici/kusur bulucu ($r=.193$), duygusal bakımdan yoksun bırakıcı ($r=.143$), sömürücü/istismar edici ($r=.148$), koşullu/başarı odaklı ($r=.180$), aşırı izin verici/sınırsız ($r=.169$), kötümser ($r=.162$) ve cezalandırıcı ($r=.184$) alt boyutları arasında pozitif yönlü, zayıf ve anlamlı bir ilişki vardır ($p<.01$). Bireylerin annelerinden algıladıkları kuralcı, küçümseyici, duygusal bakımdan yoksun bırakıcı, sömürücü, başarı odaklı, aşırı izin verici, kötümser ve cezalandırıcı ebeveynlik tutumları arttıkça, beden utancı da artmaktadır. Ek olarak kendini nesneleştirmenin beden utancı alt boyutu ile annelere ilişkin algılanan ebeveynlik biçimlerinin değişime kapalı/duygularını bastıran alt boyutu arasında negatif yönlü, zayıf ($r=-.140$) ve anlamlı bir ilişki vardır ($p<.01$). Anneden değişime kapalı/duyguları bastıran bir ebeveynlik tutumu algısı arttıkça, beden utancı azalmaktadır. Kendini nesneleştirmenin kontrol inancı alt boyutu ile annelere ilişkin algılanan ebeveynlik biçimlerinden küçümseyici/kusur bulucu ($r=-.093$), duygusal bakımdan yoksun bırakıcı ($r=-.108$), koşullu/başarı odaklı ($r=-.109$), aşırı izin verici/sınırsız ($r=-.104$), kötümser/endişeli ($r=-.119$), cezalandırıcı ($r=-.118$) ve değişime kapalı/duygularını bastıran ($r=-.123$) alt boyutları arasında negatif yönlü, zayıf ve anlamlı bir ilişki vardır ($p<.05$). Ek olarak kendini nesneleştirmenin kontrol inancı alt boyutu ile annelere ilişkin algılanan ebeveynlik biçimlerinin koruyucu/kalıplıyıcı alt boyutu arasında negatif yönlü, zayıf ($r=-.143$) ve anlamlı bir ilişki bulunmuştur ($p<.01$). Anneden kuralcı, küçümseyici, duygusal bakımdan yoksun bırakıcı, başarı odaklı, aşırı izin verici, kötümser, cezalandırıcı ve duygularını bastıran ebeveynlik tutumuna yönelik algı arttıkça, bireylerde bedene yönelik kontrol inancı azalmaktadır. Tablo 5.2 incelendiğinde değişkenler arası anlamlı olduğu görülen başka ilişkiye rastlanmamıştır.

Tablo 5.3 Kendini Nesneleştirme, Narsisizm ve Algılanan Ebeveynlik Biçimleri (Baba Formu) Korelasyon Analizi Sonuçları

Değişkenler	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15
1. Kırılgan Narsisizm	1														
2. Büyükleme Narsisizm	,228 **	1													
Kendini Nesneleştirme															
3. Beden gözetimi	,253**	,177**	1												
4. Beden utancı	,417**	,115*	,471**	1											
5. Kontrol inancı	-,351**	-,020	-,153**	-,388**	1										
Algılanan Ebeveyn Biçimleri															
6. Kuralcı/Kalıplı	,266**	,120*	,075	,213**	-,071	1									
7. Küçümseyici/Kusur bulucu	,216**	,069	,070	,248**	-,136**	,616**	1								
8. Duygusal bakımdan yoksun bırakıcı	,075	,012	,114*	,123**	-,125**	,308**	,610**	1							
9. Sömürücü/İstismar edici	,112*	,107*	,072	,172**	-,119*	,281**	,546**	,415**	1						
10. Aşırı koruyucu/Evhamlı	,154**	-,001	,067	,057	-,035	,416**	,176**	-,192**	,014	1					
11. Koşullu/Başarı odaklı	,262**	,167**	,025	,158**	-,040	,640**	,371**	,102*	,076	,327**	1				
12. Aşırı izin verici/Sınırsız	,221**	,081	,068	,166**	-,181**	,149**	,378**	,391**	,275**	,045	,083	1			
13. Kötümser/Endişeli	,254**	,026	,079	,167**	-,099*	,623**	,536**	,355**	,234**	,262**	,445**	,207**	1		
14. Cezalandırıcı	,205**	,082	,168**	,230**	-,109*	,599**	,631**	,545**	,344**	,092	,407**	,260**	,550**	1	
15. Değişime kapalı	,126**	,051	,049	,089	-,022	,508**	,342**	,271**	,132**	,191**	,346**	,201**	,440**	,304**	1

Not: *p<.05, **p<.01

Tablo 5.3'teki korelasyon analizi sonuçlarına göre kırılğan narsisizm ile babalara ilişkin algılanan ebeveynlik biçimlerinden kuralcı/kalıplayıcı ($r=.266$), küçümseyici/kusur bulucu ($r=.216$), aşırı koruyucu/evhamlı ($r=.154$), koşullu/başarı odaklı ($r=.262$), aşırı izin verici/sınırsız ($r=.221$), kötümser/endişeli ($r=.254$), cezalandırıcı ($r=.205$), değişime kapalı/duygularını bastıran ($r=.126$) alt boyutları arasında pozitif yönlü, zayıf ve anlamlı bir ilişki vardır ($p<.01$). Ek olarak kırılğan narsisizm ile babalara ilişkin algılanan ebeveynlik biçimlerinden sömürücü/istismar edici alt boyutu arasında da pozitif yönlü, zayıf ($r=.112$) ve anlamlı bir ilişki vardır ($p<.05$). Buna göre babadan algılanan kuralcı, küçümseyici, sömürücü, aşırı koruyucu, başarı odaklı, aşırı izin verici, kötümser, cezalandırıcı ve duygularını bastıran ebeveynlik tutumları arttıkça, bireylerde kırılğan narsisizm özellikleri artmaktadır.

Büyükleme narsisizm ile babalardan algılanan ebeveynlik biçimlerinden kuralcı/kalıplayıcı ($r=.120$) ve sömürücü/istismar edici ($r=.107$) alt boyutları arasında pozitif yönlü, zayıf ve anlamlı bir ilişki vardır ($p<.05$). Ek olarak büyükleme narsisizm ile babalardan algılanan ebeveynlik biçimlerinden koşullu/başarı odaklı alt boyutu arasında da pozitif yönlü, zayıf ($r=.167$) ve anlamlı bir ilişki vardır ($p<.01$). Bu bilgilerden babalardan algılanan kuralcı, sömürücü ve başarı odaklı ebeveynlik tutumu arttıkça bireylerde büyükleme narsisizmin özellikleri arttığı sonucuna ulaşılmaktadır.

Kendini nesneleştirme'nin beden gözetimi alt boyutu ile babalardan algılanan ebeveynlik biçimlerinden duygusal bakımdan yoksun bırakıcı alt boyutu arasında pozitif yönlü, zayıf ($r=.114$) ve anlamlı bir ilişki vardır ($p<.05$). Ek olarak beden gözetimi ile babalardan algılanan cezalandırıcı ebeveynlik biçimi arasında pozitif yönlü, zayıf ($r=.168$) ve anlamlı bir ilişki bulunmaktadır ($p<.01$). Babadan algılanan duygusal bakımdan yoksun bırakıcı ve cezalandırıcı ebeveynlik tutumları arttıkça bireylerde beden gözetimi artmaktadır.

Kendini nesneleştirme'nin beden utancı alt boyutu ile babalardan algılanan ebeveynlik biçimlerinden kuralcı/kalıplayıcı ($r=.213$), küçümseyici/kusur bulucu ($r=.248$), duygusal bakımdan yoksun bırakıcı ($r=.123$), sömürücü/istismar edici ($r=.172$), koşullu/başarı odaklı ($r=.158$), aşırı izin verici/sınırsız ($r=.166$), kötümser/endişeli ($r=.167$) ve cezalandırıcı ($r=.168$) alt boyutları arasında pozitif yönlü, zayıf ve anlamlı bir ilişki vardır ($p<.01$). Babadan algılanan kuralcı, küçümseyici, duygusal bakımdan yoksun bırakıcı, sömürücü, başarı odaklı, aşırı izin

verici, kötümser ve cezalandırıcı ebeveynlik tutumları arttıkça bireylerde beden utancı artmaktadır.

Kendini nesneleştirmenin kontrol inancı alt boyutu ile babalardan algılanan ebeveynlik biçimlerinden küçümseyici ($r=-.136$), duygusal bakımdan yoksun bırakıcı ($r=-.125$), aşırı izin verici ($r=-.181$) alt boyutları arasında negatif yönlü, zayıf ve anlamlı bir ilişki bulunmaktadır ($p<.01$). Ek olarak kontrol inancı ile sömürücü ($r=-.119$), kötümser ($r=-.099$) ve cezalandırıcı ($r=-.109$) baba tutumu arasında da negatif yönlü, zayıf ve anlamlı bir ilişki vardır ($p<.05$). Babadan algılanan küçümseyici, duygusal bakımdan yoksun bırakıcı, aşırı izin verici, sömürücü, kötümser ve cezalandırıcı ebeveynlik tutumları arttıkça bireylerde kontrol inancı azalmaktadır. Tablo 5.3 incelendiğinde değişkenler arası anlamlı olduğu görülen başka ilişkiye rastlanmamıştır.

5.3 Narsisizm ve Algılanan Ebeveynlik Biçimlerinin Kendini Nesneleştirme ile İlişisini İnceleyen Hiyerarşik Çoklu Regresyon Analizleri

Kendini nesneleştirmenin sonuç değişkeni olarak incelendiği çoklu hiyerarşik regresyon modelinde yordayıcı değişken olarak belirlenen narsisizmin büyülenmeci ve kırılğan boyutları ile algılanan ebeveynlik biçimlerinin etkisi birlikte değerlendirilmiştir. Araştırma kapsamında model hiyerarşisinde ilk basamakta gelişimsel süreçte öncelikli olduğu için algılanan ebeveynlik biçimleri, ikinci basamakta narsisizmin boyutları olan büyülenmeci narsisizm ve kırılğan narsisizm modele eklenerek iki basamaklı hiyerarşik çoklu regresyon analizi yürütülmüştür.

Tablo 5.4 Algılanan Ebeveynlik Biçimleri, Büyüklenmeci Narsisizm ve Kırılgan Narsisizmin Kendini Nesneleştiririnin Alt Boyutlarını Yordama Düzeyine Yönelik Regresyon Analizinin Aşamaları

Değişkenler	Metod
I. Aşama	
Algılanan Ebeveynlik Biçimleri	Enter
Kuralcı Anne-Baba Tutumu	
Küçümseyici Anne-Baba Tutumu	
Duygusal Bakımdan Yoksun Bırakan Anne-Baba Tutumu	
Sömürücü Anne-Baba Tutumu	
Aşırı Koruyucu Anne-Baba Tutumu	
Başarı Odaklı Anne-Baba Tutumu	
Aşırı İzin Verici Anne-Baba Tutumu	
Kötümser Anne-Baba Tutumu	
Cezalandırıcı Anne-Baba Tutumu	
Değişime Kapalı Anne-Baba Tutumu	
II. Aşama	
Narsisizmin Boyutları	Enter
Büyüklenmeci Narsisizm	
Kırılgan Narsisizm	

Tablo 5.5 Algılanan Ebeveynlik Biçimleri, Büyüklenmeci Narsisizm ve Kırılgan Narsisizmin Kendini Nesneleştiririnin Beden Gözetimi Alt Boyutu ile İlişkisini İnceleyen Hiyerarşik Çoklu Regresyon Analizi

Açıklayıcı Değişkenler	Beden Gözetimi					
	I. Aşama			II. Aşama		
	B (SE)	β	p	B(SE)	β	p
Algılanan Ebeveynlik Biçimleri						
Kuralcı Anne Tutumu	.01 (.07)	.01	.910	.02 (.07)	.03	.786
Küçümseyici Anne Tutumu	-.00 (.12)	-.00	.986	.03 (.12)	.04	.769
Duygusal Açından Yoksun Bırakan Anne Tutumu	-.06 (.10)	-.06	.582	-.07 (.10)	-.07	.500
Sömürücü Anne	.27 (.21)	.12	.194	.25 (.20)	.11	.211
Aşırı Koruyucu Anne Tutumu	.08 (.10)	.07	.418	.08 (.09)	.07	.389
Başarı Odaklı Anne Tutumu	-.15 (.14)	-.10	.275	-.21 (.13)	-.15	.109
Aşırı İzin Verici Anne Tutumu	.06 (.19)	.03	.764	.04 (.18)	.02	.833
Kötümser Anne Tutumu	-.12 (.17)	-.05	.501	-.19 (.17)	-.08	.261

Tablo 5.5 (devamı) Algılanan Ebeveynlik Biçimleri, Büyükleme Narsisizm ve Kırılgan Narsisizmin Kendini Nesneleştiririnin Beden Gözetimi Alt Boyutu ile İlişisini İnceleyen Hiyerarşik Çoklu Regresyon Analizi

	Beden Gözetimi					
	III. Aşama			IV. Aşama		
Açıklayıcı Değişkenler	B (SE)	β	p	B(SE)	β	p
Cezalandırıcı Anne Tutumu	-.01 (.17)	-.00	.975	-.06 (.16)	-.03	.701
Değişime Kapalı Anne Tutumu	.01 (.15)	.00	.967	-.04 (.15)	-.02	.790
Kuralcı Baba Tutumu	-.06 (.07)	-.09	.384	-.09 (.06)	-.14	.168
Küçümseyici Baba Tutumu	.06 (.11)	.06	.543	.06 (.10)	.06	.538
Duygusal Açından Yoksun Bırakan Baba Tutumu	-.02 (.09)	-.02	.843	.02 (.08)	.02	.803
Sömürücü Baba Tutumu	-.15 (.19)	-.07	.417	-.19 (.18)	-.08	.294
Aşırı Koruyucu Baba Tutumu	-.04 (.11)	-.03	.705	-.03 (.11)	-.02	.767
Başarı Odaklı Baba Tutumu	.10 (.13)	.07	.450	.06 (.13)	.05	.608
Aşırı İzin Verici Baba Tutumu	.04 (.17)	.02	.798	-.05 (.16)	-.02	.775
Kötümser Baba Tutumu	.01 (.18)	.00	.966	-.01 (.17)	-.00	.962
Cezalandırıcı Baba Tutumu	.40 (.16)	.21	.010*	.39 (.15)	.21	.009**
Değişime Kapalı Baba Tutumu	.02 (.13)	.01	.900	.07 (.12)	.03	.589
R Square Change	.04(8.75)		.526			
Narsisizm						
Büyükleme Narsisizm				.28 (.13)	.14	.004**
Kırılgan Narsisizm				.42 (.09)	.24	.000***
R Square Change				.08 (8.41)	.000*	

(β : Standartlaştırılmış Beta, * $p < .05$, ** $p < .01$, *** $p < .001$)

Modele ilk aşamada eklenen algılanan ebeveynlik biçimleri Young Ebeveynlik Ölçeği Anne ve Baba formları üzerinden incelenmektedir. Ölçeğin anne ve baba formu kuralcı, küçümseyici, duygusal bakımdan yoksun bırakıcı, sömürücü, aşırı koruyucu, başarı odaklı, aşırı izin verici, cezalandırıcı ve duygularını bastıran şeklinde 10 alt boyuttan oluşmaktadır. İlk aşamada modele eklenen algılanan ebeveynlik biçimleri değişkeni kendini nesneleştiririnin beden gözetimi alt boyutundaki değişimin %4'ünü açıklamasına rağmen modelin anlamlı olmadığı görülmüştür. [F(20,421)=.948, $p=.53$]. Bununla birlikte ikinci aşamada eklenen narsisizm boyutları ile birlikte modelin açıklayıcılık düzeyinin %12'ye çıktığı ve aradaki %8'lik açıklanan varyans farkının ikinci model tarafından yaratıldığı görülmüştür [F(2,419)=18,64, $p < .001$]. Ek

olarak kendini nesneleştirmenin beden gözetimi alt boyutu için en güçlü yordayıcının kırılğan narsisizm olduğu ($\beta=.24, p<.001$) sonucuna ulaşılmıştır. İlgili analiz sonuçları Tablo 5.5'te yer almaktadır.

Tablo 5.6 Algılanan Ebeveynlik Biçimleri, Büyüklenmeci Narsisizm ve Kırılğan Narsisizmin Kendini Nesneleştirmenin Beden Utancı Alt Boyutu ile İlişisini İnceleyen Hiyerarşik Çoklu Regresyon Analizi

Açıklayıcı Değişkenler	Beden Utancı					
	V. Aşama			VI. Aşama		
	B (SE)	β	p	B(SE)	β	p
Algılanan Ebeveynlik Biçimleri						
Kuralcı Anne Tutumu	.05 (.08)	.07	.522	.04 (.08)	.05	.612
Küçümseyici Anne Tutumu	-.17 (.13)	-.15	.210	-.13 (.12)	-.11	.311
Duygusal Açıdan Yoksun Bırakan Anne Tutumu	.08 (.11)	.07	.478	.06 (.10)	.05	.585
Sömürücü Anne	.13 (.23)	.05	.576	.14 (.22)	.05	.530
Aşırı Koruyucu Anne Tutumu	-.17 (.11)	-.13	.107	-.18 (.10)	-.13	.080
Başarı Odaklı Anne Tutumu	.24 (.15)	.15	.103	.20 (.14)	.13	.148
Aşırı İzin Verici Anne Tutumu	.14 (.21)	.05	.499	.15 (.20)	.06	.454
Kötümser Anne Tutumu	.03 (.19)	.01	.857	-.05 (.18)	-.02	.787
Cezalandırıcı Anne Tutumu	-.11 (.18)	-.05	.539	-.16 (.17)	-.07	.362
Değişime Kapalı Anne Tutumu	.15 (.17)	.05	.386	.13 (.16)	.05	.419
Kuralcı Baba Tutumu	.04 (.07)	.06	.568	.02 (.07)	.03	.758
Küçümseyici Baba Tutumu	.21 (.12)	.18	.070	.20 (.11)	.17	.069
Duygusal Açıdan Yoksun Bırakan Baba Tutumu	-.13 (.10)	-.14	.160	-.08 (.09)	-.08	.354
Sömürücü Baba Tutumu	.10 (.20)	.04	.628	.07 (.19)	.03	.698
Aşırı Koruyucu Baba Tutumu	.07 (.12)	.05	.565	.06 (.11)	.04	.592
Başarı Odaklı Baba Tutumu	-.13 (.14)	-.08	.348	-.18 (.13)	-.11	.183
Aşırı İzin Verici Baba Tutumu	.16 (.18)	.07	.392	.01 (.17)	.01	.950
Kötümser Baba Tutumu	-.01 (.20)	-.00	.966	-.11 (.18)	-.04	.568
Cezalandırıcı Baba Tutumu	.31 (.17)	.15	.066	.30 (.16)	.14	.061
Değişime Kapalı Baba Tutumu	-.12 (.14)	-.05	.392	-.06 (.13)	-.03	.643
R Square Change	.11 (9.64)		.000*			
Narsisizm						
Büyüklenmeci Narsisizm				-.01 (.14)	-.00	.951
Kırılğan Narsisizm				.74 (.10)	.37	.000*
R Square Change				.12 (9.01)		.000*

(β : Standartlaştırılmış Beta, * $p<.001$)

Kendini nesneleştirmenin beden utancı boyutu için modele ilk aşamada eklenen algılanan ebeveynlik biçimleri değişkenin anlamlı ve açıklayıcı olduğu, varyansın %11'ini açıkladığı sonucuna ulaşılmıştır [F(20,421)=2,60, p<.001]. Narsisizmin boyutları ikinci aşamada modele eklenmiş olup kendini nesneleştirmenin beden utancı alt boyutu üzerinde anlamlı düzeyde yordayıcı olduğu, açıklanan varyansı %23'e yükselttiği bulunmuştur [F(2,419)=31.52, p<.001]. Buna göre modele ikinci aşamada eklenen narsisizm değişkenleri kendini nesneleştirmenin beden utancı alt boyutu üzerinde %12 oranında açıklayıcı güce sahiptir. Analiz sonuçlarından model için en güçlü yordayıcı değişkenin kırılğan narsisizm ($\beta=.74$, p<.001) olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Bununla birlikte modele ikinci aşamada bir arada eklenen narsisizmin boyutlarından büyüklenmeci narsisizmin beden utancı üzerinde anlamlı düzeyde etkisinin olmadığı görülmektedir ($\beta=-.01$, p=.95). İlgili analiz sonuçları Tablo 5.6'da yer almaktadır.

Tablo 5.7 Algılanan Ebeveynlik Biçimleri, Büyüklenmeci Narsisizm ve Kırılğan Narsisizmin Kendini Nesneleştirmenin Kontrol İnancı Alt Boyutu ile İlişisini İnceleyen Hiyerarşik Çoklu Regresyon Analizi

Açıklayıcı Değişkenler	B (SE)	Kontrol İnancı				
		I. Aşama			II. Aşama	
		β	p	B(SE)	β	p
Algılanan Ebeveynlik Biçimleri						
Kuralcı Anne Tutumu	-.09 (.06)	-.17	.146	-.08 (.08)	-.14	.209
Küçümseyici Anne Tutumu	.21 (.10)	.25	.040*	.19 (.12)	.22	.055
Duygusal Açından Yoksun Bırakan Anne Tutumu	-.13 (.09)	-.16	.135	-.11 (.10)	-.14	.169
Sömürücü Anne	.05 (.18)	.02	.801	.03 (.08)	.02	.852
Aşırı Koruyucu Anne Tutumu	.02 (.08)	.02	.830	.02 (.17)	.02	.791
Başarı Odaklı Anne Tutumu	-.14 (.12)	-.11	.237	-.12 (.08)	-.10	.266
Aşırı İzin Verici Anne Tutumu	.18 (.16)	.09	.276	.17 (.26)	.08	.282
Kötümser Anne Tutumu	.07 (.15)	.03	.659	.12 (.14)	.06	.415
Cezalandırıcı Anne Tutumu	.04 (.14)	.03	.777	.06 (.14)	.04	.658
Değişime Kapalı Anne Tutumu	-.15 (.13)	-.07	.248	-.15 (.13)	-.07	.224
Kuralcı Baba Tutumu	.05 (.06)	.09	.411	.05 (.05)	.10	.316

Tablo 5.7 (devamı) Algılanan Ebeveynlik Biçimleri, Büyükleme Narsisizm ve Kırılgan Narsisizmin Kendini Nesneleştirme Kontrol İnancı Alt Boyutu ile İlişisini İnceleyen Hiyerarşik Çoklu Regresyon Analizi

Açıklayıcı Değişkenler	Kontrol İnancı						
	B (SE)	I. Aşama			II. Aşama		
		β	p		B(SE)	β	p
Küçümseyici Baba Tutumu	-.11 (.09)	-.12	.232	-.10 (.09)	-.11	.260	
Duygusal Açından Yoksun Bırakan Baba Tutumu	.04 (.08)	.06	.576	.01 (.07)	.01	.905	
Sömürücü Baba Tutumu	-.18 (.16)	-.09	.268	-.17 (.15)	-.08	.269	
Aşırı Koruyucu Baba Tutumu	-.06 (.09)	-.05	.529	-.05 (.10)	-.04	.597	
Başarı Odaklı Baba Tutumu	.13 (.11)	.11	.246	.16 (.11)	.13	.137	
Aşırı İzin Verici Baba Tutumu	-.35 (.14)	-.20	.015*	-.25 (.14)	-.14	.068	
Kötümser Baba Tutumu	-.17 (.15)	-.08	.275	-.08 (.15)	-.04	.566	
Cezalandırıcı Baba Tutumu	-.05 (.13)	.03	.720	-.04 (.13)	-.02	.774	
Değişime Kapalı Baba Tutumu	.12 (.11)	.07	.273	.08 (.10)	.05	.420	
R Square Change	.08 (7,55)		.023*				
Narsisizm							
Büyükleme Narsisizm				.15 (.11)	.06	.179	
Kırılgan Narsisizm				-.53 (.08)	-.35	.000**	
R Square Change				.10 (9.01)		.000*	

(β : Standartlaştırılmış Beta, * $p < .05$, ** $p < .001$)

Kendini nesneleştirme kontrol inancı alt boyutunu açıklamada oluşturulan modele de ilk aşamada algılanan ebeveynlik biçimleri dahil edilmiştir. Buna göre algılanan ebeveynlik biçimlerinin kendini nesneleştirme kontrol inancı boyutu üzerinde anlamlı düzeyde yordayıcı rolü bulunmaktadır [$F(20,421)=1,76$, $p < .05$]. İlk aşamada modele eklenen algılanan ebeveynlik biçimi alt boyutları incelendiğinde kontrol inancı üzerinde anlamlı etkisi bulunan alt boyutların küçümseyici anne tutumu ($\beta = .25$, $p < .05$) ve aşırı izin verici baba tutumu ($\beta = -.20$, $p < .05$) olduğu görülmektedir. Algılanan ebeveynlik biçimleri, kontrol inancı değişkeninde varyansın %8'ini açıklamaktadır. İkinci aşamada modele eklenen narsisizmin kendini nesneleştirme kontrol inancı boyutu üzerinde anlamlı ve açıklayıcı etkisi olduğu sonucuna ulaşılmıştır [$F(2,419)=24,69$, $p < .001$]. Buna göre modele ikinci aşamada eklenen narsisizm değişkenleri kendini nesneleştirme kontrol inancı alt boyutu üzerinde %10 oranında açıklayıcı güce sahiptir ve narsisizm değişkenlerinin de eklenmesiyle

birlikte kendini nesneleştirmenin kontrol inancı üzerinde açıklanan varyans %18'e yükselmiştir. Bununla birlikte ikinci aşamada modele eklenen narsisizm alt boyutlarından büyüklenmeci narsisizmin ($\beta=.06$, $p=.18$) anlamlı etkisi olmadığı, kırılğan narsisizmin ($\beta=-.35$, $p<.001$) ise kontrol inancı için güçlü bir yordayıcı olduğu saptanmıştır. İlgili analiz sonuçları Tablo 5.7'de yer almaktadır.

5.4 Kendini Nesneleştirme, Narsisizm ve Algılanan Ebeveynlik Biçimlerinin Sosyal Medya Kullanım Özelliklerine Göre İncelenmesi

Çalışmada katılımcıların sosyal medya kullanım özellikleri kapsamında; sosyal medyada geçirilen zaman, sosyal medyada paylaşım sıklığı, kullanılan sosyal medya sayısı, sosyal medyada arkadaş ve ünlüler ile fiziksel özelliklerin karşılaştırılması değişkenleri ele alınmıştır. İlgili özelliklerin kendini nesneleştirme, narsisizm ve algılanan ebeveynlik biçimlerine göre anlamlı düzeyde farklılaşıp farklılaşmadığının incelenmesi araştırmanın bir diğer amacıdır. Değişkenler arasındaki karşılaştırmalı hipotezlerin incelenmesi amacıyla tek yönlü varyans analizi (One-Way ANOVA) uygulanmıştır. Tek yönlü varyans analizi ile elde edilen sonuçlarda gruplar arası anlamlı farklılık olduğunun tespit edilmesi durumunda hangi gruplar arasında fark bulunduğu ise Post-Hoc analizleri ile belirlenmiştir.

Değişkenler arası farkların incelendiği analizler yapılmadan önce bazı değişkenler yeniden gruplandırılmıştır. Katılımcılar arasında gün içinde sosyal medyada geçirilen zamana ilişkin "Hiç" yanıtını veren 1 katılımcı, "1 saatten az" yanıtı veren 15 katılımcı, "Diğer" yanıtını veren 4 katılımcı bulunduğundan bu değişkene ilişkin gruplama "1 saatten az sosyal medya kullananlar", "1-2 saat arasında sosyal medya kullananlar", "3-4 saat arasında sosyal medya kullananlar", "5 saat ve üzeri sosyal medya kullananlar" şeklinde düzenlenmiştir. Aktif kullanılan sosyal medya sayısına ilişkin hiç sosyal medya kullanmadığını beyan eden 1 kişi, 6 sosyal medya kullandığını beyan eden 3 kişi ve 7 sosyal medya kanalı kullandığını beyan eden 1 kişi olduğundan bu değişkene ilişkin gruplama "0-1 adet sosyal medya kullanan", "2 adet sosyal medya kullanan", "3 adet sosyal medya kullanan", "4 adet sosyal medya kullanan", "5 ve üzeri adet sosyal medya kullanan" olarak yeniden düzenlenmiştir.

Sosyal medyada fiziksel özellikleri arkadaşlar ile karşılaştırma düzeyinin incelendiği bir soruya katılımcıların 104'ü "kesinlikle katılmıyorum", 167'si "katılmıyorum", 78'i "kararsızım", 79'u "katılıyorum" ve 14'ü "kesinlikle

katılıyorum” yanıtı vermiştir. Sosyal medyada fiziksel özellikleri ünlüler ile kıyaslama düzeyinin incelendiği soruda ise katılımcılardan 161’i “kesinlikle katılmıyorum”, 119’u “katılmıyorum”, 56’sı “kararsızım”, 80’i “katılıyorum” ve 26’sı “kesinlikle katılıyorum” yanıtı vermiştir. Bu sebeple bu iki değişken için gruplama “kesinlikle katılmıyorum-katılmıyorum” yanıtı verenler, “kararsızım” yanıtı verenler ve “kesinlikle katılıyorum-katılıyorum” yanıtı verenler şeklinde yeniden düzenlenmiştir.

5.4.1 Kendini Nesneleştirmenin Sosyal Medya Kullanım Özelliklerine Göre İncelenmesi

Araştırma kapsamında sosyal medya kullanım özelliklerinin kendini nesneleştirme ile ilişkisi incelenmiştir. İlgili analizler 3 ve üzeri grup içerdiğinden tek yönlü varyans analizi (One-Way ANOVA) ile yürütülmüştür. Analizler sonucunda kendini nesneleştirmenin beden gözetimi boyutunun kullanılan sosyal medya sayısına göre anlamlı bir farklılık göstermediği görülmüştür. Kendini nesneleştirmenin beden utancı boyutunun sosyal medyada geçirilen zaman, kullanılan sosyal medya sayısı ve sosyal medyada paylaşım sıklığına göre anlamlı düzeyde farklılaşmadığı belirlenmiştir. Kontrol inancı boyutunun ise kullanılan sosyal medya sayısı ve sosyal medyada paylaşım sıklığına göre anlamlı düzeyde farklılaşmadığı belirlenmiştir. İlgili analiz sonuçlarına Tablo 5.8’de yer verilmiştir.

Tablo 5.8 Kendini Nesneleştirme Alt Boyutlarının Sosyal Medya Kullanım Özelliklerine Göre İncelenmesi

	n	Kendini Nesneleştirme Beden Gözetimi Alt Boyutu				Kendini Nesneleştirme Beden Utancı Alt Boyutu				Kendini Nesneleştirme Kontrol İnanç Alt Boyutu			
		Ort.	SS	t/F	p	Ort.	SS	t/F	p	Ort.	SS	t/F	p
Sosyal medyada geçirilen zaman				2,915	,034*			2,460	,062			3,009	,030*
1 saatten az	16	30,75	8,62			25,19	11,33			39,63	7,01		
1-2 saat	123	31,22	9,42			23,22	9,06			42,28	6,76		
3-4 saat	202	32,94	8,49			24,70	9,82			41,40	8,20		
5 saat ve üzeri	101	34,48	8,12			26,83	10,92			39,41	7,50		
Kullanılan sosyal medya sayısı				1,944	,102			,405	,805			,857	,490
0-1 adet	97	31,71	8,48			24,31	9,46			41,43	7,22		
2 adet	136	32,18	8,72			24,40	9,67			40,79	7,61		
3 adet	118	32,94	8,78			24,75	10,23			41,69	7,84		
4 adet	62	33,37	8,92			25,98	10,99			39,95	8,45		
5 ve üzeri adet	29	36,52	8,58			25,83	10,34			42,52	7,07		
Sosyal medyada paylaşım sıklığı				2,819	,025*			1,550	,187			,294	,882
Her gün	19	34,37	9,26			26,95	10,98			41,05	8,15		
Haftada bir	33	33,94	7,50			27,21	10,86			41,91	7,71		
Zaman zaman	163	33,93	8,35			24,75	9,97			41,53	7,73		
Nadiren	181	31,08	8,86			23,73	9,32			40,77	7,50		
Hiç	46	33,41	9,51			26,48	11,21			40,96	8,16		
Sosyal medyada fiziksel özellikleri arkadaşlarla kıyaslama				39,522	,000***			38,916	,000***			10,865	,000***
Kesinlikle kıyaslamam-Kıyaslamam	278	30,10	8,16			22,10	8,82			42,21	7,21		
Kararsızım	78	35,51	7,33			25,76	8,91			41,29	7,51		
Kesinlikle kıyaslarım- Kıyaslarım	93	38,08	8,36			31,82	10,54			38,01	8,31		
Sosyal medyada fiziksel özellikleri ünlülerle kıyaslama				31,868	,000***			33,457	,000***			5,874	,003**
Kesinlikle kıyaslamam-Kıyaslamam	280	30,44	8,36			22,09	8,77			41,99	7,26		
Kararsızım	56	34,95	7,89			27,80	9,09			41,14	7,50		
Kesinlikle kıyaslarım- Kıyaslarım	106	37,61	8,14			30,34	10,75			39,02	8,45		

Not: *p<.05, **p<01, ***p<.001

Analizler sonucunda ilk olarak kendini nesneleştirmenin beden gözetimi alt boyutunun sosyal medyada geçirilen zamana göre anlamlı düzeyde farklılaştığı bulunmuştur [$F(3,438)= 2,92, p<.05$]. Hangi gruplar arasında fark bulunduğu Post-Hoc testlerinden Bonferroni ile bakılmış ve günlük 1-2 saat sosyal medya kullanan katılımcılar ($M=31,22; SS=9,42$) ile 5 saat ve üzerinde kullanan katılımcılar ($M=34,48; SS=8,12$) arasında beden gözetimi açısından anlamlı düzeyde farklılık olduğu bulunmuştur. Buna göre gün içerisinde 5 saat ve üzerinde sosyal medya kullanan katılımcıların beden gözetimi düzeyi günlük 1-2 saat sosyal medya kullanan katılımcılara göre daha yüksektir.

İkinci olarak analizlerde beden gözetimi için sosyal medyada paylaşımında bulunma sıklığının anlamlı düzeyde farklılaştığı bulunmuş [$F(4,437)=2,82, p<.05$] ve Post-Hoc testlerinden Bonferroni ile hangi gruplar arası fark olduğuna bakılmıştır. Analiz sonucunda sosyal medyada zaman zaman paylaşımında bulunduğunu belirten katılımcılar ($M=33,93; SS=8,35$) ile nadiren paylaşımında bulunduğunu belirten katılımcılar ($M=31,08; SS=8,86$) arasında anlamlı farklılık olduğu bulunmuştur.

Diğer adımda beden gözetimi açısından sosyal medyada fiziksel özellikleri arkadaşlar ile karşılaştırma değişkeninin anlamlı düzeyde farklılaştığı görülmüştür [$F(2,439)= 39,52, p<.001$] Hangi gruplar arasında fark olduğuna Post-Hoc testlerinden Bonferroni ile bakılmıştır. Sosyal medyada fiziksel özellikleri arkadaşlar ile karşılaştırma değişkeni için kesinlikle katılmıyorum-katılmıyorum ($M=30,10; SS=8,16$) yanıtı veren katılımcıların kararsızım ($M=35,51; SS=7,33$) ile kesinlikle katılıyorum-katılıyorum ($M=38,08; SS, 8,35$) yanıtı verenlerden anlamlı düzeyde farklılaştığı görülmüştür. Bir başka deyişle sosyal medyada fiziksel özelliklerini arkadaşları ile kıyaslamadığını belirten katılımcıların beden gözetimi skorları karşılaştırma yaptığını belirten katılımcılar ile konuya kararsız kaldığını belirten katılımcılara göre daha düşüktür.

Benzer şekilde sosyal medyada fiziksel özellikleri ünlüler ile karşılaştırmaya göre beden gözetimi skorlarının anlamlı düzeyde farklılaştığı görülmüştür [$F(2,439)=31,87, p<.001$] anlamlı. Post-Hoc testlerinden Bonferroni yöntemi ile incelenen grup farklarında; sosyal medyada fiziksel özelliklerini ünlüler ile karşılaştırma konusunda kesinlikle katılmıyorum-katılmıyorum yanıtı veren katılımcıların ($M=30,44; SS=8,26$) kendini nesneleştirmenin beden gözetimi alt boyutunda ünlüler ile fiziksel özellikleri açısından online ortamda karşılaştırma yapıp yapmadığı konusunda kararsız kaldığını beyan eden katılımcılar ($M=34,95; SS=7,89$)

ile kesinlikle katılıyorum-katılıyorum yanıtı veren katılımcılardan (M=37,61; SS=8,14) anlamlı düzeyde daha düşük puan aldığı görülmüştür. Ek olarak online ortamda fiziksel özellikleri ünlüler ile karşılaştırıp karşılaştırmadığı konusunda kararsız kalan katılımcıların (M=34,95; SS=7,89) beden gözetimi puanları kesinlikle karşılaştırdığını-karşılaştırdığını beyan eden katılımcılara (M=37,61; SS=8,14) göre anlamlı düzeyde daha düşüktür. Bu bilgilerden sosyal medyada fiziksel özellikleri arkadaşları ve ünlüler ile karşılaştırdığını ifade eden katılımcıların karşılaştırmadığını ve konuya kararsız kaldığını beyan eden katılımcılara göre beden gözetimi puanlarının daha yüksek olduğu sonucuna ulaşılmaktadır.

Kendini nesneleştiririnin beden utancı boyutu için yapılan analizlerde öncelikle sosyal medyada fiziksel özellikleri arkadaşlar ile karşılaştırma değişkeninin anlamlı düzeyde farklılaştığı görülmüştür [F(2,439)= 38,92, p<.001]. Sosyal medyada fiziksel özellikleri arkadaşlar ile karşılaştırma değişkeni için Post-Hoc testlerinden Bonferroni incelenerek hangi gruplar arasında fark olduğuna bakılmıştır. Analiz sonucunda beden utancı değişkeni için sosyal medyada arkadaşları ile fiziksel özelliklerini kesinlikle kıyaslamadığını-kıyaslamadığını ifade eden katılımcıların (M=22,10; SS=8,82) kararsızım (M=25,76; SS=8,91) ve kesinlikle katılıyorum-katılıyorum (M=31,82; SS=10,54) yanıtı verenler ile anlamlı düzeyde farklılaştığı belirlenmiştir. Ek olarak beden utancı değişkeni için sosyal medyada arkadaşları ile fiziksel özellikleri kıyaslama konusunda kararsız kaldığı yanıtı verenlerin (M=25,76; SS=8,91) kıyaslama konusunda kesinlikle katılıyorum-katılıyorum (M=31,82; SS=10,54) diyenler ile anlamlı düzeyde farklılaştığı görülmektedir.

Beden utancı değişkeni için yapılan analizlerin ikinci adımında sosyal medyada fiziksel özellikleri ünlüler ile karşılaştırmaya göre skorların anlamlı düzeyde farklılaştığı görülmüştür [F(2,439)=33,46, p<.001] anlamlı. Bununla birlikte gruplarda varyansların homojen dağılmadığı belirlendiğinden Post-Hoc testlerinden Dunnett T3 yöntemi kullanılmıştır. Analiz sonucunda beden utancının sosyal medyada fiziksel özelliklerini ünlüler ile karşılaştırma konusunda kesinlikle katılmıyorum-katılmıyorum yanıtı veren katılımcıların (M=22,09; SS=8,77) karşılaştırma yapıp yapmama konusunda kararsız kaldığını beyan eden katılımcılar (M=27,80; SS=9,09) ile kesinlikle katılıyorum-katılıyorum yanıtı veren katılımcılardan (M=30,34; SS=10,75) anlamlı düzeyde daha düşük puan aldığı görülmüştür. Bu bilgiler doğrultusunda sosyal medyada arkadaşlar ve ünlüler ile karşılaştırma yaptığını belirten katılımcıların karşılaştırma yapmadığını belirten katılımcılara ve karşılaştırma yapıp

yapmadığı konusunda kararsız kalan katılımcılara göre beden utancı puanlarının daha yüksek olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Kendini nesneleştiririnin kontrol inancı alt boyutunun sosyal medyada geçirilen süreye göre anlamlı düzeyde farklılaştığı görülmüştür [$F(3,438)= 3,01, p<.05$]. Bunun üzerine Post-Hoc testlerinden Bonferroni incelenerek hangi gruplar arasında fark olduğuna bakılmıştır. Sosyal medyada geçirilen süre açısından bakıldığında günlük 1-2 saatini sosyal medyada geçiren katılımcıların ($M=42,28; SS=6,76$) bedenlerine yönelik kontrol inancının 5 saat ve üzerinde sosyal medya kullanan katılımcılara ($M=39,41; SS=7,50$) göre daha yüksek olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Diğer bir analiz sonucuna göre kendini nesneleştiririnin kontrol inancı alt boyutunun sosyal medyada fiziksel özellikleri arkadaşlar ile karşılaştırma değişkenine göre anlamlı düzeyde farklılaştığı görülmüştür [$F(2,439)= 10,87, p<.001$]. Bunun üzerine Post-Hoc testlerinden Bonferroni incelenerek hangi gruplar arasında fark olduğuna bakılmıştır. Sosyal medyada fiziksel özellikleri arkadaşlar ile kıyaslamaya yönelik kesinlikle katılıyorum-katılıyorum ($M=38,01; SS=8,31$) yanıtı veren katılımcıların kontrol inancı değişkeni açısından kararsızım ($M=41,29; SS=7,51$) ve kesinlikle katılmıyorum-katılmıyorum ($M=42,21; SS=7,21$) yanıtı veren katılımcılar ile anlamlı düzeyde farklılaştığı bulunmuştur. Buna göre sosyal medyada arkadaşları ile fiziksel özelliklerini kıyaslama düzeyi daha yüksek olan katılımcıların bedenlerine yönelik kontrol inancı daha düşüktür.

Son olarak kendini nesneleştiririnin kontrol inancı alt boyutunun ünlüler ile sosyal medyada fiziksel özellikler açısından karşılaştırma yapma [$F(2,439)= 5,87, p<.01$] değişkenine göre anlamlı düzeyde farklılaştığı görülmüştür. Sosyal medyada ünlüler ile fiziksel özellikleri kıyaslama hakkında kesinlikle katılmıyorum-katılmıyorum yanıtı veren katılımcıların ($M=41,99; SS=7,26$) kontrol inancı açısından kesinlikle katılıyorum-katılıyorum yanıtı veren katılımcılar ($39,02; SS=8,46$) ile anlamlı düzeyde farklılaştığı ve puanlarının daha yüksek olduğu görülmüştür. Özetle sosyal medyada ünlüler ile fiziksel özelliklerini kıyaslama düzeyi daha yüksek olan katılımcıların bedenlerine yönelik kontrol inancı daha düşüktür. Kendini nesneleştirme ve sosyal medya kullanım özellikleri arasındaki ilişkiye yönelik Tablo 5.8 incelendiğinde değişkenler arası anlamlı olduğu görülen başka ilişkiye rastlanmamıştır.

5.4.2 Büyüklenmeci Narsisizmin Sosyal Medya Kullanım Özelliklerine Göre İncelenmesi

Araştırma kapsamında sosyal medya kullanım özelliklerinin büyüklenmeci narsisizm ile ilişkisi incelenmiştir. İlgili analizler 3 ve üzeri grup içerdiğinden tek yönlü varyans analizi (One-Way ANOVA) ile yürütülmüştür. Analizler sonucunda büyüklenmeci narsisizm açısından sosyal medya kullanım özelliklerinden fiziksel özellikleri arkadaşlar kıyaslama değişkenine ilişkin gruplar arasında anlamlı farklılık olmadığı bulunmuştur. İlgili analiz sonuçlarına Tablo 5.9’da yer verilmiştir.

Tablo 5.9 Büyüklenmeci Narsisizmin Sosyal Medya Kullanım Özelliklerine Göre İncelenmesi

	Büyüklenmeci Narsisizm				
	<i>n</i>	<i>Ort</i>	<i>SS</i>	<i>t/F</i>	<i>p</i>
Sosyal medyada geçirilen zaman				4,593	,004**
1 saatten az	16	3,88	2,70		
1-2 saat	123	5,27	3,16		
3-4 saat	202	5,64	3,04		
5 saat ve üzeri	101	6,51	3,72		
Kullanılan sosyal medya sayısı				10,479	,000***
0-1 adet	97	4,66	3,04		
2 adet	136	5,15	2,98		
3 adet	118	5,77	3,08		
4 adet	62	7,32	3,40		
5 ve üzeri adet	29	7,59	3,78		
Sosyal medyada paylaşım sıklığı				3,880	,004**
Her gün	19	6,95	3,64		
Haftada bir	33	6,48	3,11		
Zaman zaman	163	6,09	3,20		
Nadiren	181	5,30	3,23		
Hiç	46	4,57	3,24		
Sosyal medyada fiziksel özellikleri arkadaşlarla kıyaslama				,724	,486
Kesinlikle kıyaslamam-Kıyaslamam	271	5,53	3,27		
Kararsızım	78	5,96	2,99		
Kesinlikle kıyaslarım- Kıyaslarım	93	5,86	3,47		
Sosyal medyada fiziksel özellikleri ünlülerle kıyaslama				3,336	,036*
Kesinlikle kıyaslamam-Kıyaslamam	280	5,38	3,17		
Kararsızım	56	6,43	3,52		
Kesinlikle kıyaslarım- Kıyaslarım	106	6,05	3,31		

Not: * $p < .05$, ** $p < .01$, *** $p < .001$

İlk adımda çalışma kapsamında yapılan grup farkı analizlerinde büyüklenmeci narsisizmin sosyal medyada gün içerisinde geçirilen zamana [$F(3,438)=4,59, p<.01$], anlamlı düzeyde farklılaştığı bulunmuştur. Sosyal medyada geçirilen süre değişkeninde gruplarda varyanslar homojen olmadığından Dunnett T3 yöntemi kullanılmıştır. Büyüklenmeci narsisizm için sosyal medyada 5 saat ve üzerinde zaman geçirenlerin ($M=6,51; SS=3,72$) 1-2 saat zaman geçirenler ($M=5,27; SS=3,16$) ve 1 saatten az zaman geçiren-hiç zaman geçirmeyen katılımcılardan ($M=3,88; SS=2,70$) anlamlı düzeyde farklılaştığı belirlenmiştir. Bu bilgilerden sosyal medyada daha çok zaman geçiren katılımcıların büyüklenmeci narsisizm puanlarının daha yüksek olduğu sonucuna ulaşılmaktadır.

İkinci adımda büyüklenmeci narsisizmin kullanılan sosyal medya sayısı ile ilişkisine bakıl olup büyüklenmeci narsisizm skorlarının katılımcıların kullandıkları sosyal medya sayısına göre anlamlı düzeyde farklılaştığı sonucuna ulaşılmıştır [$F(4,437)=10,48, p<.001$]. Farklılaşan grupları belirlemek için kullanılan Bonferroni yöntemi sonucunda 4 adet sosyal medyası olan katılımcılar ($M=7,32; SS=3,40$) ile 5 adet sosyal medyası olan katılımcıların ($M=7,59; SS=3,78$) büyüklenmeci narsisizm açısından 1 adet sosyal medyası olan ya da hiç sosyal medya kullanmayan katılımcılardan ($M=4,66; SS=3,04$) ve 2 adet sosyal medyası olan katılımcılardan ($M=5,15; SS=2,98$) anlamlı düzeyde farklılaştığı saptanmıştır. Ek olarak 4 adet sosyal medyası olan katılımcıların ($M=7,32; SS=3,40$) büyüklenmeci narsisizm skorları açısından 3 adet sosyal medyası olan katılımcılardan ($M=5,77; SS=3,08$) anlamlı düzeyde farklılaştığı belirlenmiştir. İlgili analiz sonuçlarına göre 4 adet sosyal medya kullanan ve 5 ve üzeri sayıda sosyal medya kullanan katılımcıların büyüklenmeci narsisizm puanları 3 adet, 2 adet, 1 adet kullanan ya da hiç sosyal medya kullanmayan katılımcılara göre daha yüksek olduğu görülmüştür.

Bir başka analiz sonucunda ise büyüklenmeci narsisizmin sosyal medyada paylaşım sıklığına göre anlamlı düzeyde farklılaştığı bulunmuştur [$F(4,437)=3,88, p<.01$]. Büyüklenmeci narsisizmin ile kullanılan sosyal medya sayısına ilişkin farklılaşmalar incelendiğinde; sosyal medyada hiç paylaşımında bulunmadığını belirten katılımcıların ($M=4,57; SS=3,24$) sosyal medyada zaman zaman paylaşımında bulunduğunu belirten katılımcılar ($M=6,09; SS=3,20$) ile anlamlı düzeyde farklılaştığı bulunmuştur. Bir başka deyişle sosyal medyada zaman zaman paylaşımında bulunan kişilerin büyüklenmeci narsisizm puanları hiç paylaşımında bulunmayan kişilere göre daha yüksektir.

Son olarak büyüklenmeci narsisizmin sosyal medyada fiziksel özellikleri ünlüler ile kıyaslama düzeyine göre anlamlı şekilde farklılaştığı görülmüş olup hangi gruplar arasında fark olduğunu belirlemek amacıyla kullanılan Bonferroni yönteminde gruplar arasında fark olmadığı belirlenmiştir [$F(2,439)=3,34, p<.05$]. Büyüklenmeci narsisizm ve sosyal medya kullanım özellikleri arasındaki ilişkiye yönelik Tablo 5.9 incelendiğinde değişkenler arası anlamlı olduğu görülen başka ilişkiye rastlanmamıştır.

5.4.3 Kırılgan Narsisizmin Sosyal Medya Kullanım Özelliklerine göre İncelenmesi

Çalışmada sosyal medya kullanım özelliklerinin kırılgan narsisizm ile ilişkisi incelenmiştir. İlgili analizler 3 ve üzeri grup içerdiğinden tek yönlü varyans analizi (One-Way ANOVA) ile yürütülmüştür. Analizler sonucunda kırılgan narsisizm açısından sosyal medya kullanım özelliklerinden kullanılan sosyal medya sayısı ve sosyal medyada paylaşımda bulunmak sıklığı değişkenlerine ilişkin gruplar arasında anlamlı farklılık olmadığı bulunmuştur. İlgili analiz sonuçlarına Tablo 5.10'da yer verilmiştir.

Tablo 5.10 Kırılgan Narsisizmin Sosyal Medya Kullanım Özelliklerine Göre İncelenmesi

	Kırılgan Narsisizm				
	<i>n</i>	<i>Ort</i>	<i>SS</i>	<i>t/F</i>	<i>p</i>
Sosyal medyada geçirilen zaman				5,644	,001*
1 saatten az	16	23,19	6,78		
1-2 saat	123	21,38	4,14		
3-4 saat	202	22,90	5,15		
5 saat ve üzeri	101	24,06	5,03		
Kullanılan sosyal medya sayısı				1,501	,201
0-1 adet	97	22,72	5,26		
2 adet	136	22,78	4,98		
3 adet	118	22,01	5,05		
4 adet	62	23,71	4,68		
5 ve üzeri adet	29	23,72	4,51		

Tablo 5.10 (devamı) Kırılğan Narsisizmin Sosyal Medya Kullanım Özelliklerine Göre İncelenmesi

	Kırılğan Narsisizm				
	<i>n</i>	<i>Ort</i>	<i>SS</i>	<i>t/F</i>	<i>p</i>
Sosyal medyada paylaşım sıklığı				1,062	,375
Her gün	19	23,68	4,60		
Haftada bir	33	23,79	5,46		
Zaman zaman	163	22,66	4,77		
Nadiren	181	22,36	4,99		
Hiç	46	23,50	5,64		
Sosyal medyada fiziksel özellikleri arkadaşlarla kıyaslama				26,548	,000*
Kesinlikle kıyaslamam-Kıyaslamam	271	21,47	4,78		
Kararsızım	78	24,24	4,47		
Kesinlikle kıyaslarım- Kıyaslarım	93	25,24	4,84		
Sosyal medyada fiziksel özellikleri ünlülerle kıyaslama				16,251	,000*
Kesinlikle kıyaslamam-Kıyaslamam	280	21,76	4,94		
Kararsızım	56	24,66	4,36		
Kesinlikle kıyaslarım- Kıyaslarım	106	24,38	4,82		

Not: * $p < .01$, ** $p < .001$

İlk olarak yapılan analizler sonucunda sosyal medyada geçirilen zamana göre kırılğan narsisizm düzeylerinin anlamlı şekilde farklılaştığı belirlenmiştir [$F(3,438)=5,64$, $p < .01$]. Farklılaşan grupları belirlemek Dunnett T3 yöntemine başvurulmuştur. Analizler sonucunda günlük 1-2 saat sosyal medya kullanan katılımcıların ($M=21,38$; $SS=4,14$) 3-4 saat kullananlar ($M=22,90$; $SS=5,15$) ile 5 saat ve üzerinde sosyal medya kullanan katılımcılardan ($M=24,06$; $SS=5,03$) anlamlı düzeyde farklılaştığı belirlenmiştir. Buna göre sosyal medya kullanım süresi daha yüksek olan katılımcıların kırılğan narsisizm düzeyleri de daha yüksektir.

İkinci olarak çalışma sonuçları kırılğan narsisizmin, sosyal medyada fiziksel özellikleri arkadaşlar ile karşılaştırma yapmaya göre anlamlı düzeyde farklılaştığını göstermektedir [$F(2,439)=26,55$, $p < .001$]. Sosyal medyada fiziksel özellikleri arkadaşlar ile kıyaslama değişkeninde grup farkları Post-Hoc testlerinden Bonferroni ile incelenmiştir. Sonuç olarak; kesinlikle katılmıyorum-katılmıyorum ($M=21,47$; $SS=4,78$) yanıtı veren katılımcıların kararsızım ($M=24,24$; $SS=4,47$) ve kesinlikle katılıyorum-katılıyorum ($M=25,24$; $SS=4,84$) yanıtı veren katılımcılar ile anlamlı

düzeyde farklılaştığı görülmüştür. Ek olarak online ortamda fiziksel özelliklerini arkadaşları ile karşılaştırıp karşılaştırmadığı konusunda kararsız kaldığı yanıtı veren katılımcıların (M=24,24; SS=4,47) kırılğan narsisizm puanlarının kesinlikle katılıyorum-katılıyorum (M=25,24; SS=4,84) yanıtı veren katılımcılar ile anlamlı düzeyde farklılaştığı görülmüştür. Bir başka deyişle sosyal medya üzerinden fiziksel özelliklerini arkadaşları ile karşılaştırmadığını bildiren katılımcıların kırılğan narsisizm puanları konuya ilişkin kararsız kaldığını ve kıyaslama yaptığını bildiren katılımcılara göre; konu hakkında kararsız kaldığını bildiren katılımcıların kırılğan narsisizm puanları da karşılaştırma yaptığını ifade edenlere göre daha düşüktür.

Son olarak kırılğan narsisizmin sosyal medyada fiziksel özellikleri ünlüler ile karşılaştırma değişkenine göre anlamlı düzeyde farklılaştığı belirlenmiş olup farklılaşan gruplar Post-Hoc testlerinden Bonferroni ile incelenmiştir [F(2,439)=16,25, p<.001]. Sonuçlara göre kesinlikle katılmıyorum-katılmıyorum yanıtı veren katılımcıların (M=21,75; SS=4,94) kararsızım (M=24,66; SS=4,36) ve kesinlikle katılıyorum-katılıyorum (M=24,38; SS=4,82) yanıtı veren katılımcılarla anlamlı düzeyde farklılaştığı görülmüştür. Bu bilgilerden sosyal medyada fiziksel özelliklerini ünlüler ile kıyaslamadığını belirten katılımcıların kırılğan narsisizm puanlarının konuya kararsız kaldığını ve fiziksel özelliklerini ünlüler ile karşılaştırdığını belirten katılımcılardan daha düşük olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Kırılğan narsisizm ve sosyal medya kullanım özellikleri arasındaki ilişkiye yönelik Tablo 5.10 incelendiğinde değişkenler arası anlamlı olduğu görülen başka ilişkiye rastlanmamıştır.

5.4.4 Algılanan Ebeveynlik Biçimlerine Göre Sosyal Medya Kullanım Özelliklerinin İncelenmesi

Çalışma kapsamında algılanan ebeveynlik biçimleri Young Ebeveynlik Ölçeği'nde verilen on boyut üzerinden incelenmektedir. Bu sebeple anne ve babaların ebeveynlik biçimlerine ilişkin söz konusu on alt boyut için katılımcıların sosyal medya kullanım özellikleri ayrı ayrı ele alınmıştır. İlgili analizler sosyal medya kullanım özellikleri kapsamındaki değişkenler üç ve üzerinde grup içerdiğinden tek yönlü varyans analizi (One-Way Anova) ile yapılmıştır.

5.4.4.1 Algılanan Kuralcı Ebeveynlik Biçiminin Sosyal Medya Kullanım Özelliklerine Göre İncelenmesi

Anne ve babadan algılanan kuralcı ebeveynlik biçiminin katılımcıların sosyal medya kullanım özellikleri ile ilişkisi incelenmiştir. Yapılan analizlerde anneden ve babadan algılanan kuralcı ebeveynlik biçimine göre katılımcıların sosyal medyada geçirdikleri zaman, kullandıkları sosyal medya sayısı ve sosyal medyada paylaşımda bulunma sıklıkları anlamlı düzeyde farklılaşmamaktadır. İlgili analizlere Tablo 5.11’de yer verilmiştir.

Tablo 5.11 Algılanan Kuralcı Ebeveynlik Biçiminin Sosyal Medya Kullanım Özelliklerine Göre İncelenmesi

	Algılanan Ebeveyn Tutumu								
	Kuralcı Anne					Kuralcı Baba			
	n	Ort	SS	t/F	p	Ort.	SS	t/F	p
Sosyal medyada geçirilen zaman				1,220	,302			,442	,723
1 saatten az	16	27,06	12,17			29,44	18,44		
1-2 saat	123	29,73	12,97			31,04	13,41		
3-4 saat	202	29,58	13,54			30,28	14,29		
5 saat ve üzeri	101	32,30	15,70			32,14	14,49		
Kullanılan sosyal medya sayısı				1,278	,278			1,097	,357
0-1 adet	97	27,40	13,26			29,24	14,07		
2 adet	136	31,21	14,59			30,13	13,82		
3 adet	118	31,00	13,47			32,31	13,66		
4 adet	62	30,60	13,47			32,97	16,52		
5 ve üzeri adet	29	30,03	14,73			29,69	13,63		
Sosyal medyada paylaşım sıklığı				,756	,554			1,550	,187
Her gün	19	33,89	15,02			28,89	18,55		
Haftada bir	33	31,18	13,69			32,76	15,21		
Zaman zaman	163	30,16	13,78			31,99	14,88		
Nadiren	181	30,20	13,84			30,39	13,10		
Hiç	46	27,67	14,20			28,37	13,57		
Sosyal medyada fiziksel özellikleri arkadaşlarla kıyaslama				5,014	,007*			10,840	,000**
Kesinlikle kıyaslamam-Kıyaslamam	271	28,52	13,30			28,46	13,51		
Kararsızım	78	32,23	13,44			33,92	14,60		
Kesinlikle kıyaslarım-Kıyaslarım	93	33,16	15,25			35,40	14,55		
Sosyal medyada fiziksel özellikleri ünlülerle kıyaslama				4,982	,007*			7,043	,001*
Kesinlikle kıyaslamam-Kıyaslamam	280	28,59	13,20			29,00	13,36		
Kararsızım	56	32,43	13,48			33,20	14,13		
Kesinlikle kıyaslarım-Kıyaslarım	106	33,08	15,27			34,63	15,68		

Not: *p<01, **p<.001

Çalışmada dahilinde yapılan analizlerde ilk olarak anneden algılanan kuralcı tutumun katılımcıların sosyal medyada fiziksel özelliklerini arkadaşları ile

karşılaştırma düzeyine göre anlamlı şekilde farklılaştığı bulunmuştur [$F(2,439)=5,01$, $p<.01$]. Farklılaşan grupları belirlemek amacıyla yapılan Bonferroni yöntemi kullanılmıştır. Sonuç olarak sosyal medyada fiziksel özelliklerini arkadaşları ile karşılaştırma konusunda kesinlikle katılmıyorum-katılmıyorum yanıtı veren katılımcıların ($M=28,52$; $SS=13,29$) annelerinden algıladıkları kuralcı tutumun sosyal medyada fiziksel özelliklerini arkadaşları ile kıyaslama konusuna kesinlikle katılıyorum-katılıyorum yanıtı veren katılımcılar ($M=33,16$; $SS=15,25$) ile anlamlı düzeyde farklılaştığı bulunmuştur. Bir başka deyişle sosyal medyada fiziksel özelliklerini arkadaşları ile kıyaslamadığını belirten katılımcıların algıladıkları kuralcı anne tutumu kıyas yaptığını belirten katılımcılardan daha düşüktür.

İkinci olarak sosyal medyada fiziksel özellikleri ünlüler ile kıyaslama değişkeni de anneden algılanan kuralcı tutum açısından anlamlı düzeyde farklılık göstermektedir [$F(2,439)=4,98$ $p<.01$]. Hangi gruplar arasında fark olduğunu belirlemek için uygulanan Bonferroni yöntemi kullanılmıştır. İlgili analiz sonucunda sosyal medyada fiziksel özelliklerini ünlüler ile kesinlikle karşılaştırdığını-karşılaştırdığını ifade eden katılımcıların ($M=33,08$; $SS=15,27$) annelerinden algıladıkları kuralcı ebeveyn tutumu sosyal medyada fiziksel özelliklerini ünlüler ile kesinlikle karşılaştırmadığını-karşılaştırmadığını ($M=28,59$; $SS=13,20$) ifade eden katılımcılara göre anlamlı düzeyde daha yüksektir.

Diğer bir incelenen değişken olan babadan algılanan kuralcı tutum, sosyal medyada fiziksel özellikleri arkadaşlar ile karşılaştırma düzeyine göre anlamlı şekilde farklılaşmaktadır [$F(2,439)=10,84$, $p<.001$]. Farklılaşan gruplar Bonferroni yöntemi ile incelenmiş olup analiz sonuçlarına göre sosyal medyada fiziksel özelliklerini arkadaşları ile kesinlikle karşılaştırmadığını-karşılaştırmadığını ifade eden katılımcıların ($M=28,46$; $SS=13,88$) algıladıkları kuralcı baba tutumu konuya karşı kararsız kaldığını ifade eden ($M=33,92$; $SS=14,60$) ve kesinlikle karşılaştırdığını-karşılaştırdığını ifade eden katılımcılara ($M=35,40$; $SS=14,55$) göre anlamlı düzeyde daha düşüktür.

Son olarak algılanan kuralcı baba tutumu katılımcıların sosyal medyada ünlüler ile fiziksel özelliklerini karşılaştırma düzeyine göre de anlamlı şekilde farklılaşmaktadır [$F(2,439)=7,04$, $p<.01$]. Bununla birlikte gruplarda varyansın homojen olmadığı belirlendiğinden grup karşılaştırmaları Dunnett T3 yöntemi ile incelenmiştir. Analiz sonuçlarına göre sosyal medyada ünlüler ile fiziksel özelliklerini kesinlikle karşılaştırmadığını-karşılaştırmadığını belirten katılımcıların ($M=29,00$;

SS=13,36) babalarından algıladıkları kuralcı ebeveynlik biçimi kesinlikle karşılaştırdığını-karşılaştırdığını belirten katılımcılara (M=34,63; SS=15,68) göre anlamlı düzeyde daha düşüktür. Algılanan kuralcı ebeveyn tutumu ve sosyal medya kullanım özellikleri arasındaki ilişkiye yönelik Tablo 5.11 incelendiğinde değişkenler arası anlamlı olduğu görülen başka ilişkiye rastlanmamıştır.

5.4.4.2 Algılanan Küçümseyici Ebeveynlik Biçiminin Sosyal Medya Kullanım Özelliklerine Göre İncelenmesi

Anne ve babadan algılanan küçümseyici ebeveynlik biçiminin katılımcıların sosyal medya kullanım özellikleri ile ilişkisi incelenmiştir. Yapılan analizlerde anneden algılanan küçümseyici ebeveynlik tutumunun sosyal medya kullanım özellikleri ile anlamlı bir ilişkisi olmadığı belirlenmiştir. Babadan algılanan küçümseyici ebeveynlik biçimine göre ise katılımcıların sosyal medyada geçirdikleri zaman, kullandıkları sosyal medya sayısı, sosyal medyada paylaşımda bulunma sıklıkları ve sosyal medyada fiziksel özellikleri ünlüler ile karşılaştırma seviyesi anlamlı düzeyde farklılaşmamaktadır. İlgili analizlere Tablo 5.12’de yer verilmiştir.

Tablo 5.12 Algılanan Küçümseyici Ebeveynlik Biçiminin Sosyal Medya Kullanım Özelliklerine Göre İncelenmesi

	Algılanan Ebeveyn Tutumu								
	Küçümseyici Anne				Küçümseyici Baba				
	n	Ort	SS	t/F	p	Ort.	SS	t/F	p
Sosyal medyada geçirilen zaman				1,047	,371			,904	,439
1 saatten az	16	11,69	3,63			16,69	10,68		
1-2 saat	123	14,37	9,39			13,96	8,66		
3-4 saat	202	13,86	8,20			13,90	8,04		
5 saat ve üzeri	101	15,31	10,21			15,06	8,89		
Kullanılan sosyal medya sayısı				,614	,653			,416	,797
0-1 adet	97	13,59	8,84			13,70	7,91		
2 adet	136	14,80	9,34			14,50	8,56		
3 adet	118	13,72	8,03			14,06	7,98		
4 adet	62	14,35	8,80			14,37	9,08		
5 ve üzeri adet	29	15,90	10,99			15,90	11,10		
Sosyal medyada paylaşım sıklığı				1,390	,237			2,220	,066
Her gün	19	18,74	13,37			19,74	15,58		
Haftada bir	33	14,94	9,57			15,15	10,89		
Zaman zaman	163	13,85	8,67			13,91	7,60		
Nadiren	181	14,18	8,29			13,96	7,77		
Hiç	46	13,65	9,42			13,98	8,06		
Sosyal medyada fiziksel özellikleri arkadaşlarla kıyaslama				1,648	,194			4,833	,008*
Kesinlikle kıyaslamam-Kıyaslamam	271	13,70	8,52			13,38	7,84		
Kararsızım	78	14,59	8,66			14,77	8,75		
Kesinlikle kıyaslarım-Kıyaslarım	93	15,60	10,17			16,48	9,76		

Tablo 5.12 (devamı) Algılanan Küçümseyici Ebeveynlik Biçiminin Sosyal Medya Kullanım Özelliklerine Göre İncelenmesi

		Algılanan Ebeveyn Tutumu					
		Küçümseyici Anne			Küçümseyici Baba		
Sosyal medyada fiziksel özellikleri ünlülerle kıyaslama		1,356	,259		1,687	,186	
Kesinlikle kıyaslamam-Kıyaslamam	280	13,76	8,67	13,78	8,14		
Kararsızım	56	14,50	7,66	14,38	7,87		
Kesinlikle kıyaslarım-Kıyaslarım	106	15,42	10,11	15,56	9,67		

Not: *p<.01

Araştırma kapsamında yapılan analizlerde sosyal medyada fiziksel özellikleri arkadaşlar ile kıyaslama düzeyinin babadan algılanan küçümseyici ebeveynlik biçimi açısından anlamlı düzeyde farklılaştığı bulunmuştur [$F(2,439)=4,83$, $p<.01$]. Gruplarda varyansın homojen olmadığı tespit edildiğinden grup farklarını incelemek amacıyla uygulanan Dunnett T3 testine göre sosyal medyada fiziksel özellikleri arkadaşlar ile karşılaştırma konusunda kesinlikle kıyaslamıyorum-kıyaslamıyorum yanıtı veren katılımcıların ($M=13,38$; $SS=7,84$) algıladıkları küçümseyici baba tutumu kesinlikle kıyasladığımı-kıyasladığımı belirten katılımcılara ($M=16,48$; $SS=9,76$) göre anlamlı düzeyde daha düşüktür. Algılanan küçümseyici ebeveyn tutumu ve sosyal medya kullanım özellikleri arasındaki ilişkiye yönelik Tablo 5.12 incelendiğinde değişkenler arası anlamlı olduğu görülen başka ilişkiye rastlanmamıştır.

5.4.4.3 Algılanan Duygusal Bakımdan Yoksun Bırakan Ebeveynlik Biçiminin Sosyal Medya Kullanım Özelliklerine Göre İncelenmesi

Anne ve babadan algılanan duygusal bakımdan yoksun bırakan ebeveynlik biçiminin katılımcıların sosyal medya kullanım özellikleri ile ilişkisi incelenmiştir. Yapılan analizlerde anneden ve babadan algılanan duygusal bakımdan yoksun bırakan ebeveynlik tutumunun sosyal medya kullanım özellikleri ile anlamlı bir ilişkisi olmadığı belirlenmiştir. İlgili analizlere Tablo 5.13'te yer verilmiştir.

Tablo 5.13 Algılanan Duygusal Bakımdan Yoksun Bırakan Ebeveynlik Biçiminin Sosyal Medya Kullanım Özelliklerine Göre İncelenmesi

	Algılanan Ebeveyn Tutumu									
	Duygusal Bakımdan Yoksun Bırakan Anne					Duygusal Bakımdan Yoksun Bırakan Baba				
	n	Ort	SS	t/F	p	Ort.	SS	t/F	p	
Sosyal medyada geçirilen zaman				,957	,413			,523	,667	
1 saatten az	16	16,50	7,06			24,88	12,02			
1-2 saat	123	19,71	9,67			22,78	10,02			
3-4 saat	202	18,31	9,13			22,01	10,32			
5 saat ve üzeri	101	18,40	8,93			22,02	9,36			
Kullanılan sosyal medya sayısı				,968	,425			,862	,487	
0-1 adet	97	18,85	9,07			23,28	9,54			
2 adet	136	19,65	9,10			22,96	10,32			
3 adet	118	17,93	9,21			21,54	9,81			
4 adet	62	17,27	9,16			20,85	10,49			
5 ve üzeri adet	29	19,21	9,77			22,55	10,84			
Sosyal medyada paylaşım sıklığı				1,077	,368			1,901	,109	
Her gün	19	21,74	9,50			27,37	12,03			
Haftada bir	33	20,70	8,89			23,09	9,10			
Zaman zaman	163	18,23	9,24			21,52	9,96			
Nadiren	181	18,40	9,37			21,96	10,06			
Hiç	46	18,39	8,14			24,02	9,89			
Sosyal medyada fiziksel özellikleri arkadaşlarla kıyaslama				,153	,859			3,011	,050	
Kesinlikle kıyaslamam-Kıyaslamam	271	18,52	9,17			21,50	9,85			
Kararsızım	78	18,56	8,97			22,72	9,99			
Kesinlikle kıyaslarım-Kıyaslarım	93	19,12	9,43			24,42	10,55			
Sosyal medyada fiziksel özellikleri ünlülerle kıyaslama				,135	,874			,249	,780	
Kesinlikle kıyaslamam-Kıyaslamam	280	18,68	9,45			22,10	10,33			
Kararsızım	56	19,11	8,46			22,39	8,78			
Kesinlikle kıyaslarım-Kıyaslarım	106	18,33	8,86			22,91	10,08			

Algılanan duygusal bakımdan yoksun bırakan ebeveyn tutumu ve sosyal medya kullanım özellikleri arasındaki ilişkiye yönelik Tablo 5.13 incelendiğinde değişkenler arası anlamlı olduğu görülen ilişkiye rastlanmamıştır.

5.4.4.4 Algılanan Sömürücü Ebeveynlik Biçiminin Sosyal Medya Kullanım Özelliklerine Göre İncelenmesi

Anne ve babadan algılanan sömürücü ebeveynlik biçiminin katılımcıların sosyal medya kullanım özellikleri ile ilişkisi incelenmiştir. Yapılan analizlerde anneden algılanan sömürücü ebeveynlik tutumunun sosyal medya kullanım özellikleri ile anlamlı bir ilişkisi olmadığı belirlenmiştir. Babadan algılanan sömürücü ebeveynlik biçimine göre ise katılımcıların sosyal medyada geçirdikleri zaman, kullandıkları sosyal medya sayısı ve sosyal medyada fiziksel özellikleri arkadaşlar ve ünlüler ile

karşılaştırma seviyesi anlamlı düzeyde farklılaşmamaktadır. İlgili analizlere Tablo 5.14'te yer verilmiştir.

Tablo 5.14 Algılanan Sömürücü Ebeveynlik Biçiminin Sosyal Medya Kullanım Özelliklerine Göre İncelenmesi

	Algılanan Ebeveyn Tutumu									
	Sömürücü Anne					Sömürücü Baba				
	n	Ort	SS	t/F	p	Ort.	SS	t/F	p	
Sosyal medyada geçirilen zaman				2,003	,113			,347	,791	
1 saatten az	16	7,00	,00			8,44	1,93			
1-2 saat	123	8,59	4,27			8,81	3,81			
3-4 saat	202	8,01	2,69			8,77	3,60			
5 saat ve üzeri	101	8,83	4,91			9,19	4,59			
Kullanılan sosyal medya sayısı				,434	,784			,193	,942	
0-1 adet	97	8,27	3,94			8,78	3,21			
2 adet	136	8,35	3,31			8,70	3,49			
3 adet	118	8,03	3,19			8,98	4,36			
4 adet	62	8,77	5,24			9,16	4,61			
5 ve üzeri adet	29	8,55	3,37			8,83	3,70			
Sosyal medyada paylaşım sıklığı				1,351	,250			3,942	,004*	
Her gün	19	10,11	4,61			12,05	7,38			
Haftada bir	33	7,85	2,03			8,12	2,36			
Zaman zaman	163	8,42	4,03			8,91	4,02			
Nadiren	181	8,14	3,34			8,58	3,18			
Hiç	46	8,26	4,58			9,07	4,02			
Sosyal medyada fiziksel özellikleri arkadaşlarla kıyaslama				,436	,647			2,003	,136	
Kesinlikle kıyaslamam-Kıyaslamam	271	8,21	3,64			8,62	3,52			
Kararsızım	78	8,32	4,43			8,94	4,51			
Kesinlikle kıyaslarım-Kıyaslarım	93	8,63	3,43			9,54	4,14			
Sosyal medyada fiziksel özellikleri ünlülerle kıyaslama				,784	,457			2,025	,133	
Kesinlikle kıyaslamam-Kıyaslamam	280	8,16	3,46			8,64	3,45			
Kararsızım	56	8,73	5,31			8,75	4,43			
Kesinlikle kıyaslarım-Kıyaslarım	106	8,54	3,47			9,52	4,46			

Not: *p<.01

Babadan algılanan sömürücü ebeveynlik biçimi katılımcıların sosyal medyada paylaşımında bulunma sıklığına göre anlamlı düzeyde farklılaşmaktadır [F(4,437)=3,94, p<.01]. Farklılaşan grupları belirlemek amacıyla kullanılan Bonferroni yöntemi sonucunda; sosyal medya kanallarında her gün paylaşımında bulunan katılımcıların (M=12,05; SS=7,38) algıladıkları sömürücü baba tutumu haftada bir (M=8,12; SS=2,36), zaman zaman (M=8,91; SS=4,02), nadiren paylaşımında bulunan (M=8,58; SS=3,18) ve hiç paylaşımında bulunmayan (M=9,07; SS=4,02) katılımcılara göre anlamlı düzeyde daha yüksek olduğu görülmüştür. Algılanan sömürücü ebeveyn tutumu ve sosyal medya kullanım özellikleri arasındaki ilişkiye yönelik Tablo 5.14

incelendiğinde değişkenler arası anlamlı olduğu görülen başka ilişkiye rastlanmamıştır.

5.4.4.5 Algılanan Aşırı Koruyucu Ebeveynlik Biçiminin Sosyal Medya Kullanım Özelliklerine Göre İncelenmesi

Anne ve babadan algılanan aşırı koruyucu ebeveynlik biçiminin katılımcıların sosyal medya kullanım özellikleri ile ilişkisi incelenmiştir. Yapılan analizlerde babadan algılanan aşırı koruyucu ebeveynlik tutumunun sosyal medya kullanım özellikleri ile anlamlı bir ilişkisi olmadığı belirlenmiştir. Anneden algılanan aşırı koruyucu ebeveynlik biçimi ise katılımcıların kullandıkları sosyal medya sayısı, sosyal medyada paylaşımında bulunma sıklığı ve sosyal medyada fiziksel özellikleri arkadaşlar ve ünlüler ile karşılaştırma seviyesi anlamlı düzeyde farklılaşmamaktadır. İlgili analizlere Tablo 5.15’te yer verilmiştir.

Tablo 5.15 Algılanan Aşırı Koruyucu Ebeveynlik Biçiminin Sosyal Medya Kullanım Özelliklerine Göre İncelenmesi

	Algılanan Ebeveyn Tutumu								
	Aşırı Koruyucu Anne				Aşırı Koruyucu Baba				
	n	Ort	SS	t/F	p	Ort.	SS	t/F	p
Sosyal medyada geçirilen zaman				2,940	,033*			1,888	,131
1 saatten az	16	21,69	6,30			20,13	5,73		
1-2 saat	123	21,37	7,72			18,78	6,48		
3-4 saat	202	21,36	7,59			19,30	6,92		
5 saat ve üzeri	101	23,90	7,23			20,79	6,20		
Kullanılan sosyal medya sayısı				,248	,911			,497	,738
0-1 adet	97	21,49	8,38			19,19	7,51		
2 adet	136	21,83	7,86			19,32	6,84		
3 adet	118	22,17	7,33			19,40	6,02		
4 adet	62	22,10	7,16			20,52	6,52		
5 ve üzeri adet	29	22,93	4,61			20,03	4,89		
Sosyal medyada paylaşım sıklığı				,835	,504			1,511	,198
Her gün	19	20,37	6,21			16,53	5,28		
Haftada bir	33	21,70	8,21			20,00	6,82		
Zaman zaman	163	21,36	7,52			19,12	6,39		
Nadiren	181	22,60	7,23			20,09	6,56		
Hiç	46	22,39	8,88			19,61	7,74		
Sosyal medyada fiziksel özellikleri arkadaşlarla kıyaslama				2,871	,058			1,281	,279
Kesinlikle kıyaslamam-Kıyaslamam	271	21,28	6,92			19,13	6,11		
Kararsızım	78	22,79	7,63			20,21	6,81		
Kesinlikle kıyaslarım-Kıyaslarım	93	23,22	8,97			20,12	7,78		
Sosyal medyada fiziksel özellikleri ünlülerle kıyaslama				1,527	,218			1,389	,250
Kesinlikle kıyaslamam-Kıyaslamam	280	21,52	7,13			19,15	6,09		
Kararsızım	56	22,16	7,46			19,80	6,72		
Kesinlikle kıyaslarım-Kıyaslarım	106	23,01	8,58			20,38	7,78		

Not: *p<.05

Anneden algılanan aşırı koruyucu ebeveynlik biçimi katılımcıların sosyal medyada geçirdikleri zamana göre anlamlı şekilde farklılaşmaktadır [$F(3,438)=2,94$, $p<.05$]. İlgili değişkenlerde farklılaşan grupları belirlemek amacıyla Post-Hoc testlerinden Bonferroni yöntemi kullanılmıştır. Analiz sonucuna göre sosyal medyada 5 saat ve üzerinde zaman geçiren katılımcıların ($M=23,90$; $SS=7,23$) annelerinden algıladıkları aşırı koruyucu ebeveyn tutumu günlük 3-4 saat geçiren katılımcılar ($M=21,36$; $SS=7,59$) ile anlamlı düzeyde farklılaşmaktadır. Buna göre anneden algılanan aşırı koruyucu tutum sosyal medyada daha çok zaman geçiren katılımcılarda daha yüksek düzeydedir. Algılanan aşırı koruyucu ebeveyn tutumu ve sosyal medya kullanım özellikleri arasındaki ilişkiye yönelik Tablo 5.15 incelendiğinde değişkenler arası anlamlı olduğu görülen başka ilişkiye rastlanmamıştır.

5.4.4.6 Algılanan Başarı Odaklı Ebeveynlik Biçiminin Sosyal Medya Kullanım Özelliklerine Göre İncelenmesi

Anne ve babadan algılanan başarı odaklı ebeveynlik biçiminin katılımcıların sosyal medya kullanım özellikleri ile ilişkisi incelenmiştir. Yapılan analizlerde anneden algılanan başarı odaklı ebeveynlik tutumunun sosyal medya kullanım özellikleri ile ilişkisine bakıldığında sosyal medyada paylaşım sıklığı ve sosyal medya üzerinden fiziksel özellikleri ünlüler ile karşılaştırma değişkenleri açısından anlamlı farklılık olmadığı belirlenmiştir. Babadan algılanan başarı odaklı ebeveynlik biçimine göre ise katılımcıların kullandıkları sosyal medya sayısına göre anlamlı şekilde farklılaşmamaktadır. İlgili analizlere Tablo 5.16'da yer verilmiştir.

Tablo 5.16 Algılanan Başarı Odaklı Ebeveynlik Biçiminin Sosyal Medya Kullanım Özelliklerine Göre İncelenmesi

	Algılanan Ebeveyn Tutumu								
	Başarı Odaklı Anne				Başarı Odaklı Baba				
	n	Ort	SS	t/F	p	Ort.	SS	t/F	p
Sosyal medyada geçirilen zaman				4,471	,004**			2,674	,047*
1 saatten az	16	13,94	6,16			14,56	6,95		
1-2 saat	123	15,20	5,69			15,54	5,61		
3-4 saat	202	15,55	6,01			15,79	6,27		
5 saat ve üzeri	101	17,77	6,77			17,55	6,64		

Tablo 5.16 (devamı) Algılanan Başarı Odaklı Ebeveynlik Biçiminin Sosyal Medya Kullanım Özelliklerine Göre İncelenmesi

	Algılanan Ebeveyn Tutumu						
	Başarı Odaklı Anne			Başarı Odaklı Baba			
Kullanılan sosyal medya sayısı				3,193	,013*	2,071	,084
0-1 adet	97	14,13	6,39			14,91	6,58
2 adet	136	16,65	6,22			16,26	6,26
3 adet	118	16,55	5,73			16,65	5,83
4 adet	62	16,32	6,21			17,16	6,71
5 ve üzeri adet	29	14,76	6,11			14,52	5,00
Sosyal medyada paylaşım sıklığı				2,222	,066	3,339	,010*
Her gün	19	15,79	6,20			14,16	5,42
Haftada bir	33	17,27	7,26			17,27	7,15
Zaman zaman	163	16,12	6,35			16,76	6,46
Nadiren	181	16,07	5,87			16,12	5,80
Hiç	46	13,52	5,61			13,46	6,12
Sosyal medyada fiziksel özellikleri arkadaşlarla kıyaslama				4,983	,007**	5,471	,005**
Kesinlikle kıyaslamam-Kıyaslamam	271	15,20	5,92			15,34	6,05
Kararsızım	78	16,62	6,45			16,79	6,25
Kesinlikle kıyaslarım-Kıyaslarım	93	17,37	6,44			17,65	6,48
Sosyal medyada fiziksel özellikleri ünlülerle kıyaslama				2,380	,094	3,561	,029*
Kesinlikle kıyaslamam-Kıyaslamam	280	15,49	6,05			15,70	5,52
Kararsızım	56	15,88	5,65			17,48	6,80
Kesinlikle kıyaslarım-Kıyaslarım	106	17,02	6,70			16,08	6,24

Not: *p<.05, **p<.01

İlk olarak yapılan analizlere göre algılanan başarı odaklı anne tutumu katılımcıların sosyal medyada günlük geçirdikleri süreye göre anlamlı düzeyde farklılaşmaktadır [F(3,438)=4,47, p<.01]. Sosyal medyada geçirilen süreye yönelik hangi gruplar arasında fark olduğunu incelemek adına kullanılan Bonferroni yöntemine göre sosyal medyada günlük 5 saat ve üzerinde zaman geçiren katılımcıların (M=17,77; SS=6,77) algıladıkları başarı odaklı anne tutumu sosyal medyada günlük 1-2 saat zaman geçiren katılımcılar (M=15,20; SS=5,69) ile günlük 3-4 saat zaman geçiren (M=15,55; SS=6,01) katılımcılara göre anlamlı düzeyde daha yüksektir.

Bir sonraki aşamada analiz sonuçları anneden algılanan başarı odaklı, koşullu tutumun katılımcıların kullandıkları sosyal medya sayısına göre anlamlı düzeyde farklılaştığını göstermektedir [F(4,437)=3,19, p<.05]. Bonferroni yöntemi ile farklılaşan gruplar incelendiğinde bir adet sosyal medyası olan ya da hiç sosyal medya kullanmayan katılımcıların (M=14,13; SS=6,39) algıladıkları başarı odaklı anne tutumunun iki sosyal medya kanalı kullanan (M=16,65; SS=6,22) ve üç adet sosyal medya kanalı kullanan katılımcılara (M=16,55; SS=5,73) göre anlamlı düzeyde daha düşük olduğu görülmüştür.

Ek olarak anneden algılanan başarı odaklı tutum sosyal medyada fiziksel özellikleri arkadaşlar ile karşılaştırma düzeyine göre anlamlı şekilde farklılaşmaktadır [F(2,439)=4,98, p<.01]. Bonferroni yöntemi ile incelenen grup farklarında arkadaşları ile online ortamda fiziksel özelliklerini kesinlikle karşılaştırmadığını-karşılaştırmadığını (M=15,20; SS=5,92) ifade eden katılımcıların annelerinden algıladıkları başarı odaklı tutum kesinlikle karşılaştırdığını-karşılaştırdığını (M=17,37; SS=6,44) ifade eden katılımcılardan daha düşüktür.

Bir diğer değişken olan babadan algılanan başarı odaklı tutumun, katılımcıların sosyal medya kullanım sıklığına göre anlamlı düzeyde farklılaştığı sonucuna ulaşılmıştır [F(3,438)=2,67, p<.05]. Bununla birlikte farklılığın hangi gruplarda olduğu belirlemek amacıyla Post-Hoc testlerinden Bonferroni yöntemi ile gerçekleştirilen analizlerde anlamlı düzeyde farklılaşan gruplar olmadığı görülmüştür.

Ayrıca analizlerde algılanan başarı odaklı baba tutumunun sosyal medyada paylaşım sıklığına göre anlamlı düzeyde farklılaştığı belirlenmiş olup [F(4,437)=3,34, p<.05] Bonferroni yöntemi ile incelenen grup farklarında sosyal medyada zaman zaman paylaşımda bulunan kişilerin (M=16,76; SS=6,46) babalarından algıladıkları başarı odaklı ebeveyn tutumunun sosyal medyada hiç paylaşımda bulunmayan katılımcılara (M=13,46; SS=6,12) göre anlamlı düzeyde daha yüksek olduğu bulunmuştur.

Bir başka analiz sonucuna göre algılanan başarı odaklı baba tutumu online ortamda fiziksel özellikleri arkadaşlar ile karşılaştırma düzeyine göre anlamlı şekilde farklılaşmaktadır [F(2,439)=5,47, p<.01]. Bonferroni yöntemi ile incelenen grup farklarında arkadaşları ile online ortamda fiziksel özelliklerini kesinlikle karşılaştırdığını-karşılaştırdığını (M=15,34; SS=6,05) ifade eden katılımcıların annelerinden algıladıkları başarı odaklı tutum kesinlikle karşılaştırmadığını-karşılaştırmadığını (M=17,65; SS=6,48) ifade eden katılımcılardan daha düşüktür.

Son olarak sosyal medyada fiziksel özellikleri ünlüler ile kıyaslama düzeyine göre babadan algılanan başarı odaklı tutumun anlamlı düzeyde farklılaştığı bulunmuştur F(2,439)=3,56, p<.05]. Farklılaşan grupları belirlemek gruplarda varyanslar homojen olmadığından Dunnett T3 yöntemi kullanılmıştır. Buna göre fiziksel özelliklerini online ortamda ünlüler ile kesinlikle karşılaştırmadığını-karşılaştırmadığını (M=15,63; SS=6,10) ifade eden katılımcıların babalarından algıladıkları başarı odaklı tutum kesinlikle karşılaştırdığını-karşılaştırdığını (M=17,48; SS=6,80) ifade eden katılımcılardan daha düşüktür. Algılanan başarı odaklı

ebeveyn tutumu ve sosyal medya kullanım özellikleri arasındaki ilişkiye yönelik Tablo 5.16 incelendiğinde değişkenler arası anlamlı olduğu görülen başka ilişkiye rastlanmamıştır.

5.4.4.7 Algılanan Aşırı İzin Verici Ebeveynlik Biçiminin Sosyal Medya Kullanım Özelliklerine Göre İncelenmesi

Anne ve babadan algılanan aşırı izin verici ebeveynlik biçiminin katılımcıların sosyal medya kullanım özellikleri ile ilişkisi incelenmiştir. Yapılan analizlerde anneden ve babadan algılanan aşırı izin verici ebeveynlik tutumunun sosyal medya kullanım özellikleri ile ilişkili olmadığı; günlük sosyal medyada geçirilen süre, kullanılan sosyal medya sayısı, sosyal medyada paylaşım sıklığı ve sosyal medyada fiziksel özellikleri arkadaşlar ve ünlüler ile karşılaştırma değişkenleri açısından anlamlı farklılık göstermediği belirlenmiştir. İlgili analizlere Tablo 5.17’de yer verilmiştir.

Tablo 5.17 Algılanan Aşırı İzin Verici Ebeveynlik Biçiminin Sosyal Medya Kullanım Özelliklerine Göre İncelenmesi

	Algılanan Ebeveyn Tutumu								
	Aşırı İzin Verici Anne				Aşırı İzin Verici Baba				
	n	Ort	SS	t/F	p	Ort.	SS	t/F	p
Sosyal medyada geçirilen zaman				,497	,685			,174	,914
1 saatten az	16	8,19	2,43			9,75	3,77		
1-2 saat	123	9,22	4,25			9,55	4,45		
3-4 saat	202	9,17	3,87			9,52	4,48		
5 saat ve üzeri	101	9,44	3,47			9,89	4,20		
Kullanılan sosyal medya sayısı				,379	,824			,665	,616
0-1 adet	97	9,34	3,75			9,45	3,88		
2 adet	136	8,90	3,72			9,76	5,04		
3 adet	118	9,38	4,35			9,58	4,24		
4 adet	62	9,19	3,07			9,18	3,50		
5 ve üzeri adet	29	9,59	4,20			10,69	4,87		
Sosyal medyada paylaşım sıklığı				2,302	,058			2,187	,070
Her gün	19	10,00	4,31			10,58	4,97		
Haftada bir	33	9,88	4,55			9,70	4,40		
Zaman zaman	163	8,55	3,07			8,93	3,90		
Nadiren	181	9,39	3,86			9,84	4,50		
Hiç	46	10,04	5,13			10,78	4,94		
Sosyal medyada fiziksel özellikleri arkadaşlarla kıyaslama				2,191	,113			2,324	,099
Kesinlikle kıyaslamam-Kıyaslamam	271	9,18	4,03			9,58	4,48		
Kararsızım	78	8,59	3,25			8,91	3,70		
Kesinlikle kıyaslarım-Kıyaslarım	93	9,82	3,72			10,34	4,53		
Sosyal medyada fiziksel özellikleri ünlülerle kıyaslama				,086	,917			,185	,831
Kesinlikle kıyaslamam-Kıyaslamam	280	9,26	4,01			9,56	4,40		
Kararsızım	56	9,23	3,88			9,52	4,32		
Kesinlikle kıyaslarım-Kıyaslarım	106	9,08	3,40			9,85	4,38		

Algılanan aşırı izin verici ebeveyn tutumu ve sosyal medya kullanım özellikleri arasındaki ilişkiye yönelik Tablo 5.17. incelendiğinde değişkenler arası anlamlı olduğu görülen ilişkiye rastlanmamıştır.

5.4.4.8 Algılanan Kötümser Ebeveynlik Biçiminin Sosyal Medya Kullanım Özelliklerine Göre İncelenmesi

Anne ve babadan algılanan kötümser ebeveynlik biçiminin katılımcıların sosyal medya kullanım özellikleri ile ilişkisi incelenmiştir. Yapılan analizlerde anneden ve babadan algılanan kötümser ebeveynlik tutumunun günlük sosyal medyada geçirilen süre, kullanılan sosyal medya sayısı, sosyal medyada paylaşım sıklığı ve sosyal medyada fiziksel özellikleri ünlüler ile karşılaştırma değişkenleri açısından anlamlı farklılık olmadığı görülmüştür. İlgili analizlere Tablo 5.18’de yer verilmiştir.

Tablo 5.18 Algılanan Kötümser Ebeveynlik Biçiminin Sosyal Medya Kullanım Özelliklerine Göre İncelenmesi

	Algılanan Ebeveyn Tutumu								
	Kötümser Anne				Kötümser Baba				
	n	Ort	SS	t/F	p	Ort.	SS	t/F	p
Sosyal medyada geçirilen zaman				,208	,891			,409	,747
1 saatten az	16	6,56	3,71			7,81	4,89		
1-2 saat	123	7,26	3,54			6,82	3,67		
3-4 saat	202	7,19	3,63			6,95	3,62		
5 saat ve üzeri	101	7,35	4,30			6,74	3,84		
Kullanılan sosyal medya sayısı				,572	,683			,307	,873
0-1 adet	97	7,18	4,03			7,23	3,90		
2 adet	136	7,24	3,80			6,78	3,73		
3 adet	118	7,42	3,71			6,92	3,61		
4 adet	62	6,66	3,22			6,76	3,53		
5 ve üzeri adet	29	7,76	3,99			6,55	4,15		
Sosyal medyada paylaşım sıklığı				,748	,560			,452	,771
Her gün	19	7,47	4,45			7,68	5,27		
Haftada bir	33	7,94	4,08			6,94	3,70		
Zaman zaman	163	6,87	3,41			6,90	3,67		
Nadiren	181	7,37	3,81			6,71	3,41		
Hiç	46	7,28	4,22			7,28	4,43		
Sosyal medyada fiziksel özellikleri arkadaşlarla kıyaslama				4,578	,011*			3,393	,034*
Kesinlikle kıyaslamam-Kıyaslamam	271	6,83	3,55			6,54	3,63		
Kararsızım	78	7,46	3,83			7,40	3,58		
Kesinlikle kıyaslarım-Kıyaslarım	93	8,16	4,14			7,54	4,01		
Sosyal medyada fiziksel özellikleri ünlülerle kıyaslama				1,127	,325			,782	,458
Kesinlikle kıyaslamam-Kıyaslamam	280	7,06	3,65			6,77	3,69		
Kararsızım	56	7,16	3,66			6,80	3,39		
Kesinlikle kıyaslarım-Kıyaslarım	106	7,70	4,09			7,29	3,98		

Not: *p<.05

Araştırma kapsamında yapılan analizlerde ilk olarak algılanan kötümser anne tutumunun sosyal medyada fiziksel özellikleri arkadaşlarla karşılaştırma düzeyi açısından anlamlı şekilde farklılaştığı belirlenmiştir [$F(2,439)=4,58, p<.05$]. Bonferroni yöntemi ile incelenen grup farklarına göre sosyal medyada fiziksel özelliklerini arkadaşları ile kesinlikle karşılaştırdığını-karşılaştırdığını ifade eden katılımcıların ($M=8,16; SS=4,14$) algıladıkları kötümser anne tutumunun sosyal medyada fiziksel özelliklerini arkadaşları ile kesinlikle karşılaştırmadığını-karşılaştırmadığını ifade eden ($M=6,83; SS=3,55$) ifade eden katılımcılardan anlamlı düzeyde farklılaştığı belirlenmiştir. Buna göre sosyal medyada fiziksel özelliklerini arkadaşları ile karşılaştıran katılımcıların annelerinden algıladıkları kötümser tutum daha yüksektir.

Bir diğer analiz sonucunda babadan algılanan kötümser tutumun sosyal medyada fiziksel özellikleri arkadaşlarla karşılaştırma düzeyi açısından anlamlı şekilde farklılaştığı belirlenmiştir [$F(2,439)=3,39, p<.05$]. Farklılaşan grupları belirlemek amacıyla Post-Hoc testlerinden Bonferroni yöntemine başvurulduğunda ise gruplar arasında anlamlı farklılık olmadığı sonucuna ulaşılmıştır. Algılanan kötümser ebeveyn tutumu ve sosyal medya kullanım özellikleri arasındaki ilişkiye yönelik Tablo 5.18 incelendiğinde değişkenler arası anlamlı olduğu görülen başka ilişkiye rastlanmamıştır.

5.4.4.9 Algılanan Cezalandırıcı Ebeveynlik Biçiminin Sosyal Medya Kullanım Özelliklerine Göre İncelenmesi

Anne ve babadan algılanan cezalandırıcı ebeveynlik biçiminin katılımcıların sosyal medya kullanım özellikleri ile ilişkisi incelenmiştir. Yapılan analizlerde anneden algılanan cezalandırıcı tutumun sosyal medya kullanım özellikleri ile ilişkisine bakıldığında gün içerisinde sosyal medyada geçirilen süre, kullanılan sosyal medya sayısı ve sosyal medyada fiziksel özellikleri arkadaşlar ve ünlüler ile karşılaştırma değişkenleri açısından anlamlı farklılık olmadığı belirlenmiştir. Babadan algılanan cezalandırıcı ebeveynlik biçimine göre ise katılımcıların sosyal medyada geçirdikleri günlük zaman, kullandıkları sosyal medya sayısı ve sosyal medyada paylaşım sıklığı değişkenleri anlamlı düzeyde farklılaşmamaktadır. İlgili analizlere Tablo 5.19'da yer verilmiştir.

Tablo 5.19 Algılanan Cezalandırıcı Ebeveynlik Biçiminin Sosyal Medya Kullanım Özelliklerine Göre İncelenmesi

	Algılanan Ebeveyn Tutumu									
	Cezalandırıcı Anne					Cezalandırıcı Baba				
	n	Ort	SS	t/F	p	Ort.	SS	t/F	p	
Sosyal medyada geçirilen zaman				594	,619			,610	,609	
1 saatten az	16	9,19	3,37			12,13	4,66			
1-2 saat	123	10,25	4,65			10,53	4,87			
3-4 saat	202	10,44	4,61			10,54	4,38			
5 saat ve üzeri	101	10,74	4,85			10,53	4,74			
Kullanılan sosyal medya sayısı				,686	,602			,202	,937	
0-1 adet	97	9,74	3,98			10,92	4,51			
2 adet	136	10,66	5,13			10,51	4,84			
3 adet	118	10,60	4,52			10,61	4,56			
4 adet	62	10,40	4,47			10,39	4,45			
5 ve üzeri adet	29	10,72	5,11			10,24	4,61			
Sosyal medyada paylaşım sıklığı				2,939	,020*			1,467	,211	
Her gün	19	12,63	5,54			12,00	5,48			
Haftada bir	33	12,03	4,50			11,55	5,03			
Zaman zaman	163	10,15	4,34			10,63	4,38			
Nadiren	181	10,40	4,78			10,11	4,58			
Hiç	46	9,30	4,33			11,13	4,73			
Sosyal medyada fiziksel özellikleri arkadaşlarla kıyaslama				2,828	,060			8,243	,000**	
Kesinlikle kıyaslamam-Kıyaslamam	271	10,00	4,58			9,92	4,46			
Kararsızım	78	10,90	4,52			11,24	4,47			
Kesinlikle kıyaslarım-Kıyaslarım	93	11,19	4,79			12,00	4,61			
Sosyal medyada fiziksel özellikleri ünlülerle kıyaslama				2,208	,111			3,985	,019*	
Kesinlikle kıyaslamam-Kıyaslamam	280	10,09	4,65			10,18	4,65			
Kararsızım	56	10,55	4,64			10,66	4,16			
Kesinlikle kıyaslarım-Kıyaslarım	106	11,19	4,54			11,65	4,58			

Not: *p<.05, **p<.001

Çalışma kapsamında yapılan analizlerde anneden algılanan cezalandırıcı tutumun sosyal medyada paylaşımında bulunma sıklığına göre anlamlı düzeyde değiştiği bulunmuştur [F(4,437)=2,94, p<.05]. Bununla birlikte farklılaşan grupları belirlemek amaçlı kullanılan Post-Hoc testlerinden Bonferroni yöntemi uygulandığında gruplar arası anlamlı fark tespit edilmemiştir.

Bir diğer değişken olan babadan algılanan cezalandırıcı tutum ise sosyal medyada fiziksel özellikleri arkadaşlarla karşılaştırma düzeyi açısından anlamlı şekilde farklılaşmaktadır [F(2,439)=8,24, p<.001]. Bonferroni yöntemi ile incelenen grup farklarına göre sosyal medyada fiziksel özelliklerini arkadaşları ile kesinlikle karşılaştırdığını-karşılaştırdığını ifade eden katılımcıların (M=12,00; SS=4,80) algıladıkları cezalandırıcı baba tutumu açısından sosyal medyada fiziksel özelliklerini arkadaşları ile kesinlikle karşılaştırmadığını-karşılaştırmadığını ifade eden (M=9,92; SS=4,46) ifade eden katılımcılardan anlamlı düzeyde farklılaştığı belirlenmiştir.

Benzer şekilde algılanan cezalandırıcı baba tutumu sosyal medyada fiziksel özellikleri ünlüler ile kıyaslama düzeyine göre anlamlı şekilde farklılaşmaktadır [F(2,439)=3,99, p<.05]. Farklılaşan grupları belirlemek amacıyla Bonferroni yöntemi kullanılmış olup buna göre kesinlikle katılmıyorum-katılmıyorum yanıtı veren katılımcıların (M=10,18; SS=4,65) algıladıkları cezalandırıcı baba tutumunun kesinlikle katılıyorum-katılıyorum yanıtı veren katılımcılar (M=11,65; SS=4,58) ile anlamlı düzeyde farklılaştığı görülmüştür. Özetle algılanan cezalandırıcı baba tutumu açısından sosyal medyada fiziksel özelliklerini arkadaşlar ve ünlüler ile karşılaştıran katılımcıların puanı karşılaştırmadığını ifade eden katılımcılardan daha yüksektir. Algılanan cezalandırıcı ebeveyn tutumu ve sosyal medya kullanım özellikleri arasındaki ilişkiye yönelik Tablo 5.19 incelendiğinde değişkenler arası anlamlı olduğu görülen başka ilişkiye rastlanmamıştır.

5.4.4.10 Algılanan Değişime Kapalı Ebeveynlik Biçiminin Sosyal Medya Kullanım Özelliklerine Göre İncelenmesi

Anne ve babadan algılanan değişime kapalı, duygularını bastıran ebeveynlik biçiminin katılımcıların sosyal medya kullanım özellikleri ile ilişkisi incelenmiştir. Yapılan analizlerde anneden algılanan değişime kapalı ebeveynlik tutumunun sosyal medya kullanım özellikleri ile ilişkili olmadığı; gün içerisinde sosyal medyada geçirilen süre, kullanılan sosyal medya sayısı, sosyal medyada paylaşım sıklığı ve sosyal medyada fiziksel özellikleri arkadaşlar ve ünlüler ile karşılaştırma değişkenleri açısından anlamlı farklılık göstermediği görülmüştür. Yapılan analizlerde babadan algılanan değişime kapalı ebeveynlik tutumunun sosyal medya kullanım özelliklerinden gün içinde sosyal medyada geçirilen süre, kullanılan sosyal medya sayısı ve sosyal medyada paylaşım sıklığı ve sosyal medya üzerinden fiziksel özellikleri ünlüler ile karşılaştırma düzeyi açısından anlamlı şekilde farklılaşmadığı belirlenmiştir. İlgili analizlere Tablo 5.20’de yer verilmiştir.

Tablo 5.20 Algılanan Değişime Kapalı Ebeveynlik Biçiminin Sosyal Medya Kullanım Özelliklerine Göre İncelenmesi

	Algılanan Ebeveyn Tutumu								
	Değişime Kapalı Anne					Değişime Kapalı Baba			
	n	Ort	SS	t/F	p	Ort.	SS	t/F	p
Sosyal medyada geçirilen zaman				2,328	,074			1,841	,139
1 saatten az	16	6,00	2,83			8,69	5,38		
1-2 saat	123	8,01	3,42			9,94	4,14		
3-4 saat	202	7,84	3,47			9,21	4,42		
5 saat ve üzeri	101	8,45	3,97			10,30	4,51		
Kullanılan sosyal medya sayısı				,462	,764			,642	,633
0-1 adet	97	7,57	3,29			9,51	4,40		
2 adet	136	7,96	3,67			9,23	4,40		
3 adet	118	8,07	3,35			9,93	4,22		
4 adet	62	8,29	3,97			10,11	4,83		
5 ve üzeri adet	29	8,10	4,13			9,86	4,54		
Sosyal medyada paylaşım sıklığı				2,365	,052			,218	,928
Her gün	19	9,53	4,25			8,95	3,78		
Haftada bir	33	9,15	4,51			9,67	4,68		
Zaman zaman	163	7,57	3,35			9,52	4,62		
Nadiren	181	7,97	3,47			9,82	4,24		
Hiç	46	7,96	3,57			9,65	4,53		
Sosyal medyada fiziksel özellikleri arkadaşlarla kıyaslama				,003	,997			3,687	,026*
Kesinlikle kıyaslamam-Kıyaslamam	271	7,96	3,61			9,22	4,27		
Kararsızım	78	7,94	3,49			10,67	4,64		
Kesinlikle kıyaslarım-Kıyaslarım	93	7,98	3,57			10,01	4,51		
Sosyal medyada fiziksel özellikleri ünlülerle kıyaslama				,447	,640			,556	,574
Kesinlikle kıyaslamam-Kıyaslamam	280	7,86	3,56			9,53	4,33		
Kararsızım	56	7,89	3,62			10,21	4,56		
Kesinlikle kıyaslarım-Kıyaslarım	106	8,25	3,60			9,63	4,57		

Not: *p<.05

Analiz sonuçları değişime kapalı baba tutumunun sosyal medyada fiziksel özellikleri arkadaşlar ile kıyaslama düzeyine göre anlamlı şekilde farklılaştığını göstermektedir [$F(2,439)=3,69$, $p<.05$]. Hangi gruplar arası anlamlı farklılık olduğu Bonferroni yöntemi ile incelenmiştir. Analiz sonucunda fiziksel özelliklerini online ortamda karşılaştırıp karşılaştırmadığı konusunda kararsız kaldığı yanıtı veren katılımcıların ($M=10,67$; $SS=4,64$) kesinlikle karşılaştırmadığı-karşılaştırmadığı yanıtı veren katılımcılar ($M=9,22$; $SS=4,27$) ile değişime kapalı baba tutumu açısından anlamlı düzeyde farklılaştığı ve kararsız kalan katılımcıların algıladıkları değişime kapalı baba tutumunun karşılaştırma yapmadığını ifade eden katılımcılardan daha yüksek olduğu bulgulanmıştır. Algılanan değişime kapalı ebeveyn tutumu ve sosyal medya kullanım özellikleri arasındaki ilişkiye yönelik Tablo 5.20 incelendiğinde değişkenler arası anlamlı olduğu görülen başka ilişkiye rastlanmamıştır.

5.5 Kendini Nesneleştirme, Narsisizm ve Algılanan Ebeveyn Biçimlerinin Sosyodemografik Özelliklere Göre İncelenmesi

Çalışmada katılımcıların sosyodemografik özellikleri kapsamında; cinsiyet, yaş, eğitim düzeyi, akademik başarı düzeyi, ebeveynlerin eğitim düzeyleri, kardeş sayısı, kaçınıcı çocuk olduğu, sosyoekonomik düzey incelenmiştir. İlgili özelliklerin kendini nesneleştirme, narsisizm ve algılanan ebeveynlik biçimleri değişkenlerine göre anlamlı düzeyde farklılaşıp farklılaşmadığının incelenmesi araştırmanın bir diğer amacıdır. Bu kapsamda gruplar arası fark bakılacak olan değişkenlerde 2 grup olan değişkenler için bağımsız örneklem t-test; 3 ve daha fazla grup olan değişkenler için tek yönlü varyans analizi (One-Way ANOVA) uygulanmıştır. Anova analizi ile elde edilen sonuçlarda gruplar arası anlamlı farklılık olduğunun tespit edilmesi durumunda hangi gruplar arasında fark bulunduğu ise Post-Hoc analizleri ile belirlenmiştir.

Çalışma kapsamında yapılan analizlerde sosyodemografik özelliklerden cinsiyet ve yaş değişkeni iki grup olduğu için bağımsız örneklem t-testi ile incelenmiştir. Eğitim düzeyi, akademik başarı düzeyi, anne ve babanın eğitim düzeyleri, ailenin sosyoekonomik düzeyi, kardeş sayısı ve kaçınıcı çocuk olduğu ise tek yönlü varyans analizi (One-Way ANOVA) ile incelenmiştir.

Değişkenler arası farkların incelendiği analizler yapılmadan önce bazı değişkenler yeniden gruplandırılmıştır. Bu çalışmada beliren yetişkinlik dönemi Arnett'in (2000) tanımından yola çıkılarak 18-25 yaş arası bireyler ile gerçekleştirilmiştir. Literatürde beliren yetişkinlik döneminin 18-25 yaş aralığını kapsayacak şekilde ele alındığı çalışmalar bulunmaktadır (Galambos, Barker ve Krahn, 2006; Facio, Resett, Micocci ve Mistrorigo, 2007). Öte yandan literatürde beliren yetişkinlik döneminin 18-29 yaş aralığı olarak değerlendirildiği çalışmalar da bulunmaktadır (Collins, Dash, Allender, Jacka ve Hoare, 2020; Matud, Diaz, Bethencourt ve Ibanez, 2020; Nelson, 2013). Yapılan çalışmalar incelendiğinde beliren yetişkinliğin ilk beliren yetişkinlik 18-21, orta beliren yetişkinlik 22-25 ve geç beliren yetişkinlik 26-29 olarak üç dönem üzerinden incelendiği de görülmektedir (Arnett ve Schwab, 2012). Bu çalışmada 18 yaşında 24 katılımcı, 19 yaşında 30 katılımcı, 20 yaşında 90 katılımcı, 21 yaşında 99 katılımcı, 22 yaşında 101 katılımcı, 23 yaşında 50 katılımcı, 24 yaşında 28 katılımcı ve 25 yaşında 20 katılımcı bulunduğundan yaş değişkeni için gruplar ilk (18-21) ve orta (22-25) beliren yetişkinlik dönemi tanımları arasında kalacak şekilde yeniden gruplanmıştır. Bu

açından mevcut çalışma özelinde de gelişimsel özelliklerin son ergenlik dönemi olarak da ele alınan 18-21 yaş aralığı ile örneklemin kalanını oluşturan 22-25 yaş aralığında değişkenlik gösterebileceği ve çalışmada ele alınan değişkenlere ilişkin iki yaş grubu arasında farklı sonuçlar ortaya çıkabileceği düşünülmektedir.

Akademik başarıyı değerlendirmeye yönelik yöneltilen soruya katılımcılar arasından 3 kişi “çok düşük” ve 15’i “düşük” yanıtı vermiştir. Bu sebeple gruplama “düşük-çok düşük düzey”, “orta düzey”, “yüksek düzey” ve “çok yüksek düzey” olarak yeniden yapılmıştır. Ailesinin sosyoekonomik düzeyini 2 katılımcı “çok düşük gelir düzeyi” olarak tanımlamış ve katılımcılardan hiçbiri “çok yüksek gelir düzeyi” tanımlamamıştır. Bu sebeple bu değişken “çok düşük-düşük gelir düzeyi”, “orta gelir düzeyi” ve “yüksek” gelir düzeyi olarak yeniden gruplandırılmıştır.

Annenin eğitim düzeyini incelemeye yönelik soruda ise katılımcılardan 12’si annesinin okuma yazma bilmediğini, 14’ü lisansüstü düzeyde eğitim gördüğünü belirtmiştir. Bu değişkene ilişkin “ilköğretim ve altı”, “lise”, “üniversite ve üstü” şeklinde yeniden gruplama yapılmıştır. Aynı şekilde babasının eğitim düzeyine ilişkin 5 katılımcı babasının okuma yazma bilmediğini ve 19 katılımcı lisansüstü düzeyde eğitim gördüğünü belirtmiştir. Bu değişken için de “ilköğretim ve altı”, “lise”, “üniversite ve üstü” şeklinde yeniden gruplama yapılmıştır.

5.5.1 Kendini Nesneleştirmenin Sosyodemografik Özelliklere Göre İncelenmesi

Araştırma kapsamında kendini nesneleştirmenin alt boyutları olan beden gözetimi, beden utancı ve kontrol inancı değişkenlerinin sosyodemografik özelliklere göre değişimi incelenmiştir.

5.5.1.1 Kendini Nesneleştirmenin Beden Gözetimi Alt Boyutunun Sosyodemografik Özelliklere Göre İncelenmesi

Beden gözetimi için sosyodemografik özellikler arasında bakılan grup farklarında yaş, eğitim düzeyi, akademik başarı düzeyi, ailenin sosyoekonomik düzeyi, kardeş sayısı, kaçınıcı çocuk olduğu ve babanın eğitim düzeyi değişkenlerinin anlamlı farklılık göstermediği bulunmuştur. İlgili değişkenlere ilişkin analizler Tablo 5.21’de sunulmuştur.

Tablo 5.21 Beden Gözetiminin Sosyodemografik Özelliklere Göre İncelenmesi

		Kendini Nesneleştirme Beden Gözetimi Alt Boyutu				
		<i>n</i>	<i>Ort</i>	<i>SS</i>	<i>t/F</i>	<i>P</i>
Cinsiyet ¹	Kadın	331	33,49	8,81	3,17	,002*
	Erkek	111	30,48	8,17		
Yaş ¹	18-21	243	33,11	8,73	1,000	,318
	22-25	199	32,27	8,76		
Eğitim Düzeyi ²	Üniversite 1 Sınıf	50	32,06	8,29	,325	,891
	Üniversite 2 Sınıf	74	33,50	8,77		
	Üniversite 3 Sınıf	183	32,62	8,92		
	Üniversite 4 Sınıf	66	32,86	8,87		
	Diğer	42	33,43	8,61		
Akademik Başarı Düzeyi ²	Çok düşük-düşük	18	34,17	10,95	,325	,807
	Orta	176	32,93	7,96		
	Yüksek	217	32,59	8,92		
	Çok yüksek	31	31,81	10,49		
Ailenin Sosyoekonomik Düzeyi ²	Çok düşük-düşük	41	31,15	9,73	2,367	,095
	Orta	312	32,47	8,61		
	Yüksek	89	34,36	8,60		
Kardeş Sayısı ²	Yok	48	32,50	8,01	1,668	,156
	1 kardeş	161	34,08	9,12		
	2 kardeş	108	32,10	8,77		
	3 kardeş	77	31,35	8,15		
	4 veya daha fazla	48	32,06	8,741		
Kaçınıcı olduğu ²	çocuk İlk çocuk	170	33,56	9,10	2,236	,084
	2. çocuk	135	32,99	8,91		
	3. çocuk	51	31,73	7,63		
	4. veya daha fazla	38	29,74	8,39		
Annenin düzeyi ²	eğitim İlköğretim ve altı	220	31,24	8,49	11,501	,000**
	Lise	125	32,65	8,21		
	Üniversite ve üstü	97	36,23	9,06		
Babanın düzeyi ²	eğitim İlköğretim ve altı	177	31,76	8,56	2,350	,097
	Lise	135	32,84	8,78		
	Üniversite ve üstü	130	33,94	8,85		

Not: * $p < .01$, ** $p < .001$ ¹Bağımsız örneklem t-testi ²Tek yönlü varyans analizi (Anova)

Sosyodemografik özellikler açısından grup farkları beden gözetimi için incelendiğinde; ilk olarak beden gözetimi puanlarının cinsiyete göre anlamlı düzeyde farklılık gösterdiği saptanmıştır [$t(440)=3,17$, $p<.01$]. Cinsiyet değişkeninde gruplar arasındaki fark bağımsız örneklem t-testi ile incelenmiştir. Analiz sonucuna göre kadınların beden gözetimi puanı ($M=33,49$; $SS=8,81$) erkeklerinden ($M=30,48$; $SS=8,17$) anlamlı şekilde daha yüksektir.

İkinci olarak katılımcıların beden gözetimi düzeylerinin annelerinin eğitim düzeyine göre anlamlı şekilde farklılaştığı bulunmuştur [$F(2,439)=11,50$, $p<.001$]. Hangi gruplar arasında fark olduğunu belirlemek amacıyla uygulanan Bonferroni analizinde annesi üniversite ve üstü eğitim düzeyinde olan katılımcıların ($M=36,23$; $SS=9,06$) beden gözetimi puanları açısından annesi ilköğretim ve altı eğitim düzeyinde olan katılımcılar ($M=31,24$; $SS=8,49$) ile annesi lise eğitim düzeyinde olan katılımcılardan ($M=32,65$; $SS=8,21$) anlamlı düzeyde farklılaştığı belirlenmiştir. Bir başka deyişle annesi üniversite ve üstü bir eğitimden mezun olan katılımcıların beden gözetimi düzeyi annesi lise ya kendini nesneleştirmenin beden gözetimi alt boyutu ile bir eğitim düzeyinde olan katılımcılara göre daha yüksektir. Kendini nesneleştirmenin beden gözetimi alt boyutu ve sosyodemografik özellikler arasındaki ilişkiye yönelik Tablo 5.21 incelendiğinde değişkenler arası anlamlı olduğu görülen başka ilişkiye rastlanmamıştır.

5.5.1.2 Kendini Nesneleştirmenin Beden Utancı Alt Boyutunun Sosyodemografik Özelliklere Göre İncelenmesi

Beden utancı için sosyodemografik özellikler arasında bakılan grup farklarında cinsiyet, eğitim düzeyi, akademik başarı düzeyi, ailenin sosyoekonomik düzeyi, kardeş sayısı, kaçınıcı çocuk olduğu ve babanın eğitim seviyesi değişkenlerinin anlamlı farklılık göstermediği bulunmuştur. İlgili değişkenlere ilişkin analizler Tablo 5.22’de sunulmuştur.

Tablo 5.22 Beden Utancının Sosyodemografik Özelliklere Göre İncelenmesi

		<i>n</i>	<i>Ort</i>	<i>SS</i>	<i>t/F</i>	<i>p</i>
Cinsiyet ¹	Kadın	331	25,07	10,47	1,116	,265
	Erkek	111	23,97	8,35		
Yaş ¹	18-21	243	25,79	10,10	2,334	,020*
	22-25	199	23,57	9,73		
Eğitim Düzeyi ²	Üniversite 1 Sınıf	50	24,82	11,26	,901	,463
	Üniversite 2 Sınıf	74	26,69	10,30		
	Üniversite 3 Sınıf	183	24,71	9,63		
	Üniversite 4 Sınıf	66	23,70	10,28		
	Diğer	42	24,21	8,63		
Akademik Başarı Düzeyi ²	Çok düşük-düşük	18	28,00	14,03	1,406	,240
	Orta	176	25,52	9,90		
	Yüksek	217	24,04	9,44		
	Çok yüksek	31	24,06	11,23		
Ailenin Sosyoekonomik Düzeyi ²	Çok düşük-düşük	41	26,41	10,58	,986	,374
	Orta	312	24,39	10,05		
	Yüksek	89	25,45	9,48		
Kardeş Sayısı ²	Yok	48	23,71	10,00	,547	,702
	1 kardeş	161	25,39	9,72		
	2 kardeş	108	23,92	9,80		
	3 kardeş	77	25,09	10,79		
	4 veya daha fazla	48	25,38	10,12		
Kaçınıcı çocuğu ²	İlk çocuk	170	25,37	9,86	,402	,752
	2. çocuk	135	24,84	10,31		
	3. çocuk	51	23,63	10,45		
	4. veya daha fazla	38	24,97	8,97		
Annenin eğitimi düzeyi ²	İlköğretim ve altı	220	23,85	9,63	3,742	,024*
	Lise	125	24,63	9,69		
	Üniversite ve üstü	97	27,14	10,83		
Babanın eğitimi düzeyi ²	İlköğretim ve altı	177	23,93	9,89	1,665	,190
	Lise	135	24,73	10,06		
	Üniversite ve üstü	130	26,03	9,99		

Not: * $p < .05$ ¹Bağımsız örneklem t-testi ²Tek yönlü varyans analizi (Anova)

Yapılan çalışmada kendini nesneleştirmenin beden utancı alt boyutunun katılımcıların yaşına göre anlamlı düzeyde farklılaştığı bulunmuştur [$t(440)=2,33$, $p<.01$]. Gruplar arası fark incelendiğinde 18-21 yaş aralığındaki katılımcıların ($M=25,79$; $SS=10,10$) beden utancı düzeylerinin 22-25 yaş aralığındaki katılımcılardan ($M=23,57$; $SS=9,73$) daha yüksek olduğu görülmüştür.

İkinci olarak çalışmada beden utancı değişkeninin sosyodemografik özelliklerden annenin eğitim düzeyine göre anlamlı düzeyde farklılaştığı bulunmuştur [$F(2,439)=3,74$, $p<.05$]. Beden utancının annenin eğitim düzeyi değişkeni için hangi gruplar arasında farklılaştığının anlaşılması adına Post-Hoc testlerinden Bonferroni uygulanmıştır. Analiz sonucunda annesi ilköğretim ve altı bir eğitim seviyesinde olan katılımcıların ($M=23,85$; $SS=9,63$) beden utancı düzeyinin annesi üniversite ve üstü bir eğitim seviyesinde olan katılımcılara göre ($M=27,14$; $SS=10,83$) daha düşük olduğu bulunmuştur. Kendini nesneleştirmenin beden utancı alt boyutu ve sosyodemografik özellikler arasındaki ilişkiye yönelik Tablo 5.22 incelendiğinde değişkenler arası anlamlı olduğu görülen başka ilişkiye rastlanmamıştır.

5.5.1.3 Kendini Nesneleştirmenin Kontrol İnancı Alt Boyutunun Sosyodemografik Özelliklere Göre İncelenmesi

Kontrol inancı için sosyodemografik özellikler arasında bakılan grup farklarında cinsiyet, yaş, eğitim düzeyi, akademik başarı düzeyi, ailenin sosyoekonomik düzeyi, kardeş sayısı, kaçınıcı çocuk olduğu ya da ebeveynlerin eğitim düzeyi değişkenlerinin anlamlı farklılık göstermediği bulunmuştur. Çalışmada kontrol inancının sosyodemografik özelliklerden hiçbirinde anlamlı farklılık göstermediği görülmüştür. İlgili değişkenlere ilişkin analizler Tablo 5.23'te sunulmuştur.

Tablo 5.23 Kontrol İnancının Sosyodemografik Özelliklere Göre İncelenmesi

		Kendini Nesneleştirme Kontrol İnancı Alt Boyutu				
		<i>n</i>	<i>Ort</i>	<i>SS</i>	<i>t/F</i>	<i>p</i>
Cinsiyet ¹	Kadın	331	40,98	7,77	-,863	,388
	Erkek	111	41,71	7,39		

Tablo 5.23 (devamı) Kontrol İnancının Sosyodemografik Özelliklere Göre İncelenmesi

		Kendini Nesneleştirme Kontrol İnancı Alt Boyutu				
		<i>n</i>	<i>Ort</i>	<i>SS</i>	<i>t/F</i>	<i>p</i>
Yaş ¹	18-21	243	40,76	7,71	-1,230	,219
	22-25	199	41,66	7,62		
Eğitim Düzeyi ²	Üniversite 1 Sınıf	50	41,38	7,01	,245	,913
	Üniversite 2 Sınıf	74	40,64	8,09		
	Üniversite 3 Sınıf	183	41,60	7,69		
	Üniversite 4 Sınıf	66	41,02	8,33		
	Diğer	42	40,95	6,71		
Akademik Başarı Düzeyi ²	Çok düşük-düşük	18	40,61	8,77	,966	,408
	Orta	176	40,62	8,20		
	Yüksek	217	41,40	7,41		
	Çok yüksek	31	42,17	5,36		
Ailenin Sosyoekonomik Düzeyi ²	Çok düşük-düşük	41	40,05	7,63	,877	,417
	Orta	312	41,10	7,69		
	Yüksek	89	41,92	7,65		
Kardeş Sayısı ²	Yok	48	41,29	8,44	1,089	,361
	1 kardeş	161	41,76	7,41		
	2 kardeş	108	40,89	7,29		
	3 kardeş	77	41,47	7,04		
	4 veya daha fazla	48	39,21	9,36		
Kaçınıcı olduğu ²	İlk çocuk	170	40,59	7,55	2,497	,059
	2. çocuk	135	42,00	7,47		
	3. çocuk	51	42,45	6,84		
	4. veya daha fazla	38	38,92	8,59		
Annenin eğitim düzeyi ²	İlköğretim ve altı	220	41,25	7,17	,189	,828
	Lise	125	41,35	8,39		
	Üniversite ve üstü	97	40,75	7,87		
Babanın eğitim düzeyi ²	İlköğretim ve altı	177	41,14	7,52	,560	,572
	Lise	135	41,67	8,05		
	Üniversite ve üstü	130	40,68	7,50		

¹Bağımsız örneklem t-testi ²Tek yönlü varyans analizi (Anova)

Kendini nesneleştirmenin kontrol inancı alt boyutu ve sosyodemografik özellikler arasındaki ilişkiye yönelik Tablo 5.23 incelendiğinde değişkenler arası anlamlı olduğu görülen ilişkiye rastlanmamıştır.

5.5.2 Büyüklenmeci Narsisizmin Sosyodemografik Özelliklere Göre İncelenmesi

Araştırma kapsamında büyüklenmeci narsisizmin sosyodemografik özelliklere göre farklılaşıp farklılaşmadığı incelenmiştir. Analizlerde iki gruplu değişken olan cinsiyet ve yaş değişkenleri için bağımsız örneklem t-testi kullanılmıştır. Üç ve üzeri gruplu değişkenler için ise tek yönlü varyans analizi (One-Way Anova) yöntemi kullanılmıştır. Hangi gruplar arasında fark olduğu Post-Hoc testlerinden Bonferroni ile incelenmiştir. Analiz sonuçlarına göre büyüklenmeci narsisizm puanlarının cinsiyet, yaş, akademik başarı düzeyi, kardeş sayısı, kaçınıcı çocuk olduğu ve ebeveynlerin eğitim düzeyi değişkenlerine göre anlamlı düzeyde farklılaşmadığı görülmüştür. İlgili değişkenlere ilişkin analizler Tablo 5.24’te sunulmuştur.

Tablo 5.24 Büyüklenmeci Narsisizmin Sosyodemografik Özelliklere Göre İncelenmesi

		Büyüklenmeci Narsisizm Alt Boyutu				
		<i>n</i>	<i>Ort</i>	<i>SS</i>	<i>t/F</i>	<i>p</i>
Cinsiyet ¹	Kadın	331	5,60	3,26	-,811	,418
	Erkek	111	5,89	3,31		
Yaş ¹	18-21	243	5,92	3,50	1,795	,073
	22-25	199	5,37	2,94		
Eğitim Düzeyi ²	Üniversite 1 Sınıf	50	5,14	3,12	4,710	,001*
	Üniversite 2 Sınıf	74	7,04	3,51		
	Üniversite 3 Sınıf	183	5,34	3,24		
	Üniversite 4 Sınıf	66	5,80	3,10		
	Diğer	42	4,90	3,11		
Akademik Başarı Düzeyi ²	Çok düşük-düşük	18	4,50	2,55	,905	,439
	Orta	176	5,80	3,42		
	Yüksek	217	5,64	3,22		
	Çok yüksek	31	5,67	3,12		

Tablo 5.24 (devamı) Büyüklenmeci Narsisizmin Sosyodemografik Özelliklere Göre İncelenmesi

		Büyüklenmeci Narsisizm Alt Boyutu				
		<i>n</i>	<i>Ort</i>	<i>SS</i>	<i>t/F</i>	<i>p</i>
Ailenin Sosyoekonomik Düzeyi ²	Çok düşük-düşük	41	5,93	3,23	5,393	,005*
	Orta	312	5,37	3,17		
	Yüksek	89	6,63	3,46		
Kardeş Sayısı ²	Yok	48	6,54	3,43	2,120	,077
	1 kardeş	161	5,65	3,27		
	2 kardeş	108	5,82	3,28		
	3 kardeş	77	4,87	2,91		
	4 veya daha fazla	48	5,83	3,46		
Kaçınıcı olduğu ²	çocuk				,780	,506
	İlk çocuk	170	5,83	3,37		
	2. çocuk	135	5,48	3,13		
	3. çocuk	51	5,20	3,21		
Annenin eğitimi ²	İlköğretim ve altı	220	5,38	3,20	1,829	,162
	Lise	125	5,94	3,32		
	Üniversite ve üstü	97	6,01	3,32		
Babanın eğitimi ²	İlköğretim ve altı	177	5,72	3,16	,652	,522
	Lise	135	5,42	3,45		
	Üniversite ve üstü	130	5,87	3,23		

Not: * $p < .01$ ¹Bağımsız örneklem t-testi ²Tek yönlü varyans analizi (Anova)

İlk olarak büyüklenmeci narsisizm puanlarının katılımcıların eğitim düzeylerine göre anlamlı şekilde farklılaştığı görülmüştür [$F(4,410)=4,71$, $p < .01$]. Hangi gruplar arasında fark olduğu Post-Hoc testlerinden Bonferroni ile incelenmiştir. Üniversite ikinci sınıfta okuyan katılımcıların ($M=7,04$; $SS=3,51$) büyüklenmeci narsisizm puanı üniversite birinci sınıfta okuyan ($M=5,14$; $SS=3,12$), üniversite üçüncü sınıfta okuyan ($M=5,34$; $SS=3,24$) ve eğitim düzeyine diğer yanıtı veren katılımcılardan ($M=4,90$; $SS=3,11$) daha yüksektir.

İkinci olarak büyüklenmeci narsisizmin ailelerin sosyoekonomik durumuna göre anlamlı düzeyde farklılaştığı belirlenmiştir [$F(2,439)=5,39$, $p < .01$]. Farklılaşan gruplar Bonferroni yöntem ile incelenmiş olup ilgili analiz sonucuna göre yüksek sosyoekonomik düzeydeki katılımcıların ($M=6,63$; $SS=3,47$) büyüklenmeci narsisizimleri orta sosyoekonomik düzeydeki katılımcılara ($M=5,37$; $SS=3,17$) göre

daha yüksektir. Büyüklenmeci narsisizm ve sosyodemografik özellikler arasındaki ilişkiye yönelik Tablo 5.24 incelendiğinde değişkenler arası anlamlı olduğu görülen başka ilişkiye rastlanmamıştır.

5.5.3 Kırılgan Narsisizmin Sosyodemografik Özelliklere Göre İncelenmesi

Çalışmada narsisizmin kırılgan boyutunun sosyodemografik özelliklere göre farklılaşp farklılaşmadığı incelenmiştir. Analizlerde iki gruplu değişken olan cinsiyet ve yaş değişkeleri için bağımsız örneklem t-testi kullanılmıştır. Üç ve üzeri grup içeren değişkenler için ise tek yönlü varyans analizi (One-Way Anova) yöntemi kullanılmıştır. Hangi gruplar arasında fark olduğu Post-Hoc testlerinden Bonferroni ile incelenmiştir. Analiz sonuçlarına göre kırılgan narsisizm puanlarının cinsiyet, akademik başarı düzeyi, kardeş sayısı, kaçınıcı çocuk olduğu ve annenin eğitim düzeyi değişkenlerine göre anlamlı düzeyde farklılaşmadığı görülmüştür. İlgili değişkenlere ilişkin analizler Tablo 5.25’te sunulmuştur.

Tablo 5.25 Kırılgan Narsisizmin Sosyodemografik Özelliklere Göre İncelenmesi

		Kırılgan Narsisizm				
		<i>n</i>	<i>Ort</i>	<i>SS</i>	<i>t/F</i>	<i>p</i>
Cinsiyet ¹	Kadın	331	22,81	4,92	,386	,700
	Erkek	111	22,59	5,26		
Yaş ¹	18-21	243	22,88	4,92	,610	,542
	22-25	199	22,59	5,11		
Eğitim Düzeyi ²	Üniversite 1 Sınıf	50	20,74	5,24	3,169	,014*
	Üniversite 2 Sınıf	74	23,86	4,80		
	Üniversite 3 Sınıf	183	22,57	5,03		
	Üniversite 4 Sınıf	66	22,94	4,85		
	Diğer	42	23,29	4,91		
Akademik Başarı Düzeyi ²	Çok düşük-düşük	18	24,39	6,11	1,693	,168
	Orta	176	23,10	4,87		
	Yüksek	217	22,51	4,83		
	Çok yüksek	31	21,55	6,03		
Ailenin Sosyoekonomik Düzeyi ²	Çok düşük-düşük	41	23,36	4,71	3,978	,019*
	Orta	312	22,33	4,99		
	Yüksek	89	23,94	5,03		

Tablo 5.25 (devamı) Kırılğan Narsisizmin Sosyodemografik Özelliklere Göre İncelenmesi

		Kırılğan Narsisizm				
		<i>n</i>	<i>Ort</i>	<i>SS</i>	<i>t/F</i>	<i>p</i>
Kardeş Sayısı ²	Yok	48	22,65	8,01	,074	,990
	1 kardeş	161	22,74	9,12		
	2 kardeş	108	22,78	8,77		
	3 kardeş	77	22,61	8,15		
	4 veya daha fazla	48	23,08	8,741		
Kaçıncı çocuğu ²	İlk çocuk	170	23,04	4,92	,417	,741
	2. çocuk	135	22,56	5,35		
	3. çocuk	51	22,27	4,00		
	4. veya daha fazla	38	22,92	5,56		
Annenin eğitimi ²	İlköğretim ve altı	220	22,19	4,78	2,937	,054
	Lise	125	23,15	4,87		
	Üniversite ve üstü	97	23,52	5,55		
Babanın eğitimi ²	İlköğretim ve altı	177	22,40	4,53	3,399	,034*
	Lise	135	22,30	5,18		
	Üniversite ve üstü	130	23,71	5,33		

Not: * $p < .05$ ¹Bağımsız örneklem t-testi ²Tek yönlü varyans analizi (Anova)

Araştırma sonuçlarına göre kırılğan narsisizm katılımcıların eğitim düzeyine göre anlamlı düzeyde farklılaşmaktadır [F(4,410)=3,17, $p < .05$]. Farklılaşan gruplar Bonferroni yöntemi ile incelenmiş olup ilgili analiz sonuçlarına göre üniversite birinci sınıfta okuyan katılımcıların (M=20,74; SS=5,24) kırılğan narsisizmleri üniversite ikinci sınıfta okuyan katılımcılara (M=23,86; SS=4,80) göre daha düşüktür.

İkinci olarak kırılğan narsisizmin, kişilerin sosyoekonomik duruma göre anlamlı düzeyde farklılaştığı belirlenmiştir [F(2,439)=3,98, $p < .05$]. Hangi gruplar arasında fark olduğu Bonferroni yöntemi ile incelenmiştir. Buna göre yüksek sosyoekonomik düzeydeki katılımcıların (M=23,94; SS=5,03) kırılğan narsisizm puanları orta sosyoekonomik düzeydeki katılımcılara (M=22,33; SS=4,99) göre daha yüksektir.

Son olarak da çalışma sonucuna göre katılımcıların kırılğan narsisizm düzeyi babaların eğitim seviyesine göre anlamlı düzeyde farklılaşmaktadır [F(2,439)=4,00, $p < .05$]. Bununla birlikte hangi gruplar arasında fark olduğunu belirlemek amacıyla uygulanan Bonferroni analizlerinde anlamlı düzeyde farklılaşan grup olmadığı görülmüştür. Kırılğan narsisizm ve sosyodemografik özellikler arasındaki ilişkiye

yönelik Tablo 5.25 incelendiğinde değişkenler arası anlamlı olduğu görülen başka ilişkiye rastlanmamıştır.

5.5.4 Algılanan Ebeveynlik Biçimlerinin Sosyodemografik Özelliklere Göre İncelenmesi

Araştırma dahilinde algılanan ebeveynlik biçimlerinin sosyodemografik özelliklere göre farklılaşıp farklılaşmadığı incelenmiştir. Analizlerde cinsiyet ve yaş değişkenleri iki grup içerdiğinden bağımsız örneklem t-testi ile incelenmiştir. Geri kalan sosyodemografik özellikler üç ve üzeri grup içerdiğinden tek yönlü varyans analizi (One-Way Anova) yöntemi kullanılmıştır. Algılanan ebeveynlik biçimleri anne ve baba için on alt boyuttan oluştuğundan bu alt boyutlara göre sosyodemografik özellikler ayrı ayrı incelenmiştir.

5.5.4.1 Algılanan Kuralcı Ebeveynlik Biçiminin Sosyodemografik Özelliklere Göre İncelenmesi

Algılanan ebeveynlik biçimlerinin kuralcı boyutunda kuralcı anne tutumuna ilişkin puanların sosyodemografik özelliklerden cinsiyet, yaş, eğitim düzeyi, akademik başarı düzeyi, kardeş sayısı ve kaçınıcı çocuk olduğuna, annenin eğitim düzeyine göre anlamlı düzeyde farklılaşmadığı görülmüştür. Kuralcı baba boyutu için ise cinsiyet, yaş, eğitim düzeyi, akademik başarı düzeyi, kaçınıcı çocuk olduğu ve ebeveynlerin eğitim düzeyi değişkenlerinde gruplar arasında anlamlı farklılık bulunmamıştır. İlgili değişkenlere ilişkin analizlere Tablo 5.26’da yer verilmiştir.

Tablo 5.26 Algılanan Kuralcı Ebeveynlik Biçiminin Sosyodemografik Özelliklere Göre İncelenmesi

Algılanan Ebeveynlik Biçimleri									
Kuralcı Anne					Kuralcı Baba				
	<i>n</i>	<i>Ort</i>	<i>SS</i>	<i>t/F</i>	<i>p</i>	<i>Ort</i>	<i>SS</i>	<i>t/F</i>	<i>p</i>
Cinsiyet ¹				1,878	,062			-,360	,719
Kadın	331	30,80	14,50			30,74	14,56		
Erkek	111	28,23	11,68			31,31	13,28		
Yaş ¹				1,100	,272			-,778	,437
18-21	243	30,81	13,90			30,41	13,85		
22-25	199	29,35	13,85			31,47	14,71		

Tablo 5.26 (devamı) Algılanan Kuralcı Ebeveynlik Biçiminin Sosyodemografik Özelliklere Göre İncelenmesi

Algılanan Ebeveynlik Biçimleri										
			Kuralcı Anne			Kuralcı Baba				
Eğitim Düzeyi ²					1,324	,260			1,542	,189
Üniversite 1 Sınıf	50	27,80	12,39				28,66	12,83		
Üniversite 2 Sınıf	74	32,55	12,95				33,19	13,76		
Üniversite 3 Sınıf	183	30,65	13,64				31,47	14,28		
Üniversite 4 Sınıf	66	31,67	16,85				32,91	15,66		
Diğer	42	28,07	12,79				28,00	13,86		
Akademik Başarı Düzeyi ²					2,608	,051			1,435	,232
Çok düşük-düşük	18	37,94	18,16				31,22	15,90		
Orta	176	30,90	14,47				32,57	14,22		
Yüksek	217	29,01	13,02				29,66	14,03		
Çok yüksek	31	29,42	12,39				29,68	14,48		
Ailenin Sosyoekonomik Düzeyi ²					4,094	,017*			5,537	,004**
Çok düşük-düşük	41	32,12	13,90				30,63	14,52		
Orta	312	28,96	13,31				29,66	13,50		
Yüksek	89	33,43	15,29				35,29	15,83		
Kardeş Sayısı ²					,980	,418			3,128	,015*
Yok	48	28,06	14,28				27,31	14,02		
1 kardeş	161	29,20	13,82				29,12	13,60		
2 kardeş	108	32,01	14,36				34,25	14,21		
3 kardeş	77	30,45	14,13				30,96	15,10		
4 veya daha fazla	48	30,79	12,07				32,67	13,92		
Kaçıncı çocuk olduğu ²					,946	,418			,296	,828
İlk çocuk	170	31,58	13,88				32,04	14,45		
2. çocuk	135	28,99	13,76				30,96	14,33		
3. çocuk	51	30,90	15,57				30,16	14,45		
4. veya daha fazla	38	29,55	11,10				30,92	12,75		
Annenin eğitim düzeyi ²					,682	,506			,234	,791
İlköğretim ve altı	220	30,27	13,29				31,11	14,17		
Lise	125	29,09	13,17				31,16	15,12		
Üniversite ve üstü	97	31,26	15,97				30,01	13,28		
Babanın eğitim düzeyi ²					5,934	,003**			2,667	,071
İlköğretim ve altı	177	31,10	13,75				30,81	13,80		
Lise	135	26,84	12,54				28,96	14,72		
Üniversite ve üstü	130	32,30	14,84				32,98	14,13		

Not: *p<.05, **p<.01 ¹Bağımsız örneklem t-testi ²Tek yönlü varyans analizi (Anova)

Araştırma sonuçlarında öncelikle algılanan kuralcı anne tutumunun ailenin sosyoekonomik düzeyine göre anlamlı düzeyde farklılaştığı belirlenmiştir [F(2,439)=4,09, p<.05]. Sosyoekonomik düzey açısından hangi grupların anlamlı düzeyde farklılaştığını belirlemek amaçlı Post-Hoc testlerinden Bonferroni uygulanmıştır. Çalışma sonuçlarına göre ailesi yüksek sosyoekonomik düzeyde olan katılımcıların (M=33,43; SS=15,29) annelerinden algıladıkları kuralcı ebeveynlik

biçimi orta sosyoekonomik düzeydeki katılımcılara (M=28,96; SS=13,31) göre anlamlı düzeyde daha yüksektir.

İkinci olarak anneden algılanan kuralcı ebeveyn tutumunun babanın eğitim düzeyine göre anlamlı düzeyde farklılaştığı belirlenmiştir [F(2,439)=5,93, p<.01]. Babanın eğitim düzeyine göre kuralcı anne tutumundaki farklılıkların belirlenmesi amacıyla Post-Hoc testlerinden Bonferroni kullanılmış ve hangi eğitim düzeyleri açısından anlamlı farklılık olduğu incelenmiştir. Sonuç olarak babası lise mezunu katılımcıların (M=26,84; SS=12,54) annelerinden algıladıkları kuralcı tutumun babası ilköğretim ve altı eğitim seviyesindeki katılımcılar ile (M=31,10; SS=13,75) ve babası üniversite ve üstü eğitim seviyesindeki katılımcılardan (M=32,30; SS=14,84) anlamlı düzeyde farklılaşmaktadır.

Bir diğer değişken olan babadan algılan kuralcı ebeveynlik biçimi, ailenin sosyoekonomik düzeyine göre anlamlı düzeyde farklılaşmaktadır [F(2,439)=5,54, p<.01]. Bununla birlikte gruplarda varyansların homojen olmadığı tespit edildiğinden Dunnet T3 yöntemi ile hangi sosyoekonomik düzeyler arası fark olduğu incelenmiştir. İlgili analiz sonucunda yüksek sosyoekonomik düzeydeki katılımcıların (M=35,29; SS=15,83) babalarından algıladıkları kuralcı ebeveynlik biçiminin orta sosyoekonomik düzeydeki katılımcılara (M=29,66; SS=13,50) göre anlamlı düzeyde daha yüksek olduğu bulunmuştur.

Son olarak babadan algılan kuralcı ebeveynlik biçiminin katılımcıların kardeş sayısına göre anlamlı düzeyde farklılaştığı bulunmuştur [F(4,437)=3,13, p<.05]. Babadan algılanan kuralcı tutumun kardeş sayısı açısından hangi gruplar arasında anlamlı düzeyde farklılaştığının belirlenmesi amacıyla Post-Hoc testlerinden Bonferroni uygulanmıştır. İlgili analiz sonucunda iki kardeşi olan katılımcıların (M=34,25; SS=14,21) babadan algılanan kuralcı ebeveynlik biçimi açısından hiç kardeşi olmayan katılımcılarla (M=27,31; SS=14,02) ve bir kardeşi olan katılımcılarla (M=29,12; SS=13,60) anlamlı düzeyde farklılaştığı bulunmuştur. İki kardeşi olan katılımcıların algıladıkları kuralcı baba tutumunun kardeşi olmayan katılımcılardan ve bir kardeşi olan katılımcılardan daha yüksek olduğu görülmüştür. Algılanan kuralcı ebeveyn tutumu ve sosyodemografik özellikler arasındaki ilişkiye yönelik Tablo 5.26 incelendiğinde değişkenler arası anlamlı olduğu görülen başka ilişkiye rastlanmamıştır.

5.5.4.2 Algılanan Küçümseyici Ebeveynlik Biçiminin Sosyodemografik Özelliklere Göre İncelenmesi

Algılanan ebeveynlik biçimlerinin küçümseyici boyutu incelendiğinde küçümseyici anne tutumuna ilişkin puanların sosyodemografik özelliklerden cinsiyet, yaş, eğitim düzeyi, kardeş sayısı, kaçınıcı çocuk olduğu ve ebeveynlerin eğitim düzeyine göre anlamlı düzeyde farklılaşmadığı görülmüştür. Küçümseyici baba tutumu için ise cinsiyet, yaş, eğitim düzeyi ve ebeveynlerin eğitim düzeyi değişkenlerinde gruplar arasında anlamlı farklılık bulunmamıştır. İlgili değişkenlere ilişkin analizlere Tablo 5.27’de yer verilmiştir.

Tablo 5.27 Algılanan Küçümseyici Ebeveynlik Biçiminin Sosyodemografik Özelliklere Göre İncelenmesi

Algılanan Ebeveynlik Biçimleri												
		Küçümseyici Anne					Küçümseyici Baba					
		<i>n</i>	<i>Ort</i>	<i>SS</i>	<i>t/F</i>	<i>p</i>	<i>Ort</i>	<i>SS</i>	<i>t/F</i>	<i>p</i>		
Cinsiyet ¹	Kadın	331	14,51	9,23	1,025	,306	14,18	8,54	-,423	,672		
	Erkek	111	13,50	7,94							14,58	8,46
Yaş ²	18-21	243	14,14	8,60	-301	,764	14,08	8,05	-,541	,589		
	22-25	199	14,40	9,33							14,52	9,05
Eğitim Düzeyi ²	Üniversite 1 Sınıf	50	11,62	5,10	2,128	,077	12,76	8,17	,786	,534		
	Üniversite 2 Sınıf	74	14,03	8,08							14,57	8,73
	Üniversite 3 Sınıf	183	14,80	9,34							14,64	8,69
	Üniversite 4 Sınıf	66	16,38	12,14							15,39	9,18
	Diğer	42	13,74	7,59							13,67	7,94
Akademik Başarı Düzeyi ²	Çok düşük-düşük	18	22,06	14,49	5,029	,002**	20,11	11,53	3,968	,008**		
	Orta	176	14,20	9,57							14,75	9,11
	Yüksek	217	13,67	7,65							13,35	7,40
	Çok yüksek	31	14,10	7,64							14,74	9,08
Ailenin Sosyoekonomik Düzeyi ²	Çok düşük-düşük	41	17,73	11,24	5,464	,005**	17,78	11,18	4,389	,013*		
	Orta	312	13,43	8,04							13,70	7,73
	Yüksek	89	15,54	10,19							14,72	9,37
Kardeş Sayısı ²	Yok	48	12,79	8,39	1,357	,248	12,06	6,10	2,475	,044*		
	1 kardeş	161	13,58	8,10							13,38	7,20
	2 kardeş	108	15,78	10,13							15,94	9,67
	3 kardeş	77	14,27	8,61							14,86	10,10
	4 veya daha fazla	48	14,54	9,54							14,85	8,53

Tablo 5.27 (devamı) Algılanan Küçümseyici Ebeveynlik Biçiminin Sosyodemografik Özelliklere Göre İncelenmesi

Algılanan Ebeveynlik Biçimleri									
		Küçümseyici Anne			Küçümseyici Baba				
Kaçınıcı çocuk olduğu ²					1,915	,127		3,064	,028*
İlk çocuk	170	15,63	10,16				16,01	10,28	
2. çocuk	135	13,21	7,02				13,16	5,94	
3. çocuk	51	14,02	9,46				13,41	8,93	
4. veya daha fazla	38	13,97	8,61				14,53	8,47	
Annenin eğitim düzeyi ²					1,966	,141		,742	,477
İlköğretim ve altı	220	13,91	8,02				14,42	8,43	
Lise	125	13,64	7,56				13,55	7,04	
Üniversite ve üstü	97	15,82	11,94				14,90	10,27	
Babanın eğitim düzeyi ²					2,849	,059		,901	,407
İlköğretim ve altı	177	14,04	8,12				14,24	8,16	
Lise	135	13,14	7,87				13,62	8,19	
Üniversite ve üstü	130	15,71	10,70				15,02	9,28	

Not: *p<.05, **p<.01 ¹Bağımsız örneklem t-testi ²Tek yönlü varyans analizi (Anova)

İlk olarak anneden algılanan küçümseyici ebeveynlik biçiminin akademik başarı düzeyine göre anlamlı düzeyde farklılaştığı belirlenmiştir [F(3,438)=5,03, p<.01]. Bununla birlikte gruplarda varyansların homojen olmadığı tespit edildiğinden Post-Hoc testlerinden Dunnet T3 yöntemi kullanılmıştır. Test sonucuna göre ise hiçbir grup arası anlamlı fark bulunamamıştır.

İkinci olarak anneden algılanan küçümseyici ebeveynlik biçiminin ailenin sosyoekonomik düzeyine göre anlamlı düzeyde farklılaştığı belirlenmiştir [F(2,439)=5,46, p<.01]. Bununla birlikte gruplarda varyansların homojen olmadığı tespit edildiğinden Post-Hoc testlerinden Dunnet T3 yöntemi kullanılmıştır. Test sonucuna göre ise hiçbir grup arası anlamlı fark bulunamamıştır.

Babadan algılanan küçümseyici ebeveynlik tutumu incelendiğinde ise öncelikle katılımcıların akademik başarı düzeyine göre algıladıkları küçümseyici baba tutumunun anlamlı düzeyde farklılaştığı görülmüştür[F(3,438)=3,97, p<.01]. Akademik başarı düzeyindeki grup farkları gruplarda varyansların homojen olmadığı belirlendiği için Post-Hoc testlerinden Dunnet T3 yöntemi ile incelenmiştir.

Sonraki adımda sosyoekonomik düzey değişkenine göre algılanan küçümseyici baba tutumu incelenmiş olup gruplar arasında anlamlı farklılık olduğu belirlenmiştir [F(2,439)=4,39, p<.05]. Öte yandan gruplarda varyansların homojen olmadığı tespit

edildiğinden Post-Hoc testlerinden Dunnet T3 yöntemi kullanılmış olup analizler sonucunda hiçbir grup arası anlamlı fark bulunamamıştır.

Bir diğer analiz sonucuna göre algılanan küçümseyici baba tutumu katılımcıların kardeş sayısına göre anlamlı düzeyde farklılaşmaktadır [F(4,437)=2,48, p<.05]. Kardeş sayısına ilişkin gruplarda varyansların homojen olmadığı tespit edildiğinden algılanan küçümseyici baba tutumunun kardeş sayısına göre hangi gruplar için anlamlı düzeyde farklılaştığı Post-Hoc testlerinden Dunnet T3 yöntemi ile incelenmiştir. Analiz sonucuna göre iki kardeşi olan katılımcıların (M=15,94; SS=9,67) babalarından algıladıkları küçümseyici ebeveynlik tutumu hiç kardeşi olmayan katılımcılara göre (M=12,06; SS=6,10) anlamlı düzeyde daha yüksektir.

Ek olarak kardeşi olan katılımcıların ailenin kaçınıcı çocuğu olduğuna göre babadan algılanan küçümseyici tutumun anlamlı düzeyde farklılaştığı bulunmuştur [F(3,390)=3,06, p<.05]. İlgili analiz için gruplarda varyansların homojen dağılmadığından Post Hoc testlerinden Dunnet T3 ile yürütülmüştür. Sonuçlara göre kardeşi olan katılımcılar arasında ailenin ilk çocuğu olan katılımcıların (M=16,01; SS=10,28) babalarından algıladıkları küçümseyici ebeveynlik biçimi ailenin ikinci çocuğu olan katılımcılara (M=13,16; SS=5,94) göre anlamlı düzeyde daha yüksektir. Algılanan küçümseyici ebeveyn tutumu ve sosyodemografik özellikler arasındaki ilişkiye yönelik Tablo 5.27 incelendiğinde değişkenler arası anlamlı olduğu görülen başka ilişkiye rastlanmamıştır.

5.5.4.3 Algılanan Duygusal Açından Yoksun Bırakan Ebeveynlik Biçiminin Sosyodemografik Özelliklere Göre İncelenmesi

Algılanan ebeveynlik biçimlerinden duygusal açıdan yoksun bırakan boyutu incelendiğinde duygusal açıdan yoksun bırakan anne tutumuna ilişkin puanların sosyodemografik özelliklerden cinsiyet, yaş, eğitim düzeyi, kaçınıcı çocuk olduğu ve ebeveynlerin eğitim düzeyine göre anlamlı düzeyde farklılaşmadığı görülmüştür. Duygusal açıdan yoksun bırakan baba tutumu için ise cinsiyet, yaş, eğitim düzeyi, kaçınıcı çocuk olduğu ve babanın eğitim düzeyi değişkenlerinde gruplar arasında anlamlı farklılık bulunmamıştır. İlgili değişkenlere ilişkin analizlere Tablo 5.28'de yer verilmiştir.

Tablo 5.28 Algılanan Duygusal Açıdan Yoksun Bırakan Ebeveynlik Biçiminin Sosyodemografik Özelliklere Göre İncelenmesi

		Algılanan Ebeveynlik Biçimleri										
		Duygusal Açıdan Yoksun Bırakan Anne				Duygusal Açıdan Yoksun Bırakan Baba						
		<i>n</i>	<i>Ort</i>	<i>SS</i>	<i>t/F</i>	<i>p</i>	<i>Ort</i>	<i>SS</i>	<i>t/F</i>	<i>p</i>		
Cinsiyet ¹	Kadın	331	18,78	9,35	,506	,613	22,17	10,31	-,572	,567		
	Erkek	111	18,27	8,66							22,80	9,36
Yaş ¹	18-21	243	18,77	8,92	,288	,773	22,37	9,95	,107	,915		
	22-25	199	18,51	9,50							22,27	10,24
Eğitim Düzeyi ²	Üniversite 1 Sınıf	50	16,34	7,30	1,264	,284	20,96	9,74	,796	,528		
	Üniversite 2 Sınıf	74	17,82	9,17							21,32	9,26
	Üniversite 3 Sınıf	183	19,27	8,80							22,99	9,84
	Üniversite 4 Sınıf	66	19,29	11,19							22,24	11,74
	Diğer	42	19,24	9,71							23,69	10,19
Akademik Başarı Düzeyi ²	Çok düşük-düşük	18	23,78	10,43	3,434	,017*	28,39	9,32	3,365	,019*		
	Orta	176	19,31	9,39							23,07	10,26
	Yüksek	217	17,54	8,85							21,26	9,82
	Çok yüksek	31	19,71	8,31							22,10	9,97
Ailenin Sosyoekonomik Düzeyi ²	Çok düşük-düşük	41	22,51	10,41	4,502	,012*	28,00	10,87	9,870	,000***		
	Orta	312	18,48	8,77							22,33	9,76
	Yüksek	89	17,46	9,61							19,72	9,81
Kardeş Sayısı ²	Yok	48	15,00	7,38	4,179	,002**	20,67	11,67	3,252	,012*		
	1 kardeş	161	17,57	8,94							20,48	9,24
	2 kardeş	108	20,06	9,66							24,05	9,65
	3 kardeş	77	20,01	8,72							23,74	10,33
	4 veya daha fazla	48	20,58	9,96							24,04	10,61
Kaçınıcı çocuk olduğu ²	İlk çocuk	170	19,71	9,70	,676	,567	22,65	9,78	,824	,481		
	2. çocuk	135	18,24	8,54							21,64	9,62
	3. çocuk	51	18,90	9,84							23,29	9,89
	4. veya daha fazla	38	19,65	9,20							24,16	11,00
Annenin eğitim düzeyi ²	İlköğretim ve altı	220	19,27	8,97	1,321	,268	23,51	9,94	3,658	,027*		
	Lise	125	17,60	8,44							20,50	9,04
	Üniversite ve üstü	97	18,61	10,42							22,00	11,29
Babanın eğitim düzeyi ²	İlköğretim ve altı	177	18,78	8,48	,029	,971	23,24	9,79	1,679	,188		
	Lise	135	18,55	9,44							22,30	9,87
	Üniversite ve üstü	130	18,58	9,84							21,12	10,58

Not: * $p < .05$, ** $p < .01$, *** $p < .001$ ¹Bağımsız örneklem t-testi ²Tek yönlü varyans analizi (Anova)

Duygusal açıdan yoksun bırakan annelik tutumunun öncelikle katılımcıların akademik başarı düzeyine göre anlamlı düzeyde farklılaştığını bulunmuş olup hangi gruplar arasında anlamlı farklılık olduğu Post-Hoc testlerinden Bonferroni ile

incelenmiştir [$F(3,438)=3,43$, $p<.05$]. Analiz sonucuna göre akademik başarısı çok düşük-düşük düzeyde olan katılımcılar ($M=23,78$; $SS=14,49$) ile akademik başarısı yüksek düzeyde olan katılımcılar ($M=17,54$; $SS=8,85$) anneden algılanan duygusal açıdan yoksun bırakma tutumu açısından anlamlı düzeyde farklılaşmaktadır. Bir başka deyişle akademik başarısı çok düşük-düşük düzeyde olan katılımcıların annelerinden algıladıkları duygusal açıdan yoksun bırakan ebeveyn tutumu akademik başarısı yüksek katılımcılara göre anlamlı düzeyde daha yüksektir.

Sonraki adımda ise sosyoekonomik düzeye göre duygusal açıdan yoksun bırakan anne tutumunun anlamlı düzeyde farklılaştığı belirlenmiştir [$F(2,439)=4,50$, $p<.05$]. Bonferroni yöntemi ile incelenen grup farklarında ailesi çok düşük-düşük sosyoekonomik düzeyde olan katılımcıların ($M=22,51$; $SS=10,41$) annelerinden algıladığı duygusal bakımdan yoksun bırakan tutum sosyoekonomik düzeyi orta ($M=18,48$; $SS=8,77$) ve yüksek ($M=17,46$; $SS=9,61$) olan katılımcılarla anlamlı düzeyde farklılaşmaktadır. Buna göre sosyoekonomik düzeyi daha düşük olan katılımcıların algıladıkları duygusal bakımdan yoksun bırakan anne tutumu daha yüksektir.

Çalışma kapsamında ek olarak anneden algılanan duygusal bakımdan yoksun bırakan ebeveynlik biçiminin katılımcıların kardeş sayısına göre anlamlı düzeyde farklılaştığı tespit edilmiştir [$F(4,437)=4,18$, $p<.01$]. Bununla birlikte kardeş sayısına göre duygusal bakımdan yoksun bırakan anne tutumu gruplarda varyansların homojen olmadığı tespit edildiğinden Post-Hoc testlerinden Dunnett T3 yöntemi ile incelenmiştir. Sonuçlara bakıldığında hiç kardeşi olmayan katılımcıların ($M=15,00$; $SS=7,38$) annelerinden algıladıkları duygusal bakımdan yoksun bırakan ebeveynlik biçiminin iki kardeşi olan ($M=20,06$; $SS=9,66$), üç kardeşi olan ($M=20,01$; $SS=8,72$), dört ve üzerinde kardeşi olan ($M=20,58$; $SS=9,96$) katılımcılara göre anlamlı düzeyde daha düşük olduğu görülmüştür.

Araştırma kapsamında ele alınan diğer bir değişken olan duygusal açıdan yoksun bırakan babalık tutumunun katılımcıların akademik başarı düzeyine göre anlamlı düzeyde farklılaştığı bulunmuş olup hangi gruplar arasında anlamlı farklılık olduğu Post-Hoc testlerinden Bonferroni ile incelenmiştir [$F(3,438)=3,37$, $p<.05$]. Analiz sonucuna göre akademik başarısı çok düşük-düşük düzeyde olan katılımcıların ($M=28,39$; $SS=9,32$) babalarından algıladıkları duygusal açıdan yoksun bırakan ebeveyn tutumu akademik başarısı yüksek katılımcılara ($M=21,26$; $SS=9,82$) göre anlamlı düzeyde daha yüksektir.

Bir başka analiz sonucunda sosyoekonomik düzeye göre babadan algılanan duygusal bakımdan yoksun bırakan tutumun anlamlı düzeyde farklılaşmaktadır [F(2,439)=9,87, p<.001]. Hangi sosyoekonomik düzeyler arası anlamlı farklılık olduğunu belirlemek amaçlı Post-Hoc testlerinden Bonferroni kullanılmıştır. Analiz sonucunda sosyoekonomik düzeyi çok düşük-düşük düzeyde olan katılımcıların (M=28,00; SS=10,87) algılanan duygusal bakımdan yoksun bırakan baba tutumu puanlarının sosyoekonomik düzeyi orta (M=22,33; SS=9,76) ve yüksek düzeyde olan (M=19,72; SS=9,81) katılımcılarla anlamlı şekilde farklılaştığı bulunmuştur. Bir başka deyişle sosyoekonomik düzeyi çok düşük-düşük olan katılımcıların babalarından algıladıkları duygusal bakımdan yoksun bırakan tutumun sosyoekonomik düzeyi orta ve yüksek olan katılımcılara göre daha yüksek olduğu bulunmuştur.

Analizler incelendiğinde algılanan duygusal açıdan yoksun bırakan baba tutumunun katılımcıların kardeş sayısına göre de anlamlı düzeyde farklılaştığı tespit edilmiş ve hangi gruplar arasında fark olduğu Post-Hoc testlerinden Bonferroni ile analiz edilmiştir [F(4,437)=3,52, p<.05]. Çalışma sonucunda bir kardeşi olan katılımcılar (M=20,48; SS=9,24) ile iki kardeşi olan katılımcılar (M=24,05; SS=9,65) arasında anlamlı farklılık olduğu; iki kardeşi olan katılımcıların babalarından algıladıkları duygusal açıdan yoksun bırakan tutumunun bir kardeşi olan katılımcılara göre anlamlı şekilde daha yüksek düzeyde olduğu tespit edilmiştir.

Son olarak algılanan duygusal açıdan yoksun bırakan baba tutumunun katılımcıların annelerinin eğitim seviyesine göre anlamlı düzeyde farklılaştığı bulgulanmıştır [F(2,439)=3,66, p<.05]. Farklılaşan grupları belirlemek amacıyla Bonferroni yöntemi kullanılmıştır. Buna göre annesi ilköğretim ve altı bir eğitim seviyesinde olan katılımcıların (M=23,51; SS=9,94) babalarından algıladıkları duygusal açıdan yoksun bırakan tutum annesi lise mezunu katılımcılara (M=20,50; SS=9,04) göre daha yüksektir. Algılanan duygusal bakımdan yoksun bırakan ebeveyn tutumu ve sosyodemografik özellikler arasındaki ilişkiye yönelik Tablo 5.28 incelendiğinde değişkenler arası anlamlı olduğu görülen başka ilişkiye rastlanmamıştır.

5.5.4.4 Algılanan Sömürücü Ebeveynlik Biçiminin Sosyodemografik Özelliklere Göre İncelenmesi

Algılanan ebeveynlik biçimlerinden sömürücü boyutu incelendiğinde sömürücü anne tutumuna ilişkin puanların sosyodemografik özelliklerden cinsiyet, yaş, akademik başarı düzeyi, sosyoekonomik düzey, kardeş sayısı, kaçınıcı çocuk olduğu ve ebeveynlerin eğitim düzeyine göre anlamlı düzeyde farklılaşmadığı görülmüştür. Sömürücü baba tutumu için ise cinsiyet, yaş, eğitim düzeyi, akademik başarı düzeyi, kardeş sayısı, kaçınıcı çocuk olduğu ve babanın eğitim düzeyi değişkenlerinde gruplar arasında anlamlı farklılık bulunmamıştır. İlgili değişkenlere ilişkin analizlere Tablo 5.29'da yer verilmiştir.

Tablo 5.29 Algılanan Sömürücü Ebeveynlik Biçiminin Sosyodemografik Özelliklere Göre İncelenmesi

Algılanan Ebeveynlik Biçimleri									
Sömürücü Anne					Sömürücü Baba				
	<i>n</i>	<i>Ort</i>	<i>SS</i>	<i>t/F</i>	<i>p</i>	<i>Ort</i>	<i>SS</i>	<i>t/F</i>	<i>p</i>
Cinsiyet ¹				,341	,733			-,791	,429
Kadın	331	8,36	3,77			8,78	3,77		
Erkek	111	8,22	3,68			9,12	4,11		
Yaş ¹				-,257	,797			-,733	,464
18-21	243	8,28	3,49			8,74	3,66		
22-25	199	8,37	4,04			9,02	4,08		
Eğitim Düzeyi ²				2,574	,037*			1,585	,177
Üniversite 1 Sınıf	50	7,62	2,46			8,62	4,00		
Üniversite 2 Sınıf	74	8,30	3,87			9,47	4,61		
Üniversite 3 Sınıf	183	8,21	3,20			8,53	2,84		
Üniversite 4 Sınıf	66	9,68	6,20			9,73	5,70		
Diğer	42	8,12	2,16			8,86	3,23		
Akademik Başarı Düzeyi ²				2,161	,092			1,430	,233
Çok düşük-düşük	18	9,78	7,03			10,17	6,44		
Orta	176	8,65	4,08			9,10	3,92		
Yüksek	217	7,93	3,14			8,54	3,60		
Çok yüksek	31	8,35	2,60			9,06	3,13		
Ailenin Sosyoekonomik Düzeyi ²				3,008	,050			6,792	,001**
Çok düşük-düşük	41	9,59	4,08			10,95	5,35		
Orta	312	8,10	3,63			8,64	3,74		
Yüksek	89	8,51	3,87			8,87	3,12		
Kardeş Sayısı ²				,425	,791			1,745	,139
Yok	48	8,56	5,70			10,08	5,67		
1 kardeş	161	8,19	3,41			8,57	3,74		
2 kardeş	108	8,50	3,50			8,61	3,02		
3 kardeş	77	7,97	2,23			8,79	3,13		
4 veya daha fazla	48	8,67	4,78			9,33	4,55		

Tablo 5.29 (devamı) Algılanan Sömürücü Ebeveynlik Biçiminin Sosyodemografik Özelliklere Göre İncelenmesi

Algılanan Ebeveynlik Biçimleri										
		Sömürücü Anne			Sömürücü Baba					
Kaçınıcı çocuk olduğu ²					,518	,670			,742	,528
	İlk çocuk	170	8,52	3,86			8,84	3,85		
	2. çocuk	135	8,19	3,00			8,61	3,16		
	3. çocuk	51	7,94	3,36			8,20	2,47		
	4. veya daha fazla	38	8,08	3,00			9,24	4,58		
Annenin eğitim düzeyi ²					2,970	,052			5,888	,003**
	İlköğretim ve altı	220	8,20	3,06			8,70	3,23		
	Lise	125	7,92	3,00			8,28	2,97		
	Üniversite ve üstü	97	9,10	5,52			9,99	5,59		
Babanın eğitim düzeyi ²					,782	,458			,726	,484
	İlköğretim ve altı	177	8,05	3,34			8,78	3,65		
	Lise	135	8,47	4,04			8,66	3,59		
	Üniversite ve üstü	130	8,54	3,94			9,20	4,37		

Not: *p<.05, **p<.01 ¹Bağımsız örneklem t-testi ²Tek yönlü varyans analizi (Anova)

Anneden algılanan sömürücü ve istismar edici ebeveynlik biçimine ilişkin katılımcıların eğitim düzeyine göre anlamlı düzeyde farklılık gösterdiği bulunmuştur [F(4,410)=2,57, p<.05]. Eğitim düzeyi açısından gruplarda varyansların homojen olmadığı görüldüğü için grup farkları Post-Hoc testlerinden Dunnett T3 yöntemi ile incelenmiştir. Test sonucuna göre hiçbir grup arası anlamlı fark bulunamamıştır.

İkinci olarak babadan algılanan sömürücü ve istismar edici ebeveynlik tutumunun ailenin sosyoekonomik düzeyine göre anlamlı düzeyde farklılık gösterdiği görülmüştür [F(2,439)=6,79, p<.01]. Sosyoekonomik düzey açısından hangi gruplar arasında fark olduğu gruplarda varyanslar homojen olmadığından Post-Hoc testlerinden Dunnett T3 ile incelenmiştir. İlgili analiz sonucunda sosyoekonomik düzeyini çok düşük-düşük olarak tanımlayan katılımcıların (M=10,95; SS=5,35) babalarından algıladıkları sömürücü tutumun orta (M=8,64; SS=3,74) ve yüksek (M=8,70; SS=3,12) sosyoekonomik düzey tanımlayan katılımcılar ile anlamlı düzeyde farklılaştığı bulunmuştur. Bir başka deyişle çok düşük-düşük sosyoekonomik düzeydeki katılımcıların algıladıkları sömürücü baba tutumu orta ve yüksek sosyoekonomik düzeydeki katılımcılardan daha yüksektir.

Son olarak ise babadan algılanan sömürücü, istismar edici tutum katılımcıların annelerinin eğitim düzeyine göre anlamlı şekilde farklılaşmaktadır [F(2,439)=5,89, p<.01]. Gruplarda varyansların homojen olmadığı görüldüğünden Dunnett T3 yöntemi

ile farklılaşan gruplar incelenmiştir. Buna göre annesi lise mezunu olan katılımcıların (M=8,28; SS=2,97) babalarından algıladıkları sömürücü tutum annesi üniversite ve üstü eğitim seviyesindeki katılımcılara (M=9,99; SS=5,59) göre daha düşüktür. Algılanan sömürücü ebeveyn tutumu ve sosyodemografik özellikler arasındaki ilişkiye yönelik Tablo 5.29 incelendiğinde değişkenler arası anlamlı olduğu görülen başka ilişkiye rastlanmamıştır.

5.5.4.5 Algılanan Aşırı Koruyucu Ebeveynlik Biçiminin Sosyodemografik Özelliklere Göre İncelenmesi

Algılanan ebeveynlik biçimlerinden aşırı koruyucu boyutu incelendiğinde aşırı koruyucu, evhamlı anne tutumuna ilişkin puanların sosyodemografik özelliklerden cinsiyet, yaş, sosyoekonomik düzey, kaçınıcı çocuk olduğu ve ebeveynlerin eğitim düzeyine göre anlamlı düzeyde farklılaşmadığı görülmüştür. Aşırı koruyucu baba tutumu için ise cinsiyet, yaş, akademik başarı düzeyi, sosyoekonomik düzey, kardeş sayısı, kaçınıcı çocuk olduğu ve babanın eğitim düzeyi değişkenlerinde gruplar arasında anlamlı farklılık bulunmamıştır. İlgili değişkenlere ilişkin analizlere Tablo 5.30'da yer verilmiştir.

Tablo 5.30 Algılanan Aşırı Koruyucu Ebeveynlik Biçiminin Sosyodemografik Özelliklere Göre İncelenmesi

Algılanan Ebeveynlik Biçimleri										
		Aşırı Koruyucu Anne					Aşırı Koruyucu Baba			
		<i>n</i>	<i>Ort</i>	<i>SS</i>	<i>t/F</i>	<i>p</i>	<i>Ort</i>	<i>SS</i>	<i>t/F</i>	<i>p</i>
Cinsiyet ¹	Kadın	331	21,75	7,65	-,984	,325	19,69	6,74	,916	,360
	Erkek	111	22,57	7,24			19,03	6,25		
Yaş ¹	18-21	243	21,83	7,31	-,399	,690	19,54	6,74	,035	,972
	22-25	199	22,12	7,85			19,51	6,49		
Eğitim Düzeyi ²	Üniversite 1 Sınıf	50	20,88	7,32	3,00	,018*	19,68	7,08	3,43	,009**
	Üniversite 2 Sınıf	74	22,99	6,88			20,96	6,53		
	Üniversite 3 Sınıf	183	21,91	7,39			19,32	6,31		
	Üniversite 4 Sınıf	66	24,05	7,98			20,45	6,14		
	Diğer	42	19,45	8,76			16,57	7,33		

Tablo 5.30 (devamı) Algılanan Aşırı Koruyucu Ebeveynlik Biçiminin Sosyodemografik Özelliklere Göre İncelenmesi

Algılanan Ebeveynlik Biçimleri									
				Aşırı Koruyucu Anne		Aşırı Koruyucu Baba			
Akademik Başarı Düzeyi ²				3,53	,015*			,694	,344
	Çok düşük-düşük	18	25,56	9,15		18,72	5,70		
	Orta	176	22,67	7,73		20,11	6,63		
	Yüksek	217	21,47	7,19		19,33	6,72		
	Çok yüksek	31	19,29	7,11		18,06	6,28		
Ailenin Sosyoekonomik Düzeyi ²				,608	,545			2,30	,101
	Çok düşük-düşük	41	21,00	7,78		18,41	6,41		
	Orta	312	21,91	7,52		19,32	6,49		
	Yüksek	89	22,55	7,57		20,76	7,06		
Kardeş Sayısı ²				3,07	,016*			1,28	,278
	Yok	48	24,35	8,64		20,02	6,63		
	1 kardeş	161	22,26	7,30		19,94	6,72		
	2 kardeş	108	22,14	8,17		19,95	6,83		
	3 kardeş	77	19,70	6,43		18,18	6,38		
	4 veya daha fazla	48	21,75	6,76		18,81	6,05		
Kaçınıcı çocuk olduğu ²				,451	,716			1,67	,174
	İlk çocuk	170	21,52	7,54		19,64	6,76		
	2. çocuk	135	22,21	7,68		20,10	6,88		
	3. çocuk	51	20,94	6,41		17,94	5,63		
	4. veya daha fazla	38	21,34	6,78		18,44	6,10		
Annenin eğitim düzeyi ²				1,215	,298			3,258	,039*
	İlköğretim ve altı	220	21,60	7,31		19,09	6,58		
	Lise	125	22,85	7,85		20,79	7,02		
	Üniversite ve üstü	97	21,63	7,69		18,89	5,97		
Babanın eğitim düzeyi ²				,756	,470			,793	,453
	İlköğretim ve altı	177	21,79	7,25		19,08	6,13		
	Lise	135	21,54	7,69		19,61	7,08		
	Üniversite ve üstü	130	22,62	7,82		20,04	6,77		

Not: *p<.05, **p<.01 ¹Bağımsız örneklem t-testi ²Tek yönlü varyans analizi (Anova)

Araştırma kapsamında yapılan analizlerde öncelikle anneden algılanan aşırı koruyucu ve evhamlı ebeveynlik biçiminin katılımcıların eğitim düzeyine göre anlamlı düzeyde farklılaştığı belirlenmiştir [F(4,410)=3,00, p<.05]. Eğitim düzeyine ilişkin grup farklarını incelemek adına hangi gruplar arasında fark olduğu Post-Hoc testlerinden Bonferroni ile incelenmiştir. İlgili analiz sonucunda eğitim düzeyine diğer yanıtı veren katılımcıların (M=19,45; SS=8,76) algıladıkları aşırı koruyucu ebeveyn tutumu üniversite dördüncü sınıf katılımcılarla (M=24,05; SS=7,98) anlamlı düzeyde farklılaşmaktadır. Diğer yanıtı veren katılımcıların annelerinden algıladıkları aşırı koruyucu tutum üniversite dördüncü sınıf öğrencilerine göre anlamlı düzeyde daha düşüktür.

İkinci olarak algılanan aşırı koruyucu anne tutumunun katılımcıların akademik başarı düzeyine göre anlamlı şekilde farklılaştığı belirlenmiştir [$F(3,438)=3,53$, $p<.05$]. Akademik başarı düzeyine ilişkin Post-Hoc testlerinden Bonferroni ile yapılan analizde çok düşük-düşük düzeyde akademik başarısı olan katılımcıların ($M=25,56$; $SS=9,15$) annelerinden algıladıkları aşırı koruyucu tutum akademik başarısı çok yüksek olan katılımcılara ($M=19,29$; $SS=7,11$) göre anlamlı düzeyde daha yüksektir.

Anneden algılanan aşırı koruyucu ve evhamlı ebeveynlik biçiminin son olarak katılımcıların kardeş sayısına göre de anlamlı düzeyde farklılaştığı saptanmıştır [$F(4,437)=3,07$, $p<.05$]. Bununla birlikte kardeş sayısı açısından gruplarda varyanslar homojen olmadığında grup farkları Post-Hoc testlerinden Dunnett T3 ile incelenmiştir. Analiz sonucuna göre hiç kardeşi olmayan katılımcılar ($M=24,35$; $SS=8,64$) ile üç kardeşi olanlar ($M=19,70$; $SS=6,43$) algılanan aşırı koruyucu anne tutumu açısından anlamlı düzeyde farklılaşmaktadır. Bir başka deyişle üç kardeşi olan katılımcıların annelerinden algıladıkları aşırı koruyucu ebeveynlik tutumu kardeşi olmayan katılımcılardan anlamlı düzeyde daha düşüktür.

Babadan algılanan aşırı koruyucu tutumun ise öncelikle katılımcıların eğitim düzeyine göre anlamlı düzeyde farklılaşmaktadır [$F(4,410)=3,43$, $p<.01$]. Eğitim düzeyi açısından grup farkı Post-Hoc testlerinden Bonferroni ile incelenmiştir. Babadan algılanan aşırı koruyucu tutum eğitim düzeyine diğer yanıtı veren katılımcılar ($M=16,57$; $SS=7,33$) üniversite ikinci sınıfta ($M=20,96$; $SS=6,53$) ve üniversite dördüncü sınıfta okuyan katılımcılara ($M=20,45$; $SS=6,14$) göre anlamlı düzeyde farklılaşmaktadır. Eğitim düzeyine diğer yanıtı veren katılımcıların algıladıkları aşırı koruyucu baba tutumu üniversite ikinci sınıf ve üniversite dördüncü sınıf öğrencilerine göre anlamlı düzeyde daha düşüktür.

Son adımda yapılan analizlerde algılanan aşırı koruyucu baba tutumunun katılımcıların annelerinin eğitim düzeyine göre anlamlı şekilde farklılaştığı görülmüş olup farklılaşan grupları belirlemek amacıyla Bonferroni yöntemi kullanılmıştır [$F(2,439)=3,26$, $p<.05$]. Bununla birlikte Bonferroni analizi sonucunda anlamlı düzeyde farklılaşan grup olmadığı görülmüştür. Algılanan aşırı koruyucu ebeveyn tutumu ve sosyodemografik özellikler arasındaki ilişkiye yönelik Tablo 5.30 incelendiğinde değişkenler arası anlamlı olduğu görülen başka ilişkiye rastlanmamıştır.

5.5.4.6 Algılanan Başarı Odaklı Ebeveynlik Biçiminin Sosyodemografik Özelliklere Göre İncelenmesi

Algılanan ebeveynlik biçimlerinden başarı odaklı boyutu incelendiğinde başarı odaklı anne tutumuna ilişkin puanların sosyodemografik özelliklerden cinsiyet, yaş, akademik başarı düzeyi, sosyoekonomik düzey, kardeş sayısı, kaçınıcı çocuk olduğu ve annenin eğitim düzeyine göre anlamlı düzeyde farklılaşmadığı görülmüştür. Başarı odaklı baba tutumu için ise cinsiyet, yaş, akademik başarı düzeyi, kaçınıcı çocuk olduğu ve annenin eğitim düzeyi değişkenlerinde gruplar arasında anlamlı farklılık bulunmamıştır. İlgili değişkenlere ilişkin analizlere Tablo 5.31’de yer verilmiştir.

Tablo 5.31 Algılanan Başarı Odaklı Ebeveynlik Biçiminin Sosyodemografik Özelliklere Göre İncelenmesi

Algılanan Ebeveynlik Biçimleri										
		Başarı Odaklı Anne					Başarı Odaklı Baba			
		<i>n</i>	<i>Ort</i>	<i>SS</i>	<i>t/F</i>	<i>p</i>	<i>Ort</i>	<i>SS</i>	<i>t/F</i>	<i>p</i>
Cinsiyet ¹	Kadın	331	15,86	6,30	-,245	,807	16,01	6,23	-,390	,697
	Erkek	111	16,03	5,84			16,38	6,31		
Yaş ¹	18-21	243	15,98	5,99	,272	,785	15,74	5,97	-1,276	,203
	22-25	199	15,81	6,43			16,50	6,55		
Eğitim Düzeyi ²	Üniversite 1 Sınıf	50	14,78	7,32	2,448	,046*	14,80	4,94	3,835	,005**
	Üniversite 2 Sınıf	74	16,41	6,88			16,62	6,61		
	Üniversite 3 Sınıf	183	16,46	7,39			16,98	6,09		
	Üniversite 4 Sınıf	66	16,26	7,98			16,20	6,29		
	Diğer	42	13,60	8,76			13,26	6,79		
Akademik Başarı Düzeyi ²	Çok düşük-düşük	18	18,72	6,78	1,410	,239	15,72	7,57	,694	,556
	Orta	176	15,96	6,15			16,57	5,93		
	Yüksek	217	15,70	6,13			15,68	6,16		
	Çok yüksek	31	15,39	6,22			16,32	7,71		
Ailenin Sosyoekonomik Düzeyi ²	Çok düşük-düşük	41	16,34	6,07	2,888	,057	15,49	5,77	4,829	,008**
	Orta	312	15,47	6,10			15,64	6,04		
	Yüksek	89	17,21	6,38			17,90	6,85		
Kardeş Sayısı ²	Yok	48	14,23	6,15	2,016	,091	13,83	6,15	3,766	,005**
	1 kardeş	161	15,40	5,82			15,39	6,01		
	2 kardeş	108	16,67	6,36			17,33	6,02		
	3 kardeş	77	16,25	6,35			16,39	6,47		
	4 veya daha fazla	48	17,00	6,47			17,33	6,51		

Tablo 5.31 (devamı) Algılanan Başarı Odaklı Ebeveynlik Biçiminin Sosyodemografik Özelliklere Göre İncelenmesi

Algılanan Ebeveynlik Biçimleri									
				Başarı Odaklı Anne		Başarı Odaklı Baba			
Kaçınıcı çocuk olduğu ²									
İlk çocuk	170	16,25	6,02	,521	,668	16,58	6,26	,307	,820
2. çocuk	135	15,60	5,67			15,98	5,92		
3. çocuk	51	16,61	7,69			16,25	6,86		
4. veya daha fazla	38	16,58	6,34			16,79	6,18		
Annenin eğitim düzeyi ²									
İlköğretim ve altı	220	16,23	6,20	,639	,528	16,53	6,26	2,215	,110
Lise	125	15,68	6,04			16,18	6,19		
Üniversite ve üstü	97	15,45	6,34			14,94	6,18		
Babanın eğitim düzeyi ²									
İlköğretim ve altı	177	16,73	6,48	5,335	,005**	16,67	6,43	3,268	,039*
Lise	135	14,50	5,47			14,95	5,54		
Üniversite ve üstü	130	16,22	6,26			16,45	6,55		

Not: *p<.05, **p<.01 ¹Bağımsız örneklem t-testi ²Tek yönlü varyans analizi (Anova)

Çalışma kapsamında anneden algılanan başarı odaklı, koşullu ebeveynlik tutumunun öncelikle katılımcıların eğitim düzeyine göre anlamlı düzeyde farklılık gösterdiği bulunmuştur [F(4,410)=2,45, p<.05]. Eğitim düzeyi açısından hangi gruplar arasında fark olduğu Post-Hoc testlerinden Bonferroni ile incelenmiştir. Analiz sonucuna göre eğitim düzeyine diğer yanıtı veren katılımcıların (M=13,60; SS=6,45) annelerinden algıladıkları başarı odaklı tutum üniversite üçüncü sınıfta eğitim gören katılımcılara (M=16,46; SS=5,94) göre anlamlı düzeyde daha düşüktür.

İkinci olarak anneden algılanan başarı odaklı, koşullu ebeveynlik biçimi katılımcıların babalarının eğitim düzeyi değişkenine göre de anlamlı düzeyde farklılaşmaktadır [F(2,439)=5,34, p<.01]. Babanın eğitim düzeyi değişkeni için hangi gruplar arasında anlamlı farklılık olduğu gruplarda varyans homojen olmadığından Post-Hoc testlerinden Dunnett T3 ile incelenmiş olup analiz sonucunda babası lise mezunu olan katılımcıların (M=14,50; SS=5,47) algıladıkları başarı odaklı anne tutumu açısından babası ilköğretim ve altı eğitim seviyesinde olan katılımcılar (M=16,73; SS=6,48) ile anlamlı düzeyde farklılaştığı bulunmuştur. Bir başka deyişle babası lise mezunu olan katılımcıların annelerinden algıladıkları başarı odaklı ebeveynlik biçimi babası ilköğretim ve altı eğitim seviyesinde olan katılımcılara göre anlamlı düzeyde daha düşüktür.

Bir başka değişken olarak incelenen babadan algılanan başarı odaklı, koşullu ebeveynlik biçimi ise katılımcıların eğitim düzeyine göre anlamı düzeyde farklılaşmaktadır [F(4,410)=3,84, p<.01]. Eğitim düzeyi için hangi gruplar arasında fark olduğu Post-Hoc testlerinden Bonferroni ile incelenmiştir. İlgili analiz sonucunda eğitim düzeyini diğer olarak belirten katılımcıların (M=13,26; SS=6,79) babalarından algıladıkları başarı odaklı ebeveyn tutumu üniversite ikinci sınıf (M=16,62; SS=6,61) ve üniversite üçüncü sınıfta (M=16,98; SS=6,09) eğitim gören katılımcılara göre anlamlı düzeyde daha düşüktür.

Araştırma kapsamında yapılan analizlerde babadan algılanan başarı odaklı ebeveyn tutumunun ailenin sosyoekonomik düzeyine göre de farklılaştığı belirlenmiştir [F(2,439)=4,83, p<.01]. Sosyoekonomik düzey için grup farkının Post-Hoc testlerinden Bonferroni ile incelendiği analiz sonucuna göre yüksek sosyoekonomik düzeydeki katılımcıların (M=17,90; SS=6,85) babalarından algıladıkları başarı odaklı tutum orta sosyoekonomik düzeydeki katılımcılara (M=15,64; 6,04) göre anlamlı düzeyde daha yüksektir.

Ek olarak algılanan başarı odaklı baba tutumu babaların kardeş sayısına göre anlamlı düzeyde farklılaşmaktadır [F(4,437)=3,77, p<.01]. Kardeş sayısı değişkeni için hangi gruplar arası anlamlı fark olduğu Post-Hoc testlerinden Bonferroni ile incelenmiştir. Sonuçta hiç kardeşi olmayan katılımcıların (M=13,83; SS=6,15) babalarından algıladıkları başarı odaklı tutum iki kardeşi olan katılımcılar (M=17,33; SS=6,02) ile dört ya da daha fazla kardeşi olan katılımcılara (M=17,33; SS=6,51) göre anlamlı düzeyde daha düşüktür.

Son olarak ise babadan algılanan başarı odaklı, koşullu ebeveynlik biçimi katılımcıların babalarının eğitim düzeyi değişkenine göre de anlamlı düzeyde farklılaşmaktadır [F(2,439)=3,27, p<.05]. Babanın eğitim düzeyi değişkeni için hangi gruplar arasında anlamlı farklılık olduğu Bonferroni ile incelenmiş olup analiz sonucunda algılanan başarı odaklı baba tutumu açısından babası ilköğretim ve altı eğitim seviyesinde olan katılımcılar (M=16,67; SS=6,43) ile babası lise mezunu olan katılımcılar (M=14,95; SS=5,54) ile anlamlı düzeyde farklılaştığı bulunmuştur. Bir başka deyişle babası lise mezunu olan katılımcıların babalarından algıladıkları başarı odaklı ebeveynlik biçimi babası ilköğretim ve altı eğitim seviyesinde olan katılımcılara göre anlamlı düzeyde daha düşüktür. Algılanan başarı odaklı ebeveyn tutumu ve sosyodemografik özellikler arasındaki ilişkiye yönelik Tablo 5.31

incelendiğinde değişkenler arası anlamlı olduğu görülen başka ilişkiye rastlanmamıştır.

5.5.4.7 Algılanan Aşırı İzin Verici Ebeveynlik Biçiminin Sosyodemografik Özelliklere Göre İncelenmesi

Algılanan ebeveynlik biçimlerinin aşırı izin verici boyutunda sınırsız, aşırı izin verici anne ve baba tutumuna ilişkin puanların sosyodemografik özelliklerden cinsiyete, yaşa, eğitim düzeyine, kardeş sayısına, kaçınıcı çocuk olduğuna ve ebeveynlerin eğitim düzeyine göre anlamlı düzeyde farklılaşmadığı görülmüştür. İlgili değişkenlere ilişkin analizlere Tablo 5.32’de yer verilmiştir.

Tablo 5.32 Algılanan Aşırı İzin Verici Ebeveynlik Biçiminin Sosyodemografik Özelliklere Göre İncelenmesi

Algılanan Ebeveynlik Biçimleri										
		Aşırı İzin Verici Anne				Aşırı İzin Verici Baba				
		<i>n</i>	<i>Ort</i>	<i>SS</i>	<i>t/F</i>	<i>p</i>	<i>Ort</i>	<i>SS</i>	<i>t/F</i>	<i>p</i>
Cinsiyet ¹	Kadın	331	9,01	3,58	-1,725	,086	9,52	4,41	-8,44	,399
	Erkek	111	9,82	4,52						
Yaş ¹	18-21	243	9,30	4,21	,518	,605	9,82	4,70	1,051	,294
	22-25	199	9,11	3,36						
Eğitim Düzeyi ²	Üniversite 1 Sınıf	50	8,26	3,37	2,120	,078	9,32	4,64	,361	,836
	Üniversite 2 Sınıf	74	10,23	4,45						
	Üniversite 3 Sınıf	183	9,31	3,76						
	Üniversite 4 Sınıf	66	8,91	3,25						
	Diğer	42	9,31	4,78						
Akademik Başarı Düzeyi ²	Çok düşük-düşük	18	12,61	6,42	7,034	,000***	12,44	5,63	3,62	,013*
	Orta	176	9,59	3,80						
	Yüksek	217	8,66	3,53						
	Çok yüksek	31	9,21	3,29						
Ailenin Sosyoekonomik Düzeyi ²	Çok düşük-düşük	41	10,95	5,20	2,888	,008**	13,02	6,67	14,54	,000***
	Orta	312	8,98	3,72						
	Yüksek	89	9,22	3,37						
Kardeş Sayısı ²	Yok	48	9,13	3,53	,481	,750	9,90	4,33	,708	,587
	1 kardeş	161	9,18	3,99						
	2 kardeş	108	9,62	4,02						
	3 kardeş	77	8,92	3,59						
	4 veya daha fazla	48	8,94	3,75						

Tablo 5.32 (devamı) Algılanan Aşırı İzin Verici Ebeveynlik Biçiminin Sosyodemografik Özelliklere Göre İncelenmesi

		Algılanan Ebeveynlik Biçimleri						
		Aşırı İzin Verici Anne			Aşırı İzin Verici Baba			
Kaçınıcı çocuk olduğu ²					,266	,850	,663	,575
	İlk çocuk	170	9,36	4,28			9,76	4,72
	2. çocuk	135	9,02	3,38			9,26	3,55
	3. çocuk	51	9,41	4,03			10,14	5,40
	4. veya daha fazla	38	9,03	3,64			9,29	4,07
Annenin eğitim düzeyi ²					1,097	,335	,576	,563
	İlköğretim ve altı	220	9,07	3,69			9,69	4,63
	Lise	125	9,06	3,23			9,30	3,86
	Üniversite ve üstü	97	9,72	4,82			9,91	4,41
Babanın eğitim düzeyi ²					1,497	,225	,580	,560
	İlköğretim ve altı	177	8,92	3,76			9,82	4,92
	Lise	135	9,15	3,33			9,30	3,59
	Üniversite ve üstü	130	9,68	4,41			9,69	4,34

Not: *p<.05, **p<.01, ***p<.001 ¹Bağımsız örneklem t-testi ²Tek yönlü varyans analizi (Anova)

Anneden algılanan aşırı izin verici ebeveynlik tutumu katılımcıların akademik başarı düzeyine göre anlamlı şekilde farklılaşmaktadır [F(3,438)=7,03, p<.001]. Akademik başarı düzeyi değişkeni için hangi gruplar arasında fark olduğu gruplarda varyanslar homojen olmadığından Dunnett T3 ile incelenmiştir. İlgili analiz sonucunda gruplar arasında anlamlı fark tespit edilmemiştir.

İkinci aşamada algılanan aşırı izin verici anne tutumunun katılımcıların sosyoekonomik düzeyine göre anlamlı şekilde farklılaştığı tespit edilmiştir [F(2,439)=4,85, p<.01]. Bununla birlikte gruplarda varyans homojen dağılmadığından farklılaşan grupları belirlemek amacıyla uygulanan Dunnett T3 testinde gruplar arasında anlamlı bir farklılık tespit edilmemiştir.

Ebeveynlik biçimleri açısından anneden algılanan aşırı izin verici tutum ile paralel olarak babadan algılanan aşırı izin verici tutum da akademik başarı düzeyine göre anlamlı şekilde farklılaşmaktadır [F(3,438)=3,62, p<.05]. Akademik başarı düzeyi için farklılaşan grupları tespit etmek amacıyla uygulanan Bonferroni analizine göre çok düşük-düşük akademik başarı düzeyindeki katılımcıların (M=12,44; SS=5,63) algıladıkları aşırı izin verici baba tutumu akademik başarı düzeyi yüksek olan katılımcılara (M=9,17; SS=4,15) göre anlamlı düzeyde daha yüksektir.

Son olarak ise babadan algılanan aşırı izin verici tutumun katılımcıların sosyoekonomik düzeyine göre anlamlı şekilde farklılaştığı bulunmuştur

[F(2,439)=14,54, p<.001]. Sosyoekonomik düzey için gruplarda varyanslar homojen olmadığından Dunnett T3 yöntemi ile farklılaşan gruplar belirlenmiştir. İlgili analiz sonucunda sosyoekonomik düzeyi çok düşük-düşük olan katılımcıların (M=13,02; SS=6,67) babalarından algıladıkları aşırı izin verici ebeveyn tutumu orta (M=9,31; SS=4,01) ve yüksek (M=9,16; SS=3,60) sosyoekonomik düzeydeki katılımcılara göre anlamlı düzeyde daha yüksektir. Algılanan aşırı izin verici ebeveyn tutumu ve sosyodemografik özellikler arasındaki ilişkiye yönelik Tablo 5.32 incelendiğinde değişkenler arası anlamlı olduğu görülen başka ilişkiye rastlanmamıştır.

5.5.4.8 Algılanan Kötümser Ebeveynlik Biçiminin Sosyodemografik Özelliklere Göre İncelenmesi

Algılanan ebeveynlik biçimlerinden kötümser boyutu incelendiğinde kötümser anne tutumuna ilişkin puanların sosyodemografik özelliklerden cinsiyete, yaşa, akademik başarı düzeyine, kardeş sayısına, kaçınıcı çocuk olduğuna ve annenin eğitim düzeyine göre anlamlı düzeyde farklılaşmadığı görülmüştür. Kötümser baba tutumu için ise sosyodemografik özellikler açısından gruplar arasında anlamlı farklılık bulunmamıştır. İlgili değişkenlere ilişkin analizlere Tablo 5.33'de yer verilmiştir.

Tablo 5.33 Algılanan Kötümser Ebeveynlik Biçiminin Sosyodemografik Özelliklere Göre İncelenmesi

		Algılanan Ebeveynlik Biçimleri										
		Kötümser Anne				Kötümser Baba						
		<i>n</i>	<i>Ort</i>	<i>SS</i>	<i>t/F</i>	<i>p</i>	<i>Ort</i>	<i>SS</i>	<i>t/F</i>	<i>p</i>		
Cinsiyet ¹	Kadın	331	7,15	3,83	-,675	,500	6,90	3,80	,021	,984		
	Erkek	111	7,43	3,56							6,89	3,52
Yaş ¹	18-21	243	7,23	3,84	,015	,988	6,78	3,62	-,725	,469		
	22-25	199	7,22	3,67							7,04	3,85
Eğitim Düzeyi ²	Üniversite 1 Sınıf	50	5,88	3,24	2,451	,046*	5,84	3,19	1,634	,165		
	Üniversite 2 Sınıf	74	7,41	3,61							7,27	3,79
	Üniversite 3 Sınıf	183	7,56	3,95							7,20	3,94
	Üniversite 4 Sınıf	66	7,91	3,89							6,92	3,36
	Diğer	42	7,12	3,56							7,50	3,73

Tablo 5.33 (devamı) Algılanan Kötümser Ebeveynlik Biçiminin Sosyodemografik Özelliklere Göre İncelenmesi

Algılanan Ebeveynlik Biçimleri									
				Kötümser Anne		Kötümser Baba			
Akademik Başarı Düzeyi ²				1,990	,115			1,756	,155
Çok düşük-düşük	18	9,11	3,92			8,72	4,57		
Orta	176	7,38	3,80			6,98	3,66		
Yüksek	217	6,97	3,69			6,67	3,70		
Çok yüksek	31	7,03	3,68			6,97	3,58		
Ailenin Sosyoekonomik Düzeyi ²				7,042	,001**			1,684	,187
Çok düşük-düşük	41	9,07	3,21			7,85	3,96		
Orta	312	7,20	3,72			6,86	3,69		
Yüksek	89	6,45	3,87			6,58	3,71		
Kardeş Sayısı ²				,926	,449			1,847	,119
Yok	48	6,65	3,47			5,98	3,54		
1 kardeş	161	7,15	3,89			6,61	3,62		
2 kardeş	108	7,54	3,71			7,28	3,49		
3 kardeş	77	6,92	3,61			7,02	3,95		
4 veya daha fazla	48	7,83	3,98			7,71	4,25		
Kaçınıcı çocuk olduğu				,113	,953			,664	,574
İlk çocuk	170	7,28	4,14			6,74	3,78		
2. çocuk	135	7,39	3,56			7,28	3,61		
3. çocuk	51	7,04	3,54			6,94	3,77		
4. veya daha fazla	38	7,37	3,42			7,37	3,99		
Annenin eğitim düzeyi ²				1,311	,271			1,629	,197
İlköğretim ve altı	220	7,44	3,66			7,15	3,70		
Lise	125	6,77	3,71			6,40	3,41		
Üniversite ve üstü	97	7,33	4,03			6,98	4,11		
Babannin eğitim düzeyi ²				3,826	,023*			2,624	,074
İlköğretim ve altı	177	7,69	3,78			7,29	3,77		
Lise	135	6,52	3,43			6,33	3,35		
Üniversite ve üstü	130	7,32	3,98			6,95	3,99		

Not: *p<.05, **p<.01 ¹Bağımsız örneklem t-testi ²Tek yönlü varyans analizi (Anova)

Algılanan kötümser anne tutumu katılımcıların eğitim düzeyine [F(4,410)=2,45, p<.05] ve göre anlamlı düzeyde farklılaşmaktadır. Eğitim düzeyi açısından farklılaşan gruplar Bonferroni yöntemi ile incelenmiş olup sonuç olarak; üniversite dördüncü sınıfta eğitim gören katılımcıların (M=7,91; SS=3,56) annelerinden algıladıkların kötümser tutumun üniversite birinci sınıftaki katılımcılara (M=5,88; SS=3,24) göre anlamlı düzeyde daha yüksek olduğu bulunmuştur.

İkinci olarak algılanan kötümser anne tutumunun ailenin sosyoekonomik düzeyine göre anlamlı şekilde farklılaştığı belirlenmiştir[F(2,439)=7,04, p<.01]. Sosyoekonomik düzey açısından Bonferroni yöntemi ile karşılaştırılan grup farklarına göre algılanan kötümser anne tutumu sosyoekonomik düzeyi çok düşük-düşük olan katılımcılar (M=9,07; SS=3,21) ile orta (M=7,02; SS=3,72) ve yüksek (M=6,45;

SS=3,87) sosyoekonomik düzeyde katılımcılar arasında anlamlı düzeyde farklılaşmaktadır. Buna göre çok düşük-düşük sosyoekonomik düzeyde katılımcıların annelerinden algıladıkları kötümser tutum orta ve yüksek sosyoekonomik düzeydeki katılımcılara göre daha yüksektir.

Son olarak anneden algılanan kötümser ebeveyn tutumunun katılımcıların babalarının eğitim seviyesine göre anlamlı düzeyde farklılaştığı görülmüştür [F(2,439)=3,83, p<.05]. Post-Hoc testlerinden Bonferroni ile farklılaşan gruplar incelendiğinde babası lise mezunu olan katılımcıların (M=6,52; SS=3,43) annelerinden algıladıkları kötümser ebeveyn tutumunun annesi ilköğretim ve altı eğitim seviyesinde olan katılımcılara (M=7,69; SS=3,78) göre anlamlı düzeyde daha düşük olduğu bulunmuştur. Algılanan kötümser ebeveyn tutumu ve sosyodemografik özellikler arasındaki ilişkiye yönelik Tablo 5.33 incelendiğinde değişkenler arası anlamlı olduğu görülen başka ilişkiye rastlanmamıştır.

5.5.4.9 Algılanan Cezalandırıcı Ebeveynlik Biçiminin Sosyodemografik Özelliklere Göre İncelenmesi

Algılanan ebeveynlik biçimlerinden cezalandırıcı boyutu incelendiğinde cezalandırıcı anne tutumuna ilişkin puanların sosyodemografik özelliklerden eğitim düzeyine, akademik başarı düzeyine, kardeş sayısına ve ebeveynlerin eğitim düzeyine göre anlamlı düzeyde farklılaşmadığı görülmüştür. Cezalandırıcı baba tutumu için ise sosyodemografik özellikler açısından gruplar arasında anlamlı farklılık bulunmamıştır. İlgili değişkenlere ilişkin analizlere Tablo 5.34'te yer verilmiştir.

Tablo 5.34 Algılanan Cezalandırıcı Ebeveynlik Biçiminin Sosyodemografik Özelliklere Göre İncelenmesi

		Algılanan Ebeveynlik Biçimleri								
		Cezalandırıcı Anne				Cezalandırıcı Baba				
		<i>n</i>	<i>Ort</i>	<i>SS</i>	<i>t/F</i>	<i>p</i>	<i>Ort</i>	<i>SS</i>	<i>t/F</i>	<i>p</i>
Cinsiyet ¹	Kadın	331	10,65	4,79	2,050	,042*	10,81	4,67	1,737	,083
	Erkek	111	9,69	4,07			9,94	4,37		
Yaş ¹	18-21	243	10,84	4,79	2,133	,033*	10,46	4,50	-,685	,494
	22-25	199	9,89	4,39			10,76	4,75		

Tablo 5.34 (devamı) Algılanan Cezalandırıcı Ebeveynlik Biçiminin Sosyodemografik Özelliklere Göre İncelenmesi

	Algılanan Ebeveynlik Biçimleri								
	Cezalandırıcı Anne			Cezalandırıcı Baba					
Eğitim Düzeyi ²				,531	,713			,784	,536
Üniversite 1 Sınıf	50	9,76	4,02			9,94	4,14		
Üniversite 2 Sınıf	74	10,74	4,62			10,91	4,96		
Üniversite 3 Sınıf	183	10,62	4,57			10,84	4,67		
Üniversite 4 Sınıf	66	10,76	5,54			10,44	4,47		
Diğer	42	10,07	4,39			11,52	4,76		
Akademik Başarı Düzeyi ²				,752	,522			,811	,488
Çok düşük-düşük	18	11,61	5,38			9,89	5,10		
Orta	176	10,53	4,83			10,79	4,86		
Yüksek	217	10,32	4,57			10,36	4,34		
Çok yüksek	31	9,65	3,35			11,48	4,75		
Ailenin Sosyoekonomik Düzeyi ²				3,816	,023*			1,105	,332
Çok düşük-düşük	41	12,27	5,96			11,61	5,55		
Orta	312	10,16	4,34			10,50	4,42		
Yüksek	89	10,45	4,78			10,45	4,78		
Kardeş Sayısı ²				,683	,604			2,385	,051
Yok	48	9,90	4,04			9,71	4,17		
1 kardeş	161	10,22	4,42			9,96	4,22		
2 kardeş	108	10,85	4,90			11,21	4,77		
3 kardeş	77	10,78	5,15			11,43	5,14		
4 veya daha fazla	48	9,98	4,45			10,85	4,75		
Kaçıncı çocuk olduğu ²				2,850	,037*			,478	,697
İlk çocuk	170	11,18	5,03			10,95	4,60		
2. çocuk	135	10,03	4,14			10,64	4,68		
3. çocuk	51	10,29	5,00			10,55	4,86		
4. veya daha fazla	38	9,11	4,27			10,00	4,63		
Annenin eğitim düzeyi ²				,868	,420			2,160	,117
İlköğretim ve altı	220	10,45	4,79			10,96	4,83		
Lise	125	10,02	4,02			9,90	3,89		
Üniversite ve üstü	97	10,84	5,00			10,65	4,89		
Babamın eğitim düzeyi ²				2,243	,107			1,819	,163
İlköğretim ve altı	177	10,31	4,75			10,97	4,79		
Lise	135	9,90	4,27			9,99	4,22		
Üniversite ve üstü	130	11,08	4,79			10,71	4,72		

Not: *p<.05, **p<.01 ¹Bağımsız örneklem t-testi ²Tek yönlü varyans analizi (Anova)

İlk olarak yapılan analizlerde anneden algılanan cezalandırıcı tutumun katılımcıların cinsiyetine göre anlamlı düzeyde farklılaştığı bulunmuştur [t(440)=2,05, p<.05]. Cinsiyet açısından kadınların (M=10,65; SS=4,79) algıladıkları cezalandırıcı anne tutumunun erkeklere (M=9,69; SS=4,07) göre daha yüksek olduğu belirlenmiştir.

İkinci olarak algılanan cezalandırıcı anne tutumunun katılımcıların yaşına göre anlamlı düzeyde farklılaştığı belirlenmiştir [t(440)=2,13, p<.05]. Gruplar arası fark incelendiğinde 18-21 yaş aralığında olan katılımcıların (M=10,84; SS=4,79)

algıladıkları cezalandırıcı anne tutumunun 22-25 yaş aralığında olan katılımcılardan (M=9,89; SS=4,39) anlamlı düzeyde daha yüksek olduğu bulunmuştur.

Diğer adımda algılanan cezalandırıcı anne tutumunun katılımcıların sosyoekonomik düzeyine göre anlamlı farklılık gösterdiği görülmüştür [F(2,439)=3,82, p<.05]. Gruplarda varyanslar homojen olmadığından Post-Hoc testlerinden Dunnett T3 yöntemi ile farklılaşan grupları belirlemeye yönelik yapılan analizlerde ise gruplar arasında anlamlı düzeyde farklılaşan olmadığı tespit edilmiştir.

Son olarak kardeşi olan katılımcıların ailenin kaçınıcı çocuğu olduğuna göre annelerinden algıladıkları cezalandırıcı tutum anlamlı düzeyde farklılaştığı saptanmıştır [F(3,390)=2,85, p<.05]. Bununla birlikte ailenin kaçınıcı çocuğu olduğuna göre farklılaşan grupları belirlemek amacıyla Post-Hoc testlerinden Bonferroni ile yapılan analizlerde gruplar arasında anlamlı farklılık tespit edilememiştir. Algılanan cezalandırıcı ebeveyn tutumu ve sosyodemografik özellikler arasındaki ilişkiye yönelik Tablo 5.34 incelendiğinde değişkenler arası anlamlı olduğu görülen başka ilişkiye rastlanmamıştır.

5.5.4.10 Algılanan Değişime Kapalı Ebeveynlik Biçiminin Sosyodemografik Özelliklere Göre İncelenmesi

Algılanan ebeveynlik biçimlerinden değişime kapalı, duygularını bastıran boyutu incelendiğinde değişime kapalı anne ve baba tutumuna ilişkin puanların sosyodemografik özelliklerden cinsiyete, yaşa, eğitim düzeyine, akademik başarı düzeyine, sosyoekonomik düzeye, kardeş sayısına, kaçınıcı çocuk olduğuna ve ebeveynlerin eğitim düzeyine göre anlamlı düzeyde farklılaşmadığı görülmüştür. İlgili değişkenlere ilişkin analizlere Tablo 5.35'te yer verilmiştir.

Tablo 5.35 Algılanan Değişime Kapalı Ebeveynlik Biçiminin Sosyodemografik Özelliklere Göre İncelenmesi

		Algılanan Ebeveynlik Biçimleri								
		Değişime Kapalı Anne				Değişime Kapalı Baba				
		<i>n</i>	<i>Ort</i>	<i>SS</i>	<i>t/F</i>	<i>p</i>	<i>Ort</i>	<i>SS</i>	<i>t/F</i>	<i>p</i>
Cinsiyet ¹					,782	,435			-,811	,418
	Kadın	331	8,04	3,70			9,54	4,51		
	Erkek	111	7,73	3,17			9,94	4,13		

Tablo 5.35 (devamı) Algılanan Değişime Kapalı Ebeveynlik Biçiminin Sosyodemografik Özelliklere Göre İncelenmesi

		Algılanan Ebeveynlik Biçimleri									
		Değişime Kapalı Anne					Değişime Kapalı Baba				
Yaş ¹											
	18-21	243	7,92	3,61	-,243	,808	9,52	4,51	-,652	,515	
	22-25	199	8,01	3,53			9,79	4,30			
Eğitim Düzeyi ²					1,179	,319			2,116	,078	
	Üniversite 1 Sınıf	50	7,10	3,36			8,32	4,35			
	Üniversite 2 Sınıf	74	7,95	3,71			9,68	4,66			
	Üniversite 3 Sınıf	183	8,27	3,57			10,30	4,28			
	Üniversite 4 Sınıf	66	8,29	3,34			9,85	4,37			
	Diğer	42	7,81	3,99			9,33	4,79			
Akademik Başarı Düzeyi ²					,622	,601			1,146	,330	
	Çok düşük-düşük	18	7,33	3,71			11,17	3,78			
	Orta	176	8,14	3,65			9,78	4,51			
	Yüksek	217	7,95	3,45			9,51	4,39			
	Çok yüksek	31	7,35	4,01			8,87	4,33			
Ailenin Sosyoekonomik Düzeyi ²					,617	,540			,750	,473	
	Çok düşük-düşük	41	8,51	3,18			10,12	3,98			
	Orta	312	7,87	3,58			9,48	4,40			
	Yüksek	89	8,03	3,73			10,00	4,66			
Kardeş Sayısı ²					1,211	,305			,119	,976	
	Yok	48	7,90	3,96			9,81	5,19			
	1 kardeş	161	7,52	3,51			9,60	4,18			
	2 kardeş	108	8,28	3,71			9,81	4,54			
	3 kardeş	77	8,08	3,18			9,58	4,17			
	4 veya daha fazla	48	8,58	3,63			9,33	4,60			
Kaçıncı çocuk olduğu ²					1,491	,217			,273	,845	
	İlk çocuk	170	7,65	3,72			9,55	4,43			
	2. çocuk	135	7,94	3,23			9,86	4,21			
	3. çocuk	51	8,47	3,82			9,25	4,26			
	4. veya daha fazla	38	8,79	3,15			9,58	4,42			
Annenin eğitim düzeyi ²					1,047	,352			,612	,543	
	İlköğretim ve altı	220	8,20	3,49			9,87	4,48			
	Lise	125	7,68	3,57			9,46	4,21			
	Üniversite ve üstü	97	7,76	3,77			9,35	4,56			
Babannın eğitim düzeyi ²					1,584	,206			1,661	,191	
	İlköğretim ve altı	177	8,23	3,37			9,76	4,47			
	Lise	135	7,52	3,83			9,10	4,23			
	Üniversite ve üstü	130	8,05	3,54			10,05	4,51			

Not: ¹Bağımsız örneklem t-testi ²Tek yönlü varyans analizi (Anova)

Analiz sonuçlarına Tablo 5.35 incelendiğinde anne ve babadan algılanan duygularını bastıran, değişime kapalı tutumun sosyodemografik özelliklere göre anlamlı düzeyde farklılaşmadığı görülmektedir.

BÖLÜM 6

6. TARTIŞMA VE SONUÇ

Araştırmanın temel hedefi narsisizm ve algılanan ebeveynlik biçimlerinin kendini nesneleştirme üzerindeki yordayıcı gücünün belirlenmesi ve kendini nesneleştirmenin sosyal medya kullanım özelliklerine göre incelenmesidir. Araştırma kapsamında kendini nesneleştirmeyi açıklamada bu değişkenlerin ele alınmasının temel sebebi literatürde narsisizm ve kendini nesneleştirme ilişkisini (Boursier ve Gioia, 2020; Talmon ve Ginzburg, 2019); algılanan ebeveynlik biçimleri ve kendini nesneleştirme ilişkisini (Arroyo ve Andersen, 2016; Duarte ve Pinto-Gouveia, 2016) ; sosyal medya ile kendini nesneleştirme ilişkisini (Aubrey, 2006; Musarrat vd., 2022) ayrı ayrı inceleyen çalışmalar bulunmakla birlikte ilgili değişkenleri birlikte ele alan çalışma bulunmamaktadır. Ek olarak bu çalışmaların bir kısmında çelişkili sonuçlar elde edilmiştir (Carrotte ve Anderson, 2019). Bu sebeple narsisimin boyutları ile anne ve babadan algılanan ebeveynlik tutumları hiyerarşik çoklu doğrusal regresyon analizi ile incelenerek kendini nesneleştirmeyi açıklama düzeyleri değerlendirilmiştir. Ayrıca sosyal medya kullanım özellikleri ile kendini nesneleştirme ilişkisi incelenmiştir.

Birinci aşamada öncelikle araştırma kapsamında ele alınan değişkenler arasındaki ilişkinin gücü Pearson korelasyon analizi incelenmiştir. Bunun doğrultuda anne ve babadan algılanan ebeveynlik tutumları için ayrı ayrı olmak üzere kendini nesneleştirme, kırılgan ve büyülenmeci narsisizm arasındaki ilişkiye bakılmıştır. Bunun ardından narsisizmin boyutları ve algılanan ebeveyn tutumlarının kendini nesneleştirme üzerindeki yordayıcı gücü kendini nesneleştirmenin üç alt boyutu olan beden gözetimi, beden utancı ve kontrol inancı için ayrı ayrı incelenmiştir. Sonrasında ise sosyal medya kullanım özelliklerine göre kendini nesneleştirme, kırılgan ve

büyüklenmeci narsisizm ile algılanan ebeveynlik biçimlerindeki farklılaşma tek yönlü varyans analizi yöntemi (One-Way Anova) ile değerlendirilmiştir.

İkinci aşamada araştırmanın yan amacı olarak kendini nesneleştirme, narsisizm ve algılanan ebeveynlik biçimleri sosyodemografik özelliklere göre incelenmiştir. Sosyodemografik özellikler açısından grup farklarının incelendiği bu aşamada bağımsız örneklem t-testi ve tek yönlü varyans analizi yöntemlerine başvurulmuştur. Sosyodemografik özelliklerin incelenmesinin temel sebebi literatürde cinsiyet, ebeveynlerin eğitim düzeyi gibi özelliklerin ilgili değişkenlerle ilişkisine yönelik çelişkili sonuçların yer almasıdır (Grijalva vd., 2015; Wright vd., 2010). Bu bölümde söz konusu analiz sonuçları alan yazınında yer alan araştırmalar ışığında değerlendirilmiştir. Ek olarak mevcut araştırmanın sınırlıklarına ve gelecek çalışmalar için önerilere yer verilmiştir.

Çalışma kapsamında kırılğan narsisizm, büyüklenmeci narsisizm, algılanan anne ve baba tutumları ile kendini nesneleştirme arasındaki ilişki incelenmiştir. Araştırma çerçevesinde algılanan ebeveynlik biçimleri anne ve babadan algılanan ebeveynlik biçimleri olarak ayrı ayrı ele alınmış ve iki model oluşturulmuştur. Araştırma sonuçlarına göre kırılğan narsisizmin; büyüklenmeci narsisizm, kendini nesneleştirmenin beden gözetimi boyutu ve algılanan ebeveynlik biçimlerinin anne formundaki tüm boyutları arasında zayıf, anlamlı bir ilişki olduğu belirlenmiştir. Kırılğan narsisizm ile algılanan baba tutumlarından duygusal açıdan yoksun bırakan alt boyutu dışındaki tüm alt boyutları arasında da pozitif yönlü, zayıf ve anlamlı bir ilişki bulunmuştur. Kırılğan narsisizm ile kendini nesneleştirmenin beden utancı boyutu arasında pozitif yönlü, orta düzeyde ve anlamlı bir ilişki olduğu; kontrol inancı arası negatif yönlü, orta düzeyde ve anlamlı bir ilişki olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Kırılğan narsisizmin kendini nesneleştirmenin üç boyutu ile anlamlı düzeyde ilişkili olduğu saptanmıştır. Söz konusu sonuçlar literatür ile uyumludur (Gioia vd., 2020; Boursier ve Gioia, 2020; Carotte ve Anderson, 2019). Ek olarak literatürde utanç duygusunun kırılğan narsisizmin karakteristik özelliği olduğu belirtilmektedir (Boursier, Gioia ve Griffiths, 2020; Kohut ve Wolf, 1978). Bu noktada literatürde kendini nesneleştirmenin yeme bozuklukları, depresyon gibi ruh sağlığı sorunları ile ilişkisi göz önünde bulundurulduğunda ilerleyen çalışmalarda kırılğan narsisizm ve ilgili ruh sağlığı sorunları arasındaki ilişkinin de değerlendirilmesinin patolojilerin daha iyi açıklanmasında önemli katkı sunacağı düşünülmektedir (Moradi ve Huang, 2008; Tiggemann ve Williams, 2012).

Kırılğan narsisizmin anneden algılanan kuralcı, küçümseyici, duygusal açıdan yoksun bırakıcı, sömürücü, aşırı koruyucu, başarı odaklı, aşırı izin verici, kötümser, cezalandırıcı ve duygularını bastıran ebeveynlik tutumları; babadan algılanan kuralcı, küçümseyici, sömürücü, aşırı koruyucu, başarı odaklı, aşırı izin verici, kötümser, cezalandırıcı ve duygularını bastıran ebeveynlik tutumları ile anlamlı düzeyde ilişkili olduğu belirlenmiştir. Literatürde erken dönem yaşantılarda tutarsızlık içeren ve ceza sistemine dayalı ebeveynlik yaklaşımının çocuğun kırılğanlık ve utanç içerikli bir kendilik algısının oluşmasında etkili olduğu ve bu durumun kırılğan narsisizme işaret ettiği bilgisi yer almaktadır (Mechanic ve Barry, 2014). Buradan yola çıkıldığında çalışmadan elde edilen kırılğan narsisizm ve algılanan ebeveynlik tutumları arasındaki pozitif yönlü ilişkiye işaret eden sonuçların literatürle uyumlu olduğu görülmüştür. Ebeveynlik tutumları ile ilişkisine yönelik elde edilen bulguların kırılğan narsisizm özellikleri gösteren bireyler ile yapılan klinik çalışmalarda üzerinde durulması gereken bir konu olduğu düşünülmektedir. Ek olarak elde edilen bulguların ebeveyn temelli çalışmalarda psikoeğitim içeriklerine bir temel oluşturabileceği düşünülmektedir.

Büyüklenmeci narsisizmin ise kendini nesneleştirmenin alt boyutlarından beden gözetimi ve beden utancı; algılanan ebeveynlik biçimlerinin anne formlarında kuralcı, sömürücü, başarı odaklı, aşırı izin verici, kötümser, cezalandırıcı ve değişime kapalı ebeveynlik biçimleri; baba formunda kuralcı, sömürücü, başarı odaklı ebeveynlik biçimleri ile zayıf düzeyde ve anlamlı şekilde ilişkili olduğu görülmüştür. Literatürde psikolojik kontrol ve otorite ağırlıklı ebeveynlik yaklaşımının büyüklenmeci narsisizm ile ilişkili olduğu belirtilmektedir (Claudio, 2016). Ek olarak Kernberg (1975/2020) narsisizm gelişiminde soğuk ve yüksek beklentiler içeren bir ebeveyn tutumuna dikkat çekmektedir. Çalışma sonuçlarında ebeveynlerden algılanan özellikle cezalandırıcı, başarı odaklı, kuralcı, duygularını bastıran ebeveynlik biçimlerinin büyüklenmeci narsisizmle olan ilişkisinin literatürle uyumlu olduğu düşünülmüştür. Bununla birlikte analiz sonuçlarında babadan algılanan duygusal açıdan yoksun bırakıcı tutum ile kırılğan narsisizm ve büyüklenmeci narsisizm arasında ise anlamlı ilişki olmadığı görülmüştür. Bu durumun toplumsal cinsiyet kalıp yargıları ile ortaya çıkan beklentiler ile ilişkili olabileceği düşünülmüştür. Zira toplumda erkeğe ve dolayısıyla babaya atfedilen rol güçlülük, sertlik ve rasyonellik içermektedir. Kadın ise duygusal, zayıf, diğerkam olarak nitelendirildiğinden çocuğun duygusal yakınlık ihtiyacı için birincil nesne halini alabilmektedir (Cengiz, Tol ve Küçükural, 2004). Literatürde kendini nesneleştirme ve büyüklenmeci narsisizm arasındaki ilişkiye yönelik bulgular

çelişkilidir. Şöyle ki; konuya ilişkin Dryden ve Anderson (2019) tarafından yürütülen bir çalışmada kendini nesneleştirme ile narsisizm arasında anlamlı bir ilişki olmadığı sonucuna ulaşılmıştır. Öte yandan Fox ve Rooney (2015) yaptıkları çalışmada kendini nesneleştirme ile narsisizm arasında anlamlı bir ilişki olduğunu tespit etmişlerdir. Büyüklenmeci narsisizm ile kendini nesneleştirmenin beden gözetimi ve beden utancı alt boyutları arasında ulaşılan anlamlı ilişki sebebiyle mevcut çalışma, literatürde kendini nesneleştirme ile büyüklenmeci narsisizm arasındaki ilişkiyi destekler niteliktedir. Bununla birlikte bu çalışmada kendini nesneleştirmenin kontrol inancı boyutu ile büyüklenmeci narsisizm arasında anlamlı bir ilişki olmadığı görüşmüştür. Kendini nesneleştirmeye yönelik yapılan bir çalışmada kontrol inancı alt boyutunun beğenilme isteğinin anlamlı bir yordayıcısı olduğu bulunmuştur. Literatürde büyüklenmeci narsisizmin temel özellikleri arasında yer alan beğenilme, takdir edilme ihtiyacının söz konusu çalışmanın bulguları tarafından desteklendiği görülmektedir (Özgüngör ve Arıcıoğlu, 2020). Mevcut çalışmada kontrol inancı ile büyüklenmeci narsisizm arasında ilişki bulunmaması; kendini nesneleştirme ve büyüklenmeci narsisizm arasındaki ilişkiye yönelik literatürdeki çelişkili bulgularla paralel bir zemine oturmaktadır. Narsisizmin kendini nesneleştirmenin alt boyutları ile olan ilişkisinde özgüven, beden imgesi, gerçek ve ideal kilo farkı gibi çeşitli değişkenlerin de rol alabildiği bilgisi yer almaktadır (Carotte ve Anderson, 2019; Waller, vd., 2008). Örneğin konuya ilişkin bir çalışmada büyüklenmeci narsisizmin daha pozitif bir beden imgesi ile ilişkili olduğu, kendini nesneleştirme ile beden utancı arasında düzenleyici rol üstlendiği sonucuna ulaşılmıştır (Carotte ve Anderson, 2019). Bu sebeple farklı değişkenlerin de dahil edildiği çalışmalar yapılmasının kendini nesneleştirmenin alt boyutları ile büyüklenmeci narsisizm arasındaki ilişkinin doğasını aydınlatmak adına yararlı olabileceği düşünülmektedir.

Literatürde beden gözetimi ve ebeveyn tutumları arasındaki ilişkiyi ortaya koyan çalışmalar yer almaktadır. Konuya ilişkin yapılan bir çalışmada baba-kız ilişkisinin beden gözetimi açısından önemli bir faktör olduğu, babalarda yüksek ilgi ve bakım ile düşük düzeyde aşırı koruma içeren ebeveynlik biçiminin kızlarında düşük düzeyde beden gözetimi ile ilişkili olduğu belirlenmiştir (Miles-McLean vd, 2014). Bir başka çalışmada beden gözetiminin ebeveynlerden algılanan aşırı koruyucu tutumla ilişkili bulunmuştur (De Panfilis vd., 2003). Anne-kız ilişkisinin incelendiği bir başka çalışmada yakın ve sıcaklık içeren anne tutumunun çocukta beden gözetimi, beden utancı gibi kendini nesneleştirmeye ilişkili sonuçların ortaya çıkmasında koruyucu rol

üstlendiği saptanmıştır (Arroyo ve Andersen, 2016). Bir başka çalışmada da anne-kız arasındaki ilişki kalitesinin kendini nesneleştirme, beden memnuniyetsizliği ve yeme bozuklukları için koruyucu ya da risk faktörü olarak değerlendirilmesinde önemli bir etken olduğuna işaret etmektedir. Çalışmada ebeveynlerden algılanan kabul ve olumlu tutumun ilgili değişkenler için koruyucu rolde olduğu belirtilmektedir (Katz-Wise vd., 2012). Mevcut çalışmada ise algılanan ebeveynlik biçimlerinde anneden algılanan ebeveynlik biçimleri modeline ilişkin alt boyutların hiçbiri kendini nesneleştirmenin beden gözetimi alt boyutu ile ilişkili bulunmamıştır. Literatürde ebeveyn tutumları ile kendini nesneleştirme arasındaki ilişkide incelenen farklı değişkenler de yer almaktadır. Bunlardan bazıları özgüven, annenin kendini nesneleştirme düzeyi, öz şefkattir (McKinley, 1999; Daye, Webb ve Jafari, 2014; Katz-Wise vd., 2012). Bu açıdan beden gözetimi ile annelerin ebeveynlik tutumları arasında aracı ve düzenleyici farklı değişkenlerin etkili olabileceği ve çalışmada kendini nesneleştirme ile beden gözetimi arasında anlamlı bir ilişki bulunmamasının söz konusu değişkenlerin rolü ile ilişkili olabileceği düşünülmektedir. Babadan algılanan ebeveynlik biçimi modeli için ise duygusal bakımdan yoksun bırakan ve cezalandırıcı alt boyutlarının kendini nesneleştirmenin beden gözetimi alt boyutu ile zayıf, anlamlı düzeyde ilişkili olduğu görülmüştür. Bu çalışmada babadan algılanan duygusal bakımdan yoksun bırakan ve cezalandırıcı tutumların beden gözetimi ile ilişkisini gösteren sonuçlar açısından alan yazınındaki çalışmalarla paralellik gösterdiği görülse de literatürde konuya ilişkin çalışma sayısının kısıtlı olduğu ve anneden algılanan tutuma ilişkin mevcut çalışmanın literatürdeki kısıtlı sayıdaki çalışmayla çelişen sonuçlar ortaya koyduğu saptanmıştır. Tüm bu sebeplerle ebeveyn tutumları ile kendini nesneleştirmenin beden gözetimi arasındaki ilişkinin daha detaylı şekilde incelenmesi gerektiği, konuya ilişkin yeni çalışmalara ihtiyaç duyulduğu düşünülmektedir.

Kendini nesneleştirmenin beden utancı boyutunun algılanan ebeveynlik biçimleri ile ilişkisine yönelik elde edilen sonuçlar incelendiğinde anneden ve babadan algılanan kuralcı, küçümseyici, duygusal bakımdan yoksun bırakan, sömürücü, başarı odaklı, aşırı izin verici, kötümser, cezalandırıcı tutum beden utancı ile ilişkili bulunmuştur. Ek olarak anneden algılanan değişime kapalı tutumun da beden utancı ile ilişkili olduğu görülmüştür. Ebeveyn tutumları ile yeme bozuklukları arasındaki ilişkinin beden utancı üzerinden incelendiği bir çalışmada ebeveynlerden algılanan psikolojik kontrolün beden utancı ile ilişkili olduğu ve beden utancı üzerinden yeme bozukluklarını yordadığı sonucuna ulaşılmıştır (King vd., 2022). Bedeni

nesneleştirmeyle ilişkili estetik operasyonlarına yönelik tutumun araştırıldığı bir başka çalışmada özellikle babadan görünüme yönelik algılanan tutumun estetik operasyonlara olumlu yaklaşımı yordadığı saptanmıştır. Çalışmada baba tutumunun çocuğa görünümün önemine ilişkin gizil mesajlar barındırabileceğine, sosyokültürel içerikli bu mesajların kendini nesneleştirmeyle ilişkili olduğuna değinilmektedir (Henderson-King ve Brooks, 2009). Ebeveynlerden algılanan aşırı korumacı ya da düşük yakınlık, ilgi içeren tutumların çocuklarda yetersizlik duygularını tetiklediği ve bu durumun utanç duygusuyla sonuçlandığı bilgisi yer almaktadır (Lutvak ve Ferrari, 1997). Bununla birlikte bedene yönelik utanç duygusu ile ebeveyn tutumları arasındaki ilişkiye yönelik literatürde çelişkili sonuçlar da yer almaktadır. Örneğin; Markham, Thompson ve Bowling'in (2004) yürüttüğü bir çalışmada ebeveyn tutumlarının beden imgesine yönelik utancı yordamadığı sonucuna ulaşılmıştır. Mevcut çalışma algılanan ebeveynlik biçimleri ile kendini nesneleştirmenin beden utancı arasındaki ilişkinin varlığını destekler niteliktedir. Bu sonuçların kendini nesneleştirmenin teorik alt yapısı ile uyumlu olduğu düşünülmektedir. Çalışma sonuçlarından hareketle olumsuz ebeveyn tutumlarının kişinin kendilik değerinde ve öz yeterlilik algısında çeşitli eksikliklere sebep olabileceği düşünülmektedir. Bu eksikliklerin de kişinin hayatında fiziksel görünüm, akademik başarı gibi çeşitli alanlarda yetersizlik, değersizlik inançlarını şekillendirebileceği düşünülmektedir. Bu görüşü destekler nitelikte literatürde ebeveyn tutumlarının öz güven, öz eleştiri gibi çeşitli olumsuz tutumlar ile ilişkili olduğunu gösteren çalışmalar da bulunmaktadır (Cheng ve Furnham, 2004; McKinley, 1999).

Algılanan ebeveynlik biçimleri ile kendini nesneleştirmenin kontrol inancı alt boyutuna bakıldığında anneden algılanan kuralcı, küçümseyici, duygusal bakımdan yoksun bırakan, başarı odaklı, aşırı izin verici, kötümser, cezalandırıcı ve değişime kapalı; babadan algılanan kuralcı, küçümseyici, duygusal bakımdan yoksun bırakan, sömürücü, aşırı izin verici, kötümser ve cezalandırıcı ebeveynlik tutumları ile negatif yönlü, zayıf ve anlamlı düzeyde ilişkili olduğu saptanmıştır. Buna göre ilgili ebeveynlik tutumlarındaki artış bedene yönelik kontrol inancında azalmaya işaret etmektedir. Konuya ilişkin bir çalışmada ebeveynlerden algılanan sıcak, yakın, destekleyici ve baskı içermeyen bir tutumun olumlu benlik algısı ile ilişkili olduğu belirlenmiştir. Söz konusu çalışmada sıcak ve yakın olmayan bir ebeveyn tutumunun dış kontrol algısını güçlendirdiği sonucuna ulaşılmıştır (Lau ve Leung, 1992). Buna ek olarak literatürde çocuk üzerinde kontrol düzeyi yüksek, cezalandırıcı, küçümseyici

ebeveyn tutumlarının çocuk tarafından içselleştirilmesi ve kendisi üzerinde yüksek kontrol duygusu hissetmesiyle sonuçlanabildiği bilgisi yer almaktadır. Ek olarak yeme bozukluklarında çocuğun kısıtlı yiyecek tüketiminde de ebeveyn tutumlarından model alınan, içselleştirilen bedene yönelik kontrol duygusunun etkili rol üstlendiği belirtilmektedir (Aronfreed, 1964; Costanzo ve Woody, 1985) Literatürdeki bilgiler ile uyumlu olarak mevcut çalışmada ilgili ebeveynlik tutumlarının bireylerde bedene yönelik kontrol inancı ile ilişkili olduğu görülmüştür. Çalışma sonuçları ve literatürdeki bulgulardan yola çıkarak daha demokratik ve yakın ebeveynlik stillerinde kişiye eleştirel bakış açısının da kazandırılmasıyla iç kontrol odağı ve öz yeterlilik algısı gelişiminin destekleniyor olabileceği ve bu sebeple kontrol inancı ile çalışmada ele alınan olumsuz ebeveynlik stilleri arasında negatif bir ilişki olabileceği düşünülmektedir (Schneewind, 1995).

Araştırma kapsamında ikinci aşamada narsisizm ve algılanan ebeveynlik biçimlerinin kendini nesneleştirme üzerindeki yordayıcı gücü incelenmiştir. Kendini nesneleştirmenin beden gözetimi, beden utancı ve kontrol inancı alt boyutlarına ilişkin ilgili değişkenlerin yordayıcı rolü üç model üzerinde incelenmiştir. Analizler hiyerarşik çoklu doğrusal regresyon analizleri ile Enter modeli kullanarak iki adımda incelenmiştir. İlk aşamada algılanan anne ve baba tutumları; ikinci aşamada büyülenmeci narsisizm ve kırılğan narsisizm modele eklenerek kendini nesneleştirme üzerindeki etkilerine bakılmıştır.

İlk modelde yordanan değişken kendini nesneleştirmenin beden gözetimi alt boyutu ve yordayıcı değişkenler algılanan ebeveynlik biçimleri, büyülenmeci ve kırılğan narsisizmdir. Bu modelde algılanan ebeveynlik biçimlerinin kendini nesneleştirmenin beden gözetimi alt boyutu üzerinde anlamlı etkisinin olmadığı görülmüştür. İkinci aşamada modele eklenen büyülenmeci narsisizm ile kırılğan narsisizmin beden gözetimini anlamlı düzeyde yordadığı belirlenmiştir. Korelasyon analizinde beden gözetimi ile algılanan anne tutumları arasında ilişki olmadığı ve babadan algılanan yalnızca cezalandırıcı ve duygusal bakımdan yoksun bırakan tutumların beden gözetimi ile ilişkili olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Ek olarak kırılğan narsisizm ve büyülenmeci narsisizmin beden gözetimi ile anlamlı düzeyde ilişkili olduğu bulunmuştur. Bu açıdan modelin ilk aşamasında elde edilen sonuçlar korelasyon analizlerinde elde edilen verilerle uyumludur. Literatürde ebeveyn-çocuk ilişkisinde çoğunlukla annenin daha dahil olduğu, çocukla daha çok zaman geçirdiği ve daha yakın olduğu belirtilmekte ve bu yönüyle anne-çocuk ilişkisinin beden imgesi,

yeme bozuklukları, beden gözetimi, bedene yönelik özgüven vb. konularda daha önemli bir rol üstlendiğine değinilmektedir (Crockett, Brown, Iturbide, Russell ve Wilkinson-Lee, 2009; Katz-Wise vd., 2012). Çalışmada anneden algılanan ebeveyn tutumlarının kendini nesneleştirmenin beden gözetimi boyutu üzerinde yordayıcı rolü olmadığına ilişkin elde edilen sonuçlar bu açıdan literatür ile çelişmektedir. Benzer şekilde babadan algılanan tutumların çocuklarda görülen beden imgesi, yeme tutumu, özgüven düzeyi gibi çeşitli sonuçlar ile ilişkili olduğuna ve özellikle baba-kız ilişkisinin söz konusu olumsuz sonuçlar için önemli olduğuna değinilmektedir. Yapılan çalışmalarda baba-kız ilişkisinde özellikle aşırı koruyucu ve düşük ilgi, yakınlık içeren ebeveyn tutumlarının kızlarda ruh sağlığı sorunları ile ilişkili olduğu bulgulanmıştır (Calam vd., 1990; Hall vd., 2004). Ek olarak kendini nesneleştirmenin beden gözetimi ve beden utancı boyutları ile baba-kız bağı arasındaki ilişkiye odaklanan bir çalışmada; yakınlık içeren bir baba-kız ilişkisinde aşırı korumacı tutumun çocuktaki beden gözetimi ve beden utancını anlamlı düzeyde artırdığı sonucuna ulaşılmıştır (Miles-McLean vd., 2014). Bu açıdan modelde babadan algılanan tutumun kendini nesneleştirmenin beden gözetimi üzerinde anlamlı ve açıklayıcı etkisine yönelik sonuçların literatürle çelişkili olduğu görülmektedir. Çalışmada ele alınan ebeveynlik biçimlerinin literatürdeki diğer çalışmalara göre çok daha spesifik tutumları ölçtüğü düşünülmektedir. Bu açıdan ilgili tutumların beden gözetimi üzerinde yordayıcı rolüne ilişkin literatürde yeterli çalışma bulunmamaktadır. Bu çalışmada beden gözetimi üzerinde söz konusu ebeveynlik tutumlarının etkili olmadığı yönündeki sonuca örneklem sayısının yetersiz kalması, ilgili ebeveynlik tutumları ile beden gözetimi arasında özgüven düzeyi, ebeveynin beden gözetim düzeyi, ailenin sosyokültürel ve ekonomik özellikleri gibi farklı mekanizmaların da etkili olması gibi çeşitli faktörlerin sebep olabileceği düşünülmektedir (McKinley, 1999). Ek olarak ebeveynlik tutumlarına ilişkin üniversite öğrencilerinin geçmiş yaşantılarına yönelik beyanları alınmıştır. Gelecek çalışmalarda daha net sonuçlara ulaşmak adına ebeveynlerden de veri toplanmasının ve ilişkili olabilecek farklı mekanizmaların da değerlendirilmesinin gerekli olduğu düşünülmektedir.

Literatürde bebeklik döneminde bakım veren tarafından ihtiyaçları karşılanmayan kişilerin kırılğan bir benlik algısı ve grandiyöz uğraşlar geliştirebildiği ve kendisini bir insan olarak görmekten ziyade başkalarının tatmini için araç halini alan bir nesne konumuna koyabildiği bilgisi yer almaktadır (Kohut, 1966; Talmon ve

Ginzburg, 2019). Fredrickson ve Roberts (1997) kişinin kendini nesneleştirmesi sürecinde sosyokültürel normları içselleştirmesiyle birlikte toplum tarafından kabul gören fiziksel standartlara uyma çabasına değinmektedir. Bu noktada kendini nesneleştirmede toplumdaki takdir görme, beğenilme arzusunun narsisistik özellikler ile ilişkili olabileceği düşünülmektedir. Konuyla ilişkili bir çalışmada onay, beğenilme ihtiyacının kadınlarda beden gözetimini anlamlı düzeyde yordadığı belirlenmiştir (Frederick, Kelly, Latner, Sandhu ve Tsong, 2016). Görünüş kaygısının çalışıldığı bir araştırmada da kırılabilir narsisizmin beden gözetimi ve beden utancı ile ilişkili olduğu ve bu değişkenlerin görünüş kaygısı üzerinde anlamlı etkisinin olduğu belirlenmiştir (Gioia vd., 2020). Literatürde narsisizm ve kendini nesneleştirme arasındaki mekanizma iki yönlü ele alınmıştır. Çalışmaların bir kısmında narsisizmin kendini nesneleştirme üzerindeki etkisi ele alınmakla birlikte bazı çalışmalarda kendini nesneleştirmenin narsisizmin ortaya çıkmasında etkili olduğu üzerinde durulmaktadır (Carotte ve Anderson, 2019; Talmon ve Ginzburg, 2019). Narsisizmin erken dönem yaşantılarla olan bağlantısı göz önünde bulundurularak mevcut çalışmada narsisizmin kendini nesneleştirmeyi yordayıcı rolü incelenmiştir. Literatürde narsisizm ve kendini nesneleştirme arasında ilişki olup olmadığına yönelik çelişkili sonuçlar yer almaktadır (Lindner ve Tantleff-Dunn, 2017; Fox ve Rooney, 2015; Carotte ve Anderson, 2018). Çalışmalarda cinsiyete göre kırılabilir ve büyülenmeci narsisizmin beden gözetimi, beden utancı ve kendini nesneleştirme ilişkisinin değiştiği de görülmektedir (Boursier vd., 2020). Mevcut çalışmada, narsisizmin kendini nesneleştirme ile ilişkili olduğuna işaret eden önceki çalışmaları destekleyen sonuçlara ulaşılmıştır. Narsisizmdeki takdir ve beğeni ihtiyacı, özgüven sorunları gibi çeşitli özellikler göz önünde bulundurulduğunda söz konusu sonuçların teorik alt yapı ile uyduğu düşünülmektedir (Wink, 1991; Talmon ve Ginzburg, 2019).

İkinci modelde kendini nesneleştirmenin beden utancı için algılanan ebeveynlik biçimleri, büyülenmeci ve kırılabilir narsisizmin açıklayıcı rolüne odaklanılmıştır. Beden utancının yordanan değişken olduğu bu modelde yordayıcı olarak ilk eklenen değişken olan algılanan ebeveynlik biçimlerinin anlamlı ve açıklayıcı bir rolünün olduğu belirlenmiştir. Farklı ülkelerden toplanan veriler ile yürütülen bir çalışmada ebeveynlerin beden utancı üzerindeki etkisinin yalnızca İran örneğinde görüldüğü; Avrupa ülkelerinden olan örnekte ise beden utancı üzerinde ebeveyn etkisinin olmadığı sonucuna ulaşılmıştır (Gattino, De Piccoli, Fedi, Boza ve Rollero, 2023). Bir başka çalışmada ebeveynlerden algılanan düşük ilgi ve

yakınlık ile aşırı korumacı tutumun çocukta yetersizlik duygularını tetikleyerek utanç hissetmesine sebep olduğu belirtilmektedir (Lutwak ve Ferrari, 1997). Öte yandan bir başka çalışmada ebeveyn tutumlarının beden imgesine yönelik utancı yordamada anlamlı etkisinin olmadığı sonucuna ulaşılmıştır. Bu çalışma da ebeveyn tutumları yakınlık, ilgi ve aşırı korumacılık üzerinden değerlendirilmiştir (Markham vd., 2005). Gattino ve arkadaşlarının (2023) çalışması ile paralel olarak toplulukçu bir kültüre sahip olan ülkemizde algılanan ebeveynlik biçimlerinin kendini nesneleştirmenin beden utancı boyutu üzerinde anlamlı etkisi olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Ebeveynlerin küçümseyici tutumda fiziksel özelliklere yönelik olumsuz geri bildirimlerinin içselleştirilmesi; duygusal bakımdan yoksun bırakan tutumda kişide sevilmeye değer olmadığına yönelik inancın ortaya çıkması, özgüven sorunları gibi çeşitli mekanizmalar üzerinden beden utancının gelişiminde şema ebeveynlik modellerinin etkili olabileceği düşünülmektedir (Rodgers ve Chabrol, 2009; Bulanda ve Majumbar, 2009). Bununla birlikte bu çalışmada ele alındığı haliyle şema modeli kapsamında algılanan ebeveynlik biçimi boyutları ile kendini nesneleştirme ilişkisine yönelik literatürde kısıtlı çalışma yer almaktadır. Çalışmalar daha çok ebeveynlik tutumlarının aşırı korumacılık ile yakınlık, ilgi boyutları üzerine yoğunlaşmaktadır (Markham vd., 2005; Lutwak ve Ferrari, 1997). Bu sebeple konunun aydınlatılabilmesi için şema modeli kapsamında algılanan ebeveynlik biçimleri ile kendini nesneleştirme arasındaki ilişkiye yönelik daha fazla çalışmaya ihtiyaç duyulmaktadır. Modele ikinci aşamada eklenen narsisizmin beden utancını anlamlı düzeyde yordadığı belirlenmiştir. Bununla birlikte narsisizm iki boyut olarak ele alınmış olup bu boyutlardan büyüklenmeci narsisizmin anlamlı etkisinin olmadığı görülmüştür. Bu noktada büyüklenmeci narsisizmdeki grandiyöz benlik algısının ve yüksek özgüvenin fiziksel özelliklere yönelik algıya da etki ederek kişinin bedenine yönelik utanç hissetmesine engel olan bir mekanizma halini almış olabileceği düşünülmektedir. Araştırmada narsisizm açısından ele alınan diğer boyut olan kırılğan narsisizmin model açısından güçlü bir yordayıcı değişken olduğu görülmüştür. Literatürde de kırılğan narsisizm ile utanç duygusu ilişkilendirilmektedir. Konuya ilişkin yapılan bir çalışmada kırılğan narsisizm özellikleri gösteren kişilerde çevreden alınan geribildirimler ile ilişkili olarak utanç duygusunun tetiklendiği sonucuna ulaşılmıştır (Freis, Brown, Carroll ve Arkin, 2015). Kırılğan narsisizmde görülen başkaları ile karşılaştırılmaya ve eleştirilmeye yönelik hassasiyet, özgüven sorunları, sosyal ortamlardan kaçınma gibi özelliklerin utanç duygusu ile ilişkili olabileceği

vurgulanmaktadır. Ek olarak çalışmalarda büyüklenmeci narsisizmin hayranlık ve takdir görme arzusu, büyüklenmeci kendilik algısı gibi özellikleri göz önünde bulundurulduğunda utanç duygusu ile ilişkili olmadığı belirtilmektedir (Wink, 1991; Cain vd., 2008; Gioia vd., 2020). Konuya ilişkin yapılan bir başka çalışmada da kırılğan narsisizmin kendini nesneleştirmeyi ve spesifik olarak beden utancını anlamlı düzeyde yordadığı ancak, büyüklenmeci narsisizmin ilgili değişkenler üzerinde anlamlı bir etkisinin olmadığı bulunmuştur (Carotte ve Anderson, 2019) Bu noktada beden utancı ve narsisizmin boyutları arasındaki ilişkiye yönelik elde edilen sonuçların literatürdeki bilgiler ile uyumlu olduğu görülmektedir.

Kendini nesneleştirmeyi açıklayan mekanizmaları belirlemeye yönelik oluşturulan son modelde ise kendini nesneleştirmenin alt boyutlarından kontrol inancı yordanan değişken olarak ele alınmıştır. Çalışma kapsamında yapılan analizlerde ilk aşamada modele eklenen algılanan ebeveynlik biçimleri değişkeninin modeli anlamlı şekilde açıkladığı, kontrol inancı üzerinde yordayıcı rolü olduğu görülmektedir. Bu noktada algılanan ebeveynlik biçimlerinden aşırı izin verici baba tutumu ve küçümseyici anne tutumunun modelde anlamlı ve açıklayıcı bir rolünün olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Ebeveyn tutumları ile çocuğun bedenine yönelik kontrol algısına ilişkin bir çalışmada; otoriter, kontrolcü, talepkâr ebeveyn tutumlarının çocuğun öz kontrol duygusunun gelişiminde olumsuz etkisinin olduğu ve çocuğun dış kontrol odağı geliştirmesiyle ve yeme tutumları üzerinde kontrol hissinin azalmasıyla ilişkili olduğu, çocuklarda görülen obezitede bu durumun etkili bir faktör olduğu sonucuna ulaşılmıştır (Luther, 2007). Bir başka çalışmada yeme tutumlarına yönelik müdahaleci, kontrolcü ve eleştirel ebeveyn yaklaşımının çocuklarda bedene yönelik kontrol algısı ile olumsuz yönde ilişkili olduğu saptanmıştır (Daye vd., 2014). Mevcut çalışmada anneden algılanan küçümseyici tutum ile babadan algılanan aşırı izin verici tutumun kontrol inancı ile ilişkili olduğu belirlenmiştir. Bunun literatürdeki kontrolcü, otoriter ebeveyn tutumları ile kontrol inancı ilişkisini gösteren çalışmalar ile çeliştiği görülse de kişinin fiziksel özelliklerine yönelik eleştirel ve küçümseyici anne tutumunun kişinin dış görünümü üzerinde hissettiği kontrol duygusu üzerinde etkili olabilecek bir değişken olabileceği düşünülmektedir. Literatürde bedene yönelik kontrol inancı ile ebeveyn tutumları arasındaki ilişkiye yönelik çalışma sayısının oldukça kısıtlı olduğu görülmektedir. Bu sebeple konuya ilişkin daha çok çalışmaya ihtiyaç duyulmaktadır. Modele ikinci aşamada modele eklenen narsisizm değişkeninin bedene yönelik kontrol inancı üzerinde anlamlı düzeyde açıklayıcı rolü olduğu

görülmektedir. Öte yandan çalışma kapsamında narsisizmin ele alınan boyutlarından büyüklenmeci narsisizmin kontrol inancı üzerinde anlamlı etkisinin olmadığı bulunmuştur. Kırılgan narsisizmin ise model açısından güçlü bir yordayıcı değişken olduğu görülmüştür. Konuyla ilişkili olabileceği düşünülen bir çalışmada yeme bozukluğu olan ve olmayan kişiler arasında narsisistik özellikler ile beden gözetimi, beden kontrolü arasındaki ilişki incelenmiştir. Çalışma sonuçlarında beden gözetiminin yeme bozukluğu olan hastalarda özgüveni korumak adına kullanılan narsisistik bir mekanizma olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Araştırma sonuçlarından hareketle düşük özgüven ve güvensizlik hissini narsisistik mekanizmaları harekete geçirdiği, kişinin beden kontrolü ihtiyacı ile beden gözetimi davranışlarında etkili olduğu vurgulanmıştır. Beden kontrolü ihtiyacının ise kişinin kendisini kurban rolünde görmesiyle ilişkili olduğuna ve beden gözetiminin kırılgan özgüveni kompanse eden bir mekanizma olduğuna değinilmiştir (Waller, vd., 2008). Söz konusu çalışma sonuçlarında narsisizmin kırılgan boyutu ile beden kontrolü inancı arasındaki ilişkiye yönelik yapılan vurgular mevcut çalışma sonuçları ile paraleldir. Fredrickson ve Roberts (1997) kendini nesneleştirme sürecinde kişinin bir alışkanlık halinde kendini izlemesi ve dış görünüşünü, diğer kişilerin kendisine yönelik algısını kontrol etme çabasını; eleştiriye hassasiyet, sosyal karşılaştırmalar yapma, utanç duygusu, yeme tutumlarında bozulma gibi çeşitli durumlarla ilişkilendirmiştir. Bu noktada kırılgan narsisizmdeki eleştiriye hassas, kırılgan benlik algısı göz önünde bulundurulduğunda çalışma sonuçlarında kırılgan narsisizm ile kontrol inancı arasındaki ilişkiye yönelik sonuçların uyumlu olduğu düşünülmüştür (Wink, 1991).

Kendini nesneleştirmenin alt boyutlarına yönelik analizlerde genel olarak algılanan ebeveynlik tutumları ve kırılgan narsisizmin açıklayıcı rolü olduğu, büyüklenmeci narsisizmin yalnızca kendini nesneleştirmenin beden gözetimi boyutunda açıklayıcı rol üstlendiği sonucuna ulaşılmıştır. Kendini nesneleştirmenin alt boyutları üzerinde farklı ebeveynlik biçimlerinin etkili olduğu belirlenmiştir. Bu durumun kültürel özellikler, örneklemin kadın çoğunluklu olması ve örneklem sayısının yetersiz kalması ile ilişkili olabileceği düşünülmektedir. Literatürde kendini nesneleştirme, narsisizm ve algılanan ebeveynlik biçimleri arasındaki ilişkiyi inceleyen çalışma sayısının yetersiz olduğu, sonuçların değişkenlik gösterdiği görülmektedir. İlgili değişkenlerin kendini nesneleştirme ile olan ilişkisine farklı çalışmalar ile ışık tutulması gerektiği düşünülmektedir.

Üçüncü aşamada kendini nesneleştirme, narsisizm ve algılanan ebeveynlik biçimlerinin sosyal medya kullanım özellikleri ile ilişkisine odaklanılmıştır. Sosyal medya kullanım özellikleri sosyodemografik formda sunulan beş soru üzerinden değerlendirilmiştir. Bu sorular; sosyal medyada geçirilen zaman, kullanılan sosyal medya sayısı, sosyal medyada paylaşımında bulunma sıklığı ve sosyal medya üzerinden fiziksel özelliklerin arkadaşlar ve ünlüler ile kıyaslanma düzeyidir.

Üçüncü aşamada ilk olarak kendini nesneleştirmenin sosyal medya kullanım özelliklerine göre nasıl farklılaştığı incelenmiştir. Bu aşamadaki analizlerde de kendini nesneleştirmenin üç alt boyutu olan beden gözetimi, beden utancı ve kontrol inancındaki sosyal medya kullanım özelliklerine göre oluşan farklılıklar ayrı ayrı incelenmiştir. Analizler tek yönlü varyans analizi (One-Way Anova) ile gerçekleştirilmiştir. Festinger (1954) bireylerin günlük yaşantı içerisinde kendilerini başkaları ile karşılaştırma eğilimine değinmektedir. Kendini nesneleştirmede dikkatin fiziksel özelliklere yönelmesi ve beden gözetimi alt boyutuna göre kişinin kendi bedenini gözlemlemesi halinin bireylerde başkalarının fiziksel özelliklerini gözleme durumu ile de ilişkili olabileceği düşünülmüştür (Fredrickson ve Roberts, 1997). Günümüzde sosyal medya kanalları üzerinden çevre ile etkileşimin artması, sosyal çevredeki gelişmeleri takip edebilmek mümkün hale gelmiştir. Bu noktada bireylerin sosyal medya üzerinden artık sosyal çevrede ulaşılabilir olmayan yaşantılara, kişilere ulaşması ve daha çeşitli fiziksel özellikleri gözlemlemesi, karşılaştırma yapması da mümkündür (Bij de Vaate, Veldhuis ve Konijn, 2019; Tiggemann ve Zaccardo, 2015). Bu sebeple bu çalışmada sosyal medyada fiziksel özellikleri arkadaşlar ve ünlüler ile karşılaştırma değişkeni ele alınmış ve kendini nesneleştirme ile ilişkisi incelenmiştir. Mevcut çalışmada analiz sonuçları kendini nesneleştirmenin üç boyutunun da beklendiği üzere sosyal medyada fiziksel özellikleri arkadaşlar ve ünlüler ile karşılaştırma düzeyine göre anlamlı şekilde farklılaştığına işaret etmektedir. İlgili analiz sonuçları sosyal medyada fiziksel özelliklerini arkadaşları ve ünlüler ile karşılaştırmadığı yönünde yanıt veren katılımcıların karşılaştırma yaptığını ve konuya kararsız kaldığını ifade eden katılımcılara göre beden gözetimi ve beden utancı puanlarının anlamlı düzeyde daha düşük; kontrol inancı puanlarının ise anlamlı düzeyde daha yüksek olduğu yönündedir. Bu sonuçların sosyal medya kullanım özelliklerinin kendini nesneleştirme ile ilişkili bir değişken olduğu yönündeki hipotezi desteklediği görülmektedir. Ek olarak sonuçların mevcut literatürü destekler nitelikte olduğu görülmektedir. Örneğin; Moradi (2010) kişilerin

medyada maruz kaldığı beden ve güzellik odaklı materyallerle sosyal karşılaştırmalar yaptığı ve bunun sonucunda beden gözetimi, beden memnuniyetsizliği gibi olumsuz sonuçlar yaşadığını vurgulamaktadır. Analiz sonuçlarında kendini nesneleştirmenin beden gözetimi alt boyutunun sosyal medyada geçirilen zaman ve sosyal medyada paylaşımda bulunma sıklığına göre de anlamlı düzeyde farklılaştığı bulunmuştur. Sosyal medyada zaman zaman paylaşımda bulunan kişilerin nadiren paylaşımda bulunanlara göre beden gözetimi puanlarının daha yüksek olduğu görülmüştür. Bu sonuçlar ile uyumlu olarak önceki çalışmalarda da beden gözetimi ve kendini nesneleştirme ile sosyal medyada paylaşımda bulunma sıklığı arasında pozitif yönlü bir ilişki olduğu sonucuna ulaşılmıştır (Saunders ve Eaton, 2018; Bell vd., 2018; Xiaojing, 2017). Ek olarak literatürde sosyal medyada paylaşımda bulunma sıklığı ile narsisizm arasındaki ilişkiye de dikkat çekilmektedir (McCain vd., 2018). Mevcut çalışmada yalnızca beden gözetimi alt boyutunun büyüklenmeci narsisizm tarafından da yordandığı göz önünde bulundurulduğunda sosyal medyada paylaşımda bulunmanın büyüklenmeci benlik algısı ile pozitif yönde ilişkili olabileceği düşünülmüştür. Büyüklenmeci narsisizm ve sosyal medyada paylaşım sıklığı arasındaki pozitif ilişkinin varlığına yönelik literatürde destekleyici çalışmalar mevcuttur (Moon, Lee, Lee, Choi ve Sung, 2016). Sosyal medyada geçirilen zaman açısından günlük 1-2 saat kadar sosyal medya kullanan katılımcıların beden gözetimi skorlarının günlük 5 saat ve üzerinde sosyal medya kullananlara göre daha düşük olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Literatürde de sosyal medya kullanım sıklığının beden gözetimi ile pozitif yönde ilişkili olduğuna yönelik mevcut çalışma sonuçları ile uyumlu bulgular yer almaktadır (Vandenbosch ve Eggermont, 2012; Grabe ve Hyde, 2009). Bununla birlikte analiz sonuçlarında sosyal medya kullanım süresine dair diğer gruplar arasında anlamlı farklılık olmadığı görülmektedir. Bu noktada kullanılan sosyal medya türlerinin, medya içeriklerinin içselleştirilmesinde etkili bilişsel özelliklerin, sosyal desteğin ve daha farklı komponentlerin beden gözetimi ve medyaya maruz kalma süresi arasında düzenleyici etkisinin olabileceği düşünülmektedir (Saiphoo ve Vahedi, 2019). Konuya ilişkin Vandenbosch ve Eggermont (2012) medyaya maruz kalınma süresi ve beden gözetimi arasındaki ilişkin medya içeriklerinin içselleştirilmesi üzerinden ilerlediğini ve direkt bir etki olmadığını dile getirmektedir.

Literatürde sosyal medyada paylaşımlarda bulunmanın büyüklenmeci kendilik algısını, sosyal açıdan özgüveni pekiştiren bir yönünün olduğuna ve kişinin

başkalarından aldığı olumlu yorumların da bu büyüklenmeci kendilik algısının pekişmesinde rolünün olduğuna, büyüklenmeci narsisizm özellikleri gösteren kişilerin sosyal medyayı dikkat çekmek için bir araç olarak kullandığına ve medya üzerinden pozitif bir imaj çizdiğine değinilmektedir (McCain vd., 2016; Bergman, Fearington, Davenport ve Bergman, 2011). Mevcut çalışmada büyüklenmeci narsisizmin sosyal medya kullanım özelliklerine göre incelenmesi sonucunda; sosyal medyada geçirilen zaman, kullanılan sosyal medya sayısı, sosyal medyada paylaşım sıklığı ve sosyal medyada fiziksel özellikleri ünlüler ile kıyaslamaya göre büyüklenmeci narsisizm skorlarının anlamlı düzeyde farklılaştığı belirlenmiştir. Analiz sonuçlarında sosyal medyada geçirilen zaman, kullanılan sosyal medya sayısı ve sosyal medyada paylaşım sıklığı daha yüksek olan katılımcıların büyüklenmeci narsisizm skorlarının daha yüksek olduğu görülmüştür. Elde edilen sonuçlar literatürdeki bilgilerle uyuşmaktadır (Casale ve Banchi, 2020; Ertürk ve Ertem Eray, 2016; Oğuz, 2016; Singh, Farley ve Donahue, 2018). Konuya ilişkin yapılan bir çalışmada mevcut bulgularla paralel olarak sosyal medyada daha çok zaman geçiren katılımcıların narsisizm düzeylerinin daha yüksek olduğu belirlenmiştir (Akar, 2014). Mevcut çalışmada büyüklenmeci narsisizmin sosyal medya üzerinden fiziksel özellikleri arkadaşlar ile karşılaştırmaya göre anlamlı düzeyde farklılaşmadığı görülmüştür. Bununla birlikte sosyal medyada ünlüler ile fiziksel özelliklerin karşılaştırılmasına göre büyüklenmeci narsisizm skorlarının farklılaştığı belirlenmiştir. Literatürde sosyal karşılaştırmalar ile büyüklenmeci narsisizm arasındaki ilişkinin varlığına ve doğasına ilişkin çelişkili sonuçlar yer almaktadır. Bazı çalışmalar büyüklenmeci narsisizm ile sosyal karşılaştırmaların ilişkili olduğuna işaret etmektedir (Bogart, Benotsch ve Pavlovic, 2004; Singhwee, 2017). Öte yandan bazı çalışmalar büyüklenmeci narsisizm ile sosyal karşılaştırmalar arasında ilişki olmadığını göstermektedir (Ozimek, Bierhoff ve Hanke, 2018). Bu noktada büyüklenmeci narsisizm ve sosyal medyada fiziksel özelliklerin karşılaştırılması arasındaki ilişkiyi etkileyen özgüven, kıskançlık, yalnızlık, öznel iyi oluş gibi farklı değişkenlerin olabileceği düşünülmektedir (Krizan ve Bushman, 2011; Lim ve Yang, 2019). İlgili değişkenler arasındaki ilişkinin doğasının netleştirilmesi amacıyla daha fazla çalışmaya ihtiyaç duyulduğu düşünülmektedir.

Çalışma kapsamında gerçekleştirilen analizlerde kırılğan narsisizmin sosyal medya kullanım özelliklerinden sosyal medyada gün içerisinde geçirilen zaman, fiziksel özellikleri sosyal medya üzerinden arkadaşlar ve ünlüler ile karşılaştırma

açısından anlamlı düzeyde farklılaştığı görülmüştür. Çalışma bulgularıyla uyumlu olarak bir çalışmada kırılğan narsisizm özellikleri gösteren bireylerde sosyal medyada paylaşım sıklığı, sosyal karşılaştırmalar yapma ve kıskançlık duygusu arasında anlamlı bir ilişki olduğu bulgulanmıştır (Fegan ve Bland, 2021). Mevcut çalışma sonuçlarına göre fiziksel özelliklerin sosyal medya üzerinden karşılaştırılması konusunda büyüklenmeci narsisizmin yalnızca ünlüler ile karşılaştırma değişkeni açısından anlamlı farklılık gösterdiği ancak, kırılğan narsisizm için hem arkadaşlar hem de ünlüler ile kıyaslama açısından anlamlı düzeyde bir farklılığın söz konusu olduğu görülmektedir. Literatürde bireylerin sosyal karşılaştırmalar yapma eğiliminin büyüklenmeci narsisizme göre kırılğan narsisizm özellikleriyle daha güçlü bir ilişkisinin olduğu belirtilmektedir (Zeigler-Hill, Clark ve Pickard, 2008; Ozimek, Bierhoff ve Hanke, 2018). Mevcut çalışmada kırılğan narsisizmin kullanılan sosyal medya sayısı ve sosyal medyada paylaşım sıklığı açısından anlamlı düzeyde farklılaşmadığı belirlenmiştir. Literatürde bu sonuçları destekleyen çalışmalar yer almaktadır (McCain vd., 2018). Öte yandan literatürde sosyal medya kullanımına yönelik ilgili özelliklerin kırılğan narsisizm ile anlamlı düzeyde ilişkili olduğunu ve hatta problemleri internet kullanımı ile ilişkili olduğunu gösteren çalışmalar da yer almaktadır (Fegan ve Bland, 2021; McCain vd., 2016). Kırılğan narsisizm ile sosyal medya kullanım özellikleri arasındaki ilişkiye yönelik çelişen bulguların kullanılan sosyal medya türlerindeki ve sosyal medya kullanım amacındaki çeşitlilik gibi farklı değişkenler ile ilişkili olabileceği düşünülmektedir. Yapılan çalışmalar doğrultusunda kırılğan narsisizm ile sosyal medya kullanımının ilişkili olduğuna yönelik açıklama ise şu şekildedir; kırılğan narsisizmdeki eleştiriye hassasiyet, kırılğanlık ve düşük özgüven gibi özelliklere bağlı olarak kişiler yüz yüze iletişimden ziyade sanal iletişime yönelmektedir. Ek olarak sanal ortam kişinin kendisini istediği şekilde sergilemesine olanak tanıyarak kırılğan narsisizmdeki kırılğan benlik algısının korunmasına katkı sağlamaktadır (Wink, 1991; Fegan ve Bland, 2021; Lee, 2017).

Çalışma kapsamında algılanan ebeveyn tutumlarının sosyal medya kullanım özelliklerine göre nasıl farklılaştığına yönelik analizler algılanan ebeveynlik biçimlerine göre ayrı ayrı incelenmiştir. Sosyal medya kullanım sıklığının aşırı koruyucu ve başarı odaklı anne tutumuna; başarı odaklı baba tutumuna göre anlamlı düzeyde farklılaştığı belirlenmiştir. Analiz sonuçları incelendiğinde algılanan ilgili ebeveynlik biçimleri düzeyi arttıkça sosyal medyada geçirilen günlük süre de artmaktadır. Bir çalışmada aşırı koruyucu ebeveyn tutumunun sosyal anksiyete ve

dışsal kontrol algısı ile ilişkili olabileceği sonucuna ulaşılmıştır (Spokas ve Heimberg, 2008). Bu noktada aşırı koruyucu ebeveyn tutumunun; çocuğun sosyal becerilerinin gelişebileceği yeterli alanın oluşmaması, sosyal kaygının ortaya çıkması ve kişinin yüz yüze iletişimden kaçınması gibi çeşitli dinamikler üzerinden internet kullanımında artış ve sosyal medya üzerinden sosyalleşmek gibi sonuçlar ile ilişkili olabileceği düşünülmektedir. Literatürde ilgisiz ve ihmalkar ebeveynlik biçimleri, çocuklarda medya kullanımındaki artışla ilişkilendirilmektedir (Okumuş ve Parlar, 2018). Konuya ilişkin bir çalışmada otoriter ebeveyn tutumuna ve izin verici anne tutumuna maruz kalan çocukların televizyon karşısında daha uzun zaman geçirdikleri bulunmuştur (Howe vd., 2017). Kullanılan sosyal medya sayısının algılanan başarı odaklı anne tutumu ile ilişkili olduğu belirlenmiştir. Buna göre algılanan başarı odaklı anne tutumu daha yüksek olan katılımcıların kullandıkları sosyal medya sayısı daha çoktur. Bu noktada ebeveynlerin başarı odaklı tutumunun kişilerin bilgi ve beceri gelişimi odaklı sosyal medya kanallarını kullanılması ile ilişkili olabileceği düşünülmektedir. Sosyal medyada paylaşım sıklığının algılanan cezalandırıcı anne tutumuna; sömürücü ve başarı odaklı baba tutumuna göre anlamlı düzeyde farklılaştığı bulunmuştur. İlgili analiz sonucunda ebeveynlerden algılanan cezalandırıcı, başarı odaklı ve sömürücü tutum sosyal medyada daha sık paylaşımda bulunan kişilerde daha yüksektir. Literatürde ebeveynlik tutumları ile çocukların-ergenlerin sosyal medya kullanım özellikleri arasında ilişki olduğunu gösteren çalışmalar bulunmaktadır (Bloemen ve De Coninck, 2020; Young ve Tully, 2022). Konuya ilişkin bir çalışmada riskli sosyal medya davranışlarının izin verici ebeveyn tutumuyla ilişkili olduğu bulgulanmıştır (Dolev-Cohen ve Ricon, 2020). Yine bir çalışmada otoriter ve koruyucu-talepkar ebeveynlik biçimlerinin problemleri internet kullanımı üzerinde etkili bir değişken olduğu belirlenmiştir (Kapudere, 2020). Ek olarak bir başka çalışmada sosyal medya kullanım özelliklerinin algılanan otoriter ebeveynlik biçimi ile pozitif yönde anlamlı düzeyde ilişkili olduğu; demokratik ebeveynlik biçimiyle ise ilişkili olmadığı saptanmıştır (Akgül, 2022). Literatürde sosyal medyada geçirilen süre, kullanılan sosyal medya sayısı ve sosyal medyada paylaşım sıklığının ebeveynlik tutumları ile ilişkisine dair yapılan önceki çalışmalarda Young Ebeveynlik Ölçeği kapsamında yer aldığı haliyle detaylı şekilde ebeveynlik biçimlerinin incelendiği bir çalışma olmadığı görülmektedir. Konuya ilişkin farklı çalışmalara ihtiyaç olduğu düşünülmektedir.

Sosyal medyada fiziksel özellikleri arkadaşlar ile karşılaştırma düzeyinin kuralcı, başarı odaklı ve kötümser anne tutumlarına; kuralcı, küçümseyici, başarı

odaklı, kötümser, cezalandırıcı ve değişime kapalı baba tutumlarına göre anlamlı düzeyde farklılaştığı belirlenmiştir. Sonuçlara göre sosyal medyada fiziksel özelliklerini arkadaşları ile karşılaştırma düzeyi daha yüksek kişilerin algılanan ilgili ebeveyn tutumları da daha yüksektir. Ek olarak sosyal medyada fiziksel özellikleri ünlüler ile kıyaslamamanın kuralcı anne tutumuna; kuralcı, başarı odaklı ve cezalandırıcı baba tutumuna göre anlamlı düzeyde farklılaştığı belirlenmiştir. Analiz sonuçlarında sosyal medya üzerinden fiziksel özelliklerini ünlüler karşılaştırma düzeyi daha yüksek katılımcıların algıladıkları ilgili ebeveynlik biçimlerinin de daha yüksek olduğu görülmüştür. Konuya ilişkin yapılan bir çalışmada ebeveynleri tarafından sosyal medya süreleri kontrol edilen ön ergenlik dönemindeki bireylerin ruh sağlığı düzeyinin daha iyi olduğu, sosyal medya üzerinden sosyal karşılaştırma yapma davranışının ise bu iki değişken arasındaki ilişkide aracı rol üstlendiği saptanmıştır. Ek olarak çalışmada sıcak ve yakın ebeveynlik biçimi ile kontrolcü ebeveynlik biçiminin ön ergenlik döneminde sosyal medyada karşılaştırma yapma davranışlarıyla anlamlı düzeyde ilişkili olduğu belirlenmiştir (Fardouly vd., 2018). Buradan yola çıkarak, mevcut çalışmada elde edilen sosyal medya üzerinden fiziksel özellikleri karşılaştırma davranışı ile algılanan ebeveynlik biçimi arasında ilişkinin varlığına yönelik sonuçların literatürle uyumlu olduğu düşünülmüştür.

Sosyal medya kullanım özellikleri ile ebeveyn tutumları arasındaki ilişkiyi inceleyen çalışmalarda çoğunlukla çocukların sosyal medya bağımlılığı, problemleri internet kullanımı gibi konuların odak noktası olduğu görülmektedir (Bae, 2015; Kapudere, 2020; Doğan, Bozgeyikli ve Bozdaş, 2015). Ek olarak literatürde çocukların sosyal medya kullanım özellikleri ile demokratik, otoriter ve izin verici ebeveynlik tutumları arasındaki ilişkiye odaklanıldığı görülmektedir (Howe vd., 2017; Dolev-Cohen ve Ricon, 2020; Rosen, Cheever ve Carrier, 2008). Bununla birlikte literatürde şema modeline göre ebeveynlik biçimleri ile sosyal medya kullanım özellikleri arasındaki ilişkiyi inceleyen bir çalışma bulunamamıştır. Sosyal medya kullanım özellikleri ile ebeveynlik tutumları arasındaki ilişkiye yönelik daha kapsamlı bilgi edinilmesi sosyal medya bağımlılığı ve internet kötüye kullanımı gibi olumsuz sonuçların önlenmesi açısından önem arz etmektedir. Bu noktada ilgili değişkenler arasındaki ilişkiye yönelik daha farklı çalışmalara ihtiyaç olduğu düşünülmektedir.

Araştırmanın son basamağında ise ana değişkenlerin sosyodemografik özelliklere göre incelemesi yapılmıştır. Kendini nesneleştirmenin beden gözetimi, beden utancı ve kontrol inancı alt boyutları; algılanan ebeveynlik biçimleri anne ve

baba için kuralcı, küçümseyici, duygusal açıdan yoksun bırakan, aşırı koruyucu, sömürücü, başarı odaklı, kötümser, cezalandırıcı, aşırı izin verici ve değişime kapalı alt boyutları; büyüklenmeci narsisizm ve kırılğan narsisizm için sosyodemografik özellikler ayrı ayrı ele alınmıştır. Sosyodemografik özelliklerden ise cinsiyet, yaş, eğitim düzeyi, akademik başarı düzeyi, ailenin sosyoekonomik düzeyi, kardeş sayısı, ailenin kaçınıcı çocuğu olduğu, anne ve babanın eğitim düzeyleri incelenmiştir. Kendini nesneleştirmenin temelde cinsel nesneleştirme kavramından geldiği ve Kant ile feminist yaklaşımda cinsel nesneleştirmenin kadın odaklı incelendiği görölmektedir (Kant, 1798/2022; MacKinnon, 1989; Fredrickson ve Roberts, 1997). Bununla birlikte günümüzde erkeğin cinsel bir obje olarak sunumuna ve kendini nesneleştirmesine ilişkin çalışmalar da artmaktadır (Oehlhof vd., 2009; Grieve ve Helmick, 2008). Bu sebeple bu çalışmada cinsiyet değişkeninin incelenmesinin önemli olduğu düşünölmektedir. Ek olarak kendini nesneleştirme sürecinde sosyoköltürel kalıp yargıların içselleştirilmesine yapılan vurgudan yola çıkılarak katılımcılar ile ebeveynlerinin eğitim düzeylerinin söz konusu stereotiplere olan inançla ilişkili olabileceği düşünölmüştür. Özellikle kendini nesneleştirme değişkeni için katılımcıların maruz kaldıkları sosyoköltürel yapının ve üniversitenin ilk yılları ile son yılları arasında kişinin kendini değerlendirmesinde temel aldığı faktörlerin değişebileceği düşünöldüğünden eğitim düzeyi ve yaş da sosyodemografik özellikler arasında ele alınan değişkenlerdir (Daniels, Zurbriggen ve Ward, 2020).

Araştırmanın son aşamasında ilk olarak kendini nesneleştirmenin beden gözetimi, beden utancı ve kontrol inancı boyutları sosyodemografik özelliklere göre incelenmiştir. Araştırma sonuçlarında beden gözetimi ve beden utancı boyutlarının eğitim düzeyi, akademik başarı düzeyi, ailesinin sosyoekonomik düzeyi, kardeş sayısı ve ailede kaçınıcı çocuk olunduğu değişkenlerine göre anlamlı farklılık göstermediği bulunmuştur. Literatürde kendini nesneleştirmenin cinsiyete göre farklılaşmadığını gösteren çalışmalar yer almaktadır (Vangeel, Vandenbosch ve Eggermont, 2018). Mevcut çalışmada beden utancı boyutunun cinsiyete göre farklılık göstermediği; beden gözetimi boyutunun ise anlamlı düzeyde farklılaştığı ve kadınların beden gözetimi skorlarının erkeklerden daha yüksek olduğu belirlenmiştir. Literatürde kadınların kendini nesneleştirme düzeyinin erkeklerden daha yüksek olduğu gösteren çalışmalar da yer almaktadır (Grabe, Hyde ve Lindberg, 2007; McKinley, 1998). Bir çalışmada kendini nesneleştirmenin cinsiyet ile ilişkili olduğuna ek olarak yüksek eğitim düzeyinin düşük düzeyde beden utancı ile ilişkili olduğu saptanmıştır.

Çalışmanın Romanya ve İtalya'dan katılımcılardan oluşan bir örnekleme gerçekleştirildiği, kültürlerarası anlamlı farklılıkların olduğu belirlenmiş olup araştırmacılar tarafından kendini nesneleştirmede psikolojik, biyolojik ve kültürel değişkenlerin önemine dikkat çekilmiştir (Gattino vd., 2018). Akademik başarı düzeyi ile kendini nesneleştirme arasında negatif yönlü anlamlı bir ilişki olduğu sonucuna ulaşılan bir çalışmada da kendini nesneleştirme düzeyi yüksek olan kişilerin içsel süreçlerinden ziyade fiziksel özelliklerine odaklanmalarından kaynaklı olarak akademik başarılarının düşük olabileceği belirtilmektedir (Dwivedi, Sharma, Vajpeyi ve Chaturvedi, 2022). Söz konusu çalışmanın sonuçları ile Fredrickson ve Roberts'ın (1997) kendini nesneleştirmenin sonucu olarak sunduğu bedensel ipuçlarına duyarsızlaşma ve içsel uyaranlara sınırlı algısal kaynak ayırma durumunun paralel olduğu görülmektedir. Öte yandan mevcut çalışma sonuçları bu bulgular ile çelişmektedir, akademik başarı düzeyi açısından anlamlı farklılık bulunmamıştır. Bu noktada mevcut çalışmada örneklemin büyük çoğunluğunun orta ve yüksek düzeyde akademik başarı düzeyi tanımladığı göz önünde bulundurulduğunda gelecek çalışmalarda örneklem sayısının daha yüksek tutulmasının farklı akademik başarı düzeyleri arasındaki değişimi belirlemek açısından önemli olduğu düşünülmektedir. Kardeş sayısı, kaçınıcı çocuk olduğu ile kendini nesneleştirme arasındaki ilişkiye odaklanan çalışma bulunmamıştır. Bununla birlikte bir çalışmada kardeş tutumlarının ideal fiziksel özelliklerin içselleştirilmesi ile ilişkili olduğu; kardeşinden konuya ilişkin yorumlara maruz kalan kişilerin ideal beden algısına yönelik içselleştirme düzeyinin daha yüksek olduğu sonucuna ulaşılmıştır (Gianini, 2011).Ergenlikten beliren yetişkinliğe geçişle kendini nesneleştirme düzeyindeki değişimin incelendiği boylamsal bir çalışmada ergenlik döneminde beden gözetiminin görünüşe yönelik ideallerin içselleştirmesi üzerinde yordayıcı rolü olduğu ancak, geçen zamanla birlikte bu yordayıcılığın anlamlı olmadığı belirlenmiştir. Buna göre yaş ile kendini nesneleştirme arasında bir ilişki bulunmaktadır (Vangeel vd., 2018). Yaş ve kendini nesneleştirme arasındaki ilişkinin incelendiği bir başka çalışma da kendini nesneleştirme düzeyinin yaş arttıkça düştüğü sonucuna ulaşılmıştır (Tiggemann ve Lynch, 2001). Mevcut çalışmada literatürdeki bulgularla paralel şekilde 22-25 yaş aralığındaki katılımcıların beden utancı skorlarının 18-21 yaş aralığındaki katılımcılardan daha düşük olduğu bulunmuştur. Bununla birlikte bu çalışmada beden gözetimi ile yaş arasında ilişki olmadığı sonucuna ulaşılmıştır. Bu durumun ele alınan yaş aralıklarının beliren yetişkinlik dönemi ile sınırlı kalmasından kaynaklanıyor

olabileceği düşünülmektedir. Kendini nesneleştirmenin çok faktörlü yapısı göz önünde bulundurulduğunda alt boyutlar açısından yaş değişkeni için ortaya çıkan farklılıkların doğasının başka çalışmalar ile araştırılması gerektiği düşünülmektedir.

Çalışma kapsamında yapılan analizlerde kendini nesneleştirmenin beden gözetimi ve beden utancı boyutlarının annenin eğitim düzeyine göre anlamlı düzeyde farklılaştığı belirlenmiştir. Buna göre anneleri daha yüksek eğitim düzeyinden mezun olan katılımcıların beden gözetimi ve beden utancı düzeylerinin de daha yüksek olduğu görülmüştür. Yapılan çalışmalara göre ebeveynlerin eğitim seviyesi akademik beklentiler ile çocukların akademik başarı düzeyi ve dış kontrol odağı geliştirmesi üzerinde etkilidir (Hortaçsu, 2010; Ganzach, 2010). Bu bilgidен yola çıkarak yüksek eğitim düzeyindeki ebeveynlerin sadece akademik değil fiziksel özelliklere yönelik de sosyal karşılaştırmalar ve başarı odaklı bir yaklaşım içerisinde olabileceği, ebeveyni yüksek eğitim düzeyinde olan bireylerin akademik olduğu kadar fiziksel özelliklere yönelik de dış kontrol odağı benimseyebileceği düşünülmektedir. Alan yazınında kozmetik reklamlar ile kendini nesneleştirme arasındaki ilişkide ailenin sosyoekonomik düzeyinin ve annenin eğitim düzeyinin düzenleyici rolü olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Çalışma sonuçlarına göre annenin eğitim düzeyi arttıkça kozmetik reklamların kendini nesneleştirmenin beden utancı boyutu üzerindeki etkisi düşmektedir (Sadeghi Jafari ve Armande, 2021). Söz konusu çalışmanın bulguları elde edilen verilerle çelişmektedir. Literatürdeki çalışmalardan yola çıkarak ebeveynlerin eğitim düzeyinin cinsiyet stereotiplerin, kültürel kalıp yargıların çocuğa aktarılmasında ve çocuğun içsel-dışsal değerlendirme mekanizmaları geliştirmesi sürecinde etkili olarak bireylerde kendini nesneleştirmenin gelişiminde etkili olabileceği düşünülmektedir (Karasaraçoğlu, 1998; Kahraman ve Başal, 2011).

Kendini nesneleştirmenin kontrol inancı alt boyutunun ise diğer iki alt boyuttan farklı olarak sosyodemografik özelliklere göre farklılaşmadığı bulunmuştur. Kontrol inancının cinsiyete göre farklılaşıp farklılaşmadığına dair literatürde çelişkili bulgular yer almaktadır. Çalışmaların bir kısmı kontrol inancı ile cinsiyet arasında anlamlı bir ilişki olmadığını göstermektedir (John ve Ebbeck, 2008; McKinley, 1998). Öte yandan Boursier vd., (2020) çalışmalarında kadınlarda kontrol inancına yönelik kaygının erkeklere göre daha yüksek olduğunu bulgulamıştır. Bir çalışmada sosyoekonomik düzeyin kontrol inancı değişkeni ile ilişkili olduğu görülmektedir (Sadeghi Jafari ve Armande, 2021). Bir başka çalışmada da sosyoekonomik düzeyin kontrol inancını yordayıcı rolü olduğu belirlenmiştir (Lachman ve Weaver, 1998). Fiziksel özellikler

ile kontrol inancı arasındaki ilişkinin incelendiği bir başka çalışmada yaş ve cinsiyet değişkeninin kontrol inancını yordama tutarlı sonuçlar vermediği tespit edilmiştir (Andreoletti, Zebrowitz ve Lachman, 2001). Kendini nesneleştirmenin zamanla değişiminin incelendiği boylamsal bir çalışmada katılımcıların beden gözetimi ve beden utancı skorlarının zamanla düştüğü ancak, bedenlerine yönelik kontrol inançlarında zamanla anlamlı bir değişim olmadığı bulunmuştur (McKinley, 2006). Mevcut çalışmada kontrol inancı alt boyutuna yönelik elde edilen sonuçların örneklem sayısı, örnekleme oluşturan gruba ilişkin özellikler ve kültürel etkiler sebebiyle literatürle çelişkili olabileceği düşünülmektedir.

Sosyodemografik özelliklere göre incelenen bir diğer değişken büyüklenmeci narsisizmdir. İlgili analiz sonuçlarında büyüklenmeci narsisizmin cinsiyet, yaş, akademik başarı düzeyi, kardeş sayısı, kaçınıcı çocuk olduğu ve ebeveynlerin eğitim düzeylerine göre farklılaşmadığı belirlenmiştir. Üniversite öğrencileri ile yürütülen bir çalışmada mevcut bulgularla uyumlu olarak narsisizmin yaşa göre farklılaşmadığı bulunmuştur (Akar, 2014). Yine üniversite öğrencileri ile yürütülen bir başka çalışmada mevcut bulgulara paralel olarak narsisizm skorlarının yaşa, cinsiyete, ebeveynlerin eğitim düzeyine göre farklılaşmadığı belirlenmiştir (Kiraz, 2011). Öte yandan Akar (2014) çalışmasında narsisizm ile ebeveynlerin eğitim düzeyi arasında ilişki olduğunu, annesi ve babası daha yüksek eğitim düzeyinden mezun olan katılımcıların narsisizm özelliklerinin daha düşük olduğunu saptamıştır. Ek olarak aynı çalışmada erkeklerin narsisizm düzeylerinin kadınlarından yüksek olduğu belirlenmiştir (Akar, 2014). Mevcut çalışmada kardeş sayısı ile büyüklenmeci narsisizm arasında ilişki olmadığı görülmüştür. Bununla birlikte Üzümcü (2016) çalışmasında kardeş sayısı ile büyüklenmeci narsisizm arasında ilişki olduğunu, kardeş sayısı azaldıkça narsisistik özelliklerin arttığını bulgulamıştır. Mevcut çalışma bulgularıyla uyumlu olarak bir araştırmada da doğum sıralamasının bir başka deyişle katılımcılığının ailenin kaçınıcı çocuğu olduğunun narsisizmle ilişkili olmadığı belirlenmiştir (Eyring III ve Sobelman, 1996). Kardeş sayısı ve ailenin kaçınıcı çocuğu olduğu gibi değişkenler ile büyüklenmeci narsisizm arasındaki ilişkide aile atmosferi, ebeveyn tutumları, kardeşler arasındaki yaş farkı gibi aileye ilişkin değişkenler ile kişinin baş etme mekanizmaları, psikolojik sağlamlık düzeyi gibi bireysel değişkenlerin de etkili olabileceği ve literatürde bu sebeple çelişen bulgular yer alıyor olabileceği düşünülmektedir. Bu sebeple farklı mekanizmaların da incelendiği çalışmalar ile konuya ilişkin mevcut literatürün zenginleştirilmesi gerektiği

düşünülmektedir. Büyüklenmeci narsisizm ile sosyodemografik özellikler arasındaki ilişkinin çalışıldığı bir başka araştırmada cinsiyet ve büyüklenmeci narsisizm arasında ilişki olduğu, erkeklerin narsisizm düzeylerinin kadınlardan daha yüksek olduğu; yaş ile grandiyöz narsisizm arasında da bir ilişki olduğu ve yaşı daha büyük kişilerin narsisizm skorlarının daha düşük olduğu bulunmuştur. Ek olarak çalışmada kültürel özelliklere göre narsisizmi yordayan değişkenlerin farklılaşabildiği saptanmıştır (Johnson, 2020). Buna göre narsisizmin yaşa göre farklılaşıp farklılaşmadığının kültürümüzde daha geniş yaş aralıklarında incelenmesinin anlamlı olabileceği düşünülmektedir. Mevcut çalışmada ve üniversite öğrencileri ile yürütülen başka çalışmalarda yakın yaş grupları ile çalışıldığından narsisizm düzeylerinde anlamlı bir farklılık bulunmamış olabileceği düşünülmüştür (Akar, 2014; Kiraz, 2011). Mevcut çalışma kapsamında gerçekleştirilen analiz sonuçlarında büyüklenmeci narsisizmin katılımcıların eğitim düzeyine ve sosyoekonomik durumuna göre anlamlı düzeyde farklılaştığı belirlenmiştir. Sosyoekonomik düzeyi yüksek katılımcıların orta sosyoekonomik düzeydeki katılımcılara göre narsisizm düzeylerinin daha yüksek olduğu bulunmuştur. Bununla birlikte yapılan bir çalışmada narsisizmin sosyoekonomik düzeye göre farklılaşmadığı belirlenmiştir (Kiraz, 2011). Bir başka çalışmada ise narsisizmin alt boyutlarından sergileme/teşhircilik ve otorite boyutunun sosyoekonomik düzey ile ilişkili olduğu tespit edilmiştir (Gülmez, 2009). Eğitim düzeyi ve büyüklenmeci narsisizm arasındaki ilişkiye bakıldığında ikinci sınıfta okuyan katılımcıların narsisizm düzeylerinin birinci sınıfta ve üçüncü sınıfta okuyan katılımcılardan ve diğer seçeneğini işaretleyen katılımcılardan daha yüksek olduğu görülmüştür. Konuya ilişkin yapılan bir çalışmada dördüncü sınıf öğrencilerinin birinci ve ikinci sınıf öğrenciler ile farklılaştığı, sınıf düzeyi arttıkça narsisizm puanlarının düştüğü sonucuna ulaşılmıştır (Akar, 2014). Sınıf düzeyi ile narsisizm arasındaki ilişkiye yönelik literatürde kısıtlı çalışma olduğu görülmektedir. Bununla birlikte beliren yetişkinlik döneminin başlamasıyla ve üniversiteye geçiş süreci ile birlikte kişinin duygusal, sosyal, bilişsel alanlarda yaşadığı gelişmeler, üniversite hayatının aile ve bireysel hayatına getirdiği değişimler ile birlikte büyüklenmeci kendilik algısının oluşması ve sürdürülmesi üzerinde etkili faktörlerin de değişmeye başlayabileceği düşünülmektedir (Widick vd., 1978; Lapsley ve Woodbury, 2016). Literatürde narsisizmin boyutlarının sosyodemografik özellikler ile ilişkisinin farklılaştığı; kültürel özelliklerin narsisizm üzerinde etkili olduğu belirtilmektedir (Gülmez, 2009; Johnson, 2020). Bu bilgilerden yola çıkarak büyüklenmeci narsisizm

ile sosyodemografik özellikler arasında elde edilen çelişkili sonuçların kültürümüz açısından daha geniş yaş aralığında bir örnekleme ve narsisizmin boyutlarının da detaylandırıldığı bir çalışmada incelenmesinin büyüklenmeci narsisizmin ortaya çıkmasında ve sürdürülmesinde rol alan değişkenlerin belirlenebilmesi adına daha kapsamlı bilgi sunacağı düşünülmektedir.

Kırılğan narsisizm ile sosyodemografik özellikler arasındaki ilişkiye yönelik çalışma sonuçlarının büyüklenmeci narsisizm sonuçlarıyla benzer olduğu görülmektedir. Sosyodemografik özelliklerden cinsiyet, yaş, akademik başarı düzeyi, kardeş sayısı, kaçınıcı çocuk olduğu, annenin eğitim düzeyi değişkenlerine göre kırılğan narsisizm farklılaşmamıştır. Bir meta-analiz çalışması sonuçlarına göre kırılğan narsisizm cinsiyete göre farklılaşmamaktadır (Grijalva vd., 2015). Bir başka çalışmada ise yaş ve cinsiyet değişkenlerinin kırılğan narsisizm için yordayıcı rolü olduğu; kadınların kırılğan narsisizm skorlarının erkeklere göre daha yüksek olduğu, yaş arttıkça kırılğan narsisizm skorlarının düştüğü saptanmıştır (Huxley ve Bizumic, 2017). Mevcut çalışmada kırılğan narsisizmin eğitim düzeyine göre farklılaştığı ve birinci sınıf öğrencilerinin kırılğan narsisizm değerlerinin ikinci sınıf öğrencilerine göre anlamlı düzeyde daha düşük olduğu bulunmuştur. Kırılğan narsisizmin sosyodemografik özelliklere göre detaylı şekilde incelendiği bir çalışmada kırılğan narsisizmin yaş, kardeş sayısı, kaçınıcı çocuk olduğu, annenin eğitim düzeyi değişkenlerine göre farklılaşmadığı belirlenmiş olup bulgular mevcut çalışmanın sonuçlarıyla uyumludur. Aynı araştırmada kırılğan narsisizmin babanın eğitim düzeyine ve sosyoekonomik düzeye göre farklılaşmadığı bulgulanmış olmakla birlikte mevcut çalışmada katılımcıların kırılğan narsisizm skorlarının bu iki değişkene göre anlamlı düzeyde farklılaştığı görülmüştür (Üzümcü, 2016). Yapılan çalışma sonuçları yüksek sosyoekonomik düzeydeki katılımcıların kırılğan narsisizm skorlarının orta sosyoekonomik düzeydeki katılımcılara göre daha yüksek olduğuna işaret etmektedir. Bununla birlikte çalışmada ailenin sosyoekonomik düzeyine ilişkin katılımcıların büyük çoğunluğu orta sosyoekonomik düzey tanımladığından söz konusu farklılığın daha büyük bir örnekleme ile çalışılması gerektiği düşünülmektedir. Literatürle uyumlu ve çelişen bulgular göz önünde bulundurulduğunda kültürel faktörlerin etkisinin de netleştirilebilmesi adına kırılğan narsisizm ve sosyodemografik özellikler arasındaki ilişkiye yönelik daha kapsamlı çalışmalar yapılması gerektiği düşünülmektedir. Bunun yanında literatürden yola çıkıldığında kırılğan narsisizmin duygu düzenleme ve empati becerileri, özgüven gibi çeşitli değişkenlerle olan ilişkisi de göz önünde

bulundurularak sosyodemografik özellikler ile kırılğan narsisizm arasındaki ilişkiye yönelik çelişkili bulgularda farklı değişkenlerin düzenleyici etkisinin de araştırılması gerektiği düşünülmektedir (Loeffler, Huebben, Radke, Habel ve Derntl, 2020; Luchner ve Tantleff-Dunn, 2016).

Algılanan ebeveynlik biçiminin on alt boyutu ile sosyodemografik özellikler arasındaki ilişki anne ve baba tutumları için ayrı ayrı incelenmiştir. Analiz sonuçlarına göre kadın katılımcıların algıladıkları cezalandırıcı anne tutumunun erkek katılımcılardan yüksek olduğu görülmüştür. Öte yandan diğer algılanan ebeveynlik biçimlerinin cinsiyete göre farklılaşmadığı belirlenmiştir. Arslan (2017) ise çalışmasında algılanan ebeveynlik biçimlerinin cinsiyete göre anlamlı düzeyde farklılaştığını tespit etmiştir. Bir başka çalışmada anne ve babadan algılanan duygusal yakınlık ve aşırı koruyuculuk düzeyleri ile algılanan reddedici baba tutumu cinsiyete göre farklılaşmaktadır (Aynur, 2020). Yaş değişkeninin yalnızca cezalandırıcı anne tutumu açısından anlamlı düzeyde farklılaştığı ve 18-21 yaş aralığındaki katılımcıların algıladıkları cezalandırıcı anne tutumunun 22-25 yaş aralığındaki katılımcılara göre daha yüksek olduğu görülmüştür. Bu durumun 18-21 yaş aralığının henüz liseden üniversiteye geçiş, ergenlikten beliren yetişkinliğe geçiş dönemi olması, maddi bağımsızlığın henüz kazanılmadığı bir yaş aralığı olması ve ebeveynlerin çocukların hayatında ilerleyen yaşlara göre daha aktif rol alması ile ilişkili olabileceği düşünülmektedir. Algılanan ebeveynlik biçimlerinden sömürücü, aşırı koruyucu, başarı odaklı, kötümser anne tutumlarının; aşırı koruyucu, başarı odaklı baba tutumlarının katılımcıların eğitim düzeyine göre farklılaştığı görülmüştür. Eğitim düzeyine göre algılanan ebeveynlik biçimlerindeki farklılaşmaya yönelik analizlerde eğitim düzeyi için diğer seçeneğini işaretleyen katılımcıların ilgili ebeveynlik biçimlerini daha düşük düzeyde algıladığı belirlenmiştir. Katılımcıların akademik başarı düzeyinin algılanan küçümseyici, duygusal açıdan yoksun bırakıcı, aşırı koruyucu, aşırı izin verici anne tutumları; küçümseyici, duygusal açıdan yoksun bırakıcı, aşırı izin verici baba tutumlarına göre farklılaştığı bulunmuştur. İlgili analiz sonuçları akademik başarıları düzeyleri daha düşük olan katılımcıların ebeveynlerden algıladıkları ilgili tutumların düzeyi daha yüksektir. Sosyoekonomik düzey ile algılanan ebeveynlik biçimleri arasındaki ilişkide kuralcı, küçümseyici, duygusal açıdan yoksun bırakıcı, aşırı izin verici, kötümser, cezalandırıcı anne tutumları ile kuralcı, küçümseyici, duygusal açıdan yoksun bırakıcı, sömürücü, başarı odaklı, aşırı izin verici baba tutumlarının sosyoekonomik düzeye göre farklılaştığı belirlenmiştir.

Sonuçlar çok düşük ve düşük sosyoekonomik düzeydeki kişilerin ilgili ebeveynlik tutumlarına yönelik algılarının orta ve yüksek sosyoekonomik düzeyde olan katılımcılara göre daha yüksek olduğu yönündedir. Algılanan bazı ebeveynlik biçimlerinin kardeş sayısına göre farklılaştığı belirlenmiştir. Bu ebeveynlik biçimleri şunlardır; duygusal bakımdan yoksun bırakan, aşırı koruyucu anne tutumları ve kuralcı, küçümseyici, duygusal bakımdan yoksun bırakan, başarı odaklı baba tutumu. Bununla birlikte kardeşi olan katılımcıların ailede kaçınıcı çocuk olduğuna göre yalnızca algılanan cezalandırıcı anne ve küçümseyici baba tutumlarında farklılık tespit edilmiştir. Analiz sonuçlarında ailenin ilk çocuğu olan katılımcıların algıladıkları ilgili ebeveyn tutumlarının daha yüksek düzeyde olduğu belirlenmiştir. Doğum sırası ve algılanan ebeveyn tutumlarının incelendiği bir çalışmada ailenin son çocuğu olan katılımcıların ilk çocuk olanlara göre annelerini daha evhamlı ve kötümser algıladığı bulunmuştur. Ek olarak aynı çalışmada doğum sırasına göre algılanan baba tutumunda farklılık olmadığı bulunmuştur (Nilüfer ve Çınarbaş, 2018). Katılımcıların annesinin eğitim düzeyine göre algıladıkları anne tutumlarının farklılaşmadığı; bununla birlikte duygusal açıdan yoksun bırakan, sömürücü ve aşırı koruyucu baba tutumlarının annenin eğitim seviyesine göre farklılaştığı belirlenmiştir. Aileye ilişkin faktörler ile ebeveynlik tutumları arasındaki ilişkinin incelendiği bir çalışmada eğitim seviyesi daha düşük ebeveynlerin daha çok otoriter ebeveyn tutumu sergiledikleri bulunmuştur (Aunola, Nurmi, Onatsu-Arviolommi ve Pulkkinen, 1999). Katılımcıların babalarının eğitim düzeyine göre ise kuralcı, başarı odaklı, kötümser anne tutumları ile başarı odaklı baba tutumları farklılaşmaktadır. Ebeveyne ilişkin faktörler ile çocuk yetiştirme tarzları arasında ilişkinin incelendiği bir çalışmada ailede kaç çocuk olduğu, annenin eğitim düzeyi ve sosyoekonomik düzeye göre ebeveynlik stillerinin farklılaştığı belirlenmiştir. Buna göre birden fazla çocuğu olan annelerin daha az ilgi ve bakım içeren, daha otoriter bir tutum sergiledikleri; sosyoekonomik düzeyi yüksek annelerin daha izin verici ve daha fazla ilgi ve bakım içeren bir tutum sergiledikleri; üniversite mezunu annelerin daha az otoriter ve daha fazla ilgi ve bakım içeren bir ebeveyn tutumu sergiledikleri bulunmuştur (Fox, Platz ve Bentley, 1995). Algılanan ebeveynlik biçimleri katılımcıların geçmiş yaşantılarına dair öz bildirim yoluyla toplanmış veriler üzerinden değerlendirilmiş olup bu noktada katılımcıların geçmişe dair verdikleri bilgilerin eksik, yanlı olma ihtimalini azaltmak amacıyla gelecek çalışmalarda ebeveyn bildirimlerinin de değerlendirilmesi gerektiği düşünülmektedir. Ek olarak algılanan ebeveynlik biçimi üzerinde etkili olabilecek farklı değişkenlerin

sosyodemografik özellikler ile ilişkisinde düzenleyici rol üstlenebileceği düşünüldüğünden gelecek çalışmalarda ilgili değişkenlere yönelik çalışmaların çeşitlendirilmesi önerilmektedir.

Sonuç olarak çalışmada ele alınan temel değişkenler arasındaki ilişkilerin kendini nesneleştirmenin ve algılanan ebeveynlik biçimlerinin alt boyutlarına göre değişkenlik gösterdiği görülmüştür. Araştırmanın ikinci hipotezinde algılanan ebeveynlik biçimlerinin kendini nesneleştirme açısından yordayıcı bir değişken olduğuna değinilmektedir. Analiz sonuçlarında algılanan ebeveynlik biçimlerinin beden utancı ve kontrol inancı alt boyutları için anlamlı bir yordayıcı olduğu belirlenmiş olmakla birlikte beden gözetimi üzerinde anlamlı etkisinin olmadığı sonucuna ulaşılmıştır. Beden gözetimine ilişkin sonucun araştırma hipotezini desteklemediği görülmektedir. Literatür incelendiğinde beden gözetimi ve algılanan ebeveynlik biçimleri arasındaki ilişki üzerinde etkili çeşitli değişkenler olabileceği sonucuna ulaşılmıştır. Konuya ilişkin McKinley (1999) çalışmasında anne ve kızların kendini nesneleştirme düzeyleri arasındaki ilişkiyi incelemiş ve annelerin beden gözetimi düzeylerinin kızlarından daha düşük olduğu sonucuna ulaşmıştır. Ek olarak aynı çalışmada kendini nesneleştirmenin psikolojik iyi oluş ile ilişkili olduğunu bulmuştur. Bir başka çalışmada Arroyo ve Andersen (2016) anneler ve kızlarının kendini nesneleştirme düzeylerinin pozitif yönde ilişkili olduğunu ve algılanan ebeveyn tutumunun bu ilişkide düzenleyici rol üstlendiğini saptamıştır. Domoff, Tan ve Chow (2021) ise çalışmalarında annelerin beden özelliklerine yönelik olumsuz söylemlerinin kızlarında beden gözetimi ile beden utancı arasındaki ilişkide düzenleyici rol üstlendiğini belirlemiştir. Bu bilgilerden yola çıkarak gelecek çalışmalarda ebeveyn tutumlarına ek olarak psikolojik sağlamlık, iyi oluş, öz şefkat gibi bireysel faktörler ile ebeveynlerin kendini nesneleştirme düzeyi, beden özelliklerine yönelik ebeveynlerin olumsuz geri bildirimleri gibi çeşitli değişkenlerin de ele alınmasının beden gözetimini yordayan değişkenleri belirlemek açısından işlevsel olabileceği düşünülmektedir.

Kendini nesneleştirmenin alt boyutlarına göre yordayıcı değişkenler açısından farklı sonuçlara ulaşıldığı görülmektedir. Bu noktada kendini nesneleştirmenin farklı komponentleri bir arada bulunduran yapısı, alt boyutların kapsam ve özellik olarak değişkenliği göz önünde bulundurulduğunda yordayıcı değişkenlerin alt boyutlara göre farklılaşması olağan karşılanmıştır. Konuya ilişkin literatür de mevcut çalışma bulgularıyla paraleldir (Carotte ve Anderson, 2019; Cain vd., 2008; Gioia vd., 2020).

Örnek olarak mevcut çalışmada beden utancı alt boyutu için büyüklenmeci narsisizmin anlamlı bir yordayıcı olmadığı sonucuna ulaşılmıştır. Carrotte ve Anderson (2019) çalışmalarında büyüklenmeci narsisizmin düşük düzeyde beden utancı için anlamlı bir yordayıcı olduğunu saptamıştır. Bu noktada mevcut çalışma için büyüklenmeci narsisizmdeki aşırı şişirilmiş kendilik algısı ve özgüvenin kendini nesneleştirmenin beden utancı boyutu için koruyucu bir rol üstleniyor olabileceği düşünülmektedir (Wink, 1991). Literatürde konuya ilişkin sınırlı sayıda çalışma bulunduğundan gelecek çalışmalarda ilgili değişkenler arasındaki ilişkinin detaylı bir şekilde incelenmesinin özgüven eksikliği, olumsuz beden imgesi, beden utancı gibi semptomlara ilişkin klinik çalışmalar açısından yol gösterici olabileceği düşünülmektedir. Genel olarak incelendiğinde kendini nesneleştirme, algılanan ebeveynlik biçimleri ve narsisizm arasında ilişki olduğuna ve ilgili değişkenlerin kendini nesneleştirme üzerinde açıklayıcı rol üstlendiğine işaret eden sonuçlara ulaşılmıştır. İncelenen değişkenler içinde kendini nesneleştirmenin üç alt boyutu için de en yüksek yordayıcı güce kırılğan narsisizmin sahip olduğu tespit edilmiştir. Kendini nesneleştirmede kültürel kalıp yargılara uyma motivasyonu ile ilişkili olarak ortaya çıkabilen eleştiriye hassasiyet ve kırılğan özgüven göz önünde bulundurulduğunda bulgular teorik alt yapı ve ilgili literatürle uyumludur (Miller, 1992; Fredrickson ve Roberts, 1997; Waller, vd., 2008).

Kendini nesneleştirme, kırılğan narsisizm, büyüklenmeci narsisizm ve algılanan ebeveynlik biçimleri değişkenlerinin sosyal medya kullanımına yönelik farklı özelliklere göre değişkenlik gösterdiği görülmüştür. Fiziksel özellikleri online ortamda arkadaşlar ve ünlüler ile karşılaştırma düzeyine göre kendini nesneleştirmenin üç alt boyutunun da farklılaştığı görülmüştür. Sonuçlar ilgili literatürle paralellik göstermektedir (Festinger, 1954; Fredrickson ve Roberts, 1997; Tiggemann ve Zaccardo, 2015). Sosyal medya kullanımı açısından sosyal medyada geçirilen süre, paylaşımda bulunma sıklığı gibi değişkenler ile kendini nesneleştirme arasındaki ilişkiye yönelik analizlerde mevcut çalışmada alt boyutlara göre değişken sonuçlar elde edilmiştir. Literatürde de ilgili değişkenler arasındaki ilişkiye yönelik ise çelişkili sonuçlar bulunmaktadır (Vandenbosch ve Eggermont, 2012; Grabe ve Hyde, 2009). Üniversite öğrencileri ile gerçekleştirilen bir çalışmada kendini nesneleştirmenin sosyokültürel ve ekonomik özelliklere göre değişkenlik gösterebildiği sonucuna ulaşılmıştır (Brownlow, 1998). Literatürdeki çelişkili bulguların kendini nesneleştirmenin sosyokültürel özelliklerle olan ilişkisinden ve kendini

nesneleştirmenin alt boyutlarının farklı ruhsal mekanizmaları değerlendiriyor oluşundan kaynaklanmış olabileceği düşünülmektedir.

Çalışma sonuçları büyüklenmeci narsisizmin sosyal medyada geçirilen zaman, kullanılan sosyal medya sayısı ve sosyal medyada paylaşım sıklığı ve sosyal medyada ünlüler ile fiziksel özellikleri kıyaslama düzeyine göre farklılaştığını; kırılğan narsisizmin ise sosyal medyada geçirilen zaman ile fiziksel özellikleri sosyal medya üzerinden arkadaşlar ve ünlüler ile karşılaştırma açısından farklılaştığını göstermektedir. Narsisizmin farklı boyutlarının sosyal medya kullanım özellikleri ile ilişkilerinin farklılaşmasının çeşitli sebeplerden kaynaklanabileceği düşünülmektedir. Örneğin büyüklenmeci ve kırılğan kendilik algısı üzerinden değerlendirildiğinde; sosyal medyada paylaşımında bulunmanın eleştiriye hassas kırılğan narsisizm yapısı için tetikleyici rolü olabileceği gibi büyüklenmeci narsisizmdeki yüksek özgüveni ve grandiyöziteyi pekiştirici rolü olabileceği düşünülmektedir (Wink, 1991; McCain vd., 2016; McCain vd., 2018). Algılanan ebeveynlik biçimlerinin de sosyal medya kullanım özelliklerine göre alt boyutlar açısından farklı sonuçlar verdiği görülmektedir. Bununla birlikte genel olarak incelendiğinde sosyal medya kullanım süresi, kullanılan medya sayısı, paylaşım yapma sıklığı ile arkadaşlar ve ünlüler ile karşılaştırma düzeyi yüksek katılımcıların ilgili ebeveynlik tutumlarına ilişkin algılarının da daha güçlü olduğu tespit edilmiştir. Literatür incelendiğinde ebeveynlik tutumları ile sosyal medya kullanımı arasındaki ilişkiye dair çalışmaların çoğunlukla otoriter, demokratik ve izin verici ebeveynlik biçimleri üzerinden değerlendirildiği görülmektedir (Okumuş ve Parlar, 2018; Rosen vd., 2008; Özgür, 2015). Şema modelinde ebeveynlik biçimleri arasında başarı odaklı, küçümseyici, kuralcı gibi spesifik ebeveynlik tutumlarının ele alındığı görülmektedir. Günümüzde özellikle sanal istismar açısından bir risk faktörü olarak değerlendirilebilecek sosyal medya kanallarına yönelik kullanım özellikleri ile ebeveynlik biçimleri arasındaki ilişkinin farklı çalışmalarla da incelenmesinin önemli olduğu düşünülmektedir (Fire, Goldschmidt ve Elovici, 2014).

Sosyal medya kullanım özelliklerine dair ek olarak kendini nesneleştirmenin beden gözetimi, beden utancı ve kontrol inancı alt boyutlarının kullanılan sosyal medya sayısına göre; beden utancı ve kontrol inancı alt boyutlarının sosyal medyada paylaşımında bulunma sıklığına göre; beden utancı alt boyutunun sosyal medyada geçirilen zamana göre anlamlı düzeyde farklılaşmadığı belirlenmiştir. Benzer şekilde kırılğan narsisizm, büyüklenmeci narsisizm ve algılanan ebeveynlik biçimleri alt

boyutlarının da sosyal medya kullanımını açısından çeşitli özelliklere göre anlamlı düzeyde farklılaşmadığı görülmüştür. Bu noktada anlamlı ilişki olmadığına dair elde edilen sonuçların mevcut çalışma hipotezlerini desteklemediği görülmektedir. Literatür incelendiğinde sosyal medya kullanımına dair çeşitli özelliklerin hipotezler ile çelişkili sonuçlar ile ilişkili olabileceği düşünülmüştür. Literatürde bireylerin sosyal medyayı kariyer gelişimi, eğitim, sosyal ağ oluşturmak gibi çeşitli amaçlar ile kullanabildiği bilgisi yer almaktadır (Çakır 2020; Akram ve Kumar, 2017). Bu bilgi doğrultusunda katılımcıların medyayı kullanım amaçlarının ilgili değişkenler arası ilişkide belirleyici rol üstlenebileceği düşünülmektedir. Maruz kalınan medya materyali ile kendini nesneleştirme, narsisizm ve ebeveynlik biçimleri arasında ilişkide etkili olabileceği düşünülen bir başka değişken ise medya içeriklerinin içselleştirilmesidir (Vandenbosch ve Eggermont, 2012). Ek olarak mevcut çalışmada katılımcıların kullandıkları sosyal medya sayısı incelenmiştir fakat, kullanılan sosyal medya türlerinin de ilgili değişkenler ile sosyal medya kullanım özellikleri arasında etkili bir değişken olabileceği düşünülmektedir. Bu sebeple ilerleyen çalışmalarda sosyal medya kullanım amaçları, kullanılan sosyal medya türleri ve sosyal medyada maruz kalınan içeriklerin içselleştirilmesi gibi çeşitli özelliklerin ele alınmasının ilgili değişkenler arasındaki ilişkinin doğasının anlaşılması açısından katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

Sosyodemografik özellikler ile kendini nesneleştirme, kırılğan narsisizm, büyüklenmeci narsisizm ve algılanan ebeveynlik biçimleri arasındaki ilişkiye yönelik analizlerde yalnızca kendini nesneleştirmenin beden gözetimi alt boyutunun ve algılanan ebeveynlik biçimlerinden cezalandırıcı anne tutumunun cinsiyete göre anlamlı düzeyde farklılaştığı görülmüştür. Kendini nesneleştirmenin beden utancı ve kontrol inancı alt boyutları; kırılğan ve büyüklenmeci narsisizm; cezalandırıcı anne tutumu dışında kalan algılanan ebeveynlik biçimleri için cinsiyete göre anlamlı bir farklılık bulunmamıştır. Bununla birlikte narsisizmin boyutlarında cinsiyete göre farklılaşmalar konusunda literatürde tutarsız sonuçlar olduğu görülmektedir. Çalışmaların bir kısmında erkeklerde büyüklenmeci narsisizm skorları yüksek bulunurken, kırılğan narsisizmde cinsiyete göre bir değişim bulunamamıştır; bazı çalışmalarda ise kırılğan narsisizm skorlarının kadınlarda daha yüksek olduğu saptanmıştır (Grijalva vd., 2015; Wright vd., 2010). Çalışmada örneklemin büyük çoğunluğunun üniversite öğrencilerinden oluşması sebebiyle örnekleme cinsiyet stereotiplerinin daha az belirgin olabileceği düşünülmüştür. Bu durumun ilgili

değişkenler için cinsiyete göre anlamlı bir fark görülmemesi ile ilişkili olabileceği düşünülmüştür.

Kendini nesneleştirme alt boyutlarının sosyodemografik özellikler ile ilişkisinin değişken olduğu ve kontrol inancı alt boyutunun araştırmada ele alınan hiçbir sosyodemografik özelliğe göre farklılaşmadığı görülmüştür. Literatürde kontrol inancının kendini nesneleştirme bağlamındaki rolüne ilişkin çelişkili bulgular yer almaktadır. Kontrol inancının beden farkındalığını artırarak ve dikkati bedene yönlendirerek kendini nesneleştirme için zemin hazırlayan bir değişken olabileceği belirtilmektedir. Bu görüşü destekleyen çalışmalarda kontrol inancının beden gözetimi ve beden utancı ile ilişkili olduğu yönünde sonuçlara ulaşılmıştır (McKinley ve Hyde, 1996; Boursier vd., 2020). Bununla birlikte kontrol inancının kişinin bedenine yönelik yetkinlik hissini artırarak psikolojik iyi oluş, bedene yönelik özgüven duygusu gibi olumlu sonuçları olduğunu destekleyen çalışmalar da literatürde yer almaktadır (Moradi, 2010; Noser ve Zeigler-Hill, 2014). Kontrol inancının ruh sağlığı ile ilişkili değişkenlerle olan bağlantısı göz önünde bulundurulduğunda çelişkili bulguların açığa kavuşturulmasının önemli olduğu düşünülmektedir. Ek olarak literatürde ilgili sosyodemografik özelliklerin kendini nesneleştirmenin beden gözetimi, beden utancı ve kontrol inancı üzerindeki etkisini inceleyen çalışma sayısının kısıtlı olduğu görülmektedir. Etkili sosyodemografik özelliklerin belirlenmesi kendini nesneleştirmenin ve dolayısıyla kendini nesneleştirmeye ilişkili ruh sağlığı sorunlarının önlenmesinde önem arz etmektedir. Konuya ilişkin daha çok çalışmaya ihtiyaç duyulduğu düşünülmektedir. Bunun dışında algılanan ebeveynlik biçimleri alt boyutlarının sosyodemografik özellikler ile ilişkisinin farklılaştığı görülmektedir. Ogbu (1981) çocuk yetiştirmenin sosyal, ekonomik, politik ve daha farklı birçok komponenti içeren kültürel bir görevler bütünü olduğuna işaret etmektedir. Ailenin içinde bulunduğu sosyoekonomik yapı, ebeveynlerin eğitim düzeyi gibi birçok değişkenin çocuk yetiştirme tutumlarında etkili olduğunu ve ilgili koşulların iyileştirilmesinin daha efektif çocuk yetiştirme biçimlerinin ortaya çıkmasında önemli rol oynadığına değinmektedir. Kültürümüzde şema perspektifinden ebeveynlik biçimlerinin incelendiği çalışma sayısının kısıtlı olduğu görülmektedir. Ogbu'nun (1981) sosyokültürel yapı ile çocuk yetiştirme biçimi arasındaki ilişkiye yaptığı atıflardan yola çıkarak kültürümüzde algılanan ebeveynlik biçimlerini farklı perspektiflerden ele alan çalışmalara ihtiyaç olduğu düşünülmektedir.

Özetle, kırılğan ve büyüklenmeci narsisizm, algılanan ebeveynlik biçimleri ve sosyal medya kullanım özelliklerinin kendini nesneleştirme ile ilişkili olabilecek değişkenler olduğu çalışma sonuçlarında ortaya koyulmuştur. Bu çalışmanın kültürümüzde kendini nesneleştirme üzerinde etkili olabilecek değişkenlere ilişkin literatüre katkı sunduğu düşünülmektedir. Bununla birlikte kendini nesneleştirmenin özellikle son yıllarda üzerinde durulan bir konu olmasının da etkisiyle konuya ilişkin özellikle yerel literatürde çalışma sayısının kısıtlı olduğu ve literatürde çelişkili bulguların da yer aldığı görülmektedir. Bu sebeple konuya ilişkin daha fazla araştırma yapılması önerilmektedir.

Araştırma kapsamında ele alınan değişkenlerin sosyokültürel özellikleri ile ilgili verilen bilgilerden de yola çıkıldığında çalışmaya ilişkin bazı sınırlılıklar olduğu görülmektedir. Çalışma sonuçları ile literatürdeki veriler arasındaki bağlantı incelenirken kısıtlı veriye ulaşılan ve mevcut araştırmada incelenmemiş olan çeşitli değişkenler olduğu görülmüştür. Örneğin özgüven, beden memnuniyetsizliği, beden imgesi gibi özelliklerin literatürde kendini nesneleştirme ile ilişkili yoğunluklu olarak ele alınan değişkenler olduğu görülmektedir (Dryden ve Anderson, 2019; Tiggemann ve Lynch, 2001). Sosyal medya kullanım özellikleri için narsisizm dışındaki kişilik özellikleri, yalnızlık, anksiyete, özgüven gibi çeşitli değişkenlerin de ele alındığı ve sosyal medya kullanımının bağımlılık boyutu üzerinde durulduğu görülmektedir (O'Day ve Heimberg, 2021; Correa vd., 2010; Kapudere, 2020). Gelecek çalışmalarda literatürde kendini nesneleştirme, algılanan ebeveynlik biçimleri, narsisizm ve sosyal medya kullanım özellikleri ile ilişkili farklı değişkenlerin de incelenmesinin mevcut literatürü zenginleştirerek, çelişkili bulguları aydınlatılabileceği düşünülmektedir. Araştırma sonuçlarında tek yönlü varyans analizinde anlamlı fark olduğu bulgularan kimi değişkenlerde Post-Hoc testlerinde gruplar arası farklar incelendiğinde anlamlı farklılık bulunamamıştır. Bu durumun gruplardaki katılımcı sayısının yeterli olmamasıyla ilişkili olabileceği düşünüldüğünden ilerideki çalışmalarda örneklem sayısının yüksek tutulması önerilmektedir. Araştırma örneklemi anne ve babası hayatta olan katılımcılar ile psikiyatrik ya da psikolojik destek almayan katılımcılardan oluşmaktadır. Bununla birlikte çalışılan değişkenler üzerinde ruh sağlığı desteği alıyor olmanın etkisi incelenememiştir. Anne ya da babası hayatta olmayan ya da iki ebeveyni de hayatta olmayan katılımcılardan bilgi edinilmemiştir. Bunun dışında araştırmanın öz bildirim dayalı olması da sınırlılıklar arasındadır. Algılanan ebeveynlik biçimleri yalnızca katılımcıların bildirimleri üzerinden

değerlendirilmiş olup alınan bilgilerin ebeveynler ile sağlanması yapılmamıştır. Ek olarak çalışılan değişkenlere ilişkin elde edilen veriler katılımcılar tarafından doldurulan ölçeklerden elde edilen puanlarla sınırlıdır. Son olarak örneklemin büyük bir kısmının üniversite öğrencilerinden oluşması sebebiyle ilgili değişkenler üzerinde kültürel özelliklerin etkisinin daha az belirgin olabileceği düşünülmektedir. Bu açıdan farklı yaş gruplarından ve eğitim düzeylerinden katılımcıların dahil olduğu çalışmalar ile boylamsal çalışmaların yapılmasının da önemli olduğu düşünülmektedir.

KAYNAKÇA

- Abraczinskas, M., Fisak Jr, B. ve Barnes, R. D. (2012). The relation between parental influence, body image, and eating behaviors in a nonclinical female sample. *Body Image*, 9(1), 93-100. doi:10.1016/j.bodyim.2011.10.005
- Agliata, D. ve Tantleff-Dunn, S. (2004). The impact of media exposure on males' body image. *Journal of Social and Clinical Psychology*, 23, 7–22. doi:10.1521/jscp.23.1.7.26988
- Akar, A. (2014). *PDR ve psikoloji programı öğrencilerinin empatik eğilimleri ve narsistik kişilik özelliklerinin incelenmesi* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Toros Üniversitesi/Sosyal Bilimler Enstitüsü, Mersin.
- Akgül, A. (2022). *Üniversite öğrencilerinde algılanan ebeveyn tutumları ile beden algısı arasındaki ilişkide sosyal medya kullanımının aracılık rolü* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Maltepe Üniversitesi/Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, İstanbul.
- Akkermann, K., Kaasik, K., Kiive, E., Nordquist, N., Oreland, L. ve Harro, J. (2012). The impact of adverse life events and the serotonin transporter gene promoter polymorphism on the development of eating disorder symptoms. *Journal of Psychiatric Research*, 46(1), 38-43. doi:10.1016/j.jpsychires.2011.09.013
- Akram, W. ve Kumar, R. (2017). A study on positive and negative effects of social media on society. *International Journal of Computer Sciences and Engineering*, 5(10), 351-354. doi:10.26438/ijcse/v5i10.351354
- Akvardar, Y., Çalpak, U., Hürol, C., Tükel, R., Üçok, A. ve Yücel, B. (2006). *Psikanalitik Kurama Giriş* (6. Baskı). İstanbul: Bağlam.
- American Psychological Association. (2007). Guidelines for psychological practice with girls and women. *American Psychologist*, 62, 949-979. Erişim adresi: apa.org/about/policy/psychological-practice-girls-women.pdf
- Amerikan Psikiyatri Birliği. (2014). *Mental Bozuklukların Tanısal ve Sayımsal El Kitabı* (5. Baskı). Ertuğrul Köroğlu (Ed.). Ankara: Hekimler Yayın Birliği.
- Andreoletti, C., Zebrowitz, L. A. ve Lachman, M. E. (2001). Physical appearance and control beliefs in young, middle-aged, and older adults. *Personality and Social Psychology Bulletin*, 27(8), 969-981. doi:10.1177/0146167201278

- Andrist, L. C. (2008). The implications of objectification theory for women's health: Menstrual suppression and “maternal request” cesarean delivery. *Health Care for Women International*, 29(5), 551-565. doi:10.1080/07399330801949616
- Anlı, İ. ve Bahadır, G. (2007). Kendilik Psikolojisine Göre Narsisistik ve Sınır Kişilik Bozukluğu. *İstanbul Üniversitesi Psikoloji Çalışmaları Dergisi*, 27, 1-12. Erişim adresi: dergipark.org.tr/tr/download/article-file/100070
- Anlı, İ. ve Karşlı, T. A. (2010). Perceived parenting style, depression and anxiety levels in a Turkish late-adolescent population. *Procedia-Social and Behavioral Sciences*, 2(2), 724-727. doi:10.1016/j.sbspro.2010.03.091
- Arbib, M. A. (1992). Schema theory. Stuart Charles Shapiro (Ed.), *The Encyclopedia of Artificial Intelligence* (2. Baskı) içinde (s. 1427-1443). New York, NY: Wiley Interscience.
- Arnett, J. J. (1998). Learning to stand alone: The contemporary American transition to adulthood in cultural and historical context. *Human Development*, 41(5-6), 295-315. doi:10.1159/000022591
- Arnett, J. J. (2000). Emerging adulthood: A theory of development from the late teens through the twenties. *American Psychologist*, 55(5), 469-480. doi:10.1037/0003-066X.55.5.469
- Arnett, J. ve Schwab, J. (2012). *The Clark University Poll of Emerging Adults: Thriving, struggling, and hopeful*. Worcester, MA: Clark University. Erişim adresi: clarku.edu/clark-poll-emerging-adults/pdfs/clark-university-poll-emerging-adults-findings.pdf
- Arnett, J. J., Zukauskienė, R. ve Sugimura, K. (2014). The new life stage of emerging adulthood at ages 18–29 years: Implications for mental health. *The Lancet Psychiatry*, 1(7), 569-576. doi:10.1016/S2215-0366(14)00080-7
- Aronfreed, J. (1964). The origin of self-criticism. *Psychological Review*, 71(3), 193-218. doi:10.1037/h0047689
- Arroyo, A. ve Andersen, K. K. (2016). The relationship between mother-daughter self-objectification: Identifying direct, indirect, and conditional direct effects. *Sex Roles*, 74(5), 231-241. doi:10.1007/s11199-015-0554-1
- Arslan, R. (2017). *Algılanan ebeveynlik biçimleri, erken dönem uyumsuz şemalar ve kişiler arası bağımlılık eğilimi arasındaki ilişkiler: Şema terapi modeli çerçevesinde bir inceleme* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Hacettepe Üniversitesi/Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Asgher, S., Gohar, I. ve Latif, F. (2022). Social Media and Narcissism: Cultivation Analysis of Association, Elements and Reasons. *Pakistan Languages and Humanities Review*, 6(4), 129-138. doi:10.47205/plhr.2022(6-IV)13
- Aslan, S. H. (2001). Beden imgesi ve yeme davranışı bozuklukları ile medya ilişkisi. *Düşünen Adam*, 14(1), 41-47. Erişim adresi: 1588245553-en.pdf (dusunenadamdergisi.org)

- Atak, H. (2011). Yetişkinliğe aşamalı geçiş: Beliren yetişkinlik tek bir ana yol mu?. *İlköğretim Online*, 10(1), 51-67. Erişim adresi: dergipark.org.tr/en/pub/ilkonline/issue/8593/106846
- Atay, S. (2009). Narsistik Kişilik Envanteri'nin Türkçe'ye Standardizasyonu. *Gazi Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 11(1), 181-196. Erişim adresi: dergipark.org.tr/tr/pub/gaziuibfd/issue/28326/301018
- Atwool, N. (2006). Attachment and resilience: Implications for children in care. *Child Care in Practice*, 12(4), 315-330. doi:10.1080/13575270600863226
- Aubrey, J. S. (2006). Effects of sexually objectifying media on self-objectification and body surveillance in undergraduates: Results of a 2-year panel study. *Journal of Communication*, 56(2), 366-386. doi:10.1111/j.1460-2466.2006.00024.x
- Aunola, K., Nurmi, J.-E., Onatsu-Arviolommi, T. ve Pulkkinen, L. (1999). The role of parents' self-esteem, mastery-orientation and social background in their parenting styles. *Scandinavian Journal of Psychology*, 40(4), 307-317. doi:10.1111/1467-9450.404131
- Aydın, A. ve Yavuzer, N. (2022). Narsistik Kişilik Yapılanmasında Yakın İlişkiye Yönelik Eğilimlerin İncelenmesi. *International Journal of Economics Administrative and Social Sciences*, 5(1), 1-20. Erişim adresi: ijeass.gedik.edu.tr/tr/pub/issue/71352/1147254
- Aynur, M. S. (2020). *Beliren yetişkinlik döneminde sosyal görünüş kaygısı: algılanan anne baba tutumu ve mükemmeliyetçiliğin yordayıcı gücü* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Maltepe Üniversitesi/Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, İstanbul.
- Back, M. D., Küfner, A. C., Dufner, M., Gerlach, T. M., Rauthmann, J. F. ve Denissen, J. J. (2013). Narcissistic admiration and rivalry: Disentangling the bright and dark sides of narcissism. *Journal of Personality and Social Psychology*, 105(6), 1013. doi:10.1037/a0034431
- Bae, S. M. (2015). The relationships between perceived parenting style, learning motivation, friendship satisfaction, and the addictive use of smartphones with elementary school students of South Korea: Using multivariate latent growth modeling. *School Psychology International*, 36(5), 513-531. doi:10.1177/0143034315604017
- Balcı, Ş. ve Gargalık, E. (2020). Narsistik Kişilik Özellikleri ile Sosyal Medya Kullanımı Arasında Bir Bağlantı Var Mı?. *Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, (44), 125-140. Erişim adresi: 1725234 (dergipark.org.tr)
- Ball-Rokeach, S. J. ve DeFleur, M. L. (1976). A dependency model of mass-media effects. *Communication Research*, 3(1), 3-21. doi:10.1177/00936502760030
- Bandura, A. (1969). Social-learning theory of identificatory processes. David A. Goslin (Ed.), *Handbook of socialization theory and research* içinde (s. 213-262). Chicago, IL: Rand McNally.

- Bandura, A. (1977). Self-efficacy: Toward a unifying theory of behavioral change. *Psychological Review*, 84(2), 191–215. doi:10.1037/0033-295X.84.2.191
- Barry, C. T., Doucette, H., Loflin, D. C., Rivera-Hudson, N. ve Herrington, L. L. (2017). “Let me take a selfie”: Associations between self-photography, narcissism, and self-esteem. *Psychology of Popular Media Culture*, 6(1), 48–60. doi:10.1037/ppm0000089
- Barry, C. T. ve McDougall, K. H. (2018). Social media: Platform or catalyst for narcissism?. Anthony D. Hermann, Amy B. Brunell ve Joshua D. Foster (Eds.), *Handbook of trait narcissism: Key advances, research methods, and controversies* içinde (s. 435-441). Cham: Springer.
- Barry, C. T., Reiter, S. R., Anderson, A. C., Schoessler, M. L. ve Sidoti, C. L. (2019). “Let me take another selfie”: Further examination of the relation between narcissism, self-perception, and instagram posts. *Psychology of Popular Media Culture*, 8(1), 22–33. doi:10.1037/ppm0000155
- Bartky, S. L. (1982). Narcissism, femininity and alienation. *Social Theory and Practice*, 8(2), 127-143. Erişim adresi: jstor.org/stable/23559009
- Baumrind, D. (1966). Effects of Authoritative Parental Control on Child Behavior. *Child Development*, 37(4), 887–907. doi:10.2307/1126611
- Beck, A. T., Butler, A. C., Brown, G. K., Dahlsgaard, K. K., Newman, C. F. ve Beck, J. S. (2001). Dysfunctional beliefs discriminate personality disorders. *Behaviour Research and Therapy*, 39(10), 1213-1225. doi:10.1016/s0005-7967(00)00099-1
- Bee, H. L. ve Boyd, D. R. (2009). *Çocuk Gelişim Psikolojisi*. Okhan Gündüz (Çev.). İstanbul: Kaknüs.
- Bell, B. T., Cassarly, J. A. ve Dunbar, L. (2018). Selfie-objectification: Self-objectification and positive feedback (“likes”) are associated with frequency of posting sexually objectifying self-images on social media. *Body image*, 26, 83-89. doi:10.1016/j.bodyim.2018.06.005
- Bem, S. L. (1981). Gender schema theory: A cognitive account of sex typing. *Psychological Review*, 88(4), 354–364. doi:10.1037/0033-295X.88.4.354
- Berber Çelik, Ç. (2018). Bağlanma Stilleri, Psikolojik İyi Olma ve Sosyal Güvende Hissetme: Aralarındaki İlişki Ne?. *Bayburt Eğitim Fakóltesi Dergisi*, 13(25), 27-40. Erişim adresi: dergipark.org.tr/tr/download/article-file/498676
- Bergman, S. M., Ferrington, M. E., Davenport, S. W. ve Bergman, J. Z. (2011). Millennials, narcissism, and social networking: What narcissists do on social networking sites and why. *Personality and Individual Differences*, 50(5), 706-711. doi:10.1016/j.paid.2010.12.022

- Beyens, I., Keijsers, L. ve Coyne, S. M. (2022). Social media, parenting, and well-being. *Current Opinion in Psychology*, 47, 101350. doi:10.1016/j.copsyc.2022.101350
- Bij de Vaate, A. J. D., Veldhuis, J. ve Konijn, E.A. (2019). How online self-presentation affects well-being and body image: A systematic review. *Telematics and Informatics*, 47, 101316. doi:10.1016/j.tele.2019.101316
- Bloemen, N. ve De Coninck, D. (2020). Social media and fear of missing out in adolescents: The role of family characteristics. *Social Media+ Society*, 6(4), 2056305120965517. doi:10.1177/2056305120965517
- Bogaerts, A., Claes, L., Buelens, T., Verschuere, M., Palmeroni, N., Bastiaens, T. ve Luyckx, K. (2021). Identity synthesis and confusion in early to late adolescents: Age trends, gender differences, and associations with depressive symptoms. *Journal of Adolescence*, 87, 106-116. doi:10.1016/j.adolescence.2021.01.006
- Bogart, L. M., Benotsch, E. G. ve Pavlovic, J. D. P. (2004). Feeling superior but threatened: The relation of narcissism to social comparison. *Basic and Applied Social Psychology*, 26(1), 35-44. doi:10.1207/s15324834basp2601_4
- Boursier, V. ve Gioia, F. (2020). Women's pathological narcissism and its relationship with social appearance anxiety: The mediating role of body shame. *Clinical Neuropsychiatry: Journal of Treatment Evaluation*, 17(3), 164-174. doi:10.36131/cnfioritieditore20200304
- Boursier, V., Gioia, F. ve Griffiths, M.D. (2020). Selfie-engagement on social media: Pathological narcissism, positive expectation, and body objectification—Which is more influential? *Addictive Behaviors Reports*, 11, 100263. doi:10.1016/j.abrep.2020.100263
- Bowlby, J. (1951). Maternal Care and Mental Health. *Bulletin of the World Health Organization*, 3, 355-533. Erişim adresi: apps.who.int/iris/handle/10665/40724
- Bowlby, J., Ainsworth, M., Boston, M. ve Rosenbluth, D. (1956). The effects of mother-child separation: a follow-up study. *British Journal of Medical Psychology*, 29(3-4), 211-247. doi:10.1111/j.2044-8341.1956.tb00915.x
- Boyd, D. M., ve Ellison, N. B. (2007). Social network sites: Definition, history, and scholarship. *Journal of Computer-mediated Communication*, 13(1), 210-230. doi: 10.1111/j.1083-6101.2007.00393.x
- Breines, J., Crocker, J. ve Garcia, J. (2008). Self-objectification and well-being in women's daily lives. *Personality and Social Psychology Bulletin*, 34, 583-598. doi:10.1177/0146167207313727
- Bretherton, I. (1992). The origins of attachment theory: John Bowlby and Mary Ainsworth. *Developmental Psychology*, 28(5), 759. doi:10.1037/0012-1649.28.5.759

- Bronfenbrenner, U. (1977). Toward an experimental ecology of human development. *American Psychologist*, 32(7), 513. doi:10.1037/0003-066X.32.7.513
- Bronfenbrenner, U. ve Morris, P. A. (1998). The ecology of developmental processes. William Damon ve Richard M. Lerner (Eds.), *Handbook of child psychology: Theoretical models of human development içinde* (s. 993–1028). New York, NY: John Wiley & Sons Inc.
- Brownlow, B. S. (1998). *The relationship between objectification, body image disturbances, and disordered eating: Investigating race, socioeconomic status, acculturation and self-objectification as mediators* (Unpublished Doctoral Dissertations). Duke University/Department of Psychology, North Carolina.
- Brummelman, E., Thomaes, S., Nelemans, S. A., Orobio de Castro, B., Overbeek, G. ve Bushman, B. J. (2015). Origins of narcissism in children. *Proceedings of the National Academy of Sciences*, 112(12), 3659-3662. doi:10.1073/pnas.1420870112
- Burnette, C. B., Kwitowski, M. A. ve Mazzeo, S. E. (2017). “I don’t need people to tell me I’m pretty on social media:” A qualitative study of social media and body image in early adolescent girls. *Body Image*, 23, 114-125. doi:10.1016/j.bodyim.2017.09.001
- Bulanda, R. E. ve Majumdar, D. (2009). Perceived parent–child relations and adolescent self-esteem. *Journal of Child and Family Studies*, 18, 203-212. doi:10.1007/s10826-008-9220-3
- Büyüköztürk, Ş., Çokluk, Ö. ve Köklü, N. (2013). *Sosyal Bilimler İçin İstatistik* (13. Baskı). Ankara: Pegem Akademi.
- Bybee, C. R., Robinson, D. ve Turow, J. (1982). Determinants of parental guidance of children's television viewing for a special subgroup: Mass media scholars. *Journal of Broadcasting & Electronic Media*, 26(3), 697-710. doi:10.1080/08838158209364038
- Cain, N. M., Pincus, A. L. ve Ansell, E. B. (2008). Narcissism at the crossroads: Phenotypic description of pathological narcissism across clinical theory, social/personality psychology, and psychiatric diagnosis. *Clinical Psychology Review*, 28(4), 638-656. doi:10.1016/j.cpr.2007.09.006
- Cain, A. S., Epler, A. J., Steinley, D. ve Sher, K. J. (2010). Stability and change in patterns of concerns related to eating, weight, and shape in young adult women: A latent transition analysis. *Journal of Abnormal Psychology*, 119(2), 255–267. doi:10.1037/a0018117
- Calam, R., Waller, G., Slade, P. ve Newton, T. (1990). Eating disorders and perceived relationships with parents. *International Journal of Eating Disorders*, 9(5), 479–485. doi:10.1002/1098-108x(199009)9:5<479::aid-eat2260090502>3.0.co;2-i

- Calogero, R. M., Davis, W. N. ve Thompson, J. K. (2005). The role of self-objectification in the experience of women with eating disorders. *Sex roles*, 52, 43-50. doi:10.1177/0361684311420250
- Campbell, W. K. ve Foster, J. D. (2007). The narcissistic self: Background, an extended agency model, and ongoing controversies. Constantine Sedikides ve Steven J. Spencer (Eds.), *The self* içinde (s. 115-138). New York: Psychology.
- Campbell, W. K. ve Campbell, S. M. (2009). On the self-regulatory dynamics created by the peculiar benefits and costs of narcissism: A contextual reinforcement model and examination of leadership. *Self and Identity*, 8, 214-232. doi:10.1080/15298860802505129
- Carey, R. N., Donaghue, N. ve Broderick, P. (2014). Body image concern among Australian adolescent girls: The role of body comparisons with models and peers. *Body Image*, 11(1), 81-84. doi:10.1016/j.bodyim.2013.09.006
- Carr, E. R. ve Szymanski, D. M. (2011). Sexual objectification and substance abuse in young adult women. *The Counseling Psychologist*, 39(1), 39-66. doi:10.1177/0011000010378449
- Carrotte, E., ve Anderson, J. R. (2018). A systematic review of the relationship between trait self-objectification and personality traits. *Personality and Individual Differences*, 132, 20-31. doi:10.1016/j.paid.2018.05.015
- Carrotte, E. ve Anderson, J. (2019). Risk factor or protective feature? The roles of grandiose and hypersensitive narcissism in explaining the relationship between self-objectification and body image concerns. *Sex Roles*, 80(7-8), 458-468. doi:10.1007/s11199-018-0948-y
- Casale, S. ve Banchi, V. (2020). Narcissism and problematic social media use: A systematic literature review. *Addictive Behaviors Reports*, 11, 100252. doi:10.1016/j.abrep.2020.100252
- Casale, S., Gemelli, G., Calosi, C., Giangrasso, B. ve Fioravanti, G. (2021). Multiple exposure to appearance-focused real accounts on Instagram: Effects on body image among both genders. *Current Psychology*, 40(6), 2877-2886. doi:10.1007/s12144-019-00229-6
- Cash, T. F., Cash, D. W. ve Butters, J. W. (1983). "Mirror, Mirror, on the Wall...?" Contrast Effects and Self-Evaluations of Physical Attractiveness. *Personality and Social Psychology Bulletin*, 9(3), 351-358. doi:10.1177/0146167283093004
- Cengiz, K., Tol, U. U., Küçükural, Ö. (2004). Hegemonik erkekliğin peşinden. *Toplum ve Bilim*, 101, 50-71. Erişim adresi: [researchgate.net/publication/332422290_Hegemonik_Erkekligin_Pesinden](https://www.researchgate.net/publication/332422290_Hegemonik_Erkekligin_Pesinden)
- Chen, S., Tilburg, W. A. P. ve Leman, P. J. (2021). Self-objectification in women predicts approval motivation in online self-presentation. *British Journal of Social Psychology*, 61(1), 366-388. doi:10.1111/bjso.12485

- Cheng, H. ve Furnham, A. (2004). Perceived parental rearing style, self-esteem and self-criticism as predictors of happiness. *Journal of Happiness Studies* 5(1), 1-21.
- Cherkasskaya, E., ve Rosario, M. (2017). A Model of Female Sexual Desire: Internalized Working Models of Parent–Child Relationships and Sexual Body Self-Representations. *Archives of Sexual Behavior*, 46(8), 2429–2444. doi:10.1007/s10508-016-0899-8
- Choma, B. L., Visser, B. A., Pozzebon, J. A., Bogaert, A. F., Busseri, M. A. ve Sadava, S. W. (2010). Self-objectification, self-esteem, and gender: Testing a moderated mediation model. *Sex Roles*, 63, 645-656. doi:10.1007/s11199-010-9829-8
- Chou, C. ve Lee, Y. H. (2017). The moderating effects of internet parenting styles on the relationship between Internet parenting behavior, Internet expectancy, and Internet addiction tendency. *The Asia-Pacific Education Researcher*, 26, 137-146. doi:10.1007/s40299-017-0334-5
- Claudio, L. (2016). Can parenting styles affect the children’s development of narcissism? A systematic review. *The Open Psychology Journal*, 9(1), 84-94. doi:10.2174/1874350101609010084
- Collins, S., Dash, S., Allender, S., Jacka, F. ve Hoare, E. (2022). Diet and mental health during emerging adulthood: a systematic review. *Emerging Adulthood*, 10(3), 645-659. doi:10.1177/2167696820943028
- Collison, D., Banbury, S. ve Lusher, J. (2016). Relationships between age, sex, self-esteem and attitudes towards alcohol use amongst university students. *Journal of Alcohol and Drug Education*, 60(2), 16-34. Erişim adresi: jstor.org/stable/48514564
- Correa, T., Hinsley, A. W., ve De Zuniga, H. G. (2010). Who interacts on the Web?: The intersection of users’ personality and social media use. *Computers in Human Behavior*, 26(2), 247-253. doi:10.1016/j.chb.2009.09.003
- Costanzo, P. R. ve Woody, E. Z. (1985). Domain-specific parenting styles and their impact on the child's development of particular deviance: The example of obesity proneness. *Journal of Social and Clinical Psychology*, 3(4), 425-445. doi:10.1521/jscp.1985.3.4.425
- Coyne, S. M., Padilla-Walker, L. M. ve Howard, E. (2013). Emerging in a digital world: A decade review of media use, effects, and gratifications in emerging adulthood. *Emerging Adulthood*, 1(2), 125-137. doi:10.1177/2167696813479782
- Cratsley, K. (2016). Revisiting Freud and Kohut on narcissism. *Theory & Psychology*, 26(3), 333-359. doi:10.1177/0959354316638181
- Crockett, L. J., Brown, J. R., Iturbide, M. I., Russell, S. T. ve Wilkinson-Lee, A. M. (2009). Conceptions of good parent–adolescent relationships among Cuban American teenagers. *Sex Roles: A Journal of Research*, 60(7-8), 575–587. doi:10.1007/s11199-008-9469-4

- Çakır, H. (2020). Sosyal medyada bedensel dış görünüm söyleminin kadın bedenini inşası: Sosyolojik bir değerlendirme. *Karamanoğlu Mehmetbey Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Dergisi*, 3(2), 261-272. doi:10.47948/efad.791652
- Daniel, S. ve Bridges, S. K. (2010). The drive for muscularity in men: Media influences and objectification theory. *Body Image*, 7(1), 32-38. doi:10.1016/j.bodyim.2009.08.003
- Daniels, E. A., Zurbriggen, E. L. ve Ward, L. M. (2020). Becoming an object: A review of self-objectification in girls. *Body Image*, 33, 278-299. doi:10.1016/j.bodyim.2020.02.016
- Darling, N. ve Steinberg, L. (1993). Parenting style as context: An integrative model. *Psychological Bulletin*, 113(3), 487-496. doi:10.1037/0033-2909.113.3.487
- Davids, C. M., Watson, L. B. ve Gere, M. P. (2019). Objectification, masculinity, and muscularity: A test of objectification theory with heterosexual men. *Sex Roles*, 80(7-8), 443-457. doi:10.1007/s11199-018-0940-6
- Davis, C., Claridge, G., ve Cerullo, D. (1997). Reflections on narcissism: Conflicts about body-image perceptions in women. *Personality and Individual Differences*, 22(3), 309-316. doi:10.1016/S0191-8869(96)00210-3
- Davis, C., Shuster, B., Blackmore, E. ve Fox, J. (2004). Looking good-Family focus on appearance and the risk for eating disorders. *International Journal of Eating Disorders*, 35(2), 136-144. doi:10.1002/eat.10250
- Daye, C. A., Webb, J. B. ve Jafari, N. (2014). Exploring self-compassion as a refuge against recalling the body-related shaming of caregiver eating messages on dimensions of objectified body consciousness in college women. *Body Image*, 11(4), 547-556. doi:10.1016/j.bodyim.2014.08.001
- De Panfilis, C., Rabbaglio, P., Rossi, C., Zita, G. ve Maggini, C. (2003). Body image disturbance, parental bonding and alexithymia in patients with eating disorders. *Psychopathology*, 36(5), 239-246. doi:10.1159/000073449
- Demir, S. (2022). Comparison of normality tests in terms of sample sizes under different skewness and kurtosis coefficients. *International Journal of Assessment Tools in Education*, 9(2), 397-409. doi:10.21449/ijate.1101295
- Demirci, İ. ve Ekşi, F. (2017). Büyüklenmeci narsisizmin iki farklı yüzü: Narsistik hayranlık ve rekabetin mutlulukla ilişkisi. *Marmara Üniversitesi Atatürk Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Dergisi*, 46(46), 37-58. doi:10.15285/maruaebd.330008
- Dickinson, K. A. ve Pincus, A. L. (2003). Interpersonal Analysis of Grandiose and Vulnerable Narcissism. *Journal of Personality Disorders*, 17(3), 188-207. doi:10.1521/pedi.17.3.188.22146
- Dirik, P. G., Yorulmaz, P. O. ve Karancı, P. A. N. (2015). Çocukluk dönemi ebeveyn tutumlarının değerlendirilmesi: kısaltılmış algılanan ebeveyn tutumları-çocuk

formu. *Türk Psikiyatri Dergisi*, 26, 123-130. Erişim adresi: 06.pdf (turkpsikiyatri.com)

Doğan, H., Bozgeyikli, H. ve Bozdaş, C. (2015). Perceived parenting styles as predictor of Internet addiction in Adolescence. *International Journal of Research in Education and Science*, 1(2), 167-174. Erişim adresi: IJRES (ed.gov)

Dolev-Cohen, M. ve Ricon, T. (2020). Demystifying sexting: Adolescent sexting and its associations with parenting styles and sense of parental social control in Israel. *Cyberpsychology: Journal of Psychosocial Research on Cyberspace*, 14(1). doi:10.5817/CP2020-1-6

Domoff S. E., Tan C. C., Chow C. M. (2021). Mother-daughter negative body talk as a moderator between body surveillance and body shame in adolescent girls. *Eating Weight Disorders*, 26(3), 941-948. doi:10.1007/s40519-020-00925-4

Dryden, C. ve Anderson, J. (2019). The dark triad, trait-based self-objectification, and body image concerns in young women. *Personality and Individual Differences*, 145, 1-8. doi:10.1016/j.paid.2019.03.015

Duarte, C. ve Pinto-Gouveia, J. (2017). Can self-reassurance buffer against the impact of bullying? Effects on body shame and disordered eating in adolescence. *Journal of Child and Family Studies*, 26, 998-1006. doi:10.1007/s10826-016-0624-1

Dwivedi, M., Sharma, S., Vajpeyi, L. ve Chaturvedi, S. (2022). Self objectification and academic achievement of adolescent girls: A correlational study. *Youth Voice Journal*, 2056-2969 Erişim adresi: researchgate.net/publication/366658471

Eisenberg, M. E. ve Von Hippel, C. (2010). Sex in emerging adulthood: A decade in the sexual gap. *Changing Spirituality of Emerging Adults*, 1-15. Erişim adresi: Microsoft Word - Eisenberg_ed_final.doc (faithformationlearningexchange.net)

Eldoğan, D. (2016). Hangi narsizm? Büyüklenmeci ve kırılğan narsizmin karşılaştırılmasına ilişkin bir gözden geçirme. *Türk Psikoloji Yazıları*, 19(37), 1-10. Erişim adresi: tpy1301996120160000m000052.pdf (psikolog.org.tr)

Erchull, M. J., Liss, M. ve Lichiello, S. (2013). Extending the negative consequences of media internalization and self-objectification to dissociation and self-harm. *Sex Roles*, 69(11-12), 583-593. doi:10.1007/s11199-013-0326-8

Ertürk, Y. D. ve Ertem Eray, T. (2016). Self entity as a phenomenological concept and the relation between self presentation on social media and tendency of narcissism: A Study on the students of Communication Faculties (IUCF). *Intermedia International e-Journal*, 3(1), 12-29. doi:10.21645/intermedia.2016318941

Ertürk, İ. Ş. ve Kaynar, G. (2017). Kişilik bozukluklarında şema terapi yaklaşımı. *Ufuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 6(12), 97-114. Erişim adresi: 1359211 (dergipark.org.tr)

- Facio, A., Resett, S., Micocci, F.ve Mistrorigo, C. (2007). Emerging adulthood in Argentina: An age of diversity and possibilities. *Child Development Perspectives, 1*(2), 115-118. doi:10.1111/j.1750-8606.2007.00025.x
- Faraji, H. Ve Fırat, B. (2022). Yeme Bozuklukları ve Duygular. *Fenerbahçe Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, 2*(1), 153-174. Erişim adresi: 2428672 (dergipark.org.tr)lo
- Fardouly, J., Diedrichs, P.C., Vartanian, L.R., ve Halliwell, E. (2015). The Mediating Role of Appearance Comparisons in the Relationship Between Media Usage and Self-Objectification in Young Women. *Psychology of Women Quarterly, 39*(4), 447–457. doi:10.1177/0361684315581841
- Fardouly, J., Magson, N. R., Johnco, C. J. ve Oar, E. L. (2022). Parental control of the time preadolescents spend on social media: Links with preadolescents' social media appearance comparisons and mental health. *Key Topics in Parenting and Behavior* içinde (s. 85-97). Cham: Springer.
- Farquhar, J. C. ve Wasylkiw, L. (2007). Media images of men: Trends and consequences of body conceptualization. *Psychology of Men & Masculinity, 8*(3), 145–160. doi:10.1037/1524-9220.8.3.145
- Farrell, J. M., Reiss, N. ve Shaw, I. A. (2018). *Şema Terapi Klinisyenin Rehberi* (3. Baskı). Sevinç Göral Alkan ve Emel Alkan (Çev.). İstanbul: Psikonet.
- Featherstone, M. (1982). The body in consumer culture. *Theory, Culture & Society, 1*(2), 18-33. doi:10.1177/026327648200100203
- Fegan, R. B. ve Bland, A. R. (2021). Social media use and vulnerable narcissism: The differential roles of oversensitivity and egocentricity. *International Journal of Environmental Research and Public Health, 18*(17), 9172. doi:10.3390/ijerph18179172
- Festinger, L. (1954) A Theory of Social Comparison Processes. *Human Relations, 7*, 117-140. doi:10.1177/001872675400700202
- Fire, M., Goldschmidt, R. ve Elovici, Y. (2014). Online social networks: threats and solutions. *IEEE Communications Surveys & Tutorials, 16*(4), 2019-2036. doi:10.1109/COMST.2014.2321628
- Foster, J. D. ve Trimm, R. F. (2008). On being eager and inhibited: narcissism and approach-avoidance motivation. *Society for Personality and Social Psychology, 34*(7), 1004-1017. doi:10.1177/0146167208316688
- Fox, R. A., Platz, D. L. ve Bentley, K. S. (1995). Maternal factors related to parenting practices, developmental expectations, and perceptions of child behavior problems. *The Journal of Genetic Psychology, 156*(4), 431-441. doi:10.1080/00221325.1995.9914835
- Fox, J. ve Rooney, M. C. (2015). The Dark Triad and trait self-objectification as predictors of men's use and self-presentation behaviors on social networking

sites. *Personality and Individual Differences*, 76, 161-165.
doi:10.1016/j.paid.2014.12.017

Franchina, V. ve Coco, G.L. (2018). The influence of social media use on body image concerns. *International Journal of Psychoanalysis and Education*, 10(1), 5-14.
Erişim adresi: iris.unipa.it/retrieve/handle/10447/528114/1265345

Frederick, D. A., Kelly, M. C., Latner, J. D., Sandhu, G. ve Tsong, Y. (2016). Body image and face image in Asian American and white women: Examining associations with surveillance, construal of self, perfectionism, and sociocultural pressures. *Body Image*, 16, 113-125. doi:10.1016/j.bodyim.2015.12.002

Fredrickson, B. L., ve Roberts, T. A. (1997). Objectification theory: Toward understanding women's lived experiences and mental health risks. *Psychology of Women Quarterly*, 21(2), 173-206. doi:10.1111/j.1471-6402.1997.tb00108.x

Fredrickson, B. L., Roberts, T. A., Noll, S. M., Quinn, D. M., ve Twenge, J. M. (1998). That swimsuit becomes you: sex differences in self-objectification, restrained eating, and math performance. *Journal of Personality and Social Psychology*, 75(1), 269. doi:10.1037/0022-3514.75.1.269

Fredrickson, B. L., Hendler, L. M., Nilsen, S., O'Barr, J. F. ve Roberts, T. A. (2011). Bringing back the body: A retrospective on the development of objectification theory. *Psychology of Women Quarterly*, 35(4), 689-696. doi:10.1177/0361684311426690

Freis, S. D., Brown, A. A., Carroll, P. J. ve Arkin, R. M. (2015). Shame, rage, and unsuccessful motivated reasoning in vulnerable narcissism. *Journal of Social and Clinical Psychology*, 34(10), 877-895. doi:10.1521/jscp.2015.34.10.877

Freud, S. (2017). *Cinsellik Üzerine* (2. Baskı). Elif Yıldırım (Çev.). İstanbul: Oda. (İlk baskı 1905)

Freud, S. (2022). *Narsisizm Üzerine* (7. Baskı). Elif Yıldırım (Çev.). İstanbul: Oda. (İlk baskı 1914)

Frost, R. L. ve Rickwood, D. J. (2017). A systematic review of the mental health outcomes associated with Facebook use. *Computers in Human Behavior*, 76, 576-600. doi:10.1016/j.chb.2017.08.001

Galambos, N. L., Barker, E. T. ve Krahn, H. J. (2006). Depression, self-esteem, and anger in emerging adulthood: Seven-year trajectories. *Developmental Psychology*, 42(2), 350-365. doi:10.1037/0012-1649.42.2.350

Gander, M. J. ve Gardiner, H. W. (2010). *Çocuk ve Ergen Gelişimi* (7. Baskı). Ali Dönmez, H. Nermin Çelen ve Bekir Onur (Çev.). Ankara: İmge. (İlk baskı 1993)

Ganzach, Y. (2000). Parents' education, cognitive ability, educational expectations and educational attainment: Interactive effects. *British Journal of Educational Psychology*, 70(3), 419-441. doi:10.1348/000709900158218

- Garner, D. M., Garfinkel, P. E., Schwartz, D. ve Thompson, M. (1980). Cultural expectations of thinness in women. *Psychological Reports*, 47(2), 483-491. doi:10.2466/pr0.1980.47.2.483
- Gattino, S., De Piccoli, N., Fedi, A., Boza, M. ve Rollero, C. (2018). A cross-cultural study of biological, psychological, and social antecedents of self-objectification in Italy and Romania. *Sex Roles*, 78(5-6), 325-337. doi:10.1007/s11199-017-0804-5
- Gattino, S., Czepczor-Bernat, K., Fedi, A., Brytek-Matera, A., Boza, M., Lemoine, J. E., Sahlan, R. N., Wilson, E., De Piccoli, N. ve Rollero, C. (2023). Self-Objectification and its Biological, Psychological and Social Predictors: A Cross-Cultural Study in Four European Countries and Iran. *Europe's Journal of Psychology*, 19(1), 27-47. doi:10.5964/ejop.6075
- Geçtan, E. (2014). *Psikanaliz ve Sonrası* (16. Baskı). İstanbul: Metis.
- Gestsdottir, S., Svansdottir, E., Sigurdsson, H., Arnarsson, A., Ommundsen, Y., Arngrimsson, S., Sveinsson, T. ve Johannsson, E. (2018). Different factors associate with body image in adolescence than in emerging adulthood: A gender comparison in a follow-up study. *Health Psychology Report*, 6(1), 81-93. doi:10.5114/hpr.2018.71201
- Gianini, L. (2011). *The unique properties of self-objectification and social and individual influences on its expression* (Unpublished Doctoral Dissertation). Wesleyan University/Psychology, New Mexico.
- Gioia, F., De Clemente, M., Parrello, S. ve Boursier, V. (2020). Vulnerable narcissism and body image centrality in cosplay practice: A sequential mediation model. *Mediterranean Journal of Clinical Psychology*, 8(3). doi: 10.6092/2282-1619/mjcp-2556
- Glassman, M. (1988). Kernberg and Kohut: A test of competing psychoanalytic models of narcissism. *Journal of the American Psychoanalytic Association*, 36(3), 597-625. doi:10.1177/000306518803600302
- Gleeson, G. ve Fitzgerald, A. (2014). Exploring the association between adult attachment styles in romantic relationships, perceptions of parents from childhood and relationship satisfaction. *Health*, 6(13), 1643. doi:10.4236/health.2014.613196
- Golan, M. ve Crow, S. (2004). Parents are key players in the prevention and treatment of weight-related problems. *Nutrition Reviews*, 62(1), 39-50. doi:10.1111/j.1753-4887.2004.tb00005.x
- Gonidakis, F., Lemonoudi, M., Charila, D. ve Varsou, E. (2018). A study on the interplay between emerging adulthood and eating disorder symptomatology in young adults. *Eating and Weight Disorders-Studies on Anorexia, Bulimia and Obesity*, 23, 797-805. doi:10.1007/s40519-018-0552-8

- Gör, N., Yiğit, İ., Kömürcü, B. ve Şenkal Ertürk, İ. (2017). Geçmişin mirası ve geleceğin haritası: Erken dönem uyumsuz şemalar. *Nesne*, 5(10), 197-217. doi:10.7816/nesne-05-10-01
- Grabe, S., Hyde, J. S. ve Lindberg, S. M. (2007). Body objectification and depression in adolescents: The role of gender, shame, and rumination. *Psychology of Women Quarterly*, 31(2), 164-175. doi:10.1111/j.1471-6402.2007.00350.x
- Grabe, S. ve Hyde, J. S. (2009). Body objectification, MTV, and psychological outcomes among female adolescents. *Journal of Applied Social Psychology*, 39(12), 2840-2858. doi:10.1111/j.1559-1816.2009.00552.x
- Green, A., MacLean, R. ve Charles, K. (2020). Recollections of parenting styles in the development of narcissism: The role of gender. *Personality and Individual Differences*, 167, 1-6. doi:10.1016/j.paid.2020.110246
- Grieve, R. ve Helmick, A. (2008). The influence of men's self-objectification on the drive for muscularity: Self-esteem, body satisfaction and muscle dysmorphia. *International Journal of Men's Health*, 7(3), 288-298. doi:10.3149/jmh.0703.288
- Grijalva, E., Newman, D. A., Tay, L., Donnellan, M. B., Harms, P. D., Robins, R. W. ve Yan, T. (2015). Gender differences in narcissism: a meta-analytic review. *Psychological Bulletin*, 141(2), 261-310. doi:10.1037/a0038231
- Gunty, A. L. ve Buri, J. R. (2008). Parental practices and the development of maladaptive schemas. University of St. Thomas, Minneapolis. Erişim adresi: eric.ed.gov/?id=ED502663
- Gülmez, N. (2009). *Narsistik liderlik* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Marmara Üniversitesi/Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Hall, L. A., Peden, A. R., Ravens, M. K. ve Beebe, L. H. (2004). Parental bonding: A key factor for mental health of college women. *Issues in Mental Health Nursing*, 25(3), 277-292. doi:10.1080/01612840490274787
- Harper, B. ve Tiggemann, M. (2008). The effect of thin ideal media images on women's self-objectification, mood, and body image. *Sex Roles*, 58, 649-657. doi:10.1007/s11199-007-9379-x
- Harrell, Z. A., Fredrickson, B. L., Pomerleau, C. S. ve Nolen-Hoeksema, S. (2006). The role of trait self-objectification in smoking among college women. *Sex Roles*, 54, 735-743. doi: 10.1007/s11199-006-9041-z
- Harrison, K. ve Cantor, J. (1997). The relationship between media consumption and eating disorders. *Journal of Communication*, 47(1), 40-67. doi:10.1111/j.1460-2466.1997.tb02692.x
- Harrison, K., ve Fredrickson, B. L. (2003). Women's sport media, self-objectification, and mental health in black and white adolescent females. *Journal of Communication*, 53(2), 216-232. doi:10.1111/j.1460-2466.2003.tb02587.x

- Haworth-Hoepfner, S. (2000). The Critical Shapes of Body Image: The Role of Culture and Family in the Production of Eating Disorders. *Journal of Marriage and Family*, 62(1), 212–227. doi:10.1111/j.1741-3737.2000.00212.x
- Haycraft, E. ve Blissett, J. (2010). Eating disorder symptoms and parenting styles. *Appetite*, 54(1), 221-224. doi:10.1016/j.appet.2009.11.009
- Heatherton, T. F., Polivy, J. ve Herman, C. P. (1989). Restraint and internal responsiveness: Effects of placebo manipulations of hunger state on eating. *Journal of Abnormal Psychology*, 98(1), 89–92. doi:10.1037/0021-843X.98.1.89
- Hebl, M. R., King, E. B. ve Lin, J. (2004). The swimsuit becomes us all: Ethnicity, gender, and vulnerability to self-objectification. *Personality and Social Psychology Bulletin*, 30(10), 1322-1331. doi:10.1177/0146167204264052
- Henderson-King, D. ve Brooks, K. D. (2009). Materialism, sociocultural appearance messages, and paternal attitudes predict college women's attitudes about cosmetic surgery. *Psychology of Women Quarterly*, 33(1), 133-142. doi:10.1111/j.1471-6402.2008.01480.x
- Hill, A. J. ve Franklin, J. A. (1998). Mothers, daughters and dieting: investigating the transmission of weight control. *British Journal of Clinical Psychology*, 37(1), 3-13. doi:10.1111/j.2044-8260.1998.tb01275.x
- Hogue, J. V. ve Mills, J. S. (2019). The effects of active social media engagement with peers on body image in young women. *Body Image*, 28, 1-5. doi:10.1016/j.bodyim.2018.11.002
- Hortaçsu, N. (1995). Parents' education levels, parents' beliefs, and child outcomes. *The Journal of Genetic Psychology*, 156(3), 373-383. doi:10.1080/00221325.1995.9914830
- Horton, R. S., Bleau, G. ve Drwecki, B. (2006). Parenting narcissus: What are the links between parenting and narcissism?. *Journal of Personality*, 74(2), 345-376. doi:10.1111/j.1467-6494.2005.00378.x
- Howe, A. S., Heath, A. L. M., Lawrence, J., Galland, B. C., Gray, A. R., Taylor, B. J., Sayers, R. ve Taylor, R. W. (2017). Parenting style and family type, but not child temperament, are associated with television viewing time in children at two years of age. *PLoS One*, 12(12), e0188558. doi:10.1371/journal.pone.0188558
- Hruska, J. ve Maresova, P. (2020). Use of social media platforms among adults in the United States-behavior on social media. *Societies*, 10(1), 27. doi:10.3390/soc10010027
- Huxley, E. ve Bizumic, B. (2017). Parental invalidation and the development of narcissism. *The Journal of Psychology*, 151(2), 130-147. doi:10.1080/00223980.2016.1248807
- Islam, T., Sheikh, Z., Hameed, Z., Khan, I. U. ve Azam, R. I. (2018). Social comparison, materialism, and compulsive buying based on stimulus-response-

- model: a comparative study among adolescents and young adults. *Young Consumers*, 19(3), 19-37. doi:10.1108/YC-07-2017-00713
- Jackson, D. W. (1973). Alienation and identity-role diffusion in late adolescence. *The Journal of Psychology*, 83(2), 251-255. doi:10.1080/00223980.1973.9915612
- Jackson, L. A., Ervin, K. S. ve Hodge, C. N. (1992). Narcissism and body image. *Journal of Research in Personality*, 26(4), 357-370. doi:10.1016/0092-6566(92)90065-C
- Jauregui Lobera, I., Bolanos Rios, P. ve Garrido Casals, O. (2011). Parenting styles and eating disorders. *Journal of Psychiatric and Mental Health Nursing*, 18(8), 728-735. doi: 10.1111/j.1365-2850.2011.01723.x
- John, D. H. ve Ebbeck, V. (2008). Gender-differentiated associations among objectified body consciousness, self-conceptions and physical activity. *Sex Roles*, 59(9-10), 623-632. doi:10.1007/s11199-008-9473-8
- Johnson, L. K. (2020). Narcissistic people, not narcissistic nations: Using multilevel modelling to explore narcissism across countries. *Personality and Individual Differences*, 163, 110079. doi:10.1016/j.paid.2020.110079
- Jones, S. (2002). *The Internet goes to college: How students are living in the future with today's technology*. Washington, DC: Pew Internet and American Life Project. Erişim adresi: books.google.com.tr/books?hl=tr&lr=&id=FBtcMsRcRdwC&oi=fnd&pg=PA1&dq=The+Internet+goes+to+college:+How+students+are+living+in+the+future+with+today%E2%80%99s+technology&ots=RgUJlmkHfb&sig=MTonMeT OGT9HtBrSlbarMcXKVg&redir_esc=y#v=onepage&q=The%20Internet%20goes%20to%20college%3A%20How%20students%20are%20living%20in%20the%20future%20with%20today%E2%80%99s%20technology&f=false
- Jongenelis, M. I., Byrne, S. M., ve Pettigrew, S. (2014). Self-objectification, body image disturbance, and eating disorder symptoms in young Australian children. *Body Image*, 11(3), 290-302. doi:10.1016/j.bodyim.2014.04.002
- Jourard, S. M. ve Remy, R. M. (1955). Perceived parental attitudes, the self, and security. *Journal of Consulting Psychology*, 19(5), 364-366. doi.org/10.1037/h0049318
- Jütten, T. (2016). Sexual objectification. *Ethics*, 127(1), 27-49. Erişim adresi: journals.uchicago.edu/doi/pdf/10.1086/687331
- Kahraman P. B. ve Başal H. A. (2011). Anne eğitim düzeyine göre çocukların cinsiyet kalıp yargıları ile oyun ve oyuncak tercihleri. *E-Journal of New World Sciences Academy*, 6(1), 1335-1357. Erişim adresi: dergipark.org.tr/en/pub/nwsasocial/issue/20100/213675
- Kandel, D. B. ve Logan, J. A. (1984). Patterns of drug use from adolescence to young adulthood: I. Periods of risk for initiation, continued use, and discontinuation. *American journal of Public Health*, 74(7), 660-666. doi:10.2105/ajph.74.7.660

- Kant, I. (2022). *Ethica, Etik Üzerine Dersler* (2. Baskı). Ankara: Fol. (İlk baskı 1798)
- Kapudere, B. (2020). *Üniversite öğrencilerindeki problemlili internet kullanımı, algılanan anne baba tutumları ve kişilik özellikleri arasındaki ilişkinin incelenmesi* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Hasan Kalyoncu Üniversitesi/Sosyal Bilimler Enstitüsü, Gaziantep.
- Karaaziz, M. ve Erdem Atak, İ. (2013). Narsisizm ve Narsisizmle İlgili Araştırmalar Üzerine Bir Gözden Geçirme. *Nesne*, 1(2), 44-59. doi: 10.7816/nesne-01-02-03
- Karasaraçoğlu, N. (1998). *Annenin eğitim düzeyinin çocuğun cinsiyet özelliklerine ilişkin kalıp yargılarının gelişimi üzerine etkisi* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Uludağ Üniversitesi/Sosyal Bilimler Enstitüsü, Bursa.
- Katz-Wise, S. L., Budge, S. L., Lindberg, S. M. ve Hyde, J. S. (2012). Individuation or identification? Self-objectification and the mother-adolescent relationship. *Psychology of Women Quarterly*, 37(3), 366-380. doi:10.1177/0361684312468425
- Kausar, R. ve Shafique, N. (2008). Gender differences in perceived parenting styles and socioemotional adjustment of adolescents. *Pakistan Journal of Psychological Research*, 23(3-4), 93-105. Erişim adresi: [researchgate.net/profile/Nadia_Shafique2/publication/277236196](https://www.researchgate.net/profile/Nadia_Shafique2/publication/277236196)
- Kaya, L. ve Kalkan, M. (2019). Üniversite öğrencilerinde narsisistik eğilimler, bağlanma stilleri ve sosyal medya kullanımı. *Yükseköğretim ve Bilim Dergisi*, (2), 243-249. doi:10.5961/jhes.2019.326
- Kernberg, O. (2020). *Sınır Durumlar ve Patolojik Narsisizm*. Mustafa Atakay (Çev.). İstanbul: Metis. (İlk baskı 1975)
- Kır, İ. (2011). Toplumsal bir kurum olarak ailenin işlevleri. *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*, 10(36), 381-404. Erişim adresi: dergipark.org.tr/en/pub/esosder/issue/6150/82609
- Kırcaburun, K., Alhabash, S., Tosuntaş, Ş.B. ve Griffiths, M. D. (2020). Uses and Gratifications of Problematic Social Media Use Among University Students: a Simultaneous Examination of the Big Five of Personality Traits, Social Media Platforms, and Social Media Use Motives. *International Journal of Mental Health Addiction* 18, 525–547. doi:10.1007/s11469-018-9940-6
- King, A. A., Russon, J. M., Mensinger, J. L. ve Jin, B. (2022). Parental Psychological Control, Attachment Insecurity and Body Shame: How Relational Factors Impact Disordered Eating. *Journal of Child and Family Studies*, 31(9), 2545-2555. doi:10.1007/s10826-022-02374-2
- Kiraz, C. (2011). *Eğitim fakültesi öğrencilerinin empatik eğilimleri ile narsistik kişilik özellikleri*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Yeditepe Üniversitesi/ Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.

- Kohut, H. (1966). Forms and Transformations of Narcissism. *Journal of the American Psychoanalytic Association*, 14(2), 243–272. doi:10.1177/000306516601400201
- Kohut, H. ve Wolf, E. (1978). The disorders of the self and their treatment: An outline. *International Journal of Psycho-analysis*, 59, 413–425. Erişim adresi: psycnet.apa.org/record/1991-57508-001
- Kohut, H. (2022). *Kendiliğın Çözömlenmesi* (6. Baskı). Cem Atbaşoğlu, Banu Büyökkal, Cüneyt İşan (Çev.). İstanbul: Metis. (İlk baskı 1971)
- Krizan, Z. ve Bushman, B. J. (2011). Better than my loved ones: Social comparison tendencies among narcissists. *Personality and Individual Differences*, 50(2), 212-216. doi:10.1016/j.paid.2010.09.031
- Kumcağız, H. (2019). Examination of Turkish university students' Internet addiction in relation to their parental attachment styles and sociodemographics. *Sage Open*, 9(2). doi:10.1177/2158244019845946
- Küfner, A. C. P., Nestler, S. ve Back, M. D. (2013). The two pathways to being an (un-)popular narcissist. *Journal of Personality*, 81(2), 184–195. doi:10.1111/j.1467-6494.2012.00795.x
- Lachman M. E., Weaver S. L. (1998). The sense of control as a moderator of social class differences in health and well-being. *Journal of Personality and Social Psychology*, 74(3):763-73. doi: 10.1037//0022-3514.74.3.763
- Landsbaum, J. B. ve Willis, R. H. (1971). Conformity in early and late adolescence. *Developmental Psychology*, 4(3), 334–337. doi:10.1037/h0030987
- Lapsley, D. ve Woodbury, R. D. (2016). Social cognitive development in emerging adulthood. Jeffrey Jensen Arnett (Ed.), *The Oxford handbook of emerging adulthood* içinde (s. 142–159). New York, NY: Oxford University.
- LaRose, R. ve Eastin, M. S. (2004): A Social Cognitive Theory of Internet Uses and Gratifications: Toward a New Model of Media Attendance. *Journal of Broadcasting & Electronic Media*, 48(3), 358-377. doi:10.1207/s15506878jobem4803_2
- Latzer, Y., Spivak-Lavi, Z. ve Katz, R. (2015). Disordered eating and media exposure among adolescent girls: The role of parental involvement and sense of empowerment. *International Journal of Adolescence and Youth*, 20(3), 375-391. doi:10.1080/02673843.2015.1014925
- Lau, S. ve Leung, K. (1992). Self-concept, delinquency, relations with parents and school and Chinese adolescents' perception of personal control. *Personality and Individual Differences*, 13(5), 615-622. doi:10.1016/0191-8869(92)90203-2
- Lee, W. K. (2017). The relationship between Narcissism and problematic social networking sites (SNS) use: Mediating role of attachment instability. *International Journal of Emergency Mental Health and Human Resilience*, 19(3), 1-5. doi:10.4172/1522-4821.1000366

- Leit, R. A., Gray, J. J. ve Pope Jr, H. G. (2002). The media's representation of the ideal male body: A cause for muscle dysmorphia?. *International Journal of Eating Disorders*, 31(3), 334-338. doi:10.1002/eat.10019
- Leung, N., Thomas, G. ve Waller, G. (2000), The relationship between parental bonding and core beliefs in anorexic and bulimic women. *British Journal of Clinical Psychology*, 39, 205-213. doi:10.1348/014466500163220
- Lim, M. ve Yang, Y. (2019). Upward social comparison and Facebook users' grandiosity: Examining the effect of envy on loneliness and subjective well-being. *Online Information Review*, 43(4), 635-652. doi:10.1108/OIR-04-2017-0137
- Lindner, D. ve Tantleff-Dunn, S. (2017). The development and psychometric evaluation of the Self-Objectification Beliefs and Behaviors Scale. *Psychology of Women Quarterly*, 41(2), 254-272. doi:10.1177/0361684317692109
- Loeffler, L. A., Huebben, A. K., Radke, S., Habel, U. ve Derntl, B. (2020). The association between vulnerable/grandiose narcissism and emotion regulation. *Frontiers in Psychology*, 11. doi: 10.3389/fpsyg.2020.519330
- Luchner, A. F. ve Tantleff-Dunn, S. (2016). Dysfunctional empathy in vulnerable narcissism. *North American Journal of Psychology*, 18(3), 597-610. Erişim adresi: psycnet.apa.org/record/2016-58906-013
- Lumley, T., Diehr, P., Emerson, S. ve Chen, L. (2002). The importance of the normality assumption in large public health data sets. *Annual Review of Public Health*, 23(1), 151-169. doi: 10.1146/annurev.publhealth.23.100901.140546
- Luo, Y.L.L., Kovas, Y., Wang, L., Stalikas, A., Kyriazos, T. A., Gianniou, F. M., Likhanov, M. V. ve Papageorgiou, K. A. (2022). Sex differences in the Dark Triad are sensitive to socioeconomic conditions: the adaptive value of narcissism in the UK, Greece, and China. *Current Psychology*, 1-13. doi:10.1007/s12144-022-03302-9
- Luther, B. (2007). Looking at childhood obesity through the lens of Baumrind's parenting typologies. *Orthopaedic Nursing*, 26(5), 270-278. doi:10.1097/01.NOR.0000295951.97129.3f
- Lutwak, N. ve Ferrari, J. R. (1997). Understanding shame in adults: Retrospective perceptions of parental bonding during childhood. *Journal of Nervous and Mental Diseases*, 185(10), 595-598. doi:10.1097/00005053-199710000-00001
- MacKinnon, C. A. (1984). Not a moral issue. *Yale Law & Policy Review*., 2(2), 321-345. Erişim adresi: jstor.org/stable/40239168
- MacKinnon, C. A. (1989). Sexuality, pornography, and method: Pleasure under Patriarchy. *Ethics*, 99(2), 314-346. doi:10.1086/293068
- Markham, A., Thompson, T. ve Bowling, A. (2005). Determinants of body-image shame. *Personality and Individual Differences*, 38(7), 1529-1541. doi:10.1016/j.paid.2004.08.018

- Matud, M. P., Diaz, A., Bethencourt, J. M. ve Ibanez, I. (2020). Stress and psychological distress in emerging adulthood: A gender analysis. *Journal of Clinical Medicine*, 9(9), 2859. doi: 10.3390/jcm9092859
- Mechanic, K.L. ve Barry, C.T. (2014). Adolescent grandiose and vulnerable narcissism: Associations with perceived parenting practices. *Journal of Child and Family Studies*, 24, 1510-1518. doi:10.1007/s10826-014-9956-x
- McCain, J.L., Borg, Z.G., Rothenberg, A.H., Churillo, K.M., Weiler, P. ve Campbell, W.K. (2016). Personality and selfies: Narcissism and the Dark Triad. *Computers in Human Behavior*, 64, 126-133. doi:10.1016/j.chb.2016.06.050
- McCain, J., Campbell, L. ve Keith, W. (2018). Narcissism and social media use: A meta-analytic review. *Psychology of Popular Media Culture*, 7(3), 308-327. doi:10.1037/ppm0000137
- McKinley, N.M. ve Hyde, J.S. (1996). The objectified body consciousness scale: Development and validation. *Psychology of Women Quarterly*, 20(2), 181-215. doi:10.1111/j.1471-6402.1996.tb00467.x
- McKinley, N. M. (1998). Gender differences in undergraduates' body esteem: The mediating effect of objectified body consciousness and actual/ideal weight discrepancy. *Sex Roles*, 39(1-2), 113-123. doi:10.1023/A:1018834001203
- McKinley, N. M. (1999). Women and objectified body consciousness: Mothers' and daughters' body experience in cultural, developmental, and familial context. *Developmental Psychology*, 35(3), 760-769. doi:10.1037/0012-1649.35.3.760
- McKinley, N. M. (2006). The developmental and cultural contexts of objectified body consciousness: a longitudinal analysis of two cohorts of women. *Developmental Psychology*, 42(4), 679-687. doi:10.1037/0012-1649.42.4.679
- Michael, S. L., Wentzel, K., Elliott, M. N., Dittus, P. J., Kanouse, D. E., Wallander, J. L., Pasch, K. E., Fanzini, L., Taylor, W. C., Qureshi, T., Franklin, F. A. ve Schuster, M. A. (2014). Parental and peer factors associated with body image discrepancy among fifth-grade boys and girls. *Journal of Youth and Adolescence*, 43(1), 15-29. doi:10.1007/s10964-012-9899-8
- Mikulincer M. ve Shaver P. R. (2007). A behavioral systems perspective on the psychodynamics of attachment and sexuality. Diana Diamond, Sidney J., Blatt ve Joseph D. Lichtenberg (Eds.), *Attachment and sexuality içinde* (s. 51-78). New York, NY: Analytic.
- Miles-McLean, H., Liss, M. ve Erchull, M. J. (2014). Fathers, daughters, and self-objectification: Does bonding style matter? *Body Image*, 11(4), 534-542. doi 10.1016/j.bodyim.2014.08.005
- Miller, I. J. (1992). Interpersonal vulnerability and narcissism: A conceptual continuum for understanding and treating narcissistic psychopathology. *Psychotherapy: Theory, Research, Practice, Training*, 29(2), 216-224. doi:10.1037/0033-3204.29.2.216

- Moon, J. H., Lee, E., Lee, J. A., Choi, T. R. ve Sung, Y. (2016). The role of narcissism in self-promotion on Instagram. *Personality and Individual Differences*, 101, 22-25. doi:10.1016/j.paid.2016.05.042
- Moradi, B., Dirks, D. ve Matteson, A. V. (2005). Roles of sexual objectification experiences and internalization of standards of beauty in eating disorder symptomatology: a test and extension of objectification theory. *Journal of Counseling Psychology*, 52(3), 420-428. doi:10.1037/0022-0167.52.3.420
- Moradi, B. ve Huang, Y. P. (2008). Objectification theory and psychology of women: A decade of advances and future directions. *Psychology of Women Quarterly*, 32(4), 377-398. doi:10.1111/j.1471-6402.2008.00452.x
- Moradi, B. (2010). Addressing gender and cultural diversity in body image: Objectification theory as a framework for integrating theories and grounding research. *Sex Roles*, 63(1), 138–148. doi: 10.1007/s11199-010-9824-0
- Morf, C. C. ve Rhodewalt, F. (2001). Unraveling the paradoxes of narcissism: A dynamic self-regulatory processing model. *Psychological Inquiry*, 12(4), 177-196. doi:10.1207/S15327965PLI1204_1
- Morry, M. M. ve Staska, S. L. (2001). Magazine exposure: Internalization, self-objectification, eating attitudes, and body satisfaction in male and female university students. *Canadian Journal of Behavioural Science*, 33(4), 269–279. doi:10.1037/h0087148
- Muehlenkamp, J., Swanson, J. ve Brausch, A. (2005). Self-objectification, risk taking, and self-harm in college women. *Psychology of Women Quarterly*, 29(1), 24–32. doi:10.1111/j.1471-6402.2005.00164.x
- Mundfrom, D. J., Shaw, D. G. ve Ke, T. L. (2005). Minimum Sample Size Recommendations for Conducting Factor Analyses. *International Journal of Testing*, 5(2), 159-168. doi:10.1207/s15327574ijt0502_4
- Murray, D. C. (2015). Notes to self: the visual culture of selfies in the age of social media. *Consumption Markets & Culture*, 18(6), 490-516. doi:10.1080/10253866.2015.1052967
- Musarrat, R., Ahmed, S., Munir, F., Riaz, S., ve Hayat, N. (2022). Digital Narcissism, Self-Esteem And Self-Objectification Among Snapchat Vs. Facebook Users. *Journal of Positive School Psychology*, 6(9), 3128-3141. Erişim adresi: journalppw.com/index.php/jpsp/article/view/12814/8305
- Myers, P. N. ve Biocca, F. A. (1992). The elastic body image: The effect of television advertising and programming on body image distortions in young women. *Journal of Communication*, 42(3), 108–133. doi:10.1111/j.1460-2466.1992.tb00802.x
- Nagata, J. M., Hazzard, V. M., Ganson, K. T., Austin, S. B., Neumark-Sztainer, D. ve Eisenberg, M. E. (2022). Muscle-building behaviors from adolescence to emerging adulthood: A prospective cohort study. *Preventive Medicine Reports*, 27, 101778. doi:10.1016/j.pmedr.2022.101778

- Nathanson, A. I. (2001). Mediation of children's television viewing: Working toward conceptual clarity and common understanding. *Annals of the International Communication Association*, 25(1), 115-151. doi:10.1080/23808985.2001.11679002
- Nelson, M. C., Story, M., Larson, N. I., Neumark-Sztainer, D. ve Lytle, L. A. (2008). Emerging adulthood and college-aged youth: an overlooked age for weight-related behavior change. *Obesity*, 16(10), 2205-2211. doi: 10.1038/oby.2008.365
- Nelson, L. J. (2013). Going it alone: Comparing subtypes of withdrawal on indices of adjustment and maladjustment in emerging adulthood. *Social Development*, 22(3), 522-538. doi:10.1111/j.1467-9507.2012.00671.x
- Nilüfer, G. ve Çınarbaş, D. C. (2018). Doğum sırası, algılanan ebeveynlik biçimleri ve erken dönem uyumsuz şemalar arasındaki ilişki. *Çocuk ve Gençlik Ruh Sağlığı Dergisi*, 25(2), 125-139. Erişim adresi: cms.galenos.com.tr/Uploads/Article_27687/cogepderg-25-125.pdf
- Noser, A. ve Zeigler-Hill, V. (2014). Investing in the ideal: does objectified body consciousness mediate the association between appearance contingent self-worth and appearance self-esteem in women? *Body Image* 11, 119-125. doi:10.1016/j.bodyim.2013.11.006
- Nussbaum, M. C. (1995). Objectification. *Philosophy & Public Affairs*, 24(4), 249-291. doi:10.1111/j.1088-4963.1995.tb00032.x
- Nussbaum, M. C. (2006). Narcissism and Objectification. *Carceral Notebooks*, 2, 59-64. Erişim adresi: thecarceral.org/v2-narcisism_and_objectification.pdf
- O'Connor, M., Sanson, A., Hawkins, M. T., Letcher, P., Toumbourou, J. W., Smart, D., Vassallo, S. ve Olsson, C. A. (2011). Predictors of positive development in emerging adulthood. *Journal of Youth and Adolescence*, 40(7), 860-874. doi:10.1007/s10964-010-9593-7
- O'Day, E. B. ve Heimberg, R. G. (2021). Social media use, social anxiety, and loneliness: A systematic review. *Computers in Human Behavior Reports*, 3, 100070. doi:10.1016/j.chbr.2021.100070
- Oehlhof, M. E. W., Musher-Eizenman, D. R., Neufeld, J. M. ve Hauser, J. C. (2009). Self-objectification and ideal body shape for men and women. *Body Image*, 6(4), 308-310. doi:10.1016/j.bodyim.2009.05.002
- Ogbu, J. U. (1981). Origins of human competence: A cultural-ecological perspective. *Child Development*, 52(2), 413-429. doi:10.2307/1129158
- Oğuz, T. (2016). Çağdaş narkisisos'lar: Facebook kullanım alışkanlıkları ve narsisizm. *Selçuk İletişim*, 9(2), 51-68. doi: 10.18094/si.33596
- Ohannessian, C. M., Vannucci, A., Flannery, K. M. ve Khan, S. (2017). Social media use and substance use during emerging adulthood. *Emerging Adulthood*, 5(5), 364-370. doi:10.1177/2167696816685232

- Okumuş, V. ve Parlar, H. (2018). Çocukların sosyal medya kullanım amaçları ve ebeveyn tutumları. *İstanbul Ticaret Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 1(33), 357-368. doi:10.2307/2095734
- Olivardia, R., Pope, H. G., Jr., Borowiecki, J. J. III, ve Cohane, G. H. (2004). Biceps and Body Image: The Relationship Between Muscularity and Self-Esteem, Depression, and Eating Disorder Symptoms. *Psychology of Men & Masculinity*, 5(2), 112–120. doi:10.1037/1524-9220.5.2.112
- Osgood, D. W., Johnston, L. D., O'Malley, P. M. ve Bachman, J. G. (1988). The generality of deviance in late adolescence and early adulthood. *American Sociological Review*, 81-93. doi:10.2307/2095734
- Otway, L. J. ve Vignoles, V. L. (2006). Narcissism and childhood recollections: A quantitative test of psychoanalytic predictions. *Personality and Social Psychology Bulletin*, 32(1), 104-116. doi:10.1177/0146167205279907
- Ozimek, P., Bierhoff, H. W. ve Hanke, S. (2018). Do vulnerable narcissists profit more from Facebook use than grandiose narcissists? An examination of narcissistic Facebook use in the light of self-regulation and social comparison theory. *Personality and Individual Differences*, 124, 168-177. doi:10.1016/j.paid.2017.12.016
- Özdemir, H. E. (2017). *Bir grup üniversite öğrencisinde bağlanma stilleri ile narsisizm arasındaki ilişki: reddedilme duyarlılığının aracı rolü* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Işık Üniversitesi/Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Özgüngör, S., Arıcıoğlu, A. (2020). Nesneleştirilmiş Beden Bilinci Ölçeği-Genç Formunun Türkçeye Uyarlanarak Kendini Nesneleştirmenin Sosyal Medya Kullanımı ve Beğenilme Arzusu Arasındaki İlişkide Aracı Rolünün İncelenmesi. *Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 50, 23-49. doi:10.9779/pauefd.544809
- Özgür, H. (2016). The relationship between Internet parenting styles and Internet usage of children and adolescents. *Computers in Human Behavior*, 60, 411-424. doi:10.1016/j.chb.2016.02.081
- Pajaro-Martínez, M. C., Martínez-Royert, J. C. ve Penate, M. P. (2023). The Impact of Social Networks on The Development of Eating Disorders in Adolescents. *Journal of Population Therapeutics and Clinical Pharmacology*, 30(3), 640-648. doi:10.47750/jptcp.2023.30.03.065
- Papadaki, E. (2007). Sexual objectification: From Kant to contemporary feminism. *Contemporary Political Theory*, 6(3), 330-348. doi:10.1057/palgrave.cpt.9300282
- Parent, M. C. ve Moradi, B. (2011). His biceps become him: A test of objectification theory's application to drive for muscularity and propensity for steroid use in college men. *Journal of Counseling Psychology*, 58, 246–256. doi:10.1037/a0021398

- Piaget, J. (1964). Cognitive development in children. *Journal of Research in Science teaching*, 2(3), 176-186. doi:10.1002/tea.3660020306
- Pike, K. M. ve Rodin, J. (1991). Mothers, daughters, and disordered eating. *Journal of Abnormal Psychology*, 100(2), 198–204. doi:10.1037/0021-843X.100.2.198
- Pinquart, M. (2016). Associations of Parenting Styles and Dimensions with Academic Achievement in Children and Adolescents: A Meta-analysis. *Educational Psychology Review*, 28, 475–493. doi:10.1007/s10648-015-9338-y
- Pipp, S. ve Harmon, R. J. (1987). Attachment as regulation: A commentary. *Child Development*, 58(3), 648-652. doi:10.2307/1130204
- Prieler, M. ve Choi, J. (2014). Broadening the Scope of Social Media Effect Research on Body Image Concerns. *Sex Roles* 71, 378–388. doi:0.1007/s11199-014-0406-4
- Quinn, D. M., Chaudoir, S. R. ve Kallen, R. W. (2011). Performance and flow: A review and integration of self-objectification research. Rachel M. Calogero, Stacey Tantleff-Dunn ve J. Kevin Thompson (Eds.), *Self-objectification in women: Causes, consequences, and counteractions* içinde (s. 119– 138). Washington, DC: American Psychological Association.
- Ravert, R. D. (2009). “You're only young once”: Things college students report doing now before it is too late. *Journal of Adolescent Research*, 24(3), 376-396. doi:10.1177/0743558409334254
- Rezek, P. J. ve Leary, M. R. (1991). Perceived Control, Drive for Thinness, and Food Consumption: Anorexic Tendencies as Displaced Reactance. *Journal of Personality*, 59(1), 129–142. doi:10.1111/j.1467-6494.1991.tb00771.x
- Riesmeyer, C., Abel, B. ve Großmann, A. (2019). The family rules. The influence of parenting styles on adolescents' media literacy. *MedienPädagogik: Zeitschrift für Theorie und Praxis der Medienbildung*, 35, 74-96. doi: 10.21240/mpaed/35/2019.10.20.X
- Roberts, T. A. (2004). Female trouble: The menstrual self-evaluation scale and women's self-objectification. *Psychology of Women Quarterly*, 28(1), 22–26. doi: 10.1111/j.1471-6402.2004.00119.x
- Rodgers, R. ve Chabrol, H. (2009). Parental attitudes, body image disturbance and disordered eating amongst adolescents and young adults: A review. *European Eating Disorders Review: The Professional Journal of the Eating Disorders Association*, 17(2), 137-151. doi:10.1002/erv.907
- Rosen, L. D., Cheever, N. A. ve Carrier, L. M. (2008). The association of parenting style and child age with parental limit setting and adolescent MySpace behavior. *Journal of Applied Developmental Psychology*, 29(6), 459-471. doi:10.1016/j.appdev.2008.07.005
- Rounsefell, K., Gibson, S., McLean, S., Blair, M., Molenaar, A., Brennan, L., Truby, H. ve McCaffrey, T. A. (2020). Social media, body image and food choices in

- healthy young adults: A mixed methods systematic review. *Nutrition & Dietetics*, 77(1), 19-40. doi:10.1111/1747-0080.12581
- Rozenblatt, S. (2002). *In Defence of Self: The relationship of Self- Esteem and Narcissism to Aggressive Behavior* (Unpublished Doctoral Dissertation). Long Island University/Psychology, New York.
- Russell, G. A. (1985). Narcissism and the narcissistic personality disorder: A comparison of the theories of Kernberg and Kohut. *British Journal of Medical Psychology*, 58(2), 137-148. doi:10.1111/j.2044-8341.1985.tb02626.x
- Ryan, F. J. (1996). Unmasking the face of narcissism: a prerequisite for moral education. *The Journal of Educational Thought (JET)/Revue de la Pensée Educative*, 30(2), 159-170. doi:10.11575/jet.v30i2.52427
- Ryan, F., Bednar, M. ve Sweeder, J. (1999). Technology, narcissism, and the moral sense: Implications for instruction. *British Journal of Educational Technology*, 30(2), 115-128. doi:10.1111/1467-8535.00100
- Sadeghi Jafari, J. ve Armande, F. (2021). Analyzing the relationship between the cosmetics advertisement impacts and self-objectification. *Women's Studies Sociological and Psychological*, 19(2), 193-224. doi:10.22051/JWSPS.2021.34835.2380
- Santrock, J. W. (2014). *Yaşam Boyu Gelişim* (13. Baskı). Galip Yüksel (Çev.). Ankara: Nobel.
- Saunders, J. F. ve Eaton, A.A. (2018). Snaps, selfies, and shares: How three popular social media platforms contribute to the sociocultural model of disordered eating among young women. *Cyberpsychology, Behavior, and Social Networking*, 21(6), 343-354. doi:10.1089/cyber.2017.0713
- Schneewind, K. (1995). Impact of family processes on control beliefs. Albert Bandura (Ed.), *Self-Efficacy in Changing Societies* içinde (s. 114-148). Cambridge: Cambridge University. doi:10.1017/CBO9780511527692.006
- Selvi, K. (2018). Narsisistik kişilik bozukluğunun Adler'in aşağılık ve üstünlük kompleksleri açısından analizi: Bir olgu çalışması. *AYNA Klinik Psikoloji Dergisi*, 5(1), 1-20. doi:10.31682/ayna.423353
- Saiphoo, A. N. ve Vahedi, Z. (2019). A meta-analytic review of the relationship between social media use and body image disturbance. *Computers in Human Behavior*, 101, 259-275. doi:10.1016/j.chb.2019.07.028
- Shaver, P. R. ve Hazan, C. (1988). A biased overview of the study of love. *Journal of Social and Personal Relationships*, 5(4), 473-501 doi:10.1177/0265407588054005
- Sheldon, P. ve Bryant, K. (2016). Instagram: Motives for its use and relationship to narcissism and contextual age. *Computers in Human Behavior*, 58, 89-97. doi:10.1016/j.chb.2015.12.059

- Silverstein, B., Perdue, L., Peterson, B. ve Kelly, E. (1986). The role of the mass media in promoting a thin standard of attractiveness for women. *Sex Roles, 14*(9), 519–532. doi:10.1007/BF00287452
- Silberstein, L. R., Striegel-Moore, R. H. ve Rodin, J. (1987). Feeling fat: A woman's shame. In Helen Block Lewis (Eds.), *The role of shame in symptom formation* içinde (s. 89–108). Manwah, NJ: Lawrence Erlbaum Associates.
- Singh, S., Farley, S.D. ve Donahue, J.J. (2018). Grandiosity on display: Social media behaviors and dimensions of narcissism. *Personality and Individual Differences, 134*, 308-313. doi:10.1016/j.paid.2018.06.039
- Singhwee, C. (2017). Sensation seeking, narcissism, social comparison and online social networking usage behavior of undergraduate students at Kasetsart University. *Interdisciplinary Research Review, 12*(2), 31-37. doi:10.14456/jtir.2017.11
- Slade, P. (1982). Towards a functional analysis of anorexia nervosa and bulimia nervosa. *British Journal of Clinical Psychology, 21*(3), 167-179. doi:10.1111/j.2044-8260.1982.tb00549.x
- Slade, P. D. (1988). Body image in anorexia nervosa. *The British Journal of Psychiatry, 153*(S2), 20-22. Erişim adresi: psycnet.apa.org/record/1989-16231-001
- Slater, A. ve Tiggemann, M. (2002). A test of objectification theory in adolescent girls. *Sex Roles, 46*(9-10), 343-349. doi:10.1023/A:1020232714705
- Sordelli, A., Fossati, A., Devoti, R. M., La Viola, S. ve Maffei, C. (1996). Perceived parental bonding in anorectic and bulimic patients. *Psychopathology, 29*(1), 64-70. doi:10.1159/000284973
- Soygüt, G., Çakır, Z., ve Karaosmanoğlu, A. (2008). Ebeveynlik biçimlerinin değerlendirilmesi: Young ebeveynlik ölçeğinin psikometrik özelliklerine ilişkin bir inceleme. *Türk Psikoloji Yazıları, 11*(22), 17-30. Erişim adresi: psikolog.org.tr/tr/yayinlar/dergiler/1031828/tpy1301996120080000m000147.pdf
- Soygüt, G., ve Çakır, Z. (2009). Ebeveynlik Biçimleri ile Psikolojik Belirtiler Arasındaki İlişkilerde Kişilerarası Şemaların Aracı Rolü: Şema Odaklı Bir Bakış. *Türk Psikiyatri Dergisi, 20*(2) 144-152. Erişim adresi: turkpsikiyatri.com/PDF/C20S2/144-152.pdf
- Söner, O. ve Yılmaz, O. (2020). Ergenlerin sosyal medya beğenilmeme korkularının yordayıcısı olarak benlik saygısı ve benlik tasarımı. *Yaşam Becerileri Psikoloji Dergisi, 4*(7), 51-68. doi:10.31461/ybpd.685566
- Spokas, M. ve Heimberg, R. G. (2009). Overprotective parenting, social anxiety, and external locus of control: Cross-sectional and longitudinal relationships. *Cognitive Therapy and Research, 33*, 543-551. doi:10.1007/s10608-008-9227-5

- Stice, E., Schupak-Neuberg, E., Shaw, H. E. ve Stein, R. I. (1994). Relation of media exposure to eating disorder symptomatology: an examination of mediating mechanisms. *Journal of Abnormal Psychology, 103*(4), 836-840. doi:10.1037//0021-843x.103.4.836
- Stice, E. ve Shaw, H. E. (1994). Adverse effects of the media portrayed thin-ideal on women and linkages to bulimic symptomatology. *Journal of Social and Clinical Psychology, 13*(3), 288-308. doi:10.1521/jscp.1994.13.3.288
- Sümer, N., Gündoğdu Aktürk, E., ve Helvacı, E. (2010). Anne-baba tutum ve davranışlarının psikolojik etkileri: Türkiye’de yapılan çalışmalara toplu bakış. *Türk Psikoloji Yazıları, 13*(25), 42-59. Erişim adresi: antalya.psikolog.org.tr/tr/yayinlar/dergiler/1031828/tpy1301996120100000m000131.pdf
- Swami, V., Cass, L., Waseem, M. ve Furham, A. (2015). What is the relationship between facets of narcissism and women's body image?. *Personality and Individual Differences, 87*, 185-189. doi:10.1016/j.paid.2015.08.006
- Swanson, H., Power, K., Collin, P., Deas, S., Paterson, G., Grierson, D., Yellowlees, A., Park, K. Ve Taylor, L. (2010). The relationship between parental bonding, social problem solving and eating pathology in an anorexic inpatient sample. *European Eating Disorders Review, 18*(1), 22–32. doi:10.1002/erv.967
- Szymanski, D. M. ve Henning, S. L. (2007). The role of self-objectification in women’s depression: A test of objectification theory. *Sex Roles, 56*(1-2), 45-53. doi:10.1007/s11199-006-9147-3
- Szymanski, D. M., Carr, E. R. ve Moffitt, L. B. (2011). Sexual objectification of women: Clinical implications and training considerations. *The Counseling Psychologist, 39*(1), 107-126. doi:10.1177/0011000010378450
- Şengul, B. Z., Ünal, E., Akça, S., Canbolat, F., Denizci, M., ve Baştuğ, G. (2015). Validity and Reliability Study for the Turkish Adaptation of the Hypersensitive Narcissism Scale (HSNS). *Düşünen Adam: Journal of Psychiatry & Neurological Sciences, 28*(3), 231-241. doi:10.5350/DAJPN2015280306
- Tabachnick, B.G. ve Fidell, L.S. (2001). *Using multivariate statistics* (4. Baskı). Needham Heights, MA: Allyn & Bacon.
- Talmon, A. ve Ginzburg, K. (2019). The intricate role of dissociation in the relations between childhood maltreatment, self-objectification, and narcissism. *Psychological Trauma: Theory, Research, Practice, and Policy, 11*(8), 909-918. doi:10.1037/tra0000452
- Tatlıoğlu, S. S. (2021). Öğrenmeye sosyal-bilişsel bir bakış: Albert Bandura. *Sosyoloji Notları, 5*(1), 15-30. Erişim adresi: dergipark.org.tr/tr/pub/sosnot/issue/63416/892420
- Taylor, D. G. (2020). Putting the “self” in selfies: how narcissism, envy and self-promotion motivate sharing of travel photos through social media. *Journal of*

- Tiggemann, M. ve Lynch, J. E. (2001). Body image across the life span in adult women: The role of self-objectification. *Developmental Psychology*, 37(2), 243–253. doi:10.1037/0012-1649.37.2.243
- Tiggemann, M. (2005). Television and adolescent body image: The role of program content and viewing motivation. *Journal of Social and Clinical Psychology*, 24(3), 361–381. doi:10.1521/jscp.24.3.361.65623.
- Tiggemann, M. ve Williams, E. (2012). The role of self-objectification in disordered eating, depressed mood, and sexual functioning among women: A comprehensive test of objectification theory. *Psychology of Women Quarterly*, 36(1), 66-75. doi:10.1177/0361684311420250
- Tiggemann, M. ve Zaccardo, M. (2015). “Exercise to be fit, not skinny”: The effect of fitspiration imagery on women's body image. *Body Image*, 15, 61-67. doi:10.1016/j.bodyim.2015.06.003
- Tolman, D. L., Impett, E. A., Tracy, A. J. ve Michael, A. (2006). Looking good, sounding good: Femininity ideology and adolescent girls’ mental health. *Psychology of Women Quarterly*, 30(1), 85–95. doi:10.1111/j.1471-6402.2006.00265.x
- Tucker, J. S., Davis, J. P., Seelam, R., Stein, B. D. ve D’Amico, E. J. (2020). Predictors of opioid misuse during emerging adulthood: An examination of adolescent individual, family and peer factors. *Drug and Alcohol Dependence*, 1(214), 108188. doi:10.1016/j.drugalcdep.2020.108188
- Tur-Porcar, A. (2017). Parenting styles and Internet use. *Psychology & Marketing*, 34(11), 1016-1022. doi:10.1002/mar.21040
- Turner H. M., Rose K. S. ve Cooper M. J. (2005) Schema and parental bonding in overweight and nonoverweight female adolescents. *International Journal of Obesity (Lond)* 29(4), 381–387. doi:10.1038/sj.ijo.0802915
- Türkçapar, M. H. (2017). *Bilişsel Terapi* (10. Baskı). Ankara: Hyb.
- Twenge, J. M. ve Martin, G. N. (2020). Gender differences in associations between digital media use and psychological well-being: Evidence from three large datasets. *Journal of Adolescence*, 79, 91-102. doi:10.1016/j.adolescence.2019.12.018
- Üzümcü, E. (2016). *Büyükleme ve kırılğan narsisistik kişilik özellikleri ile ilişkili faktörlerin şema terapi modeli çerçevesinde incelenmesi* (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Hacettepe Üniversitesi/Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Vandenbosch, V. ve Eggermont, S. (2012). Understanding Sexual Objectification: A Comprehensive Approach Toward Media Exposure and Girls' Internalization of Beauty Ideals, Self-Objectification, and Body Surveillance, *Journal of Communication*, 62(5), 869-887. doi:10.1111/j.1460-2466.2012.01667.x

- Vangeel, L., Vandenbosch, L. ve Eggermont, S. (2018). The multidimensional self-objectification process from adolescence to emerging adulthood. *Body Image*, 26, 60-69. doi:10.1016/j.bodyim.2018.05.005
- Waller, G., Sines, J., Meyer, C. ve Mountford, V. (2008). Body checking in the eating disorders: association with narcissistic characteristics. *Eating behaviors*, 9(2), 163-169. doi:10.1016/j.eatbeh.2007.07.004
- Webb, P. K. (1980). Piaget: Implications for teaching. *Theory Into Practice*, 19(2), 93-97. doi:10.1080/00405848009542880
- Widick, C., Parker, C. A. ve Knepelkamp, L. (1978). Erik Erikson and psychosocial development. *New Directions for Student Services*, 1978(4), 1-17. doi:10.1002/ss.37119780403
- Wink, P. (1991). Two faces of narcissism. *Journal of Personality and Social Psychology*, 61(4), 590-597. doi:10.1037/0022-3514.61.4.590
- Winn, L. ve Cornelius, R. (2020). Self-objectification and cognitive performance: A systematic review of the literature. *Frontiers in Psychology*, 11(20). doi:10.3389/fpsyg.2020.00020
- Wood D, Crapnell T, Lau L, Bennett, A., Lotstein, D., Ferris, M. ve Kuo, A. (2018). Emerging adulthood as a critical stage in the life course. Neal Halfon, Christopher B. Forrest, Richard M. Lerner ve Elaine M. Faustman (Eds.), *Handbook of Life Course Health Development* içinde (s. 123- 143). Cham: Springer.
- Wood-Barcalow, N. L., Tylka, T. L. ve Augustus-Horvath, C. L. (2010). "But I like my body": Positive body image characteristics and a holistic model for young-adult women. *Body Image*, 7(2), 106-116. doi:10.1016/j.bodyim.2010.01.001
- Woodside, D. B., Bulik, C. M., Halmi, K. A., Fichter, M. M., Kaplan, A., Berrettini, W. H., Strober, M., Treasure, J., Lilenfeld, L., Klump, K. ve Kaye, W. H. (2002). Personality, perfectionism, and attitudes toward eating in parents of individuals with eating disorders. *International Journal of Eating Disorders*, 31(3), 290-299. doi:10.1002/eat.10032
- Wright, A. G., Lukowitsky, M. R., Pincus, A. L. ve Conroy, D. E. (2010). The higher order factor structure and gender invariance of the Pathological Narcissism Inventory. *Assessment*, 17(4), 467-483. doi:10.1177/1073191110373227
- Xiaojing, A. (2017). Social networking site uses, internalization, body surveillance, social comparison and body dissatisfaction of males and females in mainland China. *Asian Journal of Communication*, 27(6), 616-630. doi:10.1080/01292986.2017.1365914
- Yağmurcu, Y. (2015). *Nesneleştirme Kuramı, Sistemi Meşrulaştırma Kuramı ve Çelişik Duygulu Cinsiyetçilik Perspektiflerinden Kendini Nesneleştirmenin İncelenmesi* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Uludağ Üniversitesi/Sosyal Bilimler Enstitüsü, Bursa.

- Yazgan İnanç, B. ve Yerlikaya, E. E. (2013). *Kişilik Kuramları* (7. Baskı). Ankara: Pegem Akademi. (İlk baskı 2008)
- Yılmaz, A. (1999). Çocuk Yetiştirme Tutumları: Kuramsal Yaklaşımlar ve Görgül Çalışmalar. *Türk Psikoloji Yazıları* 3(1), 99-118. Erişim adresi: psikolog.org.tr/tr/yayinlar/dergiler/1031828/tpy1301996119990000m000240.pdf
- Yılmaz, T. ve Bozo, Ö. (2019). Turkish adaptation of the objectified body consciousness scale and the self-objectification questionnaire. *Düşünen Adam-Psikiyatri ve Nörolojik Bilimler Dergisi*, 32, 214-226. doi:10.14744/DAJPNS.2019.00031
- Young, E. S., Simpson, J. A., Griskevicius, V., Huelsnitz, C. O. ve Fleck, C. (2017). Childhood attachment and adult personality: A life history perspective. *Self and Identity*, 18(1), 22-38. doi:10.1080/15298868.2017.1353540
- Young, R. ve Tully, M. (2022). Autonomy vs. control: Associations among parental mediation, perceived parenting styles, and U. S. adolescents' risky online experiences. *Cyberpsychology: Journal of Psychosocial Research on Cyberspace*, 16(2). doi:10.5817/CP2022-2-5
- Young, Klosko ve Weishaar (2023). *Şema Terapi* (7. Baskı). Tuğrul Veli Soylu (Çev.). İstanbul: Litera.
- Zarrett, N. ve Eccles, J. (2006). The passage to adulthood: Challenges of late adolescence. *New Directions for Youth Development*, 2006(111), 13-28. doi:10.1002/yd.179
- Zeigler-Hill, V., Clark, C. B. ve Pickard, J. D. (2008). Narcissistic subtypes and contingent self-esteem: Do all narcissists base their self-esteem on the same domains?. *Journal of personality*, 76(4), 753-774. doi:10.1111/j.1467-6494.2008.00503.x
- Ziobrowski, H. N., Buka, S. L., Austin, S. B., Duncan, A. E., Simone, M., Sullivan, A. J., Horton, N. J. ve Field, A. E. (2021). Child and adolescent maltreatment patterns and risk of eating disorder behaviors developing in young adulthood. *Child Abuse & Neglect*, 120, 105225. doi:10.1016/j.chiabu.2021.105225
- Zubatsky, M., Berge, J. ve Neumark-Sztainer, D. (2015). Longitudinal associations between parenting style and adolescent disordered eating behaviors. *Eating Weight Disorders*, 20, 187-194. doi:10.1007/s40519-014-0154-z

EKLER

EK A Bilgilendirilmiş Gönüllü Onam Formu

“Beliren Yetişkinlikte Narsisizm, Algılanan Ebeveynlik Biçimleri ve Sosyal Medyanın Kendini Nesneleştirme Üzerindeki Etkisi”

Başlıklı Tez Araştırması İçin

Katılımcı için Bilgiler:

Tarih:/...../.....

Bu araştırmanın amacı, beliren yetişkinlikte narsisizm, algılanan ebeveynlik biçimleri ve sosyal medyanın kendini nesneleştirme üzerindeki etkisini incelemektir.

Araştırma için sizden yapmanızı istediğimiz, size ilettiğimiz formlardaki her soruyu tek tek okuyarak size en uygun yanıtları vermenizdir. Anlamadığınız sorularda araştırmacıdan yardım isteyebilirsiniz. Bu çalışmaya katılmak tamamen gönüllülük esasına dayanmaktadır. Araştırmaya katılmanız halinde kişisel bilgilerinizin gizliliğine saygı gösterilecek, araştırma sonuçlarının bilimsel amaçlarla kullanımı sırasında da özenle korunacaktır. Veriler, kimlik bilgileriniz gizli kalmak koşuluyla bu ve farklı araştırmalarda kullanılacaktır.

Bu formu okuyup onaylamanız, araştırmaya katılmayı kabul ettiğiniz anlamına gelecektir. Ancak, çalışmaya katılmama veya katıldıktan sonra herhangi bir anda çalışmayı bırakma hakkına da sahiptir.

Bu yazıyı okuduktan sonra araştırmamıza gönüllü olarak katılmak istiyorsanız aşağıdaki onay bölümünü doldurunuz ve imzalayınız.

Katılımcının Beyanı:

Işık Üniversitesi Klinik Psikoloji Yüksek Lisans Programı'nda Dr. Öğr. Üyesi Z. Deniz Aktan danışmanlığında Damla Akpınar tarafından yürütülen bu çalışma hakkında verilen yukarıdaki bilgileri okudum. Yapılan tüm açıklamaları ayrıntıları ile anlamış bulunuyorum. Araştırma sonuçlarının eğitim ve bilimsel amaçlarla kullanımı sırasında kişisel bilgilerimin özenle korunacağı konusunda bana yeterli güven verildi.

Bu koşullarla söz konusu araştırmaya kendi isteğimle katılmayı kabul ediyorum.

Tarih:/...../.....

Katılımcı Adı Soyadı:

Tel:

İmza:

Tanık Adı Soyadı:

Tel:

İmza:

Araştırmacı Adı Soyadı:

Tel:

İmza:

EK B Sosyodemografik Bilgi Formu

- 1) **Cinsiyetiniz:** Kadın: Erkek:
- 2) **Doğum tarihiniz (Gün/Ay/Yıl):**
- 3) **Öğrenci misiniz?** Evet: Hayır:
- 4) **Öğrenciyse kaçınıcı sınıfta okuyorsunuz? (Örneğin Üniversite 1. Sınıf, Yüksek Lisans gibi yazabilirsiniz.)**
- 5) **Öğrenci değilseniz en son eğitim aldığınız sınıf nedir? (Örneğin 7. ya da 10. sınıf gibi yazabilirsiniz.)**
- 6) **Okul başarınıza ilişkin hangisi sizin için geçerli?**
- Çok düşük
- Düşük
- Orta
- Yüksek
- Çok yüksek
- 7) **Kardeş sayınız:**
- Yok
- 1
- 2
- 3
- 4 veya daha fazla
- 8) **Kaçınıcı çocuksunuz?**
- 1.
- 2.
- 3.
4. veya üzeri
- 9) **Aktif olarak psikolojik ya da psikiyatrik destek alıyor musunuz?**
- Evet: Hayır:

10) Annenizin eğitim durumu:

- Okuma yazma bilmiyor
 İlkokul
 Ortaokul
 Lise
 Üniversite
 Lisansüstü (Yüksek lisans/Doktora)

11) Babanızın eğitim durumu:

- Okuma yazma bilmiyor
 İlkokul
 Ortaokul
 Lise
 Üniversite
 Lisansüstü (Yüksek lisans/Doktora)

12) Ebeveynlerinizle ilgili aşağıdakilerden hangisi sizin için geçerli?

- Annem ve babam hayatta
 Sadece annem hayatta
 Sadece babam hayatta
 İkisi de hayatta değil

13) Ailenizin sosyo-ekonomik düzeyine ilişkin hangisi geçerli?

- Çok düşük gelir düzeyi
 Düşük gelir düzeyi
 Orta gelir düzeyi
 Yüksek gelir düzeyi
 Çok yüksek gelir düzeyi

14) Gün içinde sosyal medya kanallarında ne kadar zaman geçirirsiniz?

- Hiç
 1 saatten az
 1-2 saat
 3-4 saat
 5-6 saat
 Diğer (Belirtiniz:)

15) Aktif olarak kullandığınız sosyal medya kanallarını işaretleyiniz.

- Facebook
- Twitter
- Instagram
- Snapchat
- TikTok
- LinkedIn
- Pinterest
- Diğer (Belirtiniz:)

16) Sosyal medya kanallarını kullanma amacınıza ilişkin hangisi sizin için geçerli?

- Dünyadaki gelişmeleri takip etmek
- Sosyal çevremi (akrabalar, arkadaşlar vb.) takip etmek
- Ünlüleri takip etmek
- Moda/güzellik ile ilgili içerikleri takip etmek
- Sporla ilgili içerikleri takip etmek
- Diğer (Belirtiniz:)

17) Sosyal medyada paylaşımda bulunma (yorum, fotoğraf paylaşımı vb.) sıklığınıza ilişkin aşağıdakilerden hangisi sizin için geçerli?

- Her gün paylaşımda bulunurum.
- Haftada bir paylaşımda bulunurum.
- Zaman zaman paylaşımda bulunurum.
- Nadiren paylaşımda bulunurum.
- Hiç paylaşımda bulunmam.

18) “Sosyal medyada fiziksel özelliklerimi arkadaşlarımla kıyaslarım” bu tanım sizin için ne kadar geçerli?

- Kesinlikle katılmıyorum
- Katılmıyorum
- Kararsızım
- Katılıyorum
- Kesinlikle katılıyorum

19) “Sosyal medyada fiziksel özelliklerimi ünlülerle kıyaslarım” bu tanım sizin için geçerli?

- Kesinlikle katılmıyorum
- Katılmıyorum
- Kararsızım
- Katılıyorum
- Kesinlikle katılıyorum

EK C Nesneleştirilmiş Beden Bilinci Ölçeği Örnek Maddeler

Nesneleştirilmiş Beden Bilinci Ölçeği / The Objectified Body Consciousness Scale

Aşağıdaki sayfalarda bulunan ifadelere ne derecede katıldığınıza karşılık gelen numarayı daire içine alınız.

		kesinlikle katılmıyorum		ne katılıyorum ne de katılmıyorum		kesinlikle katılıyorum		
1	Nasıl görüdüğüm hakkında nadiren düşünürüm.	1	2	3	4	5	6	7
2	Kilomu kontrol edemediğimde bende mutlaka bir sorun var diye düşünürüm.	1	2	3	4	5	6	7
3	Kıyafetlerimin üzerimde iyi görünmesinden ziyade rahat olması daha önemlidir.	1	2	3	4	5	6	7
4	İnsanların doğuştan gelen görünümüne mahkûm olduğunu düşünürüm.	1	2	3	4	5	6	7
5	En iyi şekilde görünmek için çaba sarf etmediğimde kendimden utanırım.	1	2	3	4	5	6	7

EK D Young Ebeveynlik Ölçeği Örnek Maddeler

Young Ebeveynlik Ölçeği

Young -E

Aşağıda anne ve babanızı tarif etmekte kullanabileceğiniz tanımlamalar verilmiştir. Lütfen her tanımlamayı dikkatle okuyun ve ebeveynlerinize ne kadar uyduğuna karar verin. 1 ile 6 arasında, çocukluğunuz sırasında annenizi ve babanızı tanımlayan en yüksek dereceyi seçin. Eğer sizi anne veya babanız yerine başka insanlar büyüttü ise onları da aynı şekilde derecelendirin. Eğer anne veya babanızdan biri hiç olmadı ise o sütunu boş bırakın

- 1 - Tamamı ile yanlış
- 2 - Çoğunlukla yanlış
- 3 - Uyan tarafı daha fazla
- 4 - Orta derecede doğru
- 5 - Çoğunlukla doğru
- 6 - Ona tamamı ile uyuyor.

Anne Baba

1. ___ ___ Beni sevdi ve bana özel birisi gibi davrandı.
2. ___ ___ Bana vaktini ayırdı ve özen gösterdi.
3. ___ ___ Bana yol gösterdi ve olumlu yönlendirdi.
4. ___ ___ Beni dinledi, anladı ve duygularımızı karşılıklı paylaştık.
5. ___ ___ Bana karşı sıcaktı ve fiziksel olarak şefkatliydi.
6. ___ ___ Ben çocukken öldü veya evi terk etti.
7. ___ ___ Dengesizdi, ne yapacağı belli olmazdı veya alkolikti.
8. ___ ___ Kardeş(ler)imi bana tercih etti.
9. ___ ___ Uzun süreler boyunca beni terk etti veya yalnız bıraktı.
10. ___ ___ Bana yalan söyledi, beni kandırdı veya bana ihanet etti.
11. ___ ___ Beni dövdü, duygusal veya cinsel olarak taciz etti.

EK E Narsistik Kişilik Envanteri Örnek Maddeler

NARSİSTİK KİŞİLİK ENVANTERİ (NKE-16)

Yönerge: Aşağıdaki her bir tutum çifti içinden, lütfen size en uygun olanı belirtiniz.

1.	İnsanlar bana iltifat ettiklerinde bazen utanırım.
	İyi biri olduğumu biliyorum, çünkü herkes böyle söyler.
2.	Kalabalık içinde herkesten biri olmayı tercih ederim.
	İlgi merkezi olmayı severim.
3.	Pek çok insandan ne daha iyi ne de daha kötüyüm.
	Özel biri olduğumu düşünüyorum.
4.	İnsanlar üzerinde otorite kurmaktan hoşlanırım.
	Emirlere uymaktan rahatsız olmam.
5.	İnsanları kolayca manipüle ederim.
	İnsanları manipüle ettiğimi fark ettiğimde rahatsız olurum.

EK F Aşırı Duyarlı Narsisizm Ölçeği Örnek Maddeler

KIRILGAN NARSİSİZM ÖLÇEĞİ

Lütfen aşağıdaki soruları, her bir maddenin sizin duygu ve davranışlarınızı ne dereceye kadar tanımladığına karar vererek cevaplandırınız. Alta yazılı derecelendirme ölçeğinden bir rakam seçerek her bir maddenin yanındaki uygun rakam kutucuğunu yuvarlak içine alınız.

1= Hiç tanımlamıyor.

2= Yansıtmıyor

3= Kararsızım

4= Yansıtıyor

5= Oldukça tanımlıyor.

1. Duygularım, başkalarının alayları veya aşağılayıcı sözleriyle kolayca incinir.	1	2	3	4	5
2. Bir mekâna girdiğimde sıklıkla kendimin farkında olur ve başkalarının gözlerinin benim üzerimde olduğunu hissedirim.	1	2	3	4	5
3. Diğer insanların sorunları hakkında endişelenmeksizin kendimde yeterince sorun olduğunu hissedirim.	1	2	3	4	5

EK H.1 Ölçek Kullanım İzinleri

Nesneleştirilmiş beden bilinci ölçeği hk.

1 1 1 1

Damla AKPINAR

Hocam merhabalar, Ben Damla Akpınar. Işık Üniversitesi Klinik Psikoloji Yüksek Lisans Programı öğrencisiyim. Te...

1.11.2022 Sal 18:59

tugba.yilmaz

Kime: Damla AKPINAR

1.11.2022 Sal 22:58

Merhaba Damla,
Ölçeği tez çalışmada kullanmanızdan memnuniyet duyarız. Eklerde ölçeği ve değerlendirme anahtarını yolluyorum. Tez Hocana selamlarımı ilet lütfen.
Başarı dilekleriyle,

Young Ebeveynlik Ölçeği kullanım izni hk.

Damla Akpınar

14.10.2022 21:01

Kime:

Merhabalar,
Ben Damla Akpınar. Işık Üniversitesi Klinik Psikoloji Yüksek Lisans Programında öğrenciyim. Beliren yetişkinlik dönemindeki bireylerde kendini nesneleştirme üzerinde etkili değişkenleri incelemeyi planladığım tez çalışmamda Türkçe geçerlik ve güvenilirlik çalışmasını yaptığınız **Young Ebeveynlik Ölçeği**'ni kullanmak istiyorum. İzniniz olursa ölçeğin Türkçe formunu ve puanlamasını benimle paylaşabilirseniz çok sevinirim. Zaman ayırdığınız için teşekkür ederim.

Saygılarımla
Damla Akpınar

Windows için [Posta](#) ile gönderildi

EK H.2 Ölçek Kullanım İzinleri

Narsisistik kişilik envanteri kullanım izni hk.

Damla Akpınar

14.10.2022 21:08

Kime:

Hocam merhabalar,

Ben Damla Akpınar. Işık Üniversitesi Klinik Psikoloji Yüksek Lisans Programında öğrenciyim. Beliren yetişkinlik dönemindeki bireylerde kendini nesneleştirme üzerinde etkili değişkenleri incelemeyi planladığım tez çalışmamda Türkçe geçerlik ve güvenilirlik çalışmasını yaptığınız Narsisistik Kişilik Envanteri'ni kullanmak istiyorum. İziniz olursa ölçeğin Türkçe formunu ve puanlamasını benimle paylaşabilirseniz çok sevinirim. Zaman ayırdığınız için teşekkür ederim.

Saygılarımla

Damla Akpınar

Windows için [Posta](#) ile gönderildi

Re: Aşırı Duyarlı Narsisizm Ölçeği kullanım izni hk.

Begüm Zübeyde Şengül

17.10.2022 11:03

Kime: Damla Akpınar

[Tüm ekleri kaydet](#)

Kırılgan Narsisizm Ölçeği (KNÖ)...
27,36 KB

Kırılgan Narsisizm Ölçeği...
27,6 KB

Validity and Reliability Study for...
175,67 KB

Merhaba,

Kırılgan Narsisizm Ölçeği (KNÖ)'ni ekte yer alan kullanım izni formunda belirtilen hususlara dikkat ederek kullanabilirsiniz.

Puanlamaya gelince, orijinal ölçekte olduğu gibi 8 maddelik KNÖ için de çalışmadaki örneklemim ortalama puanı dikkate alınmaktadır. Ortalama puanın üstü kırılgan narsisizme işaret eder diye düşünülmektedir. Onun dışında "cut-off"lar belirlenmemiştir. Bizim çalışmamızda kadınların ortalama puanı 22.29, erkeklerinki ise 23.46 olarak bulunmuştu ve aralarında anlamlı bir fark bulunmamaktaydı. Bireysel puanlamalar bu puanlarla karşılaştırılabilir.

Saygılarımızla,
İyi günler ve iyi çalışmalar
dileriz.

Dr. Begüm Zübeyde Şengül
Klinik Psikolog / Psikoterapist

On Fri, Oct 14, 2022 at 9:09 PM Damla Akpınar

Merhabalar,

Ben Damla Akpınar. Işık Üniversitesi Klinik Psikoloji Yüksek Lisans Programında öğrenciyim. Beliren yetişkinlik dönemindeki bireylerde kendini nesneleştirme üzerinde etkili değişkenleri incelemeyi planladığım tez çalışmamda

EK G.1 Işık Üniversitesi Etik Kurul Onayı

FMV IŞIK ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜ
KLİNİK PSİKOLOJİ YÜKSEK LİSANS PROGRAMI
ETİK KURUL ALT KOMİSYON RAPORU

Klinik Psikoloji Yüksek Lisans Programı öğrenci no'lu, Damla Akpınar tarafından yürütülecek olan "Beliren Yetişkinlikte Narsisizm, Algılanan Ebeveynlik Biçimleri ve Sosyal Medyanın Kendini Nesneleştirme Üzerindeki Etkisi" başlıklı tez araştırma protokolüne ait dosyanın incelenmesi sonucunda; tez araştırmasında katılımcıların risklerinin bulunmadığı, katılımcı/örneklem seçiminin yeterli olduğu, savunmasız herhangi bir katılımcının bulunmadığı, katılımcıların gönüllü olarak katıldığını belgeleyen bilgilendirilmiş onay formunun düzenlendiği, katılımcıların gizlilik ilkesine uygun olarak bilgi ve verilerinin korunduğu, kimlik bilgilerinin saklı tutularak bulguların sadece bilimsel amaçla ve toplum yararı için kullanılacağına açıklandığı belirlenmiş ve etik yönden uygun bulunmuştur. 27.10.2022

Doç. Dr. Berna Akçınar

Dr. Öğr Üyesi Z. Deniz Aktan

Dr. Öğr. Buket Ünver

EK G.2 Işık Üniversitesi Etik Kurul Onayı

FMV IŞIK ÜNİVERSİTESİ LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ KLİNİK PSİKOLOJİ YÜKSEK LİSANS PROGRAMI TEZ/PROJE/ARAŞTIRMA ÇALIŞMALARI İÇİN ETİK ALT KURUL DEĞERLENDİRME FORMU		
Tez/Proje/Araştırma Adı	: Beliren Yetişkinlikte Narsisizm, Algılanan Ebeveynlik Biçimleri ve Sosyal Medyanın Kendini Nesneleştirme Üzerindeki Etkisi	
Yürütücü	: Damla Akpınar	
Danışman	: Dr. Öğr. Üyesi Z. Deniz Aktan	
Başvuru Tarihi	: 17.10.2022	
1. Niteliği gereği çalışma için Etik Kurulu onayı gerekli midir? ☒ Evet ☐ Hayır		
2. Katılımcıların uğrayabileceği riskler beklenen yararlarla uyumlu mu? ☒ Evet ☐ Hayır (a) Risk var mı? ☐ Evet ☒ Hayır (b) Yarar var mı? ☒ Evet ☐ Hayır (c) Bu yararlar göre riskler değer mi? ☒ Evet ☐ Hayır		
3. Riskler minimize edilmiş mi? ☒ Evet ☐ Hayır		
4. Yararlar maksimize edilmiş mi? ☒ Evet ☐ Hayır		
5. Katılımcı seçimi dengeli mi? ☒ Evet ☐ Hayır		
6. Savunmasız katılımcılar için ek önlemler alınmış mı? ☒ Evet ☐ Hayır		
7. Katılımcıların özgür ve bilgilendirilmiş bir şekilde araştırmada rol almaları sağlanmış mı? ☒ Evet ☐ Hayır (a) Katılım onay formu var mı? ☒ Evet ☐ Hayır (b) Form anlaşılabilir bir nitelikte mi? ☒ Evet ☐ Hayır		
8. Özel yaşam ve katılımcı güvenliği korunuyor mu? ☒ Evet ☐ Hayır		
9. Verilerin korunması için gerekli tedbirler alınmış mıdır? ☒ Evet ☐ Hayır		
SONUÇ :	☒ Etik açıdan uygundur ☐ Etik açıdan düzeltmeler gereklidir.* ☐ Etik açıdan uygun değildir*	
*Nedenlerini ek bir rapor halinde açıklayınız.		
TARİH	27.10.2022	
Doç. Dr. Berna Akpınar	Dr. Öğr. Üyesi Z. Deniz Aktan	Dr. Öğr. Üyesi Buket Ünver

ÖZGEÇMİŞ

Yayımları

- Karakuş, G., Kocal, Y., ve Sert, D. (2017). Şizofreni: Etyoloji, Klinik Özellikler ve Tedavi. *Arşiv Kaynak Tarama Dergisi*, 26(2), 251-267. doi:10.17827/aktd.303574
- Bayrak, N.G. ve Akpınar, D. (2021). Medyada yer alan çocuk cinsel istismarına yönelik haberlerin çocuk hakları açısından değerlendirilmesi. Nermin Gürhan (Ed.), *Şiddet* içinde (s. 5-9). Ankara: Türkiye Klinikleri. Erişim adresi: turkiyeklinikleri.com/article/en-medyada-yer-alan-cocuk-cinsel-istismarina-yonelik-haberlerin-cocuk-haklari-acisindan-degerlendirilmesi-96638.html
- Bayrak, N.G., Akpınar, D., Üstüner Top, F. ve Uzun, S. (2022). The Evaluation of Child Sexual Abuse: Child Advocacy Center Example. *Journal of Dr. Behcet Uz Children's Hospital*, 12(1), 67-75. doi: 0.4274/buchd.galenos.2021.02439